KARL LIEBKNECHT

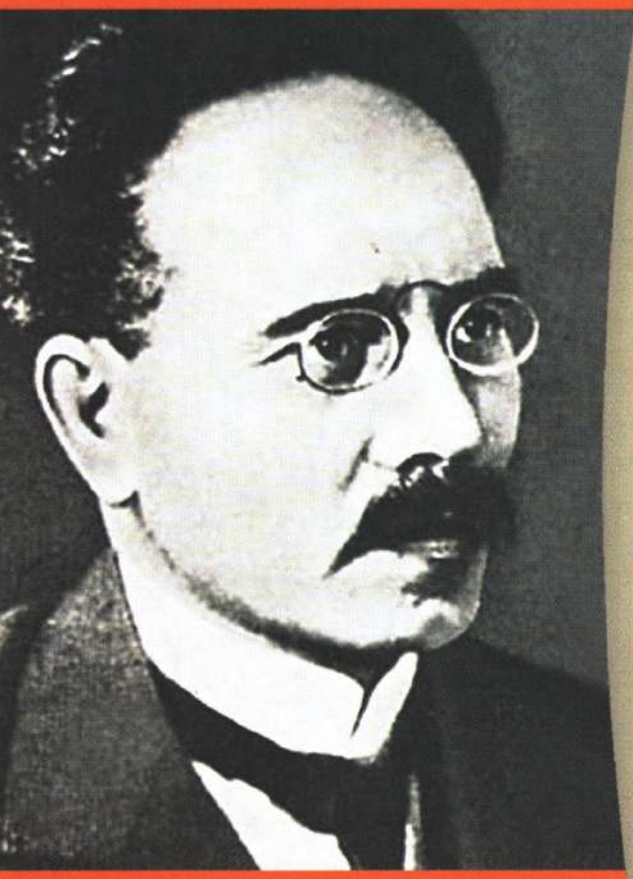

SEÇME YAZILAR

Militarizme Karşı Sınıf Mücadelesi

SİYASAL
DÜŞÜNCE
KLASİKLERİ
DİZİSİ

belge yayınları

KARL LIEBKNECHT

Militarizme Karşı Sınıf Mücadelesi

belge yayınları

Karl Liebknecht (13 Ağustos 1871 - 15 Ocak 1919)

Leipzig'de doğan Karl Liebknecht, Wilhelm Liebknecht ile ikinci eşi Natalie'nin oğludur. Karl'ın annesi siyasetle iç içe geçen bir ailenin kızıdır. Babası Wilhelm Liebknecht, 1848'de Frankfurt Parlamentosu'nun üyesi ve aynı zamanda Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin kurucularındandı. Ancak Karl Liebknecht babasından daha radikaldi. Leipzig ve Berlin'de hukuk ve iktisat eğitimi görürken, Marksist fikirlerin ateşli bir savunucusu olmuştu. 1893-1894d'e Potsdam'da İmparatorluk Muhafızları Öncü Kuvvetleri'nde görev aldı. 1894'ten 1898'e kadar Arnsberg ve Paderborn'da stajını tamamladıktan sonra, 1897'de Würzburg Üniversitesi'nden doktorasını aldı. 1899'da kardeşi Theodor Liebknecht ile birlikte bir hukuk bürosu açacağı Berlin'e taşındı. Liebknecht 8 Mayıs 1900'de Julia Paradies ile evlendi; çiftin Liebknecht'in eşinin 1911'deki ölümünden önce iki oğlu ve bir kızı oldu..

BELGE YAYINLARI: 615
Kuramsal ve Siyasal İncelemeler Dizisi

Karl Liebknecht
SEÇME YAZILAR

Çeviren
Alp Tümertekin

Baskıya Hazırlayan
Yasemin Gedik
Ragıp Zarakolu

Sayfa Düzeni
Aristan

Kapak Tasarım
Nuran Gündoğdu

Birinci Baskı
Kasım 2009

İç/Kapak Baskı-Cilt
Berdan Matbaacılık
0 (212) 613 12 11
Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi
C Blok No: 239 Topkapı / İstanbul

©

BELGE ULUSLARARASI YAYINCILIK
Divanyolu Cad. Binbirdirek İşhanı No:15/1
Sultanahmet/İstanbul
Tel: 0 (212) 638 34 58
Fax: 0 (212) 517 44 53
E-mail: belgeyayinevi@hotmail.com
belgekitapkulubu@yahoo.com
www.belgeyayincilik.com

Karl Liebknecht

Militarizme karşı Sınıf mücadelesi

Seçme Yazılar

Türkçe'ye Çeviren:
Alp Tümertekin

belge
yayınları

İÇİNDEKİLER

I. BÖLÜM: GENÇLİK

1. Devrimin Yedek Ordusu: Gençlik 11
1. İşçi Hareketi ve Gençliğin Örgütlenmesi 11
2. Dua Edin ve Tetiği Çekin 19
3. Savaş ve Okul 44
4. Üniversiteler Hayvan Terbiyesi Enstitüleri Değildir 66
5. Boğucu Prusya Üniversitelerinde Taze Hava 73

II. BÖLÜM: MİLİTARİZME KARŞI SINIF MÜCADELESİ

1. Militarizm ve Anti-Militarizm 83
- Militarizmin özü ve anlamı 83
- Toplumsal egemenlik ilişkilerinin temeli ve oluşumu 84
- Proletarya ve savaş 88
- "İçe yönelik militarizm"in temel özellikleri ve görevleri 90
- Proletarya devriminin güçlükleri 92
- Anarşist anti-militarizm, sosyal demokrat anti-militarizm 93
- Alman sosyal demokrasisinin anti-militarist görevleri 103
2. Militarizme Karşı Mücadele İçinde Gençlik 107
- Anlaşılmaz iş 108
- Krupp davasının örtbas edilmesi üzerine 113
3. İç Düşmana Karşı Ordu 117
4. Savaşa ve Emperyalizme Karşı Mücadele Ne Olmalıdır? 139
- Anti-militarizm 139

III. BÖLÜM: SOSYAL DEMOKRASİ VE SAVAŞ

1. Savaş Kredilerine Karşı Oylama 159
2. Labour Leader Yazı Kurulu'na Mektup (Berlin, Aralık 1914) 163
3. Vorwaerts Yazı Kurulu'na 166
4. Rosa Luxemburg'un Tutuklanmasının Ardında Yatanlar 167
5. Albert Baumeister'e 173
6. Savaş ve Sosyal Demokrasi 175
7. Ana Düşman Kendi Ülkemizdedir 179
8. Zimmerwald Konferansı'na 185
9. Aralık 1915'in Adamları 188
10. Sosyal Demokrasi Savaşı Önlemek İçin Her şeyi Yaptı mı? ..196
11. Savaş Kredilerine Karşı Yeniden Oy Kullanma 199
12. Savaş Yardımlarına Karşı 201
13. Reichstag'ın Acil Olarak Toplanması 205
14. Suçlama: Savaşa Karşı Sınıf Mücadelesi 207
15. Gerçek Hainler Nerede? 210
16. Avusturya ve Almanya Savaşı Önceden Tasarladılar 214
17. Esas Celse Sırasında Sunulan Bildiri 225
18. Askerî Mahkemedeki Savunma 229

IV. BÖLÜM: DOĞU'DA DEVRİM

1. Königsberg Davasındaki Savunma 233
2. Rus Devriminin Desteklenmesi İçin 243
3. Uluslararası Sosyalist Büro Sekreterliğine 245
4. Sophie Liebknecht'e Mektuplar 249
   - 11 Kasım 1917 249
   - 9 Aralık 1917 250
   - 14 Aralık 1917 251
5. Barış Konusunda Sovyet Hükümet Politikasındaki Değişiklikler Üzerine 252
6. Günün Sorunu 254

V. BÖLÜM: MUHALEFET VE DEVRİM

1. Yeni Yöntem 261
2. Kitle Grevi İçin 275
3. Muhalefet Üzerine 278
4. Alman Sosyal Demokrasisinde Düşünce Ayrılıkları 279
5. İlkeler Konusunda Taktik Düşünceler 291
6. İç Siyasetle Dış Siyaset Arasındaki İlişkiler Üzerine 293
7. Verimsiz Siyasal Eylemlerin Sonucu Üzerine Teorik Düşünceler 296
8. Uluslararası İşbirliğinin Hareket Gücü Üzerine 299
9. Sosyalist Dış Siyaset 301
10. Emperyalizm Sorunu Üzerine 305
11. Emperyalizmin İkilemi 309
12. Nitelikli Kapitalizm Olarak Emperyalizm 313
13. Savaştan Sonra Alman İşçilerinin Görevleri 314
14. Slogan Olarak Sosyalizm 317
15. Ordunun Devrimcileştirilmesi 318
16. Yeni Kutsal Birlik 319
17 Devrimin Silâhlanması 323
18. 28 Kasım 1918'in Talimatları 327
19. Spartaküs Birliği Ne İstiyor? 333
20. Her şeye Rağmen! 347

Kronoloji 353

BİRİNCİ BÖLÜM:

GENÇLİK

DEVRİMİN YEDEK ORDUSU: GENÇLİK

1) İŞÇİ HAREKETİ VE GENÇLİĞİN ÖRGÜTLENMESİ (1 Ağustos 1908)

Proleter gençlik hareketi, çağdaş işçi hareketinin zorunlu bir halkasıdır. Proleter gençlik, işçi sınıfının kolu bacağıdır. Bağımsız gençlik örgütlerinin, hiçbir zaman, çağdaş işçi hareketine hizmet etme, işçilerin mücadele örgütlerine hazırlık okulu olma ötesinde bir amacı olmadı. Her yeni hareket gibi, gençlik örgütleri de, kendilerini işçi sınıfına kabul ettirmek için zorlu bir mücadele vermek zorunda kaldı; uzun yıllar boyunca sıkı bir çalışma yapmaları gerekti. Sonunda bunda başarıya ulaştılar. 29 Eylül 1906'da yapılan Mannheim Kongresi'nde işçiler, proleter gençliğe besledikleri sempati duygusunu gösteren şu kararı oybirliğiyle kabul ettiler:

"Proleter gençliğin, her tarafta görülen bağımsız örgütlenme faaliyeti yönündeki uyanışını selâmlıyor ve parti üyelerinden, dernekler yasasının izin verdiği her yerde gençlik örgütlerinin yaratılmasını ve geliştirilmesini teşvik etmelerini ısrarla istiyoruz."[1]

---

1) Bkz. 23 ile 29 Eylül 1906 tarihleri arasında Mannheim'da toplanan Alman Sosyal Demokrat Partisi Kongresi'ndeki tartışmaların tutanağı, Berlin, 1906, s. 145.

Bir konuşmacı (Dr. Karl Liebknecht) bu kararın gerekçesini açıklarken şunları diyordu: "*Gençlik örgütlerinin siyasal nitelik taşımadığı yerlerde de parti, onları sempatiyle karşıladığını açıklamalıdır. Kuzey Almanya gençlerine, 'faaliyetlerinizi onaylıyoruz!' demek de kongrenin görevidir.*"

Bu sözler kongreye katılanlar tarafından coşkuyla alkışlandı. Böylece gençlik ve işçi sınıfı, gençlik örgütlerinin gelişmesi için canla başla çalışmaya girişti. Bu örgütlerin sürekli gelişmesi sağlama bağlanmış gibiydi. Ancak, *dis aliter risum*! (Tanrıların kararı başkaydı).

Mannheim Kongresi üstünden henüz dokuz hafta geçmişti ki, sendika merkezlerinin yönetim komiteleri temsilcileri, 26-27 Kasım 1906'da Berlin'de toplanan bir konferansta, özel gençlik örgütlerinin oluşturulmasına karşı çıkan bir tavrı benimsediler:

"Genel Kurul, gençlerin özel bir merkezî örgüte sahip olmalarının, gerek ekonomik çıkarların korunması gerekse gençliğin eğitimi açısından, yarardan çok zarar getireceği kanısındadır. Parti ve sendikalar, bir gençlik örgütü, gençleri eğitme amacına hizmet eden bir örgütün yaratılması için çaba harcamalıdır. Genç işçileri örgütleme görevi sendikalara bırakılmalıdır; gençleri sendikalara getirerek çalışmalarını buralarda sürdürmelerini sağlamak görevi de sendika yönetimlerine, sendika kongrelerine düşer. Gelecek sendika kongresi, özellikle genç işçiler sorunuyla, çıraklık sorunuyla ilgilenmeli ve yönetim kurulu, gelecek toplantısında bu sorunlara ilişkin öneriler getirmelidir."

Konferans bu yaklaşımı onayladı.

Sendika önderlerinin karşı çıkmalarına rağmen, ertesi yılın eylül ayında, gençlik örgütlerini yasaklayacak olan dernekler yasasının hazırlandığı sırada, Essen'de toplanan sosyal-demokrat kongre, "Gençlik örgütlerinin yaratılması için her zamankinden daha canla başla çalışılması ve parti üyelerinden, bu eylemin

önemi üzerinde durmalarının istenmesi" kararını aldı.[2]

Dernekler yasasının oya sunulması, sendika önderlerine, düşünce ve tasarılarını kamuya açıklama fırsatını verdi. Ancak, bu yasada içerdiğinden fazlası görülmeye çalışıldı. Bu yasanın bizim örgütlerimizle ilgili olmadığını daha önce zaten gösterdik.[3] Bu yasanın gençlerin örgütlenmesine getirdiği tek değişiklik, şimdiye kadar Kuzey Almanya'yla sınırlanmış olan bu örgütlerin Güney Almanya'ya da yayılması oldu. Ama sendika önderleri, güneyli gençlere, Mannheim'daki bürolarını kendi elleriyle lağvettirmeyi başardılar. Bu, işçi hareketi içinde ender görülen ve Güney Almanyalı gençlerin daha şimdiden acı bir pişmanlık duydukları bir olgudur.

Hamburg'da 22 ile 27 Haziran arasında toplanan sendika kongresinin kaderinde, öteki gençlik örgütlerinin ölüm cezasına çarptırılmaları kararını açıklamak yazılıydı.

Mannheim ve Essen kararlarına rağmen, kongrenin gençlik örgütlerine karşı tavır alması nasıl mümkün olabilmişti? Olaylar şöyle gelişmiştir: Robert Schmidt,[4] "*gençliğin eğitim çalışmasının örgütlenmesi*" konusunda bir rapor sunmakla görevlendirildi. İşçiler, bu raporun gençlik örgütlerini ortadan kaldırmayı amaçlayan ve bu örgütlere karşı yöneltilmiş bir broşür olacağını tahmin etmemişlerdi. Bu, işçiler açısından, gençlerin örgütlenmesi sorunu zaten kesin bir çözüme ulaşmış olduğundan (Mannheim, Essen) beklenmeyen bir şeydi.

---

2) Essen'de 15 ile 21 Eylül 1907 tarihleri arasında toplanan Alman Sosyal Demokrat Partisi Kongresi oturumlarının özeti, Berlin, 1907, s. 391.

3) Arbeitende Jugend'ın başyazısı, Sayı 5, 1908.

4) Robert Schmidt, eskiden çalgı yapıp satarak geçinirmiş (1893'ten 1898'e kadar). Sonra da 1903'ten 1906'ya kadar Reichstag'ta sosyal-demokrat milletvekili. 1903'ten 1911'e kadar Berlin merkezî işçi sekreterliğinde çalıştı ve 1911'den 1918'e kadar Sendikalar Genel Komisyonu Toplumsal Bölüm Sekreteri oldu.

Kongrede bile, gençlik örgütlerine yöneltilmiş haksız saldırılara karşılık verebilecek hiç kimse yoktu. Schmidt'in suçlamaları gençlerin siyasal örgütlerine yönelikti; ama bu örgütler artık varolmadıklarına göre, bu açıklamaların asıl amacı —hiçbir siyasal faaliyette bulunmadıklarını Robert Schmidt'in de çok iyi bildiği— varolan gençlik örgütlerini kamuoyu önünde gözden düşürmek olmalıydı. 2 Mayıs tarihinde Schmidt, örgütümüzün yönetici bir üyesine, Berlin'deki derneğin faaliyetinden övücü bir dille söz etmişti. Ama, basın raporlarına güvenilirse, Hamburg'da[5] örgütümüz üstüne tek bir söz bile söylememiş. Hiç kimse kendisine karşı çıkmadığı için de, delegeler ona inandılar. Kararın bir anlaşmaya dayandığını da ekleyince, karar oybirliğiyle kabul edildi. Mannheim grubunun dağılmasından sonra, delegeler açıkça, bu "anlaşma"ya gençlik örgütleri temsilcilerinin de katıldığını zannettiler. Sonuçta, delegeler, her şeyin önceden özenle düzenlenip hazırlandığını zannederek, ölüm cezası için ellerini kaldırmışlardır.

Raporu sunan kişinin (Schmidt'in) yaptığı yanlış, gençlik örgütlerinin dağıtma kararına karşı çıktıklarını, bunu kabul etmediklerini bildiği için daha da ağırdır. Gençlik örgütleri delegelerinin, buna, kendisinden daha az dikkat ettiklerini bilmeliydi. İşte bunun için, kendi kendine şunu söylemeliydi: *Audiatur et alterapars*! (Diğer tarafa da kulak vermeli!) Oysa bunun yerine, "savcı" Schmidt, savunma hakkı vermeksizin sanığın kafasının kesilmesini salık vermiş oluyordu: *Sic volo, sit pro ratione voluntas*! (Böyle istiyorum, böyle olmasını buyuruyorum; isteğim hakkın yerini bulması!)

---

5) Robert Schmidt'in bir önerisi üzerine, Alman Sendikaları'nın 6. Kongresi (22-27 Haziran 1908, Hamburg), gençlik örgütlerinin özerkliğini reddetti. Genç emekçilere sendikal ve siyasal hayatın öğretilmesi parti ve sendikalar tarafından oluşturulacak komisyonlara emanet edilecekti; gençler bu komisyonlarla işbirliği yapmaya çağrılacaklardı.

Bu karar, alınış tarzı ve kongrede sorunun ele alınma biçiminin gösterdiği gibi, sendikalarda örgütlenmiş işçilerin iradesinin ifadesi değildir. Bu olsa olsa, gençlik örgütlerini sendikalara karşı tehlikeli bir rakip olarak gören birkaç önderin eseridir; bu da, onların, gençlik örgütlerinin değerini hiçbir şekilde bilmediklerini gösterir. Bu karar, yalnızca Mannheim ve Essen'de konuyla ilgili alınan kararlarla çelişmekle kalmaz, aynı zamanda dayandığı gerekçeler nedeniyle de, işçilerin şimdiye kadar gençlerin eğitimi konusunda benimsedikleri ilkelere açıkça karşıdır.[6]

Robert Schmidt'in önerdiği yaklaşım, ölüm tohumunu kendi içinde taşıyan komitelerin yaratılmasına yol açacaktır. Gençlerin eğitilmek üzere toplanması zaten yeni bir şey değildir, ama yapılan bütün girişimler tasarıda kalmıştır. Kuşkusuz, şurada burada, bu eğitim gruplarında eğitilmiş birkaç işçi çıktı, ama bunların hiçbir zaman büyük bir etkisi olmadı; bunun nedeni de kolayca açıklanabilir.

Gençlik örgütlerinin başarıya ulaşması iki koşula bağlıdır: Gençliğin bağımsızlığı ve çıkarlarının savunulması. Gençliğin ekonomik hayattaki konumundan kaynaklanan bu zorunluluğu ilk göz önünde bulunduranlar, bizzat gençlik tarafından kurulmuş olan bağımsız gençlik örgütleri olmuştur. Çağdaş kapitalizm genç işçiye bağımsızlığını vermiştir: Fabrikada, kendinden büyüklerle eşittir; eski zamanlara ait ustayla çırak arasındaki ataerkil ilişkiler ortadan kalkmıştır. Bu yeni ekonomik konum, gençlere bağımsız örgütler kurma hakkını verir. Gerçekten de psikolojileri değişmiştir; eskiye göre başka koşullarda yetişmektedirler: Bu yeni koşullar ve kentlerde gelişen düşünsel akımlar, onların olgunlaşmasını çabuklaştırmakta;

---

6) Mannheim'da toplanan, Alman Sosyal Demokrat Partisi Kongresi tutanaklarının özetine bakınız: "*Sosyal Demokrasi ve Halkın Eğitilmesi*". Raporu sunanlar: Heinrich Schultz ve Klara Zetkin.

büyük mücadelelerde etkin bir şekilde yer almaya sürüklenmektedirler. Nitekim, gençlik bugün, koşulların baskısıyla, bağımsızlık ihtiyacını her zamandan daha çok hissetmektedir: Zorla baskı altına alınamayacak bir özlemdir bu ve bunu yapmayı deneyecek olan da, proletarya gençliğine karşı bir günah işlemiş olacaktır. İnsanı niteleyen şey bağımsızlıktır. Akla yatkın bir eğitimin amacı, gençlerin bir kişilik kazanmalarını sağlamaktır.

Bugün içinde bulunduğu maddî durumundan başka hiçbir şey genç işçi üzerinde —çırak üstünde daha da fazlasıyla— o kadar baskı yapmamaktadır. Bu baskı, genel olarak, bugünkü toplumsal düzenin gençlerinin içinde bulunduğu cahillikle daha da güçlendirilmiştir. Ne olursa olsun, genç işçiler, kendi ekonomik kurtuluşlarına, yetişkin işçilerden çok daha ateşli bir özlem duymaktadırlar. En temel çıkarlara, örneğin ekonomik çıkarlara ilişkin girişimler büyük gençlik kitlesini kendine doğru çeker. Bu nedenle, gençliğin eğitimine, özel olarak yetenekli birkaç gencin ilerlemesini kolaylaştırmak değil, kitlenin düşünsel (entellektüel) düzeyini yükseltmek amacına yönelinmelidir.

Bağımsız gençlik örgütlerinin başarıya ulaşmalarının nedenini, bunların, gençlerin dolaysız ihtiyaçlarını yeterince dikkate almalarına bağlamak gerekir. Bu başarılara, öğretimi zararlı gören papazlarla, işverenlerle, polis ve adalet mekanizmasıyla yapılan tehlikeli bir mücadele pahasına ve salt kendi olanaklarıyla ulaşıldığı göz önüne alınırsa, bunların çok iyi olduğu söylenebilir: Arbeitende Jugend daha şimdiden 10.000'lik asgarî bir baskıya ulaştı; Junge Garde de daha az basılmıyor, yani Almanya'da toplam 20.000 gençlik gazetesi okuyucusu var. Gençliğin eğitimi konusundaki hangi girişimler ulaşabildi bu sayılara? Ancak Legien,[7] işleri ve malî

---

7) Karl Legien (1861-192), 1890 yılından itibaren Alman Sendikalar Federasyonu yöneticisi, reformist, Reichstag'ta sosyal demokrat milletvekili;

yükü bizzat gençler tarafından üstlenilen ve 20.000 genci toplamayı başaran bir kurumu yaratan gençlik örgütlerini başarıya ulaşmamış bir girişim olarak adlandırmaya kalkışabilir.

Berlin'de bağımsız bir gençlik örgütünün kurulmasının, zamanında (Ekim 1904), gençlik arasında uyandırdığı heyecan hatırlansın. Kamuyu ve özellikle gençliği bir şimşek gibi şaşırtan şey, böyle bir örgütün kurulması değil, —Berlin'de o kadar çok dernek kurulmuştu ki— derneğin bağımsızlığı ve gençlerin çıkarlarının pratikte savunulmasıydı. İşte bu nedenledir ki, gençlik kitle halinde bu örgüte üye oldu ve bunun üzerine hasımlarımız gençliğin özyönetiminin değerini hemen kendi kendilerine kabul ettiler. Gençlik örgütlerinin kurulmasından kısa bir süre sonra, Hıristiyan Sosyal Parti yayın organı *Reich* şunları yazıyordu:

"*Önceki toplantılarımızdan birinde, B. Liz-Mumm* (Hıristiyan gençlik derneklerinin yöneticilerinden biri) *üyelerimizin bağımsızlığı konusunda birçok dernekte yanlışlar yapıldığını zaten kabul etmişti. Yeni gelişen hareketten örnek almalıyız.*"

Gençlerin çıkarlarının savunulması, gençliğin entellektüel yönden sistemli olarak eğitilmesinin temelini oluşturur. Gençlere, kendi maddî durumundan hareketle, bugünkü toplumun örgütlenmesi ve işçi sınıfının kapitalizmden kurtulmasının yolu gösterilir. Gençlik, kurtuluş mücadelesini zafere kadar sürdürebilmek için işçilerin kendilerini düşünsel olarak geliştirmeleri gerektiğini de öğrenmelidir.

Gençlerin maddî çıkarlarının savunulması ve örgütün bağımsızlığı, aynı zamanda eğitim aracıdır. Örgütün bağımsızlığı, işçi örgütleri için, sağlam karakterli, gerçekçi görevliler yaratır; maddî çıkarlarının savunulması ise, gençler arasında hak bilincini geliştirir. Haklarını öğrenen genç, onları savunmayı da öğrenir. Genç proleterin

---

savaş sırasında aşırı sağ sosyalist, 1919-1920 yıllarında millet meclisinde yer aldı.

zihnine şunu sokmak gerekir: Kesinlikle zorunlu olmadıkça, bir haktan hiçbir zaman vazgeçmemek gerekir.

Gençlerin maddî çıkarlarının bizzat gençlik örgütü tarafından savunulması doğal olarak sendikalarla ilişki içinde sağlanmalıdır, ama gençlik bu çalışmada ağır basmalıdır. Gençlik örgütünün, sendikaların yerini alması söz konusu değildir; aynı şekilde, gençlik örgütlerinin bağımsızlığı da, bu örgütlerin, tümüyle kendi başlarına bırakıldıklarında büyüdüğü şeklinde anlaşılmamalıdır. Üye sayıları arttığı ölçüde de yol göstericiye ihtiyaçları olacaktır. Ama örgütlenerek demokrasinin hüküm sürmesi koşuluyla: Yöneticilerini ve danışmanlarını, gençliğin kendisi seçmeli ve seçilenler de gençliğin güvenini kazanmış olmalıdırlar. Gençlerin psikolojisini anlamayanların, onların kılavuzu olamayacakları açıktır.

Hamburg kararlarının uygulanması üzücü olacaktır. Girişilen hareket için yapılan mal ve personel harcamasına yazık olacaktır; çünkü bu girişimin boşuna olduğu kısa sürede ortaya çıkacaktır. Her halükârda, işçi sınıfı, onların yerine daha iyi olduklarını kanıtlayabileceği yeni kurumları koymaksızın varolan örgütleri kaldırmamalıdır. Gençlik tarafından büyük fedakârlıklar pahasına yaratılmış olan eseri düşüncesizce yıkmaktan ve bunların yerine, gençliğe değerini anlamayacağı başka kurumları zorla kabul ettirmekten sakınılsın öyleyse. İşçi sınıfının düşmanlarının başarıya ulaşması istenmiyorsa, ne pahasına olursa olsun proleter gençliğin cesareti kırılmamalıdır!

Bunun gençliğin bağımsız bir örgüte sahip olma yolundaki haklı isteğini karşılayabileceğini umalım! Bugünün genci yarının yetişkinidir.

Arbeitende Jugend
1 Ağustos 1908

2) DUA EDİN VE TETİĞİ ÇEKİN(*)

(...) Sözde gençliğin himayesi bahanesiyle, gerçekte ise bizim yıkımımız amacıyla, eğlenceli bir şekilde çalıştığınızı gören bizler için, sizin ne denli bölünmüş olduğunuza tanık olmak özellikle zevk vericidir. Nitekim, bir yandan merkezî ve genel olarak dinî örgütler bu alanda kilisenin oynaması gereken egemen rolü vurgularken, öte yandan partisi ve ilişkileri sayesinde önemli bir nüfuza sahip olan B. von Kardoff, tersine, çok daha ateşli bir şekilde kilisenin yapması gerekeni şimdiye kadar yapmadığını ileri sürüyor. Ona göre, dinî örgütleri çatısı altında toplayan örgütler yaratmak gerekirdi, çünkü halkın büyük çoğunluğu, kiliseye olan uzaklığı nedeniyle, dinî örgütler tarafından bir araya getirilemedi. Ama değişik örgütler arasındaki mücadelenin, her şeyden önce, kaynakların dağıtımı konusunun tartışılma şekliyle farkedildiğini, Elberfeld Konferansı[8], bize pek güzel kanıtladı. Hagen Belediye Başkanı Cuno, değişik

---

*) Prusya Diyet Meclisi'ndeki söylev, 26 Mart 1912).

8) Elberfeld'de 1911 yılında toplanan, Kamu Sağlığı Merkezi merciinin Gençlik Konferansı.

örgütlerin yemlikte en iyi yeri kapmak için tartıştıklarını görmenin son derece üzücü olduğunu bizzat açıkladı ve sonunda bu milyonların sosyal demokrasiye kusursuz bir ajitasyon malzemesi sağlayacağından yakındı. Hükümet yardımı çerçevesindeki bu tartışmanın hiç de iç açıcı olmadığı kuşku götürmez; bu tartışma, gençliğin hükümet tarafından himaye edilmesini ahlâkî bakımdan hiç de parlak olmayan bir olgu şeklinde ortaya çıkardı. Kaldı ki, bu devlet yardımının gençliğe nasıl bir himaye sağladığına geçen 2 Mart günkü *Deutsche Tageszeitung*[9] tanıktır. Bunda kırsal gençliğin, Bayan von Schwerin[10] tarafından yurtseverlik ve halkın gençliğine aşılamakta kendi çıkarınıza yararlı bulduğunuz bütün nitelikler doğrultusunda eğitilmesini sağlayan "pratik yaşam aracılığıyla" cömertçe gösterilen özen söz konusudur. Mathias Claudius vb.'nin her türlü açıklamalarında, "vatan sevgisi"ni güçlendirmeye özellikle elverişli bulduğunuz her şey belirtilmekte. Daha sonra yabancı bir konuk, Pomorze'de bir dizi konferansa başlamış olan B. papaz Schlegelmilch geldi: Köylü gençliğin, tarım işçileri ve gündelikçilerin önünde, "ana vatanın kutsanması"ndan, "vatandan yoksun olmanın talihsizliği"nden ve elbette ki Berlin kentine düşen görevden söz etti. *Deutsche Tageszeitung*'a inanılırsa, "gerçekten coşturucu bir gece" oldu. Evet baylar, ekonomik sisteminizin kendi yerlerinden kovduğu, ana toprağına sahip olmayan ve hiçbir zaman da sahip olamayacakları için bu "kutsama"dan yararlanamayan kişiler önünde, "vatandan yoksun olmanın talihsizliği"nden ve "anavatanın kutsanması"ndan söz etmek tümüyle özel bir şeydir. (İtiraz.) Bana karşı çıkmaya çalışmayın. Prusya'da hâlâ geçer akçe olan ve on dört ya da on beş yaşında olup da çiftlikte çalışmayan çocuklar varsa, onları,

---

9) *Deutsche Tageszeitung*, 1893'te kurulan, toprak yasası yanlısı, ulusal, Hıristiyan gündelik gazete.

10) Bayan von Schwerin, Reichstag başbakanın karısıydı.

ana babalarının evden kovmalarını, ana yurdundan kovmalarını gerektiren bir maddeyi de içeren şu pek ünlü sözleşmeleri, gündelikçi sözleşmelerini hatırlatacağım yalnızca. (Sosyal demokratların sıralarından "Dinleyin! Dinleyin!" sesleri.) Bu toprak sahibi beyler, gündelikçileri, çocuklarını angarya işlerde kullanmak üzere kendi yanlarına vermek zorunda bırakmak hakkına sahip olduklarını sandıklarından, bu maddeler hâlâ her yerde varlığını sürdürmektedir.

Kaldı ki, gökten yağan altın yağmuruyla yüreklenen askerlerin, papazların vb. hükümet yardımı sayesinde nasıl olup da birarada bulunduklarını görmek pek eğlendirici... Papazlar sınıfının kutsamasıyla birlikte gençlerin militarist bir anlayışla nasıl eğitildiklerini görmek pek eğlendiricidir. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok iyi!" sesleri.) Papaz kutsar, tapınağa gider ve dua eder. Daha sonra, dere tepe aşarak her yana gidip gelir ve bunun ardından da, "İnsan kardeşini sev" buyruğuna uygun olarak, Hıristiyanca —*frisch, fromm, fröhlich, frei*—[11] yeniden savaşçılık oynanır. Ah Tanrı! Bütün bunlar o denli gülünç ki, gerçekten ciddî olarak söz edilemez.

Çocuklara silâh kullanmak da öğretiliyor: Duadan sonra ateş etmek. Evet baylar, bu biraz tehlikeli değil mi? Proletaryanın çocuklarına silâh kullanmayı öğretmekten biraz olsun korkmuyor musunuz? Onlar için başka uğraşlar bulmanın daha tercih edilip edilmeyeceğini düşünmenizi istiyorum sizlerden. Ama dua etmek ve tetiği çekmek, birbirine ne de iyi uyar. (Sosyal demokratların sıralarından "Tümüyle Hıristiyanca!" sesleri) Dinin burada uygulandığı biçimiyle, ikisi de kesinlikle aynı şeydir; çünkü dini uygulama biçiminiz, aslında tıpkı savaş ve insanların öteki şiddet hareketleri gibi, bir şiddet hareketidir. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.)

---

11) Kelimesi kelimesine: Taze, dindar, neşeli, özgür! Almanya'daki Hıristiyan gençlik örgütleri üyeleri kendi kendilerini işte böyle tanımlıyorlardı. (Fr. çn.)

Deutsche Tageszeitung'un şu ünlü 2 Mart tarihli sayısına dönüyorum yeniden. Bu sayıda denildiğine göre, Dresden'de bir sosyal demokrat atış klübünün varlığı söz konusudur. Gazete sosyal demokratların atış kulüplerinin de olmasından yakınmakta ve bunun, gerçekten de, büyük bir tehlike olduğunu göstermekte. Bu kulüplerin sayısını bilmek ilginç olacaktır. Sosyal demokrat atış klüplerinin yol açtığı büyük tehlikeye karşı hükümet ve polis açıkça seferber edilmek istenmektedir. Beyler, gençliği nasıl eğittiğimizi pek iyi gösteren, Bay Hackenberg'in kendisini bile coşturan, Essen'deki "görkemli" savaş oyunundan uzun boylu söz etmek yararsızdır. 5.000 çocuk alınıp götürülür, pek çok atış talimi ve başka aşırı milliyetçi yurtsever talimler yaptırılır ve gençlik, insan yaşamlarını yıkmış olma düşüncesi karşısında yeterince coşkuya kapıldığında ya da hiç olmazsa bunun nasıl yapılacağını öğrendiğinde ("Çok doğru!"), işte tam da o anda dinsel duygu doruğa ulaşır. Ah Tanrım! Doğru olan böyle bir Hıristiyanlık mı, beyler!

(...) Ve şimdi, beyler, bu gençliğin himayesini kimin üstlendiğine bakalım mı biraz da? Devlet ve belediye yetkililerinin, din yetkililerinin, her türden yurtsever derneklerin, çok değişik çevrelerden gelen özel kişilerin, sanayi danışmanlarının, doktorların, okul müfettişlerinin vb. ortak eyleminden söz ediliyor. Cumartesi günü, toprak sahipleri meclisinde, avukatlarla doktorların bu alanda yerine getirdikleri göz kamaştırıcı başarılardan pek çok söz edildiğini duyduk; onlar, özellikle nitelikli kişiler olarak kabul ediliyorlardı. Başka yönetimler tarafından, özellikle de fabrika, maden, demiryolları vb. yönetimleri tarafından yaratılmış olan kurumlar kadar, şu anda varolan kurumları da meslek okullarıyla bağlantılı olarak kullanmak söz konusudur. Ve bunun sonunda da, başı çeken şu Landrat efendiler, şu papaz efendiler, şu öğretmen efendiler ve sonra da, tıpkı şarkıda olduğu gibi:

Ve sonra da bay teğmen, teğmen, teğmen,

Ve sonra bay teğmen,

bütün olaya mührünü basan bay teğmen gelir: Allah'ın belâsı! Günahsız! Böylelikle papaz efendiyle Landrat efendilerin ve daha bilmem kimin eşliğinde bay teğmen, proleter gençliği bugünkü toplumsal düzenle uyuşturma çalışmasını üstlenecektir! (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Gerçekten de, beyler, bu yolda ilerleyerek bize sevinmemiz için en büyük nedeni sağlayacaksınız. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Ve içinizden biri, beyler, sosyal demokrasinin bu işlere gösterdiği ilginin, bunların bizi kaygılandırdığını kanıtladığını ileri sürdüğünde, ah, nasıl da parmağınızı kendi gözünüze sokarsınız! Böyle hareketlerle bizim değirmenimize su taşıyabilir ve kendi kendinizi gülünç duruma düşürürsünüz ancak. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.)

Beyler, içinizden kimileri, söz konusu olan gençliğin himayesi siyasetinin yöneldiği yüce idealist amaçları betimlemek için özentili ve kaypak sözler söyledi. Geçen cumartesi günkü tartışmalar sırasında, krala sadakat ve vatan sevgisi, Tanrı korkusu ve başka güzel şeyler üstüne yankılar uyandıran, hattâ tehdit edici her türlü bildiride bulunuldu. Bay Heckenroth bize şunları söyledi: "*Özgürlük ve dostluk, doğa ve sanat, ilerlemenin ve bilimin çukurunda anlayış ve himaye bulacak teknik kolaylıklar kazarlar.*" Ve bakan beyin çabalarının esinlendiği "yüce ve gerçek idealizm"i övdü. Daha sonra da bize, bakan beyin bu alandaki etkinliğini sürdürmesindeki büyük cesaretten, cesur idealizmden söz edildi. Ve şunun gibi açıklamalar duyuldu: "Etkinliğimize siyasal bir yön vermek istemiyoruz...", "Ulusal yaşamımız alanında yurtseverlik ruhu...", "Krala, Reich'e ve imparatora sadakat..." "Olayları oldukları gibi alınız, satırların arasını okumaya çalışmayınız...", "Ulusal", "yurtsever" ve büyük söz olarak her şey: "Din eğitimi" vb.

Beyler, bunlardan bize gına geldi (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri), bütün bu tumturaklı sözlerden size de gına gelmiş olmalı ("Çok doğru!" sesleri), değersiz oyuncu örneği, Din İşleri Bakanı'nın söylevinden örneğin... (Sağda ve merkezde canlı kıpırdanmalar; başkan çıngırağını çalar.)

BAŞKAN YARDIMCISI DR. KRAUSE:

— Milletvekili Bay Liebknecht, kişisel saldırılarda bulunmaya hakkınız yok. Konu dışına çıkmamanızı hatırlatırım.

Beyler, Bay Din İşleri Bakanı'nın kararnamesinde, ana babaların çocukları üstündeki haklarına saygı gösterilmesinin unutulmaması gerektiğinin altı ısrarla çizilmiştir. Bu, milletvekili Bay Kesternicht'in kendisinin de geçen yıl vurguladığı bir ilkedir zaten. Bay Din İşleri Bakanı yayımladığı bu kararnamede, evle, aileyle, ana babalarla işbirliği yapmanın ne denli gerekli olduğunu hatırlatır yeniden. Ne var ki gerçekte beyler, tümüyle ayrı bir şeyi aramaktasınız; ailenin, ana babaların, sizlerin ve Bay Din İşleri Bakanı'nın da, doğru olarak kabul ettiğiniz bir siyasal tavırları olduğu ölçüde, hiçbir şekilde gençliğin himayesini düşünmüyorsunuz. Bütün kaygınız, tamamen, ana babaların çocuklarını sizin istediğinizden bambaşka biçimde eğittiklerine inandığınız alana yöneliktir. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Ve orada, ana babaları ile çocukları arasına sızmak ve aileler içinde geçimsizlik yaratmak istiyorsunuz; ana babalardan çocuklarının ruhunu çalmak istiyorsunuz. İşte tümüyle bilinçli, planlı olarak peşinde koştuğunuz amaç budur. (Soldan onaylama. Merkezdeki milletvekillerinden gülüşmeler.) Beyler, gerçeği söylediğimi çok iyi biliyorsunuz ve eğer gülmeye cesaret ederseniz, kendi kendinize en acınacak ünvanı verirsiniz.

Daha sonra, beyler, milletvekili Bay von Kardoff, genç işçinin dünyanın en özgür insanı olduğunu, en yukardaki tabakalardan

gelen gençten daha özgür olduğunu söylemeye cesaret ediyor. Rica ederim, bu ne biçim bir düşüncedir? Genç işçinin on dört yaşında sokağa atılma özgürlüğüne sahip olduğu doğrudur. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri); on dört yaşından itibaren ustasının kendisini dövmesi ve fabrikada sömürülmesi için özgürdür - on dört yaşındaki genç işçi için olağandışı bir özgürlük! ("Çok iyi!") Bay von Kardoff'a göre, genç işçinin dünyanın en özgür insanı olduğu doğruysa, kendi çocuklarınızın da dünyanın en özgür insanları olmalarına izin verin öyleyse! (Soldan onaylama.)

Milletvekili Bay Kesternicht, 14 Mart 1911'de yaptığı konuşmada şunları açıkladı: "*Eskilerde gençliği betimleyen düzen ve boyuneğme ruhu geniş halk tabakalarında ortadan kalktı ve bugünkü gençliğimiz kimi zaman bağımsızlığa yönelik neredeyse hastalıklı bir yatkınlık göstermekte.*" Evet beyler, emekçi gençlik içinde bağımsızlığa olan hastalıklı yatkınlık! Böyle bir söz, birazcık bile düşünen birinin dilinin ucuna gelebilir mi? (Sosyal demokratların sıralarından kahkahalar ve onaylama.) Bu kişilerin özgürlüğü hani nerede? Bağımsızlığa olan yatkınlıkları ne? Burada dile gelen, bugünkü ekonomik düzenin genç insan etine olan açlığıdır yalnızca, başka hiçbir şey değil! ("Çok doğru!") Kapitalistlerimizin, toprak sahiplerimizin genç işçilere duydukları ihtiyaçtır bu! (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Bu genç insanların erkenden ailelerinden kovulmalarının nedeni budur. Ana babaları o kadar az kazanmaktadır ki, çocuklarına daha uzun süreli bir öğrenim sağlayamamaktadırlar. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Bu konuda homurdananlar, yüzbinlerce erkek ve kadın işçiden, yürekleri kanayarak çocuklarını on dört yaşında okuldan alan kaç tane anne baba olduğu sorusunu bir kez tam olarak sorsunlar kendilerine ("Çok doğru!"); yüksek sınıfların çocukları gibi, daha uzun süre öğrenim görmeyi isteyen ve daha bu yaşta, yürekleri kanayarak, okuldan koparılmayı kabul eden ne

kadar işçi çocuğu olduğu sorusunu bir kez tam olarak sorsunlar kendilerine. Burada gelip bize bağımsızlığa olan hastalıklı yatkınlıktan söz ediliyor! Eğer burada hastalıklı bir şey varsa, bu, bizim toplumsal düzenimizdir ve bu toplumun baştan aşağı düzeltilmesi gerektiğini söylemekte ne denli haklı olduğumuzu siz kendiniz de doğruluyorsunuz.

Beyler, bizdeki çocuk ölüm oranı kesinlikle korkunç düzeydedir. Bu konuda, Almanya Rusya'yı yakından izlemektedir (Sosyal demokratların sıralarından "Dinleyin! Dinleyin!" bağırışları), Almanya Rusya'dan sonra en kötü durumdaki ülkedir. Bunlar, kuşkusuz sizlerin de bildiği korkunç rakamlardır. Daha geçenlerde, Reichstag'ta, B. Dr. Struve çocukların ölüm oranını ve bu oranın Almanya'nın değişik kesimlerinde nüfusun toplumsal durumu bakımından sunduğu derece farkını ürkütücü biçimde gösteren birkaç sayı verdi. Bunlardan yalnızca birini vereceğim: Berlin'de çocukların ölüm oranı ortalama yüzde 18,1'dir. Tiergarten semtinde bu oran yalnızca yüzde 5,2'dir, buna karşılık, Wedding'te yüzde 42'dir (Sosyal demokratların sıralarından "Dinleyin! Dinleyin!" sesleri.), yani zengin Tiergarten semtine oranla işçi semtlerinde, Wedding'te sekiz kez daha yüksektir!

Beyler, emekçi sınıfların katlandıkları konut sorunu, bu yoksul sınıfların gençliği arasında gelişen ahlâkî yoksunluğun hiç kuşkusuz başlıca nedenlerinden biridir. Evet beyler, konut sorununu nasıl çözmeyi öneriyorsunuz? Bunu çözmeyi önerdiğiniz anda bile, okul sorununda olan şeyin tıpatıp aynısı ortaya çıkar: Siyasal ve toplumsal düzenimizde temel değişikliklere girişmeniz gerekli ve böylesi sonuçlara ulaştığınız her defasında en sonunda sosyalizm yönünde ilerlemek zorundasınız. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.)

Beyler, ekonomik düzenimizin yıktığı talihsiz aile yaşamımızdan ve bundan kaynaklanan sonuçlardan sizlere daha fazla söz

etmeme gerek var mı? Anaları evlerinden kovan ve çocukları anne ilgisinden yoksun kılan şey sizsiniz, bugünkü toplumsal düzendir ("Çok doğru!"). Çocukların suçluluğundan, fiziksel olarak zayıflamalarından, gençler arasındaki hastalıkların ve ölümlerin müthiş sayılara ulaşmasından da aynı nedenler sorumludur. (Sosyal demokratların sıralarından onaylama.) Fizyolojik yoksulluk ile ahlâkî yoksulluğun, her ikisinin kökleri de aynıdır.

(...) Terk edilmiş çocuklarla ilgili istatistikler, burada çoklukla çıkarılan sonuçları hiçbir şekilde zaten doğrulamaz. Şu bir gerçek ki, sosyal demokrasinin egemen olmadığı ileri derecede sanayileşmiş bölgelerde —bu özellikle, Ulusal Liberal Parti'ye ve Merkezci Parti'ye oranla daha zayıf bir etkiye sahip olduğumuz Renanya ve Westfelya ile işçi sınıfının çoğunluğunun merkezin, Ulusal Liberal Parti'nin ve Polonya Partisi'nin bayrağını izlediği Yukarı Silezya için geçerlidir— gene ileri derecede sanayileşmiş, ama sosyal demokrasinin etkisini genişlettiği başka bölgelere oranla suç işleme oranı çok daha yüksektir.

(...) Ama gene de, Almanya'da ve Berlin'de emekçi çocuklarının yoksulluğunun ne anlama geldiğini görmek istiyorsanız, Temmuz 1910 ile Haziran 1911 dönemi için Berlin ve çevresi sendika komisyonunun ve Sosyal Demokrat Parti Çocuk Himayesi Komisyonu'nun raporunu —sosyal demokrat bir yayınevinden çıkmış bile olsa— okuyun. Bu raporda, çocukların himaye edilmesine ilişkin yasalara rağmen, Berlin'de çocukların ne kadar sömürüldüğünü ayrıntılı biçimde göreceksiniz. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Doğruyu söylemek gerekirse, bu yaşa ilişkin olarak yalnızca dört olay gözlemlendi: Küçük bir kız çocuğu ile üç erkek çocuk. Ne var ki, burada kısmî bir soruşturma (anket) söz konusudur. Halbuki, bu türden her olay gençlikle, bugüne kadar yaptığımızdan bambaşka bir biçimde ilgilenmeye, bugüne kadar izlediğimizden başka yolları izlemeye itmeliydi.

6 yaşında olarak 8 erkek ve 5 kız çocuk, 7 yaşında 27 erkek ve 23 kız çocuk vardı. Çocukların çoğunluğu 8 ile 13 yaş arasındadır, yani bu son derece küçük bir yaştır. Çocukları olan ya da olmuş olanlara ve çocuklarının bu yaşlarını hatırlayan herkese sesleniyorum: Daha iyi durumdaki çevrelerin çocukları eğer böyle sömürülselerdi ne söyleyeceklerdi acaba? Çünkü bu meslekî çalışma okul çalışmasına ek olarak yapılmaktadır; bu çocukların, elbette ki, eve döndüklerinde, bir de ev işlerinde annelerine yardım etmek zorunda olduklarından gene dinlenemediklerini hesaba katmazsak eğer. O halde, kısa bir uyku süresi bir kenara bırakılırsa, bu çocukların, gece gündüz hiç mi hiç dinlenme vakti yoktur.

Aynı istatistikte 8 yaşındaki 23 kız çocuk ile 112 erkek çocuk, 9 yaşındaki 88 kız çocuk ile 175 erkek çocuk ve 10 yaşındaki 163 kız çocuk ile 293 erkek çocuk buluruz. Ve şöyle devam eder bu sayılar: 12 yaşında: 268 kız ve 566 erkek çocuk; 13 yaşında: 302 kız ve 612 erkek çocuk. 14 yaşından itibaren rakamlarda düşme görülüyor; bu da, çok küçük yaşta olmanın söz konusu sömürüyü kolaylaştırdığını kanıtlıyor.

Bu sayılar, bugünkü toplumsal düzenimize ve bu düzenin büyüyen kuşağa olan ödev duygusuna karşı yapılan bunaltıcı bir suçlamadır. Beyler, burjuva gençlik evde olduğu kadar okulda da çok daha bakımlıdır. Burada, ilkokullara ayrılan bütçeyle liselere ve ortaokullara ayrılan bütçeleri karşılaştırdığımızda çok alay edildi. Orta öğrenime çok daha büyük krediler ayırmanın ve en hali vakti yerindeki çevrelerin kızları için özel toplantı yerleri ya da bu türden başka güzel şeyler kurmanın son derece normal olduğunu kabul ediyorsunuz. Buna rağmen, beyler, burjuva gençlik içinde, doğrusunu söylemek gerekirse başka nedenlerden ileri gelen, ahlâk bozukluğunun en sonunda başka yerlerdekinden daha büyük olup olmadığını kendime soruyorum. Zaman zaman, gazetelerde Tauentzienstrasse'nin kızları üstüne hoşnutsuzluk yaratan yazılar okunur;

toplumun başka sınıflarının gençliği arasında, bu gençliği saran bütün ilgiye rağmen, hüküm süren töreler üstüne türlü türlü şeyler anlatılır. Bir Dolly Pincus, bunu haydi haydi haketmiş olsa bile, bir ıslah evine gitmeyecektir elbette. Bu yalnız yoksul sınıfların çocuklarının başına gelir.

Beyler, borazanlar çalarak getirilen gençliğe devlet himayesinin gerçekte güttüğü amacı —bu noktada kafa patlatmamız gerekmez— tarih bize son derece açık biçimde gösteriyor. İlk başta, yönetici sınıfların, doğrusu son derece özel bir biçimde, proleter gençlikle zaten nasıl ilgilenmiş olduklarını görüyoruz. Okulda, gerekli bilgilerin yayılması dışında, her şeyden önce kişilikleri ve düşünceleri, sizlere uygun gelen yönde biçimlendirilmeye çalışıldı her zaman. Askerlik hizmeti, şoven ruhu geliştirmeye ve özellikle de sosyal demokrasiyle mücadele etmeye hizmet etmesi gereken bir okul olarak kabul edildi. İlkokul, askerlik hizmeti siyasal bakımdan tarafsız kurumlar mı olmalıdırlar? Buna kimse inanmıyor ve sizler, hepiniz de bunun doğru olmadığını biliyorsunuz. (Sosyal demokratların sıralarından onaylama.) Bunlar, gerçekte gençlere oldukça belirli siyasal inançları aşılamak için, yönetici sınıfların onayıyla devlet tarafından son derece bilinçli olarak yönetilen kurumlardır.

Ve bunların dışında, meslek okullarına girmedikleri ölçüde okuldan atılmış olan gençler için gene de bir şeyler yapmaya çalışan Hıristiyan örgütleri, dinsel örgütler var. Aynı şekilde, beyler, bizde, Almanya'da eğitim taburları uzun zamandan beri var. Bunlar, izcilerin ortaya çıktığı şu son yıllarda kurulmadı yalnızca: Daha 90 yıllarında, Grünewald'da söz konusu askerlerin geçit törenlerini gördüm, söz konusu trampet seslerini duydum. Bütün bunlar işçi gençliği kendinize maletmek niyetiyle yapılıyordu açıkça. Özellikle, Hıristiyan dini örgütleri çok uzun zamandan beri vardı - Katoliklerin örgütleri yüzyıllardan beri, Protestanlarınki de birkaç kuşaktan beri vardı.

Hiçbir şekilde tarafsız olmayan bu örgütler, halkın elit tabakalarının, proletaryanın sınıf bilincinin gelişimini engellemek amacıyla nitelenen sınıfsal araçlar olarak yönetici sınıfların gençliğin himaye edilmesindeki denek taşıdırlar ("Çok doğru!").

(...) Evet, değişik şeyleri birbirinden ayırmanız gerekir. Dinî örgütlerin, ilkokulun, askerlik hizmetinin gençliğe karşı zaten kullanıldıkları doğrudur. (Sosyal demokratların sıralarından onaylama.) Bunun amacı, gençliğin ahlâkî ve düşünsel olarak gerçekten özgürce gelişmesinin engellenmesidir. Bütün bunlar sosyal demokrat hareketin ortaya çıkmasından önce zaten vardı. Ama şimdi yeni bir şey oldu: Devlet, sosyal demokrat gençlik hareketinin yarattığı örgütleri kullanarak, görünüşte bu hareketin çabalarına destek olarak, kendi yelkenlerini doldurmaya çalışıyor. Yeni olan işte budur. Ve bir de şudur: Gençliğimizin katlandığı toplumsal acıların bir ölçüde anlaşılması. Bu anlayış, teorik bakımdan, partilerinizin istatistiğe yatkın şu ya da bu üyesinde şurda burda varolmuş olabilir, ama bu alana müdahale etme düşüncesi ya da hiç olmazsa davul seanslarıyla, bir şeyler yapılacağı görüntüsünün verilmesine, sosyal demokrat denilen, yani proleter gençlik hareketi neden oldu. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Birdenbire parlayan büyük alevin —bundan kimin söz ettiğini bilmiyorum, ama sanırım Bay Din İşleri Bakanı'ydı; ne olursa olsun kendisi alevin parlaması için yeterince yağ döktü— sosyal demokrasinin "devrimci alevi"yle parladığı kuşkuya yer bırakmaz (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri); çok özel bir biçimde dönüşmüş bile olsa, bizim ateşimizden kaynaklanmakta.

Peşinde koştuğunuz amaç, daha önce özenle belirttiğimiz gibi, proleter gençliği ekonomik sömürüye, her türlü siyasal hakkın yokluğuna hazırlamak ve başkaldıran proletaryaya karşı ve savaş durumunda da (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.), savaş alanında siyasal ve ekonomik çıkarlarınızı koruyabil-

meniz için kullanacağınız araç olarak eğitmek için hazırlamaktır. Şimdi militarizmle ve askerî terbiye düşünceleriyle ilgileniliyor diye düşündüğünüz her defasında büyük çığlıklar atmanızın nedeni anlaşılıyor öyleyse. Gerçekten de, gençliğin "sosyal demokrat" hareketinin yarattığı tehlikenin birdenbire bilincine varınca, yönetici sınıfların bağrında bağırıp çağırmalar ve diş gıcırdatmalar duyulur oldu. Ama anti-militarizmi bu hareketin yarattığını düşünmeniz sizin açınızdan çok kaba bir yanlıştır. Gerçek olan şu ki, ilk varolduğu günden beri, sosyal demokrasi militarizmin amansız bir düşmanıdır (Sosyal demokratların onaylaması: "Çok doğru!".) ve elindeki tüm araçları kullanarak bu sistemle mücadele etmiştir.

(...) Genç kızlar üstünde mümkün olduğunca en büyük etkide bulunmanızın sizin yararınıza olduğu doğrudur, çünkü bunların geleceğin eğitimcileri ve anneleri olarak sizler için büyük önemi vardır. Ama tartışmalar sırasında, kadın gençlik söz konusu olduğu ölçüde, gençliğimizin, özelliklikle de nüfusun yoksul tabakalarının gençliğinin içinde bulunduğu en acı terkedilmişlik konusunda tek bir söz bile söylenmediğinin altını çizmeliyim: Çocukların fahişeliği üstüne, ergenlik çağında, hattâ daha da erken yaşlarda fahişeliğe başlayan kadınlar üzerine tek bir söz bile yok. Adalet bütçesinin tartışılması sırasında sizlere verdiğim sayılar aklınızda mı hâlâ? En acı konu da budur. Bizi inandırmaya çalıştığınız gibi, toplumsal acı gerçekten de göz önüne alınmak istenseydi, kadın gençliğin himayesi, erkek gençliğin himayesinden bir gün bile gecikmezdi. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.)

Böylece beyler, dilediğiniz gibi dönebilir ve yeniden dönebilirsiniz: apansız fedakârlık ruhunuzun ve tüm çabalarınızın, korku ürününden başka bir şey olmadığı ve idealist gerekçelerden değil de, sosyal demokrasinin onlarla mücadele etmeyi kendine görev bildiği bugünkü acınası siyasal ve toplumsal koşulları korumaya özgü koşulları yaratmaktan ibaret olan pek de ahlâkî olmayan

gerekçelerden kaynaklandığı kanıtlanmıştır. Eğer söz konusu olan yalnızca gençliği ordu ve vatan için iyi durumda bulundurma ise, o halde hükümetimiz niye en acil, en can alıcı soruna, ana ile çocuğun himaye edilmesi, yeni doğmuş çocukların himaye edilmesi sorununa ilişkin olarak hâlâ hiçbir şey yapmadı? (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.)

(...) Beyler, aynı şey, çocukların sömürülmesini engelleme yolundaki çabalar için de geçerlidir. Burada da, çocukların çalışmasını yasaklamak için hükümetin hiçbir girişimde bulunmadığını gözlemliyoruz. Küçük dinsel ya da siyasal işler yanında yapma imkânı olmadığında, canlı biçimde müdahale etmek söz konusu olduğunda, çocukların himayesinin coşkun habercileri neredeler? (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.)

Kaldı ki beyler, ne ahlâk bozukluğu ne de suç işleme, kendi başına sizleri pek öyle kaygılandırmıyor. Yalnızca bu olduğunda, küçük parmağınızı bile kıpırdatmadınız. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Ancak proletarya gençlikle ilgilenmeye başladıktan sonradır ki, sizler de kıpırdanmaya başladınız. Gençliğe karşı olan siyasetinizin kökleri başka hiçbir alanda bundan daha iyi görülemez: Sizi ürküten toplumsal yoksulluk değildir, bu yoksulluğa karşı halkın kendi kendine aldığı savunma tedbirleridir. Sizi dehşete düşüren şeyler ne ahlâkî düşüklük ne de suç işlemedir, ama bugünkü yaşam koşullarının sonuçlarına karşı halkın kendi kendini savunmasıdır; kitlelerin düşünsel yoksulluklarına ve haklara sahip olmamalarına karşı değil de, halkın bunlara son vermek için başlattığı mücadeleye karşı dikiliyorsunuz. Dolayısıyla sizleri ürküten ve müdahale etmeye iten şey, türlü türlü şatafatlı cümlelerle ileri sürdüğünüz nedenler değil de, halkın kendi kendini savunması, mücadelesidir. Ve bu böyle olduğu için, bu kadar aceleniz var: Eğer toplumsal reformlar söz konusu olsaydı, Saint-Glinglin'e kadar bekleyebilirdik. (Sosyal demokratların sıralarından

"Çok doğru!" sesleri.) Milyonların bu kadar çabuk bırakılması, apaçık nedenlerden dolayı toprağın ayaklarınızın altından kaymaya başlamasından ileri geliyor.

Bir bakıma sizin için yerine getirdiğimiz ve sizi ürküten sosyal demokrat eğitim çalışması, ne olursa olsun, o kadar anlamsız değildir. Özellikle, yurtsever derneklerin kullandıkları renklerin anlamına ilişkin olarak önemli bir eğitim çalışması yaptık. Daha çok yakınlara kadar, bu derneklerin üyeleri kızıl renkli boyunbağları takıyorlardı. ("Dinleyin! Dinleyin!") Ama sosyal demokrasi, göz korkutucu etkisi ile, bu boyunbağlarını maviye döndürmeyi başardı. "Sosyal demokratlarda gülüşmeler ve "Sarı olmaları daha doğru olurdu!" bağırışları.) Yaklaşık olarak bu da aynı şeydir. Sarılar himaye edilenlerdir, mavilerse himaye edenler. Bu durumda, elbette ki, himaye edici beylerin renklerini çok belirgin kılmak gerekirdi.

(...) İstediğiniz şey, gençliğin siyasetten uzaklaştırılması değil, ama tam tersine gençliğin size uygun düşen yönde siyasallaşmasıdır. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Sizler gençliğin partilerin dişlileri arasına çekilmemesi için değil de, gençliğe kendi siyasal anlayışlarınızı aşılama konusunda ayrıcalığınız olması için mücadele ediyorsunuz. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Ve gençliğin özgür hareketi size karşı çıktığı için mücadele ediyorsunuz, hem de sahte bir maske, sahte bir bayrak altında mücadele ediyorsunuz. Evet, beyler, bize gençliğin siyasetten uzaklaştırılmasından söz etmeye geldiğinizde mücadelenizi sahte bir bayrak altında sürdürürsünüz ve gençliği kendi çıkarları doğrultusunda siyasallaştıran sizler, bize gelip, "Ah, bu zavallı gençlik ruhunu tehlikeye atmadan daha henüz siyaset yapacak durumda değil" dediğinizde de en kötü ikiyüzlülükte bulunursunuz! Beyler, bu sorunda gösterdiğiniz ikiyüzlülüğü, Bay Din İşleri Bakanı'nın ve hükümetin ikiyüzlülüğünü her zaman, her zaman açığa vurmak gerekir. Söylendiğine göre, eskiden

şövalyelerde gelenek olduğu gibi, suratınız açık dövüşün. Açık yüreklilikle şunu söyleyin: Bu iktidar için bir mücadeledir, gençlerin kazanılması için bir mücadeledir; gençliği tam da bize uygun düşen yönde siyasallaştırmak istiyoruz, siz de başka biçimde siyasallaştırmak istiyorsunuz; işte bunun içindir ki, iktidara sahip olan bizler, iktidarı kendi çıkarımız için, proletaryayı yenmek için kullanıyoruz. Bunu açıkça kabul edin: gerçek budur ve söylenen başka her şey, yalandan başka bir şey değildir, kendi kendini aldatmayla belki de biraz daha az bilinçli kılınmış bir yalandan başka hiçbir şey değildir.

(...) Beyler, gençliğe, doğal olarak proletaryanın durumundan kaynaklanan dünya görüşünü aşılamaya çalıştığımızda, bir damla bile siyaset yapmıyoruz. Ne var ki, genç proleterler sizin tarafınızdan, siyasete tümüyle karakteristik bir biçimde sürüklenmişlerdir. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Bir de şunun altını çizmek isterim: Dernekler yasası ve eğitim yetkilerinin verilmesindeki yasadışı davranışlar sayesinde, gençlik için her türlü siyasal etkinliği, hattâ her türlü bilimsel etkinliği imkânsız kıldığınızda, büyük bir haksızlık yapıyorsunuz ve antagonizmaları ortadan kaldırmaya değil de, daha da şiddetlendirmeye katkıda bulunuyorsunuz. Bu konuda hiçbir kuruntuya kapılamazsınız. Çünkü proleter gençliğin, erkenden varoluş kavgasına atılan ve kendi kendisine çeşitli toplumsal olgular karşısında mücadele etme ve sürekli savunma durumunda bulunan bu gençliğin siyasal ve toplumsal olarak yöneliş ihtiyacı duymasından daha doğal bir şey olabilir mi? Bu gençliğin şeylerin özünü anlama ihtiyacında olması ve buna ek olarak sürekli biçimde polis tarafından ezilip dövülürken, toplumsal ve siyasal yasalarımızın kusurlarını bilmek, durumu bilimsel olarak incelemek ve siyasal bir anlayış oluşturmak, siyasal sorunları tartışmak, yetişkinlerin bu konulardaki konuşmalarını dinlemek istemesi, bunlar bütünüyle doğal şeylerdir.

Öyleyse, beyler, her şey yolunda! Özgür gençlik hareketinden siyaseti atmakla yetinmeyip, bu hareketi tümüyle yerle bir etmek istiyorsunuz. Bizim gençlik örgütlerimize, beden eğitimi derneklerimize, bisiklet gruplarımıza, korolarımıza vb. karşı sürdürdüğünüz ve daha önce de sözünü ettiğim mücadele bunu kanıtlamaktadır. Buna yeniden dönmek gerekmez.

(...) Proleter gençlik örgütlerimizin olumlu olarak gerçekleştirdikleri şeylerden, yani alkolizme karşı, söz ve resimlerdeki çirkefe karşı mücadeleden, gençliğin kendi bilincinin ve kültürünün iyileştirilmesinden, insanca duyguların geliştirilmesinden söz etmem gerekmez. Ayrıca, gençlik örgütlerimiz gittikçe daha çok, sosyal demokrasinin anlayışı olan başkalarını düşünme anlayışını yayma görevini üstleniyorlar. Doğal olarak bu anlayış gençlik arasında sevinç ve derin bir anlayışla karşılanıyor. Gençliğin eğitimine yönelik çabalara gelince, sendikaların ve sosyal demokrasinin gençlik merkezinin yayımladığı programlar ve kataloglarla eksiksiz biçimde betimlenmektedir. Sizler tarafından büyük ölçüde bilinmeyen bu programları ve katalogları, konuşmamın sonunda, sürekli olarak sözünü ettiğiniz ama hiç mi hiç bilmediğiniz şey üstüne bir fikir edinebilmeniz için, içinizden isteyenlere vereceğim. (Sağdan ve merkezden ateşli itirazlar.)

Milletvekili Bay Kesternich son olarak *İşçi Gençlik*'e karşı son derece sert bir eleştiri getirdi. Açıklamaların çeyrek saat boyunca yol açtığı sağlıklı neşe nedeniyle kendisine teşekkür borçluyuz. Milletvekili Bay Kesternich, Freiligrath ile Heine'yı *İşçi Gençlik*'in yakasını bırakmayan canavarlar olarak sunarak kendi kültür düzeyini o kadar çarpıcı biçimde gösterdi ki, bunun üstüne daha başka bir şey söylemek gerekmez. En gülünç olan şey de, kaba, mide bulandırıcı bir şiirden, burada ancak küçük bir parçasını vermeye cesaret ettiği ve nereden geldiğini bilmediği acınası, anlaşılmaz sözlerden bahsetme biçimidir. (Milletvekili Kesternich: "Çok iyi!")

Ve daha sonra, Schubart'ın[12] *Fürstengruft*'unun söz konusu olduğunu bağırdığımızda ve bize, öfkeli biçimde, "Bunu yazan ister Schubart ya da başka biri olsun, bu bizi hiçbir şekilde ilgilendirmez" cevabını verdiğinde, milletvekili Bay Kesternich'e yalnızca şu söylenebilir: Bu sözlerinizle, gençlerin eğitmeni olarak aldığınız yeterlilik belgesinin ne olduğunu pek hoş bir biçimde gösterdiniz. (Sosyal demokratlar araya girerler: "Profesörlük belgesinin de!") Ve söylediğiniz bu sözler peşinde olduğunuz amaçları o kadar iyi açıklar ki, bunun üstüne ancak tek bir şey isteyebiliriz, o da, Almanya ve Prusya'da gençliğin öğrenimi ve himayesine ilişkin olarak hangi karanlıkçı (*obskürantist*) amaçların güdüldüğünün bilinmesi için bu sözlerin halk arasında geniş olarak yayılmasıdır. İşte, siz ve sizin dostlarınız gençliğin eğitimini böyle tasarlamaktasınız! İşte yaymak istediğiniz kültür budur! Hedeflerinizi ve onlara ulaşma yollarınızı göstermiş olmanız iyidir; bütün bunlardan ortaya çıkan ise zihnin tutsaklığı, obskürantizm, yobazlık (Sağdan "Bravo!" sesleri), ikiyüzlülüktür. Ve eğer Bay Kesternich açıklamalarını şu dokunaklı sözle, "İnançsızlık düşüncesi gittikçe daha küstah bir biçimde gelişmekte ve bütün bağları koparmaya çabalamakta" (Sağdan ve merkezden onaylamalar: "Çok doğru!") diye bitiriyorsa, ona şöyle cevap vereceğim: Burada, özellikle de merkez kesimin saflarında, bilgisizlik, *obskürantizm* ve yobazlık düşüncesi gittikçe daha çok gelişmekte. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Evet, bundan kendinizi kurtaramayacaksınız.

Kaldı ki, Bay Kesternich orada yayımlanan şiirlerin şiddetine, yazıların savaşçı kimliğine şaştı özellikle. Evet, beyler, bu konuda

---

12) Christian Friedrich Daniel Schubart (1739-1791), gazeteci ve şair, aynı zamanda da Stuttgart'ta müzik öğretmeni oldu. Gazeteci olarak gösterdiği etkinlikten dolayı on yıl hapis yattı; Schiller'i etkilemiş olan siyasal ve popüler bir şiir yazdı.

taraf olmak zorundasınız: İşçi sınıfına hiçbir "*Eia popeia*"[13] söyletemeyiz. "Uyu, küçük yavrum, uyu" ninnisini söyletemeyiz, ki sizler bunu tercin ederdiniz kuşkusuz (Sağdan söze karışmalar), işçi sınıfına yüreklendirici şiirler ve ateşli yazılar (Sağda ve merkezde şiddetli gülüşmeler), güçlendirici bir besin, bir mücadele besini vermeliyiz. Proleter gençliğin kaderi uyku ve düş kurma değil, mücadeledir, sizin ve kaba polisiye müdahalelerinizin, toplumsal düzeninizin sürekli olarak kendisini zorunlu kıldığı mücadeledir. Proletarya, bir tür olarak, mücadele için doğmuştur, mücadele onun kaderidir ve onu mücadele amacı doğrultusunda eğitmek gerekir. Bundan kaçınılamaz. Sizler onu uyku, sömürü karşısında uysallık, sefillik için eğitmek isterdiniz. (Milletvekili Baron von Reitzenstein: "Hayır, kendi iyiliği için!") Sizinle bizim aramızdaki fark budur işte. Biz işçi sınıfını savaşçı bir ruh içinde, kesinlikle sizden çok daha soylu bir yönde eğitmek istiyoruz, ana babasına ateş edecek duruma getirmek için şoven bir ruhla değil, ama proleter gençliği tehdit eden büyük tehlikelere ve toplumsal yaşamımızın tüm geriliklerine karşı, Prusya ve Almanya'da gelişen ve gittikçe daha korkusuzca ayağa kalkan her türlü gericiliğe karşı mücadele yönünde savaşçı bir ruhla eğitmek istiyoruz.

Bize, devrimler tarihinden pek çok söz etme suçlaması getiriliyor. Gerçekten de, *İşçi Gençlik*'te, sizin gençlik dergilerinize oranla devrimden çok daha fazla söz edilmiş olması mümkündür. Bunun nedeni, okullarda, bunun elden geldiğince gizlenmeye çalışılması ya da eğer söz ediliyorsa bile, söz konusu olan Bizans'a yaraşır bir biçimde ad usum delphini düzenlenen, yukardan gelme bir devrim değilse eğer, yalnızca acı bir alay tonuyla söz edilmesidir. Bu durumda, gençliğin iyi bir eğitim görmesi için devrimler tarihinden söz

---

13) *Eia popeia*: Alman ninnilerinin geleneksel deyimi.

etmemiz gerekir. Üstelik, beyler, devrimci dönemlerin en ilginç dönemler olduğu, insan toplumunun doğasının ve yapısının bir bakıma tüm çıplaklığıyla ortaya konulduğu dönemler olduğunu ve dolayısıyla da insanlığın tüm evriminin ilerletici güçlerinin önce bu dönemlerde ortaya çıktığını reddedebilir misiniz? Sonra da, bu devrimlerde kahramanlık etkeni ortaya çıkar ve tarihin bu bölümü için proleter gençliğin ilgisini uyandırır. Cana kıyma değil, insan türünün gelişmesi, insanlığın büyük idealleri için fedakârlıktan ileri gelen bir kahramanlıktır bu ve bu anlamda da devrimler tarihinde, proleter gençliğin haklı olarak özlem duyduğu görkemli, ideal bir şey vardır. Kendi gençliğinizi varlığının en derininde düşünsel olarak baskı altına almak için yapılan bütün girişimlere rağmen, yüzyıl öncesinde olduğu gibi bugün de, bir Schiller'in ona söylediği büyük devrimci şarkılardan hâlâ coşkuya kapılmakta ve şairin yazdığı büyük gençlik eserinin başına koyduğu coşkun *in tyrannos* sözü de gençlerinizin yüreklerini titretiyor. Böylesi bir devrimci ateş için gençlerin şiddetli bir coşkuya kapılmaları doğaldır ve sizler, sizin kendi gençliğinize Schiller okuması ve bu "*çocukluk hastalıkları*"nda kendini kaybetmesine izin veriyorsunuz, çünkü çabucak baba ocağına geri dönmektedir zaten. Ne var ki, proleter gençlik sizinle aynı siyasal eğitimi ve hareket serbestisini elde etmek yolunda en küçük bir girişimde bulunursa, polis ve Din İşleri Bakanı ona hayatı zindan eder; hattâ ipi boynuna geçirmekten zevk de alınacaktır. Ama bunu o kadar kolay yapamayacaksınız.

(...) Gençlik örgütlerinin aralıksız biçimde ve tümüyle haksız olarak karşı karşıya bulundukları zulümler, özellikle acı ve üzücüdür, çünkü taraflı ve tek yanlıdırlar. Buna karşılık, tümüyle siyasal bir kimliğe sahip olan burjuvazinin, kilisenin örgütleri hoşgörülmektedir ve bunlar hiçbir şekilde de tedirgin edilmek istenmemektedir. Proletaryanın örgütleri dilediğince apolitik olabilirler, en yüce hedeflere yönelseler bile bu örgütler ezilmekten kurtulamazlar.

(Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Bizi hareket özgürlüğümüzden yoksun kılmak için gençlik dernekleri ortadan kaldırılıyor, gençlik komiteleri lağvediliyor, dernekler yasası lastikli bir biçimde yorumlanıyor ve Din İşleri Bakanı da yangına körükle gidiyor. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Proleter örgütler karşısında alınan bu tavır, tam da burada söz konusu olan kaynaklar yardımıyla, burjuva örgütleri ve burjuvazinin şu şımarık ve özel olarak himaye edilen çocukları ile devletin giriştiği çocuk bakımı karşılaştırıldığında, örneğin, "Evinde ve işyerinde kadın" sergisinde, burjuva gençlik örgütlerinin son derece özenli, son derece nazlı seksiyonları görüldüğünde, işte o zaman beyler, şiddetli bir üzüntü duyulur. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Burada görülen her türlü adalet ve yasallık yokluğu karşısında yalnızca üzüntü değil öfke de duyulur.

Beyler, proleter gençlik hareketi ve amaçladığı yüce hedefler üzerine, değişik yanlardan ve hattâ burjuva çevrelerde bile en olumlu yargılarda bulunuldu. Ama bu kaba müdahale ile son derece önemli değerlerin yıkılması karşısında tümüyle kayıtsızsınız. Gerçekten de hiçbir manevî değer yaratmak istemiyorsunuz, istediğiniz tek bir şey var, o da, proletaryanın kendi araçlarını kullanarak yarattıklarını, onu sömürmeye devam etmek ve sizin iradenize bağımlı kılmak için, yıkmaktır. Bildiğiniz tek bir dua var, o da şu: "Tanrım bizi sosyal demokrasiden kurtar!" (Sağdan ve merkezden, "Çok doğru!" sesleri.) Ettiğiniz bütün öteki dualar en sonunda gelip buna dayanır.

(...) Şunu açıkça kabul ediyorum: Önerilerimizi reddedeceğinizi biliyorduk, ama buna rağmen bu önerilerde bulunduysak, bunun nedeni onları geri çevirdiğinizde kamuoyunun, gençliği himaye etmenizin gerçek niteliğini anlaması ve gerçekte gençliğe karşı bir meydan okuma olan gençliğin himaye edilmesini sunduğunuz bütün bu ikiyüzlü açıklamaları örten peçenin yırtılmasıydı.

(Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) İstediğinizi söyleyebilirsiniz, tilki tuzağa düştü bir kez: Önerilerimizi geri çevirdiğiniz anda, tüm dünyanın önünde kızgın demirle damgalanmış olacaksınız (Sağda ve merkezde gülüşmeler), tüm dünyanın önünde damgalanmış olacaksınız ve oy çabalarınızın hedefini öylesine belirginleştirecek ki, bir daha kendinizi kurtaramayacaksınız bundan.

Tıpkı Bay Hackenberg gibi, Bay Din İşleri Bakanı da, sosyal demokrasinin gençliği, sevginin değil de nefretin tohumlarını attığı için, çocukların ruhlarına hiçbir şey vermediği için uzun vadede hiçbir zaman doyuramayacağını açıkladı. İşte, beyler, bu sözler sosyal demokrasinin hiç mi hiç bilinmediğine tanıktırlar. Gerçek şu ki, sosyal demokrasi proleter gençlik içinde, yüce, soylu, yüksek olan her şeye karşı, ortaklaşmaya, halkın mutluluğuna, insanlığın yüce ideallerine karşı derin ve katıksız bir sevgi uyandırmaktadır. Ve doğruyu söylemek gerekirse, gençlik arasında kendini duyuran nefret, Friedrich Schiller'in *in tyrannos* yazarken ve zorbaları yıkacak tılsımından söz ederken yanıp tutuştuğu nefrettir. Bu, toplumsal düzenimizde halka düşman olan her şeye karşı duyulan nefrettir. Böylece halka düşman olan her şeyden nefret ederek, halka olan sevgisini dile getiriyor. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Ve en sonunda, söz konusu olan da yalnızca budur. Kendisini döven kırbacı sevdirmek için mi eğitmeliyiz halkı? Hayır, kırbaçtan nefret etmek gerek, sizin yaydığınız baskıdan nefret etmek, eşit olmayan düzenimizden ve sömürüden nefret etmek gerek. Ama halkın mutluluğuna katkıda bulunan her şeyi sevmek gerek. Yalnızca sizin sevgi yaymanız imkânsız, çünkü tam tersine bu sevginizi halka inen kırbaca, halkı ayaklar altına alan zırhlı süvarilere, grevlerde ya da buna benzer başta her fırsatta ana babalara ateş etmek zorunda olan tüfeklere, ana babalara inmek zorunda olan kılıçlara ayıracaksınız yalnızca. (Sosyal

demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Ve siz beyler (sağa doğru dönerek), bir bütün olarak halktan nefret etmektesiniz. Onu kendi yönetiminizin ve yasalarınızın düşmanı olarak kabul ediyorsunuz. Bu nedenle de nefretiniz bir bütün olarak halka yönelirken, sevginiz de ona zararlı olana yönelmekte. Böylece beyler, sizler de yalnızca sevmiyorsunuz, nefret de ediyorsunuz. Sosyal demokrasiden ve proletaryanın özgür hareketlerinden nefret ediyorsunuz. Ve içinizden her birine şu soruyu soruyorum: Bunlardan en iyisi hangisi: Halk kitlesine nefretle saldırmak ve baskıyı sevmek mi, yoksa baskıdan nefret etmek ve halk kitlesini sevmek mi? (Sosyal demokratların sıralarından "Çok iyi!" sesleri.) Cevabın güç olduğunu sanmıyorum. Ve işte proleter gençliğin sosyal demokrasiden aldığı yüce ideal tam da budur. Toplumsal düzenimizin hatasıyla cenneti yitirdi kuşkusuz, ama buna karşılık bir başka cennet edinmekte: Sosyal demokrasinin ona sağladığı dünya görüşü, onda, ulaşılması gereken yüce hedefler ve insanlığın yaptığı tüm yüce şeyler için hayranlık uyandırmakta. Beyler, bugünkü toplumsal düzenimizin derinlerinden proleter gençliğin hareketi ışıklar içinde doğmakta. (Sosyal demokratların onaylaması.) Ona karşı bütün köpeklerinizi, polisinkileri ve daha başkalarını da salabilirsiniz, ama onu başınızdan atamayacaksınız! (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.)

Sizlerden korktuğumuzu mu düşünüyorsunuz, beyler? Eğer böyleyse, yanılıyorsunuz. Çünkü şundan emin olun ki, Bay Din İşleri Bakanı'nın yakındığı sonucu, yani Sosyal Demokrat Parti'nin ve sendikaların proleter gençlik hareketine verdiği cesareti, hükümetin proleter gençliğe karşı sürdürdüğü acımasız ve bir ölçüde de illegal mücadeleden daha fazla hiçbir şey çabuklaştırmadı. Eğer ona karşı böyle davranılmasaydı, bu hareket hiçbir zaman böyle hızlı gelişemezdi. Gençliğimiz, şiddet yoluyla ideallerinin elinden alınmasına —buna emin olun ki— kesinlikle izin vermeyecek.

(...) Beyler, sizler için konuşmuyorum, bunu çok iyi biliyorsunuz. Hiçbir yüce ideali temsil etmediğinizin, gençlik hareketi içinde halka aşılamak istediğiniz şeyin düzmece ideallerden, altın taklidi ideallerden başka bir şey olmadıklarının tümüyle bilincindesiniz. Ama, böylesi şiddet yöntemleriyle ve buna benzer altın taklidi idealler ile proleter gençlik hareketini hayran bırakacağınızı sanıyorsanız yanılıyorsunuz: Bütün çabalarınız boşuna. Sürdürdüğünüz mücadele, şu Pers kralının yaptığı gibi, denizi kırbaçlamak anlamına geliyor... (Sürekli hareketler. "Üç saat oldu, yeter artık!" bağırışları. Başkan çıngırağını çalar.) Bay Başkanın mecliste yapılan gürültüye karşı beni koruduğunu büyük bir sevinçle görmekteyim. Ama beyler, gürültü yapmaya devam edin, sakin sakin haraların bütçesinden ve buna benzer konulardan konuşun. Sizleri çok hoşunuza giden ve dünya çapında yarar sağlayan bu şeylerden başka yöne çevirmek bana düşmez! (Sağdan: "Çok doğru!")

Beyler, sizlere tek bir şey söylememe izin verin: Boş bir çaba göstermektesiniz burada. Gençliğin bu türden korunmasına dilediğiniz kadar para ayırabilirsiniz; boş yere harcamış olacaksınız. En sonunda gençliğe sağlayacağınız bilgi, buna bağlı olan şey, gençliği harekete geçiren sağlıklı düşünce ve bir gerçek sayesinde bizim için kullanılabilir kılınacaktır; bu gerçek ise şudur: Gençlik bize "gençliğin sosyal demokrat eğitimi" yoluyla değil de, Sosyal Demokrat Parti'nin gelişmesi sonucu olduğu gibi, tüm siyasal gelişme yoluyla geldiği ve tıpkı Sosyal Demokrat Parti gibi her birinin kişisel deneyine, tüm toplumsal yaşantımızın gelişimine ayrılmazcasına bağlı olmasıdır.

Gençliğin sosyalist mücadelesine karşı, toplumsal düzenimizin sayısız kusurlarına ve gençliğin alıklaştırılmasına karşı mücadelenizde bazı başarılar elde edebilirdiniz elbette. Bunun tek bir koşulu vardır, o da, halka siyasal özgürlük verme ve onu ekonomik anlamda sömürüden, kapitalizmin neden olduğu yıkımlardan

kurtarma uğruna geniş kapsamlı bir toplumsal eylemi, siyasal bakımdan tümüyle tarafsız ve en canlı biçimde sürdürmeye karar vermenizdir. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Kısacası beyler, başarılar elde edebilirsiniz, ama tek bir koşulla, ki o da, çalışmanızda sosyal demokrasinin izlediği yoldan gitmenizdir. Sosyal demokrasiyi yenilgiye uğratmak için elinizde olan tek imkân, onun hedeflediği görevleri yerine getirmektir. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Ama sizden bunu beklemek, çok şey istemektir. Mücadelenizi kendi yöntemlerinizle, alıklaştırma, aldatma ve şiddet yöntemleriyle sürdürmeye devam edeceksiniz. Bundan elde edeceğiniz başarılar için sizleri önceden kutlarız: Daha şimdiden, bunun proleter gençlik hareketinin önemli ölçüde yeniden güçlenmesiyle sonuçlanacağı yolunda size güvence verebiliriz; proleter gençlik hareketi, kendisini engellemek için ne yaparsanız yapın, bir gün sizin mezarınızı kazacak olan sosyal demokrasi kadar, proleter hareketin bütünü kadar yıkılmazdır. (Sosyal demokratların sıralarından alkışlar.)

3) SAVAŞ VE OKUL[*)]

(...) Beyler, kapitalist toplumun kültür alanındaki sınıfsal karakteri, eğitim eşitsizliği ve üç dereceli Prusya seçim sistemi, Prusya'da öğrenimin örgütlenmesinin üç kategoriye bölünmesinde yansır: İlkokul, ortaokullar ve liseler, üniversiteler.

Öğrenimin toplumsal yaşamın bütününden koparılamayacağı bir gerçektir: Hangi düzeyde olursa olsun, öğrenim görmek yalnızca bir şeyler öğrenildiğini değil, aynı zamanda, belirli bir dönem boyunca da, öğrenme imkânına sahip olunduğunu, iktisadî bakımdan bunu yapmakta özgür olunduğunu, belirli sayıda ekonomik koşulların, öğrenim görmenin amacına ulaşıncaya kadar dayanmak için vazgeçilmez olan belirli ekonomik koşulların yerine getirilmiş olduğunu varsayar. Çünkü, en sonunda, kapitalist toplumda kültür kendi başına bir amaç değildir: bir araçtır. Bu faydacı anlayış bizim öğrenim sistemimize egemendir: devlette belirli bir işlev yerine getirmek için öğrenim görülür; gerçek Prusya geleneğine göre, ortaokulların amacı, öğrencileri yüksek memurluğa hazırlamaktır. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.)

---

*) Prusya Diyet Meclisi'ndeki söylev, 16 Mart 1916.)

Beyler, ortaokullar ve liseler, kutsalların kutsalı bilgiyle, üniversiteyle ilkokul arasında bulunan halkadır. Buralarda, kapitalist topluma araç olarak hizmet edecek olan şeyden fazlası öğretilemez. Bu, kutsalların kutsalına, insan zihninin tasarladığı en görkemli şeye götüren merdivendir.

Siyasal ve ekonomik düzlemlerde gittikçe keskinleşen çelişkilerin savaş zamanında daha da belirginleştiği çok iyi bilinir. İşte bunun içindir ki, bugün, ilkokul, değişik öğrenim düzeyleri arasındaki eşitsizliği her zamankinden çok daha köklü biçimde göstermektedir. Söz konusu kusurlar kendilerini daha da belirgin bir biçimde ortaya koymaktalar burada: Olabileceğinden çok daha kalabalık sınıflar, yetersiz sağlık hizmetleri, lokal ve eğitmen eksikliği, eğitmenlerin sürekli olarak değişmesi, öğrencilerin yeterli besin alamaması, okulun kendilerine sunduğu azıcık şeyden bile çocukların gerçekten yararlanmarını engelleyen ücret karşılığı ve aşırı çalışmaları, işte bütün bu kusurlar, ki bunları burjuva çevreler de kabul ederler, içinde bulunduğumuz şu savaş döneminde daha arttı ve öğrenim düzeyinde hüküm süren eşitsizliği daha da belirgin biçimde suçlamaktadırlar.

Hiç kuşkusuz, günümüzdeki dev yangılar, dökülen kanlar kapitalist toplumun pek çok trajik, canice yanını örtüyor. Ama savaş ilkokul ve çocuk yuvalarının üstüne solgun ve titrek bir ışık atmakta. Bütçe komisyonununda milletvekili Bay von Campe'nin çocukların yetersiz beslenmeleri konusundaki uyarıları duyulduğunda, bu konuda Kamu Eğitimi Bakanı'na sorduğu sorular duyulduğunda ve hiç olmazsa, söz konusu komisyonda Bay von Campe'nin sorularına hiçbir cevap verilmediği düşünüldüğünde... (Bakanın sert itirazı.) Bu cevabı duymadım... Ne olursa olsun, ne cevap verilmiş olursa olsun, hiç kimse yetersiz beslenme olduğunu inkâr edemez. Proleter gençliği zorlu biçimde sarsan, sağlığına zarar veren ve dolayısıyla, ilkokulda yerine getirilebildiği kadarcık bile

olsa eğitim çalışmasını en acımasızcasına engelleyen bir yetersiz beslenmedir bu.

Ve her zamankinden daha çok içinde bulunduğumuz bugünde, ayrıcalıklı sınıfların konumlarını güçlendirmek, en demagojik yollarla, gençlerin zihnini kapitalizm, militarizm lehine elde etmek için ilkokulun bile kullanılması eğiliminin ne kadar kendini ortaya koyduğu düşünüldüğünde, savaş meydanlarının sırtlanlarının öğrenim alanına her zamankinden daha gözüpeklikle girdikleri görüldüğünde, ilkokullarda proleter çocuklarının ruhlarının ele geçirilmesi için kesinlikle rezilane çabalandığı görüldüğünde, bütün öğrenim sistemine temelden bir reform yapılmasının ne kadar acil olduğu ortaya çıkar. Bundan başka, bugünkü savaş koşullarında yoksul sınıfların çocuklarının içinde bulundukları korkunç yokluk, bilgi sahibi herkes tarafından açıklanmış olduğu halde, bu yoksulluğun gizlenmesine nasıl da çaba harcandığı düşünüldüğünde sosyal demokrasinin, eğitim sistemimimizin reformdan geçirilmesi yolundaki isteğinin ne denli temelli olduğu doğrulanmaktadır. Beyler, burjuva toplumun gençliğe karşı işlediği günahları yıkamak için gökte yeterli su yoktur ve gençliğin katlandığı bu yoksulluğun, "iyi yanları"nın altını çizerek öyle denildiği kadar ağır olmadığına inandırma yolundaki bütün girişimlerin söz konusu durumun açıklanmasının kamuoyu üzerindeki etkisini gördüğünüz halde, şimdi izlemekte olduğumuz bütün bu girişimlerin tek bir anlamı vardır: Sizler bu durumu sürdürmek istiyorsunuz. Her türlü iyileştirmenin başlangıcı olanın gizlenmesi yolunda çabalamak değil, ama mevcudun şiddetli, sert eleştirisidir. Berlin Emniyet Müdürlüğü'nde, bundan birkaç gün önce, siyasal tavırları hoşa gitmediği için genç kızlarla, yaşları 16-17 arasındaki genç proleterlere, "Sizleri duvara yapıştırıp kurşunlamak gerekirdi" denildiği görüldüğünde, sınıfların olmadığı bir çağda, bütün eski antagonizmaların ortadan kalkmış olduğu bir çağda gerçekten yaşamadığımızın farkına varırız. Tam

tersine, bu antagonizmalar daha da keskinleştiler, savaş tarafından en kaba biçimde keskinleştirildiler.

Beyler, bütün bunlar karşısında, Bay von der Osten'in kolaylıkla sözünü ettiği "Alman ruhunun duyarlılığı"na neler oluyor? Gerçekte, burada da sloganımız, "Kahrolsun duyarlılık!"tır. Kapitalist düzenin tutsağı olan ruhları gerçekten kurtarmanın zamanıdır artık.

Orta dereceli öğrenim sistemini iyileştirmek amacıyla burjuva partiler bir dizi tasarı sundular. Bu tasarılar özgür bir inisiyatifin ürünü değildirler: Bunların, yoksul sınıfların çocuklarına yüksek öğrenim yolunu açacak olan tek bir okul önerimize karşılık vermekten başka amaçları yoktur. Beyler, böyle bir "yeni yöneliş"ten yana söylenen sevimli sözler —çünkü bu tasarılar sözden başka bir şey değildirler- dikkatlice incelenmelidirler. Bugüne kadar varolan kurumlar sayesinde, şu an için kaç tane proleter çocuğunun orta öğrenime geçebildiğini belirten bir istatistiğe sahip olmamız dilenirdi. Ama sözünü ettiğim önerilerin ciddîliği ya da ciddîlikten uzaklığı bu sayıların, orta öğrenim hakkına sahip olan milyonlarca ve milyonlarca çocukla karşılaştırıldığında ortaya çıkacaktı. Böyle bir istatistik, giriştiğiniz bu onarım girişimlerinin, şu küçük deneylerin gülünç olduğunu gösterecekti. Şimdiye kadar zaten yapılmış olanlara ek olarak önerdiğiniz, hiçbir şey değildir. Bir yakı üstüne bir başka yakı daha koymaktan ibarettir bu yalnızca. Ne isteniyor? Özellikle yetenekli olan çocukları ilerletmek mi? Zenginlerde, özel yetenekler hiçbir rol oynamaz: Özellikle yetenekli olan birkaç çocuk ilerletilecektir, ama buna kim karar verecek? Hangi düşünceler belirleyici olacak? Ek olarak birkaç burs dağıtılacak; bu bursların proleter çocuklarına değil de, yoksullaşmış burjuva çevrelerden gelen çocuklara, elbette ki, büyük ölçüde, yarar sağlayacağı daha şimdiden açıktır. Berlin Üniversitesi'nde bir burs dağıtımı komisyonunda bulunma fırsatını elde ettim: Bu bursların proleter çocuklarına ayrılması son derece nadirdir. Genellikle, bunlardan yoksullaşmış burjuva çevrelerden

gelen gençler yararlanmakta. Hızlı bir biçimde sözünü ettiğim, çok sayıdaki toplumsal nedenler proleter çocuklarının bu sadakalardan yararlanmalarını engelliyor.

Gerçekten de, proletaryaya birkaç kırıntıdan başka hiçbir şey getirmeyecek olan bu önerilerle burjuva kesimde yapıldığı gibi böylesi büyük sözler söylemek yerine, bu beyler şunu söylemeliydiler: Yoksullara dağıtmak için aş yapalım! Orta öğretime geçmenin, onları koyduğunuz biçimde, koşullara bağlı olmasının ne anlama geldiği üstüne en ufak bir fikriniz var mı? Bu, temel haklardan biri olmasına rağmen, bir tür lûtuf haline getirilmektedir; zararlı kimliğini tam da burada gösteren, yalnızca kapitalist düzenin yokoluş koşulları tarafından geniş halk kitlelerine yasaklanmıştır. Halk kitlesinin *Faust*'un (Ayrıcalıklı sınıflardan) dilenmek zorunda olmak ne de üzücü! sözü karşısında duygusuz kalacağını mı sanıyorsunuz? Bir hakkı kabul etmek yerine, kaçınılmaz sonucu, bu sadakaları kabul edenlerin belini kırmak olan sadakalar dağıtıyorsunuz. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) En derin benliklerinde yıkıntıya uğramış, her türlü bağımsızlığı yitirmiş insanları, her türlü sınıf bilincinden arındırılmış proleterleri eğitebilirsiniz ancak kapitalist düzenin araçları olarak. Ve en üzücü, en yürekler acısı olan şey de, böylesi değersiz tedbirlerin —hattâ bu deyim bile uygun düşmüyor buna—, böylesi yeni yöneliş görünüşlerinin kamuya sunmaktaki güven ve hoşnutluk havasıdır. Üstelik bugünkü üç dereceli öğrenim sistemini sürdürmeyi de amaçlayan şu yavan düşünce halk kitlesinde, kapitalist düzenle bağdaşabilecek olan bu aşgari ölçüdeki tavizleri vermeyi ayrıcalıklı sınıfların ciddî olarak düşündükleri izlenimini uyandırmayacak gerçekten. Sınıflı toplumda, kullanılmadan duran düşünsel güçlerin şu aptalca, saçma har vurup harman savrulmasından, mekanik çalışmanın cehenneminde insan güçlerinin har vurup harman savrulmasından, bugünkü toplumsal düzeni niteleyen insana ilişkin bir tutumluluğun

olmamasından daha öfkelendirici hiçbir şey yoktur. (Sosyal demokratların sıralarından onaylama.) Proletaryanın kaderinin en trajik yanı da belki, proleter çocuklarını düşünsel karanlıklarda tutan şu tunçtan yasa, doruklara ulaşmak için doğmuş olan şu tutsak ruhların umutsuz yakarışı, açık havaya kavuşmak için uçurumun dibinden çıkmaya duyulan şu ateşli istektir:

Ah, üstlerine buz gibi sisin çöktüğü
şu vadinin derinliklerinden
bir çıkış yolu bulabilseydim.
Ah, nasıl da mutlu olurdum!

Ne var ki bu çıkış yolunu, söz konusu olan öneriler göstermekte. Bu gerçekte, Dante ile Vergilius'un göçtiklerine benzeyen yanyana sıkılmış ruhların ormanıdır, günah işlememiş, ama hâlâ da kurtarılmamışların ruhlarının ormanıdır.

Burada hiçbir yakarma yok, sonsuz havayı
Titretmesi gereken iç çekişler var yalnızca
Ve bütün bunlar burada
Erkeklerin, kadınların ve çocukların
canları yanmadan katlandıkları sayısız acılardan gelir

Bu erkekler, bu kadınlar ve bu çocuklar, şairin sözünü ettiği gibi, vaftiz olmadıkları için değil de, paraları olmadığı için lanetlenmişlerdir. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) "Kaybettilerse, içlerindeki bir kötülük nedeniyle değil, bu yoksunluk nedeniyle kaybettiler"; şaşkınlığa kapılmış şairin saptadığı şu derin acı içinde, acı ve umutsuz istek içinde yaşamaktalar. Halk kitlesinin bu trajedisini sizler de görüyorsunuz ve bu dünya savaşının korkusu insanı kemiklerine varıncaya kadar soyar. Ama sizler

de, Hıristiyan partiler, sizler de ve Hıristiyan devlet de kapitalizmin lanetlediği bu kişileri kurtarmayı düşünmüyorsunuz. Tek bir okul yerine, demagojik bir eylemde bulunmak istiyorsunuz: "Sizler ki acı çekmektesiniz, bize gelin ve biz sizlere yardım edeceğiz", özellikle yetenekli birkaç gence burs vererek sizlere yardım edeceğiz.

Ama bu önerilerin bir başka amacı daha var. Dev boyutlara ulaşan insan kayıplarına neden olması dolayısıyla savaşın, kapitalist açıdan en nitelikli güçlerin önemli bölümünün, kapitalizmin subayları ve astsubayları olarak ihtiyaç duyduğunuz insanların savaş alanında ölmesi sonucunu doğurduğu gerçeğinin altını, kapitalist çevrelerde bile, bütün zeki kişiler çizmektedir. Ve bu güçlerin yıkımı sonunda bütün maddî uygarlığımızın ve kapitalist uygarlığın kendisinin de ne denli gerileyeceği yetkili kaynaklara dayanarak bilinmektedir. Bu, subayların büyük sayılara varan ölümü nedeniyle, kendilerine ayrılmış olan mevkilerde bulunmalarının imkânsız olduğu orduda olanlara benzer bir olgudur. Erbaşlara, doğruyu söylemek gerekirse, orta halli kökenlerinin izini taşıyan erbaşlara çağrıda bulunarak bunun üstesinden gelindi. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Ama, ne olursa olsun, böyle yapmakla, savaş için aşağı tabakalardan gelen görevliler sağlanmaktadır militarizme.

Sanayide ve bütün ekonomik yaşamda da durum aynıdır. Ve eğer bu beyler, proletaryadan kaynaklanan düşünsel güçlere, öncelerde sınıf bilinçlerinin ellerinden koparılıp alınacağı, bellerinin kırılacağı insanlara şimdi, bugüne kadarkinden çok daha büyük bir ölçüde, çağrıda bulunmayı ciddî olarak düşünülüyorsa, bunun nedeni, kapitalizme hizmet etmek için subaylara ve astsubaylara ihtiyacınız olmasıdır. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Aşağı tabakalardan gelen, kendi sınıflarına ihanet etmiş döneklere, şeflere ya da şef yardımcılarına ihtiyacınız olmasıdır. Önerileriniz işte buna yönelmektedir, bizi bu yalanlara, bu demagojik girişimlere

karşı çıkmak zorunda bırakan şey işte budur. (Sosyal demokratlardan alkışlar ve "Bravo" sesleri. Başkan çıngırağını çalar.)

BAŞKAN KONT SCHWERİN: Sayın milletvekili Liebknecht, önerilerin sahiplerini yalan söylemekle suçlamaya hakkınız yok. Konuya dönmenizi hatırlatırım.

Savaş döneminin deneyi göz önüne alındığında, böylesi yollarla proletaryayı yozlaştırabileceğinize daha da büyük bir umut duyduğunuz da düşünülmelidir.

Şu halde, beyler, gene de bu önerilerden geride kalanlarla bile, şu an için bunlar eylem değil sözdürler yalnızca ve bunlardan ne çıkacağını da bize gelecek söylecektir. Ne olursa olsun, aşağı tabakalardan, kapitalist amaçlarınız için gerekenden daha gazla güç elde edemeyeceğinize inanmaktayım. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Öyleyse, bambaşka bir amaçla sunduğunuz bu önerilerin kaderi ters bir etki yaratmak olacaktır: Kapitalist toplumun öğrenim konusundaki tunçtan yasasını ortaya koyacaklar, böyle gülünç reform girişimlerinin zorunlu olarak çarpıp dağıldıkları duvarı göstereceklerdir. Burada, bir değişiklik yapmak için elde bulunan tek imkân, tek bir okul tasarımızda sizlere belirtilen imkândır. Sizin önerileriniz bizleri bu hedeften vazgeçirmeyecek.

Bay von der Osten, tek biçimliliğe neden olduğunu söyleyerek bizim tasarılarımıza karşı çıktı; oysa farklılaşma kültürel evrimin özüdür. Evet beyler, Herbert Spencer'in dediği gibi, farklılaşma ve bütünleşmenin, bu iki eğilimin insanlığın evriminde birbirlerini sürekli olarak tamamladıkları ve desteklediklerı doğrudur. Toplumun evriminde farklılaşmaya doğru sürekli bir eğilimin olduğu doğrudur. Ama insanlığın ilerlemesine hizmet eden şey, bireysel farklılaşmadır, amaçlanan hedefe en uygun düşen şeyin kullanılmasıdır. Ve işte kapitalist düzen, tam da bu farklılaşmaya, her toplumsal hedef için en iyilerinin seçimine karşı çıkar. (Sosyal demokratların sıralarından

"Çok doğru!" sesleri.) Proleter sınıfın bağrında farklılaşmayı engellemekte, büyük halk kitlesini en kaba biçimde tek biçimli kılmakta; kapitalizmin merdanesi proletaryayı ezmekte, onu tek-biçimli bir kitle haline getirmekte. Bay von der Osten'in önerdiği gibi bir farklılaşma uygarlığın ilerlemesine hizmet edebilecek farklılaşmanın mezarıdır. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.)

Beyler, bu ayın on dördünde, Bay Bakan pedagoji konusunda, hiçbir zaman şu savaş döneminde olduğu kadar eser verilmediğini açıkladı. Milletvekili Bay Oelze dün, kültür, bilim, ideal ve ne bileyim, daha bir dolu şeyden, yüksük perdeden söz etti. Milletvekili Bay Oelze'nin bu övücü konuşması doğrulanmış mıdır? Hayale kapılmayalım! Okullarda bugün nasıl ve ne öğretilmektedir? Bu mecliste ayrı ayrı tarafların, tarih ve din eğitiminde reform yapılmasına bu denli övgüde bulunmaları nasıl olabiliyor? İşte tam da bu tarih ve de coğrafya eğitimi uzun zamandan beri öğrencilerin zihinlerine son derece belirli kimi siyasal anlayışların sokulmasında sistemli olarak kullanılmışlardı ve bu öğrenim yöntemlerinin uygulanması için seçilen yerler liseler ve ortaokullardı tam da. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Yıllardan beri liselerde ve ortaokullarda, bugün böylesine güzel meyvelerini topladığımız İngiltere'den nefret edilmesi sistemli bir biçimde uyandırıldı. Verim müthiş! Deniz birlikleri lehine liselerde yapılan propaganda, daha savaşın başlamasından önce öğrenime sinmiş olan düşüncenin parlak bir kanıtıdır. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Ya şimdi durum ne? Tarih ve coğrafya eğitiminin nasıl uygulandığını düşünmek yeterlidir: Gerçek değil de, bambaşka bir şey öğretilmektedir sistemli olarak; dünya tarihi ad usum delphini ihtiyatlı bir terim kullanırsak, bir yurtseverlik destanına dönüştürülmüştür. O halde, liselerde, öğrenimin amacı gerçeği tanıtmak, nesnel bir bilgiyi yaymak değil, bunun tam tersidir ama.

Beyler, yurdumuzda yapılan öğrenimi düşünün. Bu öğrenim,

kendi inançlarını, kendi düşüncelerini oluşturmaları ve geliştirmelerini denemek için, gençlerin zihninin özgür olarak gelişmesine, kanatlarını açmasına izin vermeliydi. Ya bu öğrenim bugün nasıl yerine getiriliyor, çocuklara yazı ödevlerinde hangi konular veriliyor? Savaş, savaş ve bir kez daha savaş, okuldaki slogan işte budur! (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Çocuklardan yazı ödevi yerine yurtsever başyazılar yazmaları isteniyor. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Bu yazı konularını nasıl bir düşünceyle geliştirmeleri gerektiği belirtiliyor onlara ve savaş coşkunluğu üstüne kimi cümleler yazdırılıyor. Çocuklarının yazı ödevlerini okuduğunda ve sık sık kendini ürküten cümlelere rastladığında "Evet, bunları yazmamız gerek, yapacak hiçbir şey yok" sözlerini duyan her baba bunun farkına varır. Bu tür bir öğrenimle, gençliğe her türlü gücün ve her türlü gerçek kültürün çıkabileceği gerçek ruhu yerine, yalan ruhunun tohumunun (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri) nasıl atıldığı anlaşılır böylece. Bütün öğrenimimizin, yukardan gelme bir buyrukla, bugün yoğrulmuş bulunduğu aşırı yurtsever düşünceler, aşırı yurtsever ödev konuları, bir yaradır.

Hiç kuşkusuz, lise öğrencilerine böyle bir öğrenimi zorla kabul ettirdiğinizde, bunun getirdiği kötülük ilkokullardaki kadar büyük değildir: Liselerdeki öğrenciler çoklukla sizlerin çocuklarınızdır ve sınıfsal konumları göz önüne alındığında bu düşüncelerin onlara uygun düştüğünü düşünebilirsiniz. Ama, çocukların kafasına zorlayarak kimi düşünceleri sokarak, bundan yarar sağlayabileceğini sanmayınız. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Bu, aynı zamanda sizin çıkarlarınıza da ters düşer, sınıf egemenliğini sürdürmeniz için olan en kaba yöntemdir bu. Ama bu gene de size bakar. (Sosyal demokratların sıralarından onaylama.)

Şimdi de sıra din öğreniminde. İnanın bana, din ile, Hıristiyanlık ile bugünkü kıyım arasındaki çelişki, ne usta diyalektikle ne de

en kaba ya da en yumuşak, en iyi pedagoji yöntemleriyle aşılabilir. (Sosyal demokratların sıralarından onaylama.) Doldurulamayacak bir uçurum vardır burada. Tapınağın peçesi yırtılmıştır. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Beyler, bütün insanların tanrısı, dolayısıyla uluslararası bir Tanrı olması gereken Tanrı'dan ve sonra da bu Tanrı'ya ayrı ayrı her ülkenin (ya hangi amaçla? Savaş!) sahip çıktığını duyduklarında, kendi sınıfınızın çocuklarının hangi güçlüklerle karşılaştıklarını sizlere söylemem gerekir mi? İnsan kardeşini sev diyen Tanrı, barış hükümdarı Tanrı, savaş için! Görüyorsunuz, beyler, bunlar bir çocuğun kafasına giremeyecek şeylerdir! (Sosyal demokratların sıralarından onaylama.) Bu deneyi kendi çocuğumla yaşadım. Şu savaş döneminde, Hıristiyanlığı öğrenmeliydi, "İnsan kardeşini de kendin gibi sev"i öğrenecekti. Ben de ona şu soruyu sordum: "Söyle bakalım bana, öğretmenin her zaman aynı şeyi mi, 'İnsan kardeşini kendin gibi sev' mi diyor?" Şöyle cevap verdi: "Elbette ki, hayır!" Evet, çocuklar Ruslar'ı, Fransızlar'ı, İngilizler'i sevmemeleri, onlardan nefret etmeleri gerektiğinin söylendiğini duyduklarında (Sosyal demokratların sıralarından "Dinleyin! Dinleyin!" sesleri), beyler öteki şeylerde durum ne olabilir ki? Beyler, pedagojinin temelde öğrettiği şey, en iyi öğrenimin sözlerle değil de örnekle yapılan olduğudur. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Din kendilerine sözlerle anlatılırken, Hıristiyan devletin, kapitalist toplumun eylemlerini gören çocuklar ne düşüneceklerdir? Bunun sonunda kendi kendilerine şöyle diyecekler: Bu din dersleri göz önüne alınmaması gereken sözler, yapılması gerekenden bambaşka şeylerdir. Böylelikle din, zaman zaman düşünülen bir şey gibi, bayram günleri çıkarılan bir şey gibi, Hıristiyanlığa göre, olması gerekenden, yani herkesin eylemlerine ve varoluşuna sinmiş olan ve bunları ayrıntılarına varıncaya kadar belirleyen bir öğeden bambaşka bir şey gibi çocukların ruhlarında gerilere itilmiştir. Bu çelişkilerin, beyler, üstesinden

gelemeyeceksiniz, hiç olmazsa insan kardeşine olan sevgiyi öğütleyen dinin değil de, Baal'in, Moloch'un dininin hüküm sürdüğü bir çağda, altın öküzün çevresinde gerçekten dans edilen —Hıristiyan toplum yaşantısında bugün bu denli önemli önemli rol oynayan, iktisadî yaşamın sırtlanlarını aklınıza getirin— bir çağda, bu savaşta kapitalist maddî çıkarların söz konusu olduğunu en sonunda çocukların bile anladığı bir zamanda, beyler, bu çelişkilerin üstesinden geleceksiniz. (Şiddetli itirazlar, onaylamalar.) Evet, beyler,

Çabuk, defterime davranayım!

Dua edilebileceğini ama

Gene de savaşın körüklenebileceğini yazayım.

"Bırakın küçük çocuklar bana gelsinler" diye öğüt verildiğinde, "çocukları niye bugün okula çağırıyorsunuz" diye sorulması da kaçınılmazdır. Bırakın, küçük çocuklar bana gelsinler mi? Proletaryanın çocuklarını etkilemeye, onları yönetici sınıfların dünya görüşüne kazanmaya çabalıyorsunuz. Bu dünya görüşü nedir? Baskının, içinde bulunduğumuz şu dünya savaşının, halkların şu kıyımının dünya görüşüdür.

Beyler, okul her zaman için, yalnızca Prusya'da değil, her yerde bir siyasal güç aracı olarak kullanıldı. Bu, demokratik ülkelerde ve değişik derecelerde görülen, ama Prusya'da, doğal olarak, çok daha belirgin biçimde görülen, sınıflı toplumun, kapitalist toplumun bir olgusudur.

Az önce üzerlerinde dikkatle durduğun, orta öğrenimin bu kusurları öz olarak, öteki öğrenim derelerinin de kusurlarıdır.

Bütçe komisyonunda, bugünkü savaşın hizmetindeki yardımcılar olarak okullarda çok söz edildi. Hiç kuşkusuz, sizin sınıfsal bakış açınız tarafından bu, sevinçle karşılandı. Öğrencilerin savaş ekonomisi için, savaş ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik malî yardımların toplanmasında, savaş borçlarının lehinde propaganda da nasıl kullanıldıkları gösterildi. (Sosyal demokratların sıralarından

"Dinleyin! Dinleyin!" sesleri. Sağdan itirazlar.) Evet evet, liselerde yapılıyor bunlar: Benim kendi çocuklarım eve buna ilişkin belgeler getirdiler. Bundan burada söz etmek gerek. Çocuklar savaş meydanına gönderilemeyeceği için onlar, savaş lehine propagandacı, savaşı aracı olarak kullanılmaktadırlar.

O halde okul, sahip olduğu kimliğe uygun olarak, savaştan yana siyasal bir propaganda aracı, savaş ekonomisinin yardımcısı, savaş giderlerinin aracıdır. Savaş için özel bir eğitim aracıdır! Ama ilkokulun, ortaokul ve liselerin askerîleştirilmesi beyler, burjuva kesim tarafından bile, belirli bir kaygıyla karşılanmaktadır. Bugünkü öğrenim, daha ilkokuldan başlayarak, insanları savaş makineleri haline getirmeye, okulları savaş için, maddî ve manevî olarak, eğitim enstitüleri haline getirmeye yönelir. Gençliğin fiziksel gelişmesiyle —elbette ki, kendi başına alındığında kusursuz bir şeydir— bugün niye bu kadar canla başla ilgileniliyor? Çünkü militarizmin Moloch'u için, böylesine sertleşmiş bu genç bedenlere ihtiyaç duyulacağı anlaşıldı. o halde, bu "eğitim" de savaşla ilgili olarak yapılmıştır: İnsan yaşamının yok edilmesi amacıyla insanın fiziksel olarak iyileştirilmesi!

Beyler, polisin, mahkemelerin, sansürün ve sıkıyönetimin tüm idarî aygıtının yanında, kilisenin, sanatların ve bilimlerin, okulun, üniversitenin ve elbette ki ortaokullarla liselerin de katkıda bulunduğu kamuoyunun oluşturulmasında kullanılan resmî aygıt, savaşa hizmet ettiği bugün kadar hiçbir zaman bu denli gözler önüne serilmemişti. Ne var ki, sansür bu gerçekleri saptamaya izin vermiyor. İşte bunun içindir ki, onlardan burada söz etmek gerek.

Savaş psikolojisinin nasıl olup da kültürümüzün temelleriyle uyuştuğunu incelemek istemiyorum. Acınası sonuçlar elde edilecektir bundan. Şu an için genel olarak sanattan ve bilimden, ama yalnızca ortaokullarda ve liselerdeki sanattan ve bilimden söz edebileceğim.

Milletvekili Bay Oelze militarizmin bu öğrenim kurumlarına gittikçe daha çok sokulmasını, bir tür egemen düşünce halini almasını istedi dün (Sosyal demokratların sıralarından "Dinleyin! Dinleyin!" sesleri); militarizmi de, disipline özgür olarak boyuneğme olarak tanımlamıştı. Bu tanım onun için bir şeref kaynağıdır. Ama bizler, militarizmin özgür bir disiplinin tam da karşıtı olduğunu, zorun onun özünü oluşturduğunu düşünüyoruz.

Ama milletvekili Bay Oelze'nin dile getirdiği istek, yani militarist düşüncenin ortaokul ve liselere gittikçe daha çok girmesi, daha şimdiden zaten öylesine gerçekleşmiştir ki, daha ne isteyebileceğini soruyorum kendi kendime. (Sosyal demokratların sıralarından onaylamalar.)

Beyler, eğer bir burjuva milletvekili komisyonda, tek yanlı bir askerî eğitimin gençliğin alıklaşması sonucunu doğurmasından duyduğu kaygıyı dile getirdiyse, bundan korkmayacaksınız, çünkü tam da sizin en kutsal şeyiniz, yani militarizm söz konusudur ve tıpkı dinin savaş ve militarizmle bağdaşmaz olduğu gibi, militarizm de alıklaştırma olmazsa olamaz.

Milletvekili Bay Oelze'nin dün döktürdüğü güzel sözler, güzel sözlerden başka hiçbir şey de değildirler ve her zaman da böyle kalacaklar, kaldı ki, bunlar, dürüst bir biçimde gerçek anlamlarında bile söylenmemiş sözlerdir zaten.

Eğitimin yönelmesi gereken ideal olarak özgürlükten işte böyle söz etti. Evet, beyler, yönetici sınıflar için özgürlük, ama aşağı sınıflar için, büyük halk kitlesi için kölelik, işte sizin öğrenimizin önerdiği ideal budur. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Tümüyle açık yürekli olun öyleyse: Büyük halk kitlesi için düşünce özgürlüğü istemiyorsunuz, çünkü bunun egemen olan toplumsal sistemin tanrılarının sonu olacağını biliyorsunuz. Sözünü ettiğiniz ideallerin, büyük kitleler açısından hiç de ideal olmayan bir ters yüzü var, bunu göstermek de bizim görevimizdir.

(Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.)

Beyler, idealizm ortaokul ve liselerdeki öğrenimin hedeflerinden biri midir gerçekten? Bu okullarda bugün verilen klasik kültür, ki savaş zamanında daha da artmıştır bu, klasik kültürün kaba bir taklidinden başka bir şey değildir. Çetin mücadeleler pahasına onu, bütün öğrenim sisteminin temeli kılanlar tarafından anlışıldığı biçimde, bu kültürün özü, öğrencilerin kafasını bilgiyle doldurmak değil, onlara hümanizm düşüncesini, bağımsızlık, sınırsız eleştiri düşüncesini, gerçek düşünce özgürlüğünü aşılamaktır. Sizin idealinizse bunun tam tersidir: Miğferin, süngünün, el bombalarının, barıştan yana olan şehirlerin halkı üstüne attığınız gazların ve bombaların idealidir, deniz altındaki savaşın ve "Lusitania"nın[14] torpillenmesinin idealidir. Klasik kültürün idealinin bütünüyle karşıtıdır bu. (Sosyal demokratların onaylaması, sağdan bağırışlar ve itirazlar.) Evet beyler, bunu gizlemeye yönelik girişimlerinizin karşısına çıkardığım gerçektir (Şiddetli gülüşmeler) bu. Gerçekte sizin idealiniz olan şeyi söylüyorum ve gerçeği gizlemeyi denerken kullandığınız sözlerin yararsız kaldığını gösteriyorum. (Sosyal demokratların onaylaması. Sağda gülüşmeler.)

Konsey Başkanı Bay von Schwerin Frankfurt am-Oder'de hepinizin belgidi ve liselerle ortaokullarda afişlenmesi için bütçe komisyonuna istekte bulunulan, oysa bu neredeyse gereksizdi ve gene de aynı derecede gereksiz olduğu halde, kabul edilen kararnameyi yayımladı. Ortaokul ve liselerdeki öğrenimin içine işlemesi gereken düşünce de kararnamede klasik bir biçimde dile getirilmiştir.

---

14) "**Lusitania**" bir İngiliz yolcu gemisi ve otuz bin tonluk yedek bir kruvazördü. 7 Mayıs 1915 günü, ABD'den dönüşünde, Liverpool'a geri gelirken, Alman "U 20) denizaltısı tarafından batırıldı. İçinde bulunan iki bin yüz altmış yolcudan, yaklaşık bin dört yüzü öldü.

Okullardan halklar arasındaki kardeşlik duygularının ve uluslar arasındaki barış düşünün kökünün kazınması, böyle duyguları doğuracak her türlü eğilimi en canlı biçimde ortadan kaldırmak söz konusu olduğunda, öğrenimin görevi, bugünkü ve gelecekteki tüm askerî yasa tasarıları lehine propaganda yapmak olduğunda, bundan başka, okulun görevinin "bütün dünyadaki Almanlar'a karşı düşmanlarımızın gerçekleştirdiği aşağılık hareketler"i hoşgörmek ya da gizlemek değil de, bu konuda nefret ve tiksinme duygularının uyandırılması ve güçlendirilmesi olduğu açıklandığında, bunlar, bizim canice olarak kabul ettiğimiz şeyi (Sosyal demokratların onaylaması), okulun çok ciddî anlama sahip olan kötü bir kullanımı olarak nitelendirdiğimiz şeyi istenen tüm açıklığıyla dile getirir. (Sağda gülüşmeler. Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Ve bu düşünce biçimi milletvekili Bay von Campe tarafından şu sözlerle övülmüştü: "*Bu kararnameyi, şimdiye kadar yürürlüğe konulanların en akla yatkını olarak kabul ediyorum.*" (Sosyal demokratların sıralarından "Dinleyin! Dinleyin!" sesleri. Sağdan "Çok doğru!" sesleri.) Bana söylediğiniz bu "Çok doğru!" sözünü dikkate alıyorum: Yalnızca milletvekili Bay von Campe değil, sizin hepiniz de böyle düşünüyorsunuz. ("Aklı başında herkes gibi" diye bağırış.) Bu zaten komisyonun oturumunda ortaya çıkmıştı: Yalnızca siz hepiniz değil, hükümet de böyle düşünüyor.

Klasik kültür ruhu! Hümanizma ruhu! Milletvekili Bay von Campe okulda savaş lehine yapılan böyle bir propaganda aracılığıyla mücadele etmek gereken duygulara ilişkin olarak kemiklerin erimesinden söz etti ve Honnover'de buna benzer bir kararnamenin yürürlüğe konmasına çok sevindi. Ama eğer bütün öğrenimin ilk görevi gerçeği söylemek gerektiğiyse ve eğer gerçeğin okullarda öğretilmesi gerekiyorsa, milletvekili Bay von Campe'ye, bu kararnameye ve hükümete göre, okullarda bugün öğretilenlerden bambaşka

şeyler öğretmek gerekirdi: Sıkıyönetimin gerçeğini öğretmek gerekirdi; bu savaşın hangi çıkarların yararına olduğu ve nasıl patlak verdiği gösterilmeliydi; Bay von Campe'nin istediği gibi, yalnızca Saraybosna cinayetinin iğrençliğini değil, Almanya'da ve Avusturya'da kimi çevrelerin bu cinayeti Tanrı'nın hediyesi olarak (Sosyal demokratların onaylaması) selâmladıklarını, çünkü bu kendilerine bir savaş bahanesi sunuyordu, bunu da öğretmek gerekirdi. (Sürekli gürültüler ve itirazlar. Başkan çıngırağını çalar.) İşte gerçek budur: Bir bahaneydi bu. Maskeler düşsün!.. (İtirazlar ve bağırışlar. Başkan çıngırağını çalar.)

BAŞKAN KONT VON SCHWERİN: Milletvekili Bay Liebknecht, rica ederim susun!

Gerçek budur! (Sürekli gürültü ve "Kapı dışarı!" bağırışları.) Bunu anlamak istemiyorsunuz. Adalet... (Yeniden şiddetli itirazlar. Muhafazakârlar, merkez ve ulusal liberaller salonu terkederler.) Gerçeğin karşısından kaçın! çıkın! Dinleyemezsiniz bunu! (Başkan çıngırağını çalar.)

BAŞKAN KONT VON SCHWERİN: Milletvekili Bay Liebknecht, bu meclisin ve bütün ülkenin ulusal duygularına yaptığınız bu şaşırtıcı saldırı nedeniyle size konuya dönmenizi hatırlatır ve yönetmelik uyarınca bundan ortaya çıkan sonuçlar üstüne dikkatinizi çekerim. Yeniden konuya dönmeniz yolunda bir hatırlatmaya daha neden olursanız, Meclis'ten sizi dinleyip dinlememek istediğini sormak zorunda kalacağım. Lütfen devam edin. (patırtı devam eder. Bağırışlar: "Kapı dışarı!" Sosyal demokratların itirazları.)

Beyler, derin bir tiksinmeyle hissettiğim ama kendi kulaklarımla duyduğum ve gerçek olan şeyi söyledim yalnızca.

Hümanist kültürün hedefi evrensel ve doğaldır; bu hedef eleştiri özgürlüğü, yeni hümanizmanın çağrısını benimsersek, köleleştirici

bütün önyargılara karşı çıkmaktır. Pedagoji sisteminde, Johann Amos Comeius[15] tek bir okul isteğini, benim de sözünü ettiğim yüce hümanist idealle birlikte ortaya koydu; bütün okulların tek bir sistemde kaynaşmasını ise Pestalozzi[16] önerdi, bugün bizim okulumuzun, maddî yararı amaçlayan bizim okulumuzun önemli ölçüde uzağında bulunduğu hümanist eğitimin şu büyük temel ilkelerini de o öğretti. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Liselerin ve ortaokulların ve hattâ üniversitelerin durumu bile budur. Yararcılık bütün öğrenimimizin temelini mayınlamakta. Kapitalist düzene hizmet ettikleri ölçüde bilgiye evet. Kapitalizmin tekniği için yararlı oldukları, kapitalizmin savaşları için vazgeçilmez oldukları ölçüde bilgiye evet. Bilimin, çok büyük bir ölçüde, başlıca anlamda, savaşa doğru, emperyalizmin, yönetici sınıfların savaşçı çıkarlarına en iyi şekilde hizmet edecekleri sorununa doğru yönelmiş olması, bugünkü dünyamızın en insanlıkdışı olgularından biridir.

Bundan başka, sanat ve bilim temsilcilerinin, çalınan davulların sesiyle tıpkı yeni askerler gibi nasıl da sıraya geçtiklerini gördüğümüzde... (Başkan çıngırağını çalar.)

BAŞKAN KONT VON SCHWERİN: Milletvekili Bay Liebknecht, sanat ve bilim değil orta öğrenim söz konusudur burada. Konuya dönmenizi rica ederim.

Söz konusu olan olgunun aynı şekilde orta öğrenim alanında da, sanat ve bilimin alanda ele alınma biiminde de ortaya çıktığını göstermek istiyordum.

---

15) Johann Amos Comenius, Nivenice'de (?) doğdu, Amsterdam'da 1670'te öldü. Tanrıbilimci ve pedagog.

16) Johann Heinrich Pestalozzi (1746-1827), İsviçreli toplumsal reformcu ve pedagog.

Kuşkusuz, ilkokullarda verilen öğrenimle, ortaokullarda ve liselerde verilen öğrenim arasında büyük bir fark vardır: İlkokulun görevi proleter gençliği kapitalist düzenin aracı, yönetici sınıfların aracı olarak kullanılabilir kılmaktır; oysa liselerin ve ortaokulların görevi, bu yönetici sınıfların çocuklarını bugünkü düzendeki efendi rollerini oynamaya hazırlamaktır. Ne var ki bundan, resmî ahlâkın lafazanlığı ile onunla kesin çelişki içinde bulunan kapitalist gerçeklik arasındaki son derece özel bir bileşim çıkar ortaya. Kapitalizmin eğitimdeki ideali hümanizma, idealizm değil, ama tam tersidir bunların. Burada üzerinde fazla duramayacağım, Joel olayı örneğin, bugünkü öğrenim sisteminin esinlediği bu idealizm gerçeğinin son derece özel bir parçasıdır.

Bu gerçeğin bir başka yanı da, okullarda yabancılara nasıl davranıldığıdır. Çünkü düşman ülkelerin uyruğunu taşıyanlar yalnızca üniversitelerden değil, liselerden ve ortaokullardan da atıldılar (Sosyal demokratların sıralarından "Dinleyin! Dinleyin!" sesleri), hem de daha savaşın başlamasıyla birlikte. Bu konuda genel olarak söylenmesi gereken şeyleri, dostum Hoffmann[17] dün söyledi. Görüşümüzü, yani kültür alanında gösterilen bu nefrete temelden karşı olduğumuzu yeniden açıklamak gerekmez.

Milletvekili Bay von Savigny, bütçe komisyonunda, yabancıların Alman okullarına kabul edilmelerinin ve eskiden onlara gösterilen konukseverliğin hangi amaca karşılık verdiğini açıkladı: Siyasal olduğu kadar ekonomik açıdan da kimi avantajlar elde etmek için yabancıların sempatisini kazanmak isteniyordu. (Sosyal demokratların sıralarından "Dinleyin! Dinleyin!" sesleri.) Hiç kuşkusuz işte

---

17) Adolf Hoffmann (1858-1930), Berlinli sosyal demokrat, önce Reichstag'ta, sonra da Prusya Millet Meclisi'nde milletvekili. Önce USPD üyesi, sonra komünist (1921'e kadar). Tipik Berlin ağzıyla konuşmasıyla tanınmış.

gerçek Alman idealizmi! Okullarımıza yabancıların kabul edilmesinin nedenlerini bize böyle açıklamış olmanızdan dolayı size ancak teşekkür edebiliriz. Burjuva partilerin okullarda, hattâ liseler ve ortaokullarda bile, Almanya'nın ve Alman sermayesinin yakın ilişkilerde bulunduğu Doğulu ülkelere çok daha büyük bir önem verilmesini istemesi de gene aynı nedenlerden dolayıdır. Böylelikle okullar, bu savaşın ekonomik amaçları lehinde bir propaganda aracı haline getirilmek isteniyor.

Bütün bu öğrenim yöntemi, gençliğin askerî anlamda hazırlanmasında doruğuna ulaşıyor; bu, ilkokullarda olduğu gibi ortaokul ve liselerde de gittikçe daha sistemli bir biçimde yapılan, öğrenimin bugünkü idealine ilişkin gerçeğin bir parçası da olan bir askerî eğitimdir.

Bugüne kadar edepli biçimde gizlenmiş olan birçok şeyi altüst edip, ortaya çıkaran savaş, o kadar yıkıma neden olan bu savaş, bu öğrenim idealinde, başlangıç dönemlerinde burjuvazinin hümanist eğitim fikirlerine hâlâ bağlı kalan her şeyi de yıktı. Katıksız yararcılık bütün hat boyunca zafere ulaştı.

Savaşın, öğrenimin teknik niteliğine, dışa yayılmasına nasıl olup da ağır zararlar vermiş olduğu da gösterilebilirdi. Eğer *Otuz Yıl Savaşı*'nın bütün öğrenim sistemi üstüne yıkıcı bir etkisi olduysa, bugün de aynı şeyin içinde bulunduğumuz savaş için geçerli olduğunu söyleyebiliriz. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Söz konusu etki de o denli daha uzun süreli olacak ve yükselen burjuvazinin, büyük kapitalizmin bugünkü dönemine soylu olarak bıraktığı her şeye çarpıp geçecektir. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Savaş ne denli uzarsa, savaş boyunca ve savaştan sonra, yönetici sınıfların toplumsal ve siyasal görevleri de o denli az olarak yerine getirilecektir. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Böylece savaş, şu aile yıkıcı savaş, aynı şekilde öğrenim sistemini de yıkmaktadır.

(Sosyal demokratların sıralarından onaylama.) Size bir yenilenme olarak gelen şey, tarih eğitiminde övdüğünüz şey, bütün bunlar gerçekte barbarlığa geri dönüş belirtileridir. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri. Burjuvazinin eğitim konusundaki eski idealinin bugün sürdürdüğü ölüm kalım mücadelesinin olgularıdır bunlar. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Beyler, Schiller'in şiirinde "*Harikaların güzel ülkesine yalnızca bir mucize taşıyabilir*" denildiyse, ve eğer ben de proletaryayı, karanlıklar içinde kıvranan milyonlarca lanetliyi düşünüyorsam, hiç kuşkusuz şunu açıklarım: Şairin sözünün burada hiçbir değeri yok. Yukarıdan gelme hiçbir lütuf, hiçbir serap proletaryayı harikalar ülkesine, insan zihninin hazinelerinin ve göz kamaştırıcı değerlerinin bulunduğu ülkeye taşıyamaz; bunu ancak onun kendi gücü başarabilir. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri. Sağdan şiddetli itiraz, "Sadede gelelim!" bağırışları.) Oylamaya konulacak olan önerileriniz işte bunları işliyor, Bay von Pappenheim. Ve eğer Dante'nin evrensel destanındaki o lanetlenmiş ruhlar acılar ve umutsuz bir özlem içinde yaşıyorlarsa, proletarya için bu kadarı söylenemez: Umutsuz olarak değil, ama güvenle dopdolu olarak yaşamaktadır. Ne var ki, işçi sınıfının kurtuluşu sizin önerilerinizle gerçekleşemez. (Başkan çıngırağını çalar.)

BAŞKAN KONT VON SCHWERİN: Milletvekili Bay Liebknecht, bütün bunların sorunla artık hiçbir ilgisi yok. İkinci kez olarak, sizden konuya dönmenizi rica ediyor ve yönetmelik konusunda bir kez daha dikkatinizi çekiyorum. Kendinizi kesinlikle ortaokullar sorunuyla sınırlandırmanız gerekli.

İlkokul çocuklarının ortaokula geçişine ilişkin önerilerden söz ediyorum. Şimdiye kadar söz ettiğim ve Bay Başkanın da şimdiye kadar sorunla ilgili olarak kabul ettiği şeyden söz ediyorum. Şunu söylüyorum: İşçi sınıfının düşünsel kurtuluşu, düşünsel baskının

zincirlerinden kurtuluşu, bu da, ancak işçi sınıfının kendi eseri olabilir. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Ve bu fırsat nedeniyle de, bütün ülkelerin işçi sınıfına "İş başına!" diye bağırmamız da bizim görevimizdir. Siperlerde olanlar gibi cephe gerisinde bulunanlar da silâhlarını indirmeli ve kendilerini hava ve ışıktan yoksun kılan ortak düşmana doğru dönmelidirler. (Sağdan şiddetli itirazlar. Başkan çıngırağını çalar.)

BAŞKAN KONT VON SCHWERİN: Milletvekili Bay Liebknecht, sorun bu değil. Üçüncü kezdir sizden konuya dönmenizi rica ediyorum ve şimdi de Meclis'ten açıklamalarınızı dinlemek isteyip istediğini soracağım. (Sağdan ve merkezden ateşli alkışlar. Gürültü patırtı. Sosyal demokratların şiddetli itirazı. Liebknecht boşu boşuna devam etmeyi dener. Muhafazakâr Parti, Muhafazakâr Liberal Parti, Merkez ve Ulusal Liberal Parti üyeleri salona geri dönerler.) Bu beylerden yerlerini almalarını rica ederim.

İki kez uyarıda bulunduktan ve bir üçüncü kez de konuya dönmesini rica ettiğim milletvekili Bay Liebknecht'i daha hâlâ dinlemek isteyen beylerin ayağa kalkmalarını rica ederim. (Belirli sayıda milletvekili ayağa kalkar.) Azınlık dinlemek istiyor. Milletvekili Bay Liebknecht söz hakkınızı geri alıyor ve kürsüyü terk etmenizi rica ediyorum. (Ateşli alkışlar. Sosyal demokatların ateşli itirazları. Büyük gürültü.)

4) ÜNİVERSİTELER HAYVAN TERBİYESİ ENSTİTÜLERİ DEĞİLDİR(*)

Beyler, ne mutlu ki, dünkü kıyımdan kendini kurtarmış olan bu dilekçeye çok büyük bir önem veriyorum. Başka uygar ülkelerde öğrencilerin içinde bulundukları koşulları bilen biri, ülkemizde ne kadar daha özgür olduklarını da bilir. Bu dilekçe kendi kendini, öğrencilerin yurttaşlık alanındaki eşitliğinden yana bir çağrı olarak nitelemektedir. Beyler, öğrenci gençliğimizin bu konuda bir dilekçe vermek zorunda bulunması utanılacak bir şey değil mi?

Öğrenciler, bir tür ayrıcalıklı bir toplumsal kategori gibi kabul edilmişlerdir. Ama bugün yararlandıkları ayrıcalıklar nelerden ibarettir acaba? Hukukî durumları 29 Mayıs 1879 tarihli yasayla belirlenmiştir. Bu yasada bulduğum ilk ayrıcalık ise, öğrencinin daha ergin olmadığı gerekçesiyle vergilerini ödeme yükümlülüğünden kaçınamayacağıdır. Elbette, bu biz hukukçuların *privilegium odiosum* diye adlandırabileceğimiz bir ayrıcalıktır. Bunun dışında, söz

---

*) Prusya Millet Meclisi'ne sunulan bir dilekçe dolayısıyla yapılan konuşma, 25 Haziran 1909.

konusu yasa, öğrencilerin durumuna öyle bir düzenleme getirir ki, denetiminden kendilerini bir ölçüde kurtarabildikleri sıradan polisin yerine, üç değişik merci tarafından yargılanacaklar: Rektör, yargıç, senato. Bu da tümüyle özel türden bir "ayrıcalık"tır.

Daha sonra ne var bakalım. Prusya'da hâlâ uygulanmakta olan ve haklı olarak da, bir aşağılama olarak kabul edilen tutuklama cezasının kesin olarak kaldırılması için subay adaylarının, küçük memurların vb. dilekçeleriyle ilgilenme fırsatını bulduk pek çok kez kendimden değil, meclisimizden söz ediyorum.

Küçük memurların ve askerlerin dışında, bu tutuklama cezası bizde Almanya'da yalnızca öğrencilere uygulanmaktadır. Buraya kadar, şu gerçek ki —buna karşı çıkılamaz yani— hapis cezası üniversitelerde biraz romantik bir saygınlığa sahipti; bu nedenle de pek ciddîye de alınmıyordu. Ama zaman değişti. Öğrencilerin bundan böyle daha özgür bir etkinlik ihtiyacı duymaları nedeniyle, içinde bulundukları durumun alçaltıcı niteliğini hissetmekte gecikmeyeceklerine hiç kuşku yoktur; çünkü herhangi bir üniversite görevlisinin, rektörün ya da yargıcın kararı üstüne üç gün için tutuklanabilirler. Hapse girmenin romantizmi günümüzde artık önemli ölçüde değerini yitirdi ve "*privilegium odiosum*"u yürürlükten kaldırmanın zamanıdır.

Daha sonra neler var bakalım. Cezalar nerede verilmiş olursa olsun, askerlere verilmiş bile olsa, bir savunma olasılığı vardır her zaman için. Öğrenciler söz konusu olduğunda durum nedir? Üniversite yargıcının ya da bu yargıcın senatoyla işbirliği yaparak verdiği cezalara karşı, üniversiteden atma ya da *consilium abeundi* söz konusu olmadıkça, yapılacak hiçbir şey yoktur. Ama on dört günlük bir hapis cezası karşısında, hiçbir öğrenci bir şey yapamaz.

Kendisi için açılan bir disiplin davasının, öğrencinin söz alma hakkının olmadığı, hele bu davayla ilgili sözlü bir tartışmanın yapılmasını istemenin hiç mi hiç mümkün olmadığı önemli belirtilmelidir.

Üniversiteden çıkarma ya da *consilium abeundi* gibi durumlarda öngörülmüş olduğu biçimde nasıl bir hukukî çare vardır? Milli Eğitim Bakanı'na şikâyet etmekten başka hiçbir şey yoktur. Söz konusu bakana düşen ödevler nedir? Şikâyette bulunanı dinlemek mi? Bu noktada, yasa hiçbir şey söylemiyor. İdarî yetki sahiplerinin alışkanlıklarını bilenler için, bakanın söz konusu dosya üstüne karar vereceği ve dilekçe sahibini dinlemeye hiçbir zaman hazır bulunmayacağına hiç kuşku yoktur. Öyleyse bu, hiçbir güvencesi olmayan bir davadır, öğrencilere başka yurttaşlardan daha da az hak tanıyan bir davadır bu.

Dahası var. Üniversite yetkilileri tarafından açılan bir davanın temeli, üniversite disiplini denilen şeydir. Öğrencilerin çalışmaları gerektiğine, yalnızca eğlenmek için burada olmadıklarına, geçen yüzyıllarda kimi zaman olduğu gibi, üzücü işler yaptırmamaları gerektiğine karşı çıkmıyor kimse; tek kelimeyle, üniversitelerde bir disiplinin olması kesinlikle vazgeçilmezdir. Ama bu disipline kim karar verebilir? Yasa Milli Eğitim Bakanı'na ve üniversite yetkililerine, bir kısıtlama olmaksızın, diledikleri gibi değiştirebilme hakkını verir. Böylece, beyler, öğrencilerin hukukî durumu idarî organların keyfîliğine bağımlı kılınmıştır. İşte vahim olan da budur zaten.

Beyler, öğrencilerin özel hakları, sözde ayrıcalıkları uzun zamandan beri bir budalalık halini aldı öyleyse. Öğrencinin güzel bir şey olarak kabul etmeye devam ettiği tek ayrıcalığın —hiç olmazsa benim için böyleydi bu— bir polis memuruyla tartıştığında, karakola götürülmemesidir: Öğrenci kimlik kartını göstermesi üzerine serbest bırakılır. Öyleyse, öğrenciler için özel haklar değil de, özel ödevler ve hattâ iğrenç özel haklar vardır. Özel bir polis komisyonu ayrılmıştır kendilerine ve disiplin davaları söz konusu olduğunda da, herhangi bir başka yurttaştan daha az hakka sahiptirler.

Bu hukukî durumun sonuçları nelerdir? Ciddî bir gerekçeleme ve idarî yargılama usulünün herhangi bir biçimde yeniden gözden

geçirilmesine bütün başka yerlerde kabul edilmiş bir şeyler oysa bu, imkân vermeksizin getirilen konferans, toplantı düzenleme yasakları, derneklerin lağvedilmesi, üniversite özgürlüğüne hâlâ bağlı kalan geniş kesimlerde büyük bir hoşnutsuzluk yarattı zaten.

Beyler, burada söz konusu olan öğrenciler kesinlikle sosyal demokrat değildirler. Ama üniversite yetkililerinin bu durum karşısındaki davranışlarının *Aron Yasası*'yla[18] sapılan yolun ciddî olarak devamı olduğunu açıklamaktan duraksamayacağım.

Komisyon tartışmalarında, anılmaya değer bir başka şey daha bulunuyor. Schimansk adında biri tarafından ve özellikle de sayın hükümet temsilcisi tarafından, üniversiteler için devletin büyük harcamalarda bulunması nedeniyle, bu yatırımların verimliliğiyle ilgilenmesinin, yani bu harcamaların kendi çıkarlarına denk düşecek geliri sağlamasına göz kulak olmasının doğal olduğu önemle belirtildi. Bundan başka, devletin, üniversitelerde ortaya çıkan ve kendisinin yıkımına yönelen akımları doğal olarak hoşgörmeyeceği de belirtilmekte.

Bilimler karşısındaki bu *do ut des* bakış açısını bilimlere yaraşır bulmadığımı açıklamakta duraksamayacağım; özgür bilimin tapınağı olması gereken üniversiteyi, bir kapitalist toprak yasası yandaşı, borsa ya da bayağı bir sarraf dükkânı (Sağdan gülüşmeler) haline getirmeye çalışmak utanç vericidir. Ve gerçekten de çokluk-la üniversitelerimiz bugün işte bundan başka hiçbir şey de değildirler. Almanya'da kültürün çıkarı açısından yakınılacak bir şeydir bu.

---

18) 1898 yılından başlayarak, o zamana kadar ücretli olmayan ve memur olarak kabul edilmeyen *privat-docent*'leri Prusya devletinin disipline dayanan iktidarına bağımlı kılan yasa. Bu yasa özellikle sosyal demokrasiyi hedefliyordu ve ilk başta da, sosyal demokrat olduğu için 20 Ocak 1900 tarihinde Berlin Üniversitesi'nden atılan, fizik *privat-docent*'i Aron'a uygulandı.

Öğrencileri siyasal bir etkinliğinin içinde bulundukları durumla bağdaşmadığı pek çok kez söylendi. Tartışılabilecek bir sorundur bu, ama bu konuda daha fazla bir şey söylemeyeceğim. Bununla birlikte, öğrencilerin siyasal etkinliğine karşı bu muhalefetin belirli bir ölçüde tek yanlı olduğunu hatırlatmak isterim. Meslektaşlarımız, örneğin 1887'de, Reichstag'ta ünlü Karnaval seçimleri sırasında ve kısaca Hottentots seçimleri adını verdiğimiz seçimler sırasında, 1906-1907 yılı kışındaki seçimler sırasında, öğrencilerin, üniversite yetkililerinin onayıyla, Blok partileri lehine propagandaya etkin biçimde katıldıklarını ve bu konuda hiçbir itirazın yapılmadığını hatırlarlar kuşkusuz.[19] (Sosyal demokratların onaylaması.) Doğaldır ki, Reich Derneği için çalışıyorlardı.

Beyler, eğer burada eğitim gereklerine ilişkin ödevlerden söz ediliyorsa, bir şey daha eklemek gerekir: Reichstag'daki son seçimler sırasında, Blok partileri ve Reich Derneği lehine lise öğrencilerine de geniş ölçüde çağrıda bulunuldu. Potsdam ve Spandau söz konusu olduğunda bu konuda eksiksiz bilgi sahibiyim. İlkokullarda ve liselerde, deniz kuvvetleri lehine geniş bir propagandaya girişilmiş olmasına, hükümet ya da çoğunluk partileri saflarından, kim karşı çıktı o halde? Şunu kesinlikle biliyorum ki, şöyle diyeceksiniz: "Ama bu siyaset değildir, bu yurtseverlikten, ulusal siyasette başka bir şey değildir" vs. Bu beylere göre, ulusal siyaset siyaset değildir! Yurtsever derneklerin siyasal kimliği konusunda da kullanılmış olan bu ince akıl oyununu çok iyi biliyoruz. Sizin için, siyasete tasma vurmak istediğiniz her defasında, sizin hoşunuza gitmeyen şey siyasettir yalnızca; sizin onayladığınız siyasetin, siyaset olmadığını

---

19) Hükümete izlediği sömürge siyaseti nedeniyle saldırıldığı için Reichstag 1906'da lağvedildi ve 1907'de de yeni seçimler düzenlendi. Öteki partilerin koalisyonunun kurbanı olan sosyal demokrasi ağır bir yenilgiye uğradı.

bildirirsiniz. Reichstag'taki son seçimlerde gördüğümüz de buydu işte. Üniversite ve lise öğrencileri sosyal demokrasi ile merkeze karşı dizginsiz bir ajitasyon yürüttüler: Onlara en küçük bir kınamada bile bulunulmadı ve hattâ şurda burda, dersleri kesmeye bile vardırıldı işler. Ama eğer, o zaman olduğu gibi bugün de, yabancı bir öğrenci muhalefet partilerinin toplantılarının birini izlemeye cesaret bile etmiş olsaydı, vakit geçirmeden sınırdışı edilme kararı almak için kendisinin propaganda yapmaya ihtiyacı olmazdı, apar topar Alman ve Prusya sınırlarının ötesine geri götürülürdü. Alman kültürü budur işte, değişik siyasal akımların bizde yararlandıkları eşitlik budur işte. (Sağdan itirazlar.) Güzel, Rus öğrencilerin kendilerini kullanmanıza izin vermediklerini biliyoruz, işte, bizim bu kadar hoşumuza gitmelerinin nedeni tam da budur.

Bir zamanlar burjuva partiler, öğrenciler karşısında bambaşka bir tavır içindeydiler: Öğrencilerin, burjuvazinin ideallerinin bayraktarlığını yaptıkları zamandı bu. Alman burjuvazisinin pek büyük bir gururla hatırlayabileceği bir zamandı bu. (Sağdan itirazlar.) Bambaşka bir akımdı bu, ama daha sonraları en yüksek devlet görevlerine çağrılmış olmalarına rağmen, bu insanlar da yüce ihanetle suçlandılar ve ya ölüm ya da zindan cezasına çarptırıldılar. (Sağdan itirazlar.) Elbette, bu benim başıma da gelebilir, bu imkânın varolduğunu inkâr etmek istemiyorum hiçbir şekilde, ama bu Meclis'in biraz değişik biçimde oluşması da gerekir. (Gülüşmeler.) Beyler, sizin kendi gençliğinizin, burjuvazinin gençliğinin, yönetici sınıfların gençliğinin, tümüyle "*kascher*" olmamasındandır bu. (Canlı gülüşmeler.)

Gençliğin ideallere açık olduğunu kendi deneylerinizle biliyorsunuz, artık kendi inançlarına da güvenmiyorsunuz. İnançlarınıza her yandan saldırıldığını biliyorsunuz, hattâ kendisi sosyal demokrat olmayan bilim tarafından bile saldırıldığını biliyorsunuz ve işte bunun içindir ki, kendi gençliğinizi görece tarafsız olan bir bilime

bile açık tutmamaya dikkat ediyorsunuz. Üniversitelere daha büyük bir özgürlük verilmemesini istemenizin nedeni budur işte.

Dilekçeyi onaylamanın gerçekten bütün partilerin çıkarına olduğu düşüncesindeyim; bu partiler, kendilerini inançlarından emin hissettikleri ölçüde de, bu konuda aralarında dalaşmamalıdırlar. Üniversite, birbirinden en değişik eğilimlerin yandaşlarının özgür biçimde tartışabilecekleri, görüşlerini sergileyebilecekleri bir yerdir. Bu, bütün Alman halkının iyiliği için olacaktır —başka ülkelerde böyledir bu,— ebedî değere sahip ilkeleri savundukları ölçüde bütün partiler için yararlı olacaktır. Ama kaynaşmakta olan gençlik konusunda, hiç mi hiçbir kavrayışa sahip değilsiniz, çünkü Eskiçağ ve Ortaçağ'dan başka hiçbir şey için heyecana kapılmazsınız. (Canlı gülüşmeler.)

Evet beyler, tüm içtenliğinizle, artık eski "Dışarı, baylar!" şarkısını söylememelisiniz. (İtirazlar.) Artık "Darkafalılığa ve bilgiçliğe karşı şiiri yardıma çağırın" şarkısını söylememelisiniz, çünkü sizler kendiniz kişileşmiş darkafalılık ve bilgiçliksiniz! (Gülüşmeler.)

Beyler, üniversiteleri hayvan terbiye enstitüleri haline getirmek istiyorsunuz. Biz farklı düşünüyoruz ve doğal olarak buna karşı çıkacağız. İşte bu nedenle, bu dilekçeyi hükümete iletmeyi önerdik, yalnızca incelenmesi için değil, dikkate alınması için de.

Sizlere yalnızca tek bir şey söyleyebilirim: Bizler, sosyal demokratlar, nerede olursa olsun her özgür hareketten zevk duyarız, bilimin her alanındaki özgür hareketten zevk duyarız, çünkü idealizm, hareket ve eylem özgürlüğü, mevcut her şeyin, önyargılardan arınmış, tarafsız olmak isteyen bir bilimin kendi alanındaki daha ilk baştaki özlemlerinde bile olsa her türlü özgür etkinliğin ancak sosyal demokrasiye yarayacağını biliyoruz. (Sağdan gülüşmeler.)

(Prusya Meclisi'ndeki tartışmaların stenoyla kaydedilen tutanağı, 1908-09 toplantı dönemi, Berlin, 1909.)

5) BOĞUCU PRUSYA ÜNİVERSİTELERİNDE TAZE HAVA(*)

Beyler, Berlin Üniversitesi'nde olayların ne durumda olduğunu öğrenmek için, geçen yaz ve kış boyunca orada olanlara bakarak bu konuda bir fikir edinebiliriz. Bunlardan söz ettiği ölçüde, basını izleyip izlemediğinizi bilmiyorum (Sağdan bağırışlar: "Hayır! İzlemedik."), ama belki de bildiğiniz bir şey var ki, o da Berlin Üniversitesi'nin yetkililerinin özgür öğrencilerin hareketine karşı özellikle aşağılık bir biçimde davrandıklarıdır.

Beyler, pek çok Alman üniversitesinde belirli bir eylem özgürlüğünden yararlanan, özgür öğrenciler hareketinden herhangi bir sosyalist amaç güttüğü için kuşku duyulamaz; öyle bir şeyi hiç mi hiç düşünmemektedir. Ama yine de bir ilkesi vardır: Yaşları ortalama 19 ile 23 arasında değişen ve dolayısıyla da yasalar tarafından kabul edilen oy verebilecek yaşa gelmekte olan, bundan başka devlet içinde önemli görevler yüklenecek ya da sorumluluk isteyen daha başka etkinliklerde bulunacak olan öğrencilere, öğrenimleri sırasında değişik siyasal partilerin kimliği üstüne ve onları

---

*) Prusya Meclisi'ndeki konuşma, 28 Mart 1912.

ilgilendiren başka konular üstüne bilgi vermek istemektedir. Evet, beyler, tümüyle doğal bir şey değil midir bu? Bunda da karşı çıkabileceğiniz hiçbir şey olmadığını biliyorum, hattâ tam tersi söylenebilir. (Başkan çıngırağını sallar.)

BAŞKAN YARDIMCISI DR. KRAUSE: Milletvekili Bay Liebknecht, konuşmanızın konusu göz önüne alındığında, bunlar burada söylemeniz gerekmeyen genel düşüncelerdir. Kendinizi özel olarak Berlin Üniversitesi ile ilgili olanla sınırlandırmalısınız, üniversitelerin bütününü ilgilendiren şeylerden genel olarak konuşmamalısınız.

Berlin Üniversitesi yetkililerinin bu şehrin özgür öğrenciler hareketine karşı aldıkları özel tavırdan söz ediyorum ve bu konuda sahip olduğum kesin bilgiye bakılırsa, bu hareketin tek bir amacı olduğunu önemle belirtiyorum; bu amaç, yalnızca bir yargıda bulunma imkânını değil, tehlikeli bulduğunuz için (sağa doğru dönerek) savaştıklarınızın programının bilinmesi imkânını da vermek için, öğrencilere değişik siyasal partilerin programlarını tanıtmaktır. Rakibi tanımak, sizlerde pek çok kez görüldüğü gibi, bir günah olarak kabul edilmemelidir. Bundan sonra da, özgür öğrenciler hareketi, değişik partilerin anlayışlarını, bu partilerin üyeleri tarafından verilen konferanslar düzenleyerek tanıtmaya çabalamaktadır: Öğrencilerin ancak bu yoldan, partilerin gerçekte ne oldukları üstüne canlı bir fikir edinebileceklerini düşünür bu hareket.

Beyler, bana öyle geliyor ki, bu tümüyle normal bir şeydir. Bay von Pappenheim'ın[20] öğrencilerin bilgilenmesi amacıyla sosyal demokrasi üstüne bir konuşma yaptığını duymak isterdim. Kuşkusuz pek güzel bir bilgilendirme olacaktır bu! Eğer bir sosyal demokrattan muhafazakâr partinin ne olduğunu öğrencilere açıklaması

---

20) Max von Pappenheim, hukukçu, Berlin Üniversitesi'nde hukuk profesörü.

istenseydi, Bay von Pappenheim hiç kuşkusuz ateşli biçimde karşı çıkacaktı buna, merkez de aynı şeyin kendisi için yapılmasını kabul etmeyecekti: Kuşkusuz, kendisinin ne olduğunu kendisinin açıklaması gerektiği hakkını isteyecekti.

Öyleyse özgür öğrenciler hareketi değişik partilerle kendini özdeşlemek ya da onların lehine propaganda yapmak istediği anlamına gelmemektedir kesinlikle. Her türlü parti siyasetinden ilkece uzak durmasına rağmen, öğrencilere, hayattan alınmış ve bir kanıya varabilmelerine imkân veren malzemeleri sağlamak istemektedir yalnızca. Ne var ki Berlinli özgür öğrenciler muhalefet partilerinden gelen konferansçılara çağrıda bulunmaktadırlar; buysa, bu şehrin üniversitesinin yetkililerine müdahale edip, konferansları yasaklamak için yeterli olmaktadır. İşte bu şekilde, geçen yaz, Dr. Breitscheid'ın demokrasi üstüne bir konferans vermesi yasaklandı. (Soldan "Dinleyin! Dinleyin!" sesleri), oysa, eğer yanılmıyorsam, bu konferans Sanayiciler Merkez Bürosu[21] temsilcisi tarafından düzenlenen bir başka konferansla aynı zamana geliyordu. ("Dinleyin! Dinleyin!") Yani birbirine yakın iki rakip. Sanayiciler Merkez Bürosu'nun konferansına izin verilmişti ("Dinleyin! Dinleyin!"), ama Dr. Breitscheid'ınkine izin verilmemişti.[22]

Berlinli özgür öğrenciler, kendilerine saptadıkları amacı, yani birbirine karşıt bakış açılarını tanıtma amacını gerçekleştiremeyeceklerini dikkate alarak, öteki konferanstan da vazgeçtiler doğal olarak.

---

21) *Zentralverband deutscher Industrielle*, Prusyalı sanayici, Wilhelm von Kardoff'un girişimiyle 1875-1876 yılında kuruldu. Kısa zamanda Almanya'daki bu türden örgütlerin en güçlüsü halini aldı. 1919 yılında başka patron örgütleri de onunla birleşti.

22) Rudolf Breitscheid, ilerici liberal, 1908'de *Demokratik Dernek*'i kurdu, 1912'de sosyal demokrat oldu, sonra da, 1917'de bağımsız sosyal demokrat (USPD) oldu. Daha sonra da Prusya İçişleri Bakanı oldu.

Yaptıkları şikâyete cevap olarak, Rektör Bey onlara, etkin siyasal kişilere çağrıda bulunulan bütün konferansların bundan böyle yasaklanaçağını bildirdi. ("Dinleyin! Dinleyin!")

Oysa beyler, Bay von Heydebrand und der Lasa'nın[23] (Soldan: "Dinleyin! Dinleyin!") ve başka gericilerin de konuşmasına izin verildi, bunlar olabildiğince etkin siyasal kişilerdi, ama Dr. Breitscheid —daha o zamanlar sosyal demokrat değildi, şimdi oldu ama, ve bu elbette ki (sağa dönerek) sizin sayenizde oldu, çünkü sosyal demokratları yaratanlar sizlersiniz (Milletvekili Hoffmann: "Çok iyi!")— Dr. Breitscheid konuşmak istediğinde, işte o zaman etkin siyasal kişilerin konferanslarına izin verilmeyeceğinin farkına varıldı birdenbire. Beyler, Berlin Üniversitesi yönetimi böyle yapmakla kendisine ilişkin lekeleyici bir tanıklığa meydan verdi. Doğal olarak, bu yönetimin etkin siyasal kişilerini hiçbir konferansına karşı hoşgörüyle davranmama kararını uygulamayı düşünmediğine kuşku yoktur: Bay von Heydebrand ya da sayın Dr. Porsch[24] ya da sayın Dr. Dittrich veya bu Meclis'teki gerici partilerin üyesi beylerden herhangi biri bir denesin bakalım bunu. En küçük bir güçlükle bile karşılaşmayacaklardır. Ancak bir sosyal demokrat, hattâ demokrat söz konusu olduğunda yasaklama konulacaktır.

Beyler, özgür öğrencilerin tümüyle nesnel bir bilgi yaymasını böylelikle imkânsızlaştıran üniversite yönetimi, başka durumlarda da ve en açık biçimde de inanılmaz dar kafalılığını ve bayağılığını gösterdi. Üniversitelerde bildirilerin, yazıların vb. dağıtılması eski bir alışkanlıktır, bunu hepimiz de kendi gençlik zamanımızdan biliriz. Bu, Berlin Üniversitesi'nin bir ayrıcalığı olarak kabul edilmişti, şimdi Berlin Üniversitesi'nden söz ediyorum yalnızca. Oysa, bundan kısa

---

23) Ernst von Heydebrand und der Lasa (1851-1924), Muhafazakâr Parti başkanı.

24) Felix Porsch (1853-1930), Merkez (Hıristiyan Parti) milletvekili.

bir süre önce özgür öğrenciler bir bildiri dağıtmak istediler; birdenbire şu kararı aldı: Bundan böyle, sağlık nedenleriyle ("Dinleyin! Dinleyin!") izin verilmeyecektir, çünkü yerlerde çok kâğıt oluyor. ("Dinleyin! Dinleyin!") Burada sözü edilen sağlık durumlarının daha çok öğrencilerin zihin ve ruh sağlığıyla ilgili olduğu düşüncesindeyim. (Liberal-muhafazakârların sıralarından: "Çok doğru!") Sayın Dr. Wagner, "Çok doğru" diyor. Bunu bilmeli. Sayın Dr. Wagner'ın tanıklığı üstüne rektörün gerçeği değişik bir şekle soktuğunu (Sosyal demokratların sıralarından: "Dinleyin! Dinleyin!") ve aldığı kararı gerekçelerken de kendisinin hiç mi hiç hoşuna gitmeyen, özgür öğrenciler hareketinin bildiği dağıtma yolundaki her türlü imkânın yasaklamak istediğini gizlediğini görüyorsunuz. Beyler, Sayın Wagner'ın bunu hemen doğrulamış olmasından çok mutluyum. Şimdi, ona inanacaksınız, çünkü eğer bana inanmıyorsanız bile, hiç olmazsa ona inanıyorsunuz.

Size bir başka örnek daha aktarabilirim. Berlin Üniversitesi yönetiminin getirdiği bu düzenlemeye rağmen, Dinsel Görevler Derneği ve "*Frisch, fromm, fröhlich, frei*"[25] Alman Öğrenciler Derneği, hiçbir odacı buna karşı çıkmaksızın, bildirilerini dağıtmaya devam ettiler. ("Dinleyin! Dinleyin!") Böylece Berlin Üniversitesi yönetiminin tavrının tek yanlı bir siyasal taraf olmayla açıklandığı apaçık bir biçimde ortaya çıktı, ya da daha kesin olarak söylemek gerekirse, burada ortaya çıkan şey, öğrencilerin siyasal bakımdan alıklaştırılmasına yönelik bir çabadır. (Sağdan gülüşmeler. Sosyal demokratların onaylaması.) Ve daha önce de söylediğim gibi, bir sosyal demokrat örgüt değil, sizin kendi gençliğinizin, burjuva gençliğin bir bölümünü de kapsayan özgür öğrenciler hareketi söz konusudur burada. Ve bu gençlik muhalefet olan her şeyi hemen geri çevirmediği için, körü körüne peşinden gitmekle yetinmediği için, ama önce

---

25) "Taze, dindar, neşeli, özgür"

bilgilenmek istediği için, ona gereken de budur zaten, işte üniversite yönetimi tarafından böylesine duyulmadık, rezil biçimde sıkıştırılmasının nedeni budur yalnızca.

Bunlardan, söz konusu yönetimin bu tavrının ne denli yöntemli olduğu da çıkar. Derneklerin kıdemlerinin üniversitede bildiri dağıttırabilecekleri uzun zamandan beri kabul edilmişti. Ama özgür öğrenciler böyle bir şey yapmak istediklerinde, idare müdahale etti, oysa başkan derneklerin kendi işlerini sürdürmelerine izin veriliyordu. (Sosyal demokratların sıralarından: "Dinleyin! Dinleyin!")

Şimdi de sıra afişlere geldi! Üzerlerine afişler asılı kişiler dolaştırılmıştı sokaklarda, hiç olmazsa bu geleneğin korunabilmesi düşünülmekteydi, ama bir kez daha yanılındı. Çünkü özgür öğrenciler, bu aracı, biraz daha etkin bir biçimde kullanmaya başladıklarında, Berlin Üniversitesi idaresi bir kez daha müdahale edip, bunu yasakladı. (Sosyal demokratların sıralarından: "Dinleyin! Dinleyin!")

Bu durumda artık gerçekten yapacak hiçbir şey kalmıyordu. Konsey başkanının, Sayın Reich Şansölyesinin ve Sayın İçişleri Bakanı'nın hancı babası gibi söylemek gerekirse, işin "doruğu" gibi geliyordu bu. Ama hayır beyler, doruğu daha da aşmak gerekiyordu! Goethe bir gün Falstaff için şöyle demişti: "*Bu tipte ve Shakespeare'in yaratıcı yeteneğinde hayran olunacak şey, artık hiçbir çare bulamayacağı ve şimdi bunun son olduğunu sanıldığında, güç durumdan kurtaran yeni bir çare bulmasıdır hep.*"

Beyler, Berlin Üniversitesi idaresinin ustalığı ve özel beceriklili-ğinin bu hep kendi kendini aşma biçiminden ibaret olduğunu sanıyorum. (Sosyal demokratlarda gülüşmeler ve "Çok iyi!" bağırışları. Sağdan gülüşmeler.) Şimdi de sıra gülünç bir fıkradan başka bir şey olmayan, pek tanınmış bir hikâyeye geldi. (Yeniden gülüşmeler.) Evet, Bay Pappenheim gülüyor; ihtimal şimdi anlatacağım ve gerçekten de bir sirkten kaynaklanan şeye gülüyor. (Sosyal demokratların sıralarından: "Çok iyi!") Hayırseverlik konusundaki bir

toplantıya katılmaya çağıran ve kollarında iki bebek taşıyan bombacı bir eri gösteren afişten söz etmek istiyorum. Berlin Üniversitesi idaresinin, afişin üzerindeki iki bebeği, denildiği üzere, öğrencilerin ahlâkdışı davranışlarını arttırabileceği gerekçesiyle özenle kesme budalalığında bulunduğunu biliyorsunuz.[26] (Sosyal demokratların sıralarından "Dinleyin! Dinleyin!" bağırışları ve ateşli gülüşmeler.) Ah, beyler, Schildburg'un gerçekte nerede olduğunu bilmiyorum cidden! Belki de Berlin'in bir başka adıdır. Berlin Üniversitesi idaresinin böyle marifetleri duyulduğunda çok kolayca edinilen bir düşüncedir bu. (Sosyal demokratların sıralarından: "Çok doğru!") Almanya'nın en büyük üniversitesinin, büyük Alman halkının bütün dünyadaki ulusal gururu olan üniversitenin yalnızca adını işitmekle —bir Hohenzollern'in adını taşımaktadır çünkü— kollarınızı göğsünüzle birleştirip, kafanızı üç kez yere vurmak isteyeceğiniz üniversitenin idaresinin sahip olduğu anlayış budur işte!

Beyler, bu özel durumda üniversite yönetiminin altında kaldığı gülünç durum, kendi aleyhine gülüşmelere neden olun ve bu idarenin kendi görevinin gerektirdiği ödevleri yerine getirme anlayışının özelliği olan bu davranış, yalnızca bu bile, sizin çevrelerinizde bile, burnunun ucundan biraz daha uzağı gören herkesi Almanya'daki üniversite yaşamının gerçekten inanılmaz durumu üstüne iyiden iyiye düşünmeye itmelidir. Yalnızca bu bile, böylesine uğursuz bir polisiye anlayışın harekete geçirdiği, boğucu Prusya üniversitelerine birazcık taze hava sokmanın zamanı olup olmadığını kendi kendinize sormaya itmeli sizi; sizi en sonunda bir üniversite yasası, öğrencileri hakları konusunda bir reform yasası vb. yapma yolunda karar vermeye itmeli. Kuşkusuz beyler, bu yasanın, hayırlı olması için, içinde bulunduğumuz bu binadan başka bir yerde yapılması gerekir. (Sosyal demokratlardan "Bravo!" sesleri.)

---

26) Kelimesi kelimesine: Schilda burjuvasının darbesi ya da Schildburg, denildiğine göre, budalaların vatanı yani.

İKİNCİ BÖLÜM:

MİLİTARİZME KARŞI SINIF MÜCADELESİ

MİLİTARİZM VE ANTİ-MİLİTARİZM

(Broşürden parçalar, 1907)

MİLİTARİZMİN ÖZÜ VE ANLAMI

Militarizm! Çağımızda böylesine sık bir biçimde kullanılan ve böylesine karmaşık, çeşitli ve çok biçimli bir şeyi anlatan terim pek azdır. Kökeni ve kimliğiyle olduğu kadar, kullandığı araçlar ve sonuçları ile de ilginç ve önemli bir olgu, sınıflı toplumların doğasına derin biçimde kök salmış bir olgu, ama bununla birlikte aynı toplumsal düzenin bağrında, her ülkeye özgü doğal, siyasal, iktisadî ve toplumsal koşullara göre, son derece çeşitli biçimler alabilen bir olgu.

Militarizm, toplum haline yaşamının en önemli ve en dinamik biçimlerinden biridir: Ulusal, kültürel ve sınıfsal kendini koruma içgüdüsü, bütün içgüdülerin en basiti olan bu içgüdü, kendini en belirgin, en yoğun ve en katıksız biçimde militarizmde dile getirir.

Bir militarizmin tarihi, kelimenin en derin anlamına bir militarizm tarihi, insanın evrim tarihinin en derin özünü, genel olarak kendi içindeki güçlerini ortaya koyar; kapitalist militarizmi derinlemesine incelemek, kapitalizmin en ince ve en gizli kalmış köklerini açığa çıkarmaktır. Militarizmin tarihi, devletler ve uluslar arasındaki siyasal, toplumsal, iktisadî ve genel olarak da, kültürel uzlaşmazlıkların

tarihi olduğu gibi, aynı zamanda, bu ulusların kendi içlerindeki sınıfların mücadelelerinin de tarihidir.

Böyle bir tarihin denemesine bile girişmek, elbette, söz konusu olamaz. Genel anlamda birkaç düşünceyle yetinelim.

TOPLUMSAL EGEMENLİK İLİŞKİLERİNİN TEMELİ VE OLUŞUMU

Her türlü toplumsal egemenlik ilişkisinin başlıca temeli, son tahlilde, toplumsal bir olgu olarak, değişik kişilerin daha büyük bedensel gücüyle ortaya konmayan, ki bu kişiler için genel kural olarak bir insan bir başka insana eşittir, fiziksel gücün üstünlüğüdür;[1] belirleyici etken, sayısal çoğunluktur. Bu sayısal oran yalnızca çıkarları birbirine karşıt olan grupların sayısal oranı değildir: Hiç kimse kendi çıkarlarını bilmediği için, kendisinin temel çıkarlarını bilmediği için, özellikle de hiç kimse kendi sınıfının çıkarlarını kendi çıkarları olarak tanımadığı için, bu oran büyük ölçüde, söz konusu sınıfın ahlâkî ve düşünsel gelişme düzeyine göre, sınıf bilincinin derecesi tarafından belirlenmiştir. Bu düşünsel ve ahlâkî düzeyse farklı çıkar gruplarının (sınıflar) iktisadî durumuna bağlıdır; oysa toplumsal ve siyasal durum, egemenlik ilişkisinin anlatımından çok bir sonucu —doğruyu söylemek gerekirse çok önemli yansılara sahip bir sonuç— olarak görünür.

---

1) Ve elbette ki, fiziksel gücün ayrılmaz düzenleyiciliğinin üstünlüğü de: Fiziksel gücün en iyi kullanımını mümkün kıldığı ve yabancı fiziksel güçleri de kendine mal ettiği ölçüde düşünsel güç. Toplumsal olgu olarak giziksel gücün maledilmesinin boyutları, yani birbirlerinin karşısına dikilen farklı çıkar grupları içindeki yayılımı ve sıklığı, toplumsal egemenlik ilişkilerinin yapılaşmasına müdahale etmesi, büyük ölçüde ve genel kural olarak, daha sonraki bölümdeki kimi örneklerin gösterdiği gibi, çıkar gruplarının iktisadî durumuna bağlıdır. (Metnin yanındaki not.)

Salt iktisadî üstünlük de, dolaysız biçimde, bu sayısal oranın değişmesine katkıda bulunur. Gerçekten, iktisadî baskı, ahlâkî ve düşünsel düzeyi ve dolayısıyla da sınıf çıkarının anlaşılmasını belirlemekle kalmayıp, az çok anlaşılmış sınıf çıkarının tersine davranma eğilimi de doğurur. Bu baskıyı uygulayan sınıfın siyasal mekanizmasının bu sayısal oranı çıkarı egemen olan grubun yararına "düzeltme" yolunda başka araçlar da sağladığını, herkesin pek iyi tanıdığı şu dört kurum kanıtlamakta: Polis, adalet, okul ve de kilise; bunlar yasal mekanizmanın, siyasal mekanizmanın yarattığı ve adlî ve idarî mekanizmalar olarak kullandığı kurumlardır. Bunlardan ilk ikisi başlıca anlamda tehdit, yıldırma ve şiddete başvurarak işgörürler; okul, sınıf bilincinin beyinlere ve yüreklere girebileceği bütün yolları mümkün olan en geniş biçimde kapayarak; kilise de bilgisizlikten yana olmakla, cennet bahçeleri vaadi ve cehennem azapları korkusuyla en etkili biçimde işgörürler.

Ama böylece kazanılmış olan sayısal çoğunluk ne olursa olsun egemenlik ilişkisine karar vermez. Silâhlı insan silâhı sayesinde fiziksel gücüne güç katar. Bunun ne ölçüde bir güçlenme olduğu, tahkimat ve strateji de dahil olmak üzere, silâh tekniğinin gelişmesine bağlıdır, bu gelişmeyse söz konusu güçlenmenin bir sonucudur büyük ölçüde. Bir çıkar grubunun bir başka çıkar grubu karşısındaki düşünsel ve iktisadî üstünlüğü, silâhlanma ya da üstün durumda bulunan sınıfın daha iyi silâhlanmış olmasıyla, doğrudan doğruya fiziksel üstünlüğe dönüşür, böylece de bilinçli bir azınlığın bilinçsiz bir çoğunluk üstündeki eksiksiz egemenliğinin koşullarını yaratır.

Sınıflara bölünme iktisadî durum tarafından belirlenmişse bile, sınıflar arasındaki siyasal güç ilişkileri ilk başta değişik bireylerin iktisadî durumları tarafından düzenlenmiştir yalnızca; bunun dışında çok sayıda düşünsel, ahlâkî ve fiziksel güç araçları tarafından düzenlenmiştir; bu araçlar ise, iktisadî egemenliğe sahip bulunan

sınıfın iktisadî durumu tarafından belirlenmişlerdir. Bütün bu güç araçları sınıfların varoluşunu etkileyemezler, çünkü sınıfların varoluşu, sınıflara bağlı olmayan, zorunlu olarak kimi sınıfları uzaklaştıran, ki bu sınıfların kendileri bir çoğunluk oluşturabilirler ve başka sınıflar karşısında tam bir iktisadî bağımlılık durumuna sokan bir durum tarafından belirlenmiştir. Söz konusu sınıflar küçük bir azınlığı temsil edebilirler, sınıf mücadelesi ya da herhangi bir siyasal güç aracı bunda hiçbir şey değiştiremez.[2] Dolayısıyla sınıf mücadelesi bu sınıfın üyeleri arasında, devrimci eyleme ve sınıfın çıkarı için fedakârlıklarda bulunmaya hazır bulunmak da dahil olmak üzere, sınıf bilincini geliştirmeye ve sınıf bilincini yaratmak ya da bastırmak için önem taşıyan bu güç araçlarını olduğu kadar, sahip olunduğunda fiziksel gücün büyümesine neden olan bu fiziksel ve düşünsel güç araçlarının da elde edilmesine yönelik bir mücadeleden başka bir şey olamaz.

Toplumsal mücadelelerde silâh tekniğinin oynadığı önemli rol görünür böylece. Eğer burada iktisadî bir gereklilik yoksa ya da artık yoksa, hiç olmazsa belirli bir zaman boyunca, bir azınlığa bir çoğunluk üstünde, bu çoğunluğun iradesine rağmen, egemen olma imkânını veren şey, askerî eylemdir, "yoğunlaşmış siyasal eylem"dir gene de. Sınıflara bölünmüş olma göz önüne alınmazsa, egemenlik ilişkilerinin gelişmesi her yerde silâh tekniklerinin gelişmesine sıkı sıkıya bağlıdır gerçekten. Herkesin —iktisadî bakımdan en kötü durumda olanın bile— aşağı yukarı eşit güçlüklerle aşağı yukarı eşit derecede etkili silâhlar yapabildiği sürece, çoğunluk ilkesi, demokrasi, normal siyasal biçim olacaktır. Sınıfların iktisadî

---

2) "Hayatlarının toplumsal üretim içinde, insanlar kendi iradelerinden bağımsız olan, belirli, zorunlu koşullara, maddî üretim güçlerinin belirli bir gelişme aşamasına denk düşen üretim ilişkilerine bağlıdırlar." Karl Marx, *Ekonomi Politiğin Eleştirisi* (Metnin yanındaki not).

bakımdan ayrılmışlığı da olsa, bu koşul varolduğu sürece durum bu olacaktır. Doğal gelişme süreci, iktisadî-teknik gelişmenin sonucu olan, sınıflara bölünme (tahkimat ve strateji de dahil olmak üzere) silâh tekniğinin gelişmesine paralel biçimde sürdüğü için, böylece silâh yapımının gittikçe artan ölçüde özel bir meslek halini aldığı için kesindir; bundan başka, sınıf egemenliği genel kural olarak bir sınıfın bir başka sınıf karşısındaki iktisadî üstünlüğü anlamına geldiği ölçüde ve silâh tekniğinin yetkinleşmesi de silâh yapımında gittikçe artan bir ölçüde ve pahalılaşmaya sürükler; silâh yapımı iktisadî egemenliği uygulayan sınıfın tekeli halini alır yavaş yavaş. Böylece demokrasinin fiziksel temeli ortadan kaldırılmıştır, çünkü bu durumda, mülk ünvandır diyen eski söz doğrulanmış olur. İktisadî üstünlüğünü yitirdikten sonra bile, siyasal iktidar araçlarına sahip olan sınıf, hiç olmazsa bir süre için, siyasal egemenliğini koruyabilir.

Bundan yalnızca siyasal egemenlik ilişkilerinin türü ve biçimi çıkmaz, ama sınıf mücadelelerinin türü ve biçimi de silâh tekniği tarafından aynı şekilde belirlenmiştir. Bunun burada daha ayrıntılı biçimde açıklanması gerekmez.

Ama bütün yurttaşların aynı silâhlara sahip olmaları ve demokrasiyi koruyup sürdürmek için bunları evlerinde saklamaları yetmez: Silâhların eşit biçimde dağıtımının, İsviçre'deki son olayların gösterdiği gibi, dengenin azınlık olma durumundaki bir çoğunluk tarafından hattâ daha iyi örgütlenmiş bir azınlık tarafından bile bozulmasını dıştalamaz tek başına. Nüfusun bütünün eşit biçimde silâhlandırılması ancak silâh yapımı da herkesin malı olduğunda kalıcı ve bozulmaz bir biçim alabilir.

Silâh tekniğinin oynayabileceği demokratikleştirici rol, Bulwer bunu en az tanınan eserlerinden birinde, *The Coming Race* (Geleceğin Irkı, Geleceğin Toplumu) başlıklı ütopyada, zekice gösterdi. Bu eserde, kolaylıkla yapılabilen ve elektriğe benzer gizemli bir

güç taşıyan bir çubuk sayesinde herkesin her an en yıkıcı etkileri yaratabilecek durumda bulunduğu bir teknik gelişmeyi varsayar. Ve gerçekten de, uzak bir gelecekte bile olsa, en büyük doğa güçlerinin insan tarafından dizginlenmesinin, tekniğin, bir gün, insan türünün kendi kendini yıkması anlamına gelecek olan, ölüm tekniğinin kullanımını imkânsız kılacak ve teknik ilerlemelerin kullanımını, eskiden olduğu gibi bir bakıma zenginler iktidarının imkânı halinden, bir bakıma demokratik, genel olarak da insanî bir imkân haline getireceği bir düzeye ulaşacağına güven besleyebiliriz.

PROLETARYA VE SAVAŞ

Eğer yukarıda militarizmin dış düşmana karşı yerine getirdiği işlevi ulusal bir işlev olarak niteledikse, bu, militarizmin kapitalizm tarafından sömürülen ve yönetilen halkların iradesine ve çıkarlarına denk düştüğü demek değildir. Bütün dünya proletaryasının, dışa karşı militarizmi gerekli kılan bu siyasetten bekleyeceği hiçbir şey yoktur, hattâ kendi çıkarları buna açıkça karşıdır. Bu siyaset dolaylı ya da dolaysız biçimde kapitalizmin egemen sınıflarının çıkarlarına hizmet eder. Az çok ustalıkla, bütün dünyada kapitalizmin öldürücü ve saçma rekabetine ve anarşik üretime yol açmaya çabalamaktadır, daha az gelişmiş durumdaki halklara karşı olan kültürel ödevlerini ayaklar altına almaktadır; bütün dünyada güçlükler ve çatışmalar yaratarak bizim uygarlığımızın varlığını bile tehlikeye sokmaktan başka hiçbir şey yapmamaktadır.

Proletarya çağımızın güçlü iktisadî atılımını selâmlar. Ama bu iktisadî atılımın, silâhlara, militarizme başvurmaksızın, Neptün'ün üç dişli çatalını kavramaksızın, sömürge siyasetimizin vahşilikleri olmaksızın, eğer akılcı biçimde yönetilen bir topluluğun hizmetinde bulunsaydı, uluslararası anlaşma ortamında ve uygarlığın görevleri ve çıkarlarıyla uyum içinde, sakin bir biçimde gelişebileceğini de

bilir. Dünya siyasetimizin başlıca amacının, yönetici sınıfların karşı karşıya bulundukları ülke içi siyasal ve toplumsal güçlükleri karmakarışık etmek, kaba ve sert bir biçimde bu güçlüklerle mücadele etmek olduğunu, kısacası Bonapartçı bir karışıklık ve aldatma siyaseti olduğunu bilir. İşçilerin düşmanlarının şovenizmle beslenmeyi yeğ tuttuklarını, 1887'de Bismarck'ın edepsizce (sinik bir biçimde) ortaya attığı savaş korkusunun en tehlikeli gericiliğe müthiş yardımda bulunduğunu bilir: Yüksek mevkideki kimi kişiler tarafından düzenlenen ve yakın zamanlarda ortaya çıkarılan[3] güzel bir plan, savaş coşkusunun doğurduğu karışıklıktan yararlanarak, "muzaffer bir ordunun geri dönüşünden sonra", Alman halkından Reichstag seçimlerinde oy kullanma hakkını geri almaya yöneliyordu. Bu siyasetin yöneldiği iktisadî atılım kârının, özel olarak da sömürge siyasetimizin bütün kârının yalnızca patronlar sınıfına, kapitalizme, proletaryanın ezelî düşmanına gittiğini bilir. Egemen sınıflar tarafından kendi çıkarları için sürdürülen savaşların, kendisine malda olduğu kadar canda da[4] korkunç fedakârlıklar yüklediğini bilir; gösterdiği bu fedakârlıklara karşılık, fedakârlık bir kez gösterilip bittikten sonra, rezilcene düşük sakatlık ödeneği, eski muharipler yardımı, laternalarla ve kıça atılan her türlü tekmelerle ağırlanır. Yapılan her savaşta, savaşa katılan halkların üstüne bir kabalık ve hayvanîlik çamurunun boşaldığını ve uygarlığın uzun yıllar için geriletildiğini bilir.[5] Uğrunda savaşmak zorunda bırakıldığı vatanın kendi

---

3) Bkz. *Hamburger Nachrichten*, 5 Kasım 1906.

4) 1799 ile 1904 arasındaki savaşların (Rus-Japon savaşı alınmamıştır) kurbanlarının sayısı yaklaşık on beş milyon olarak saptanmıştır. (Metnin yanındaki not.)

5) Von Moltke'ye göre (*Yazılar ve Anılar*, C.2, s. 288) savaş, ahlâkı ve inanın değerini, özellikle de ahlâkî gücünü (enerjisini) en yüksek dereceye kadar yükseltir. (Not.)

vatanı olmadığını ve her ülkenin proletaryası için tek bir gerçek düşman olduğunu (kendisini ezen ve sömüren kapitalist sınıf); her ülkenin proletaryasının kendi çıkarı aracılığıyla öteki ülkelerin proletaryasına sıkı sıkıya bağlı olduğunu; uluslararası proletaryanın ortak çıkarlarına oranla, bütün ulusal çıkarların geri plana atıldığını ve ezenler ve sömürenlerin uluslararası işbirliğine karşı ezilenlerin ve sömürülenlerin uluslararası işbirliğini çıkarmak gerektiğini bilir. Kendisinin uğrunda kullanılacağı her türlü savaşta, kendi sınıf kardeşlerine karşı, dolayısıyla kendi çıkarlarına karşı mücadele etmeye sürükleneceğini bilir.

İşte bu nedenle bilinçli proletarya, kapitalist yayılma siyasetinin tümüne olduğu gibi, ordunun bu uluslararası görevine karşı yalnızca ilgisizlik değil açık bir düşmanca tavır koyar. Başlıca görevi, militarizme karşı yalın kılıç bir mücadele sürdürmektir ve uluslararası kongrelerin, Fransız-Alman savaşı sırasında Fransız sosyalistleriyle Alman sosyalistleri arasındaki dayanışma gösterilerinin, 1904 Rus-Japon savaşı sırasında Rus ve Japon sosyalistleri arasındaki dayanışma gösterilerinin, 1905 yılında İsveçli sosyal demokratların İsveç ile Norveç arasında bir savaşın başlaması durumunda genel grev yapma kararı almalarının, Alman sosyal demokrasisinin 1870 yılında askerî kredilere karşı ve Fas çatışması sırasında aldığı tavrın, bilinçli proletaryanın Rusya'nın müdahalesine karşı aldığı tavrın[5b] gösterdiği gibi bu görevin gittikçe daha çok bilincine varmaktadır.

"İÇE YÖNELİK MİLİTARİZM"İN TEMEL ÖZELLİKLERİ VE GÖREVLERİ

Militarizm, dış düşmana karşı bir silâh ve savunma aracından ibaret

---

5b) Rus-Japon savaşı söz konusudur sanki.

değildir yalnızca. Sınıf uzlaşmazlıkları keskinleştiği ve proletaryanın sınıf bilinci güçlendiği ölçüde gün geçtikçe önplana geçen, militarizmin dış biçimini ve iç kimliğini gittikçe daha çok belirleyen, bir ikinci görevi daha[6] vardır: Bu görev, varolan toplumsal düzeni korumaktan ve kapitalizmle gericiliği işçi sınıfının kurtuluş mücadelesi karşısında savunmaktan ibarettir. Militarizm burada, sınıf mücadelesinin basit bir aracı olarak, polis ve adaletle, okul ve kiliseyle ilişki içinde, sınıf bilincinin gelişmesini engellemeye ve ne pahasına olursa olsun, halkın çoğunluğunun iradesine karşı, bir azınlığa devlet içinde egemenlik ve sömürü özgürlüğü sağlamaya yönelik bir araç, egemen sınıfların ellerinde bulunan bir araç olarak görünmektedir.

İşte böylece militarizm bir çemberin dört köşe olması kadar saçma olarak ortaya çıkar: Halkı kendisine karşı silâhlandırır, bizim toplumsal yapımıza, bütün yolları kullanarak, yapay bir biçimde yaşa göre sınıflara ayrılma getirmekle, işçiyi ezen haline getirmekle, kendi yoldaşlarının ve dostlarının, erkek ve kız kardeşlerinin, çocuklarının, geçmişinin ve geleceğinin düşmanı, katili haline getirmekle övünür; aynı zamanda hem demokratik hem zorba, hem bilgili hem mekanist, hem halktan yana hem de halkın düşmanı olmak ister.

Kuşkusuz, militarizmin aynı zamanda ülke içindeki ulusal düşmana ve hattâ din düşmanına[7] karşı da dikildiğini —örneğin Almanya'da Polonyalılar'a,[8] Alsaslılar'a ve Danimarkalılar'a karşı— ve proleter olmayan sınıfların bağrındaki çatışmalar nedeniyle de

---

6) Kurulu düzeni koruma görevi, yalnızca kapitalist sistemde değil, bütün öteki sistemlerde de militarizme yüklenir. (Not)

7) Bkz. 1906 anlaşmazlığı sırasındaki Fransızlar'ın "kültürel" mücadelesi.

8) Bkz. 1903 seçimleri sırasında Yukarı Silezya'daki baskı. (Not)

kullanılabileceğini[9] unutmamak gerekir; bu, çok sayıda ve pek çeşitli biçimlere bürünebilen ve günümüzde Almanya'da hüküm süren yarı-mutlakiyetçi yarı-feodal koşullar nedeniyle, bütünüyle özel bir atılıma ulaşmış olan bir olgudur. Gerçekten de Alman-Prusya militarizmi kapitalist militarizmin herhangi bir biçiminin bütün sağlıksız ve tehlikeli özelliklerine sahiptir, öyle ki biçimlerinde, araçlarında ve etkilerinde, günümüzdeki durumunda militarizmin en iyi modeli olarak ortaya çıkmaktadır. Öyle görünüyor ki —eğer Bismarck gibi konuşmak gerekirse— Prusyalı teğmene kimse erişemediği gibi, aynı şekilde kimse de Alman-Prusya militarizmine, yalnız devlet içinde bir devlet olmakla kalmayan, ama devletin üstünde bir devlet olan Alman-Prusya militarizmine de erişememiştir.

PROLETARYA DEVRİMİNİN GÜÇLÜKLERİ

O halde, siyasal kurtuluş mücadelesi için hayatî bir sorun olarak, bir bakıma bu mücadeleye zarar veren ve böylece de bu mücadelenin gelişmesini etkileyen militarizmin ortadan kaldırılması ya da azamî ölçüde zayıflatılması çıkar ortaya. Tekniğin ve stratejinin gelişmesi, orduların sayısal önemi, sınıfların elverişsiz yapısı sonucunda, proletarya ile burjuvazi arasındaki güç ilişkileri göz önüne alındığında, ordunun silâhsız halk karşısındaki üstünlüğü, silâhsız halka özellikle zararlı olduğu ölçüde de hayatî bir sorundur bu. Bu üstünlük her zamankinden daha büyüktür ve gelecekteki her proletarya devrimi geçmişteki herhangi bir devrimden çok daha güç olacaktır. Burjuva devrimi sırasında, devrimci burjuvazinin kelimenin

---

9) Fucksmühl köyünde (Fichtelgebirge), bucak sakinlerine askerler, kendi yararlarına korulardan ısınmada kullanmak için odun toplamayı düzenlemeye yeltendikleri gerekçesiyle saldırmışlardı. Kamu düzenini bozdukları gerekçesiyle yüz kırk altı kişi hakkında dava açılmıştı.

gerçek anlamında devrimin patlak vermesinden önce iktisadî iktidarı uzun zamandan beri elinde tuttuğunu hatırlamalıyız gerçekten de; kendisine iktisadî olarak bağımlı bulunan ve onun siyasal etkisi altında bulunan kalabalık bir sınıfın eylem içine itilebileceği ve onun (burjuvazinin) hesabına çarpışabileceği hatırlanmalıdır, fırlatıp atmadan önce, feodalizmin eski paçavralarını bir bakıma satın aldığı, oysa proletaryanın, açlık ve çıplak bedeniyle, kendi zenginliği sayesinde burjuvazinin elde ettiği her şeyi eline geçirmesi gerektiğini hatırlamalıyız.

ANARŞİST ANTİ-MİLİTARİZM VE SOSYAL DEMOKRAT ANTİ-MİLİTARİZM

Sosyal demokrasinin hedefi, tarihe ilişkin kendi iktisadî anlayışının sonucudur; doğrulamasını onda bulur, ütopyacılıktan çok uzaklarda bulunduğunu da işte bu açıklar. Buna karşılık anarşizmin hedefi salt ideolojiktir, hiçbir tarihsel temele dayanmaz. Buysa, bu iki hareket arasında varolan ilişkiyi, karşıtlığı tanımlar.

Sosyal demokrat anlayış tarihsel organiktir; anarşist anlayış keyfî ve mekaniktir. Hiç kuşkusuz anarşizm, gelişmenin başlıca etkenlerini insanda ve insanın eyleyici iradesinde bulur ve dolayısıyla da bu iradeyi etkilemeyi kendine görev edinir. Sosyal demokrasi de, işçi sınıfının iradesini etkilemeyi kendi görev olarak kabul eder.

Bununla birlikte bu iki anlayış arasında temel farklar bulunur.

Anarşizme göre, irade üstüne yapılan etkileme başarının tek ana koşuludur; sosyal demokrasiye göreyse, bu etkileme, kitlelerin, bütün bir sınıfın en yüksek iradesiyle bile aşılamayacak olan iktisadî gelişmenin nesnel aşamalarının yanında, ancak ikincil bir biçimde işe karışır.

Anarşistler, gereken gücü (enerjiyi) kullanma koşuluyla, bu

etkilemenin her zaman mümkün olduğunu savunurlar; sosyal demokrasiyse bunu, sınıfsal ve kitlesel bir olgu olarak, iktisadî durumun bu doğrultuda belirli bir yatkınlık yaratmış olduğu ölçüde mümkün olarak kabul eder. Söz konusu iki anlayış işte bu yatkınlığın gerekliliği konusunda birbirlerine karşıt durumda bulunurlar, oysa sosyal demokrasi içindeki ayrılıklar söz konusu bu yatkınlığın şu ya da bu belirli durumda varolup olmadığı sorunundan kaynaklanır çoğu zaman. Doğaldır ki, iktisadî koşulların kararlı bir eylem için olgun oldukları konusunda karar vermenin güç olduğu gibi, belirli bir durumda, ne ölçüde etkilenmesi gerektiğini saptamak da güçtür: Kişisel iyimserlik ya da kötümserlik, mizaç burada ortadan kaldırılamayacak ölçüde önemli bir rol oynarlar. Sosyal demokrasinin bağrındaki ayrılıklar da bundan kaynaklanır işte; etkilemede bulunmak için büyük bir imkân olduğunu kabul edenler ve varolan yatkınlığın ne ölçüde olduğunu saptamaya gerek görmeyenler anarşizme yaklaşırlar: Bunlar anarko-sosyalistlerdir. İşte anarşizmle sosyalizm arasındaki karşıtlığa —çelişkiye değil— rağmen, bu iki anlayış arasındaki bütün ara nüansları, tıpkı bir tayftaki renkler gibi yan yana olarak bulmamızın nedeni de budur.

Kitlelerin iradesini etkilemenin mümkün olduğu ölçü, yalnızca yatkınlık düzeyine değil, ama etkilemenin söz konusu olduğu sınıfın ya da halkın içinde bulunduğu ahlâkî dengenin kararsızlığına da bağlıdır. Bu kararsızlıksa hareketli zamanlarda sakin zamanlarla karşılaştırılamayacak ölçüde yüksektir. Bundan ise, sakin dönemlere oranla hareketli dönemlerde daha çok şey elde etme imkânı çıkar; bu imkân kimi zaman hafif bir alev gibi titrek, hattâ tehlikelidir bile, ama çoklukla son derece değerlidir. Daha çok şey elde edilir gerçi ama, sakin dönem geri geldiğinde bu, onun elde edilmesine yardımcı olan fazladan güçle (enerjiyle) birlikte, hiç olmazsa bir ölçüde, neredeyse her zaman yeniden yitip gider. Devrimlerin tarihi bunun sürekli biçimde doğrulanmasıdır.

Bu iki anlayış arasındaki temel karşıtlık anarşizmin, elbette ki etkin ya da edilgen durumdaki kitlelerin iradesinden yararlanarak, bir avuç kararlı insan sayesinde her şeyi yapabileceğine inanmasında da ortaya çıkar. Kuşkusuz sosyalistler de, kararlı ve ne istediğini açıkça bilen, nitelikli bir azınlığın, eğer belirleyici anlarda kitleleri peşinden sürüklerse, büyük bir bulunabileceği görüşündedirler. Ama aradaki fark şudur: Ya sosyalistler gibi, söz konusu azınlığın kitlenin iradesini uyandırmak ve yerine getirmekten başka bir şey yapmadığı ölçüde ve anlamda söz konusu etkide bulunmaya çabalanır —ve bunun ancak böyle mümkün olduğu savunulur; bu arada kitle de iradesini, özel bir durum sayesinde, toplumsal irade olarak ortaya koyabilir; ya da, tersine, bir avuç kararlı insan kendi iradelerini gerçekleştirmeye çalışırlar ve araç olarak da kitlelerden yararlanırlar; gerçek bir bilgili zorba gibi, anarşizmin yaptığı da budur işte.

Anarşizm, gem vurulmamış bir atın sırtında, toplumsal ve iktisadî durumdan kaynaklanan bütün güçlüklerin üstünden atlamak istemektedir ya da —belli olmaz, belki de— öküzleri arabanın arkasına koşmak istemektedir. Önce eylem vardı, deyişi işte buraya uygun düşer. Sınıf mücadelesinin gelişmesi içinde, anarşizmin önerdiği eylemin mümkün ve doğru olduğu noktaya gelinebilir elbette: Anarşistlerin hatası önerdikleri eylem araçların mutlak biçimde uygulanabilir olduğuna inanmalarıdır, oysa bunlar, yalnızca görece olarak uygulanabilirdirler. Bu ise, her verili andaki güç ilişkilerini bilmemelerinden kaynaklanmaktadır; bu bilgisizliğin kendisi ise, toplumsal ve tarihsel kavrayışlarındaki eksiklikten kaynaklanmaktadır. Eğer anarşizmin önerileri, gelişmenin ileriki aşamalarında gerçekleşebilir hale gelirler ve onaylanmaları gerekirse, bu hiçbir şekilde anarşist taktiği doğrulamaz, ama tam tersine mahkûm eder; ne var ki, anarşist taktiğin uyarıcı olarak hizmet etme değeri, çoğu zman da haklı olarak, reddedilemez.

Anarşist ve anarşizm anti-militarizm, anarşist ve anarşizan genel grevin ikiz kardeşidir; bu yakın akrabalık, bu tür anti-militarizmin zorunlu biçimde genel greve ulaşmasıyla da kendini ortaya koyar zaten. Bu anti-militarizmin özünü ve onu sosyal demokrat anti-militarizmden neyin ayırdığını anlamak için, anti-militarizmin nedenini, anti-militarist propaganda yöntemini, amaçladığı nihaî hedefi ve bu hedefi ulaşılır kılan araçları ayırdetmek gerekir.

Anarşizm için olduğu gibi sosyal demokrasi için de, anti-militarizmin nedeni birdir; şu anlamda ki, her ikisi de militarizmi, kendi toplumsal planlarının gerçekleşmesi karşısında bulunan bir engel, özellikle şiddete dayanan bir işleyişe sahip bir engel olarak kabul etmektedirler. Geriye kalan şeyde ise, bu neden onlara göre, genelde, sosyalist ve anarşist anlayışlar kadar birbirinden farklıdır. Anarşizmin, militarizmin organik olarak kapitalist kimliğini ve iktisadî ve toplumsal gelişme yasalarını, ki bunlar göz önüne alınmalıdır, ne kadar bilmediğini burada daha ayrıntılı biçimde açıklamak gerekmez. Sosyalist anti-militarizmle anarşist anti-militarizm arasındaki bütün öteki temel farkların kökü buradadır işte. Bu farklar kısaca şöyle özetlenebilir: Sosyal demokrat anti-militarizm, iktisadî ve toplumsal gelişme yasalarını bilip kullanarak, kapitalizmin kendisinin bir işlevi olarak kabul edilen militarizme karşı mücadele eder. Buna karşılık anarşizm, militarizmi egemen sınıflar tarafından keyfî ve rastlantısal olarak yaratılan, bağımsız bir şey gibi kabul eder daha çok ve ona karşı genel olarak kapitalizme karşı da olduğu gibi, hayalî bir ideolojik açıdan, iktisadî ve toplumsal gelişme yasalarını bilmeyen bir açıdan mücadele eder ve militarizmi, bireysel iradeleri tümüyle keyfî bir biçimde uyararak, kısacası bireyci yollardan devirmeye çalışır. Bu, değişik ölçülerde yalnızca hedefi bakımından değil, ama siyasal, toplumsal ve tarihsel anlayışı ve yöntemleri bakımından da bireyci olan, kendi hareket tarzıdır tam da.

Anarşist anti-militarizmin ve sosyal demokrat anti-militarizmin hedefi eğer bir sloganla yetinilirse, birdir: Militarizmin ortadan kaldırılması, ülke dışına yönelen kadar ülke içine yönelen militarizmin de. Bununla birlikte sosyal demokrasi, militarizmin özüne ilişkin anlayışına uygun olarak, tek başına militarizmin eksiksiz biçimde ortadan kaldırılmasının imkânsız olduğunu düşünür: Militarizm ancak kapitalizmle, son sınıflı toplumla birlikte ortadan kalkabilir. Kuşkusuz, kapitalizm değişmez bir şey değildir, durmadan değişen bir olgudur, kendinde varolan birbirine karşıt son sayıda eğilim tarafından, her şeyden önce de proleter eğilimler tarafından önemli ölçüde dönüştürülebilen ve zayıflatılabilen bir olgudur. Aynı şekilde, kapitalizmin militarizm adını verdiğimiz yanı da, ülkeden ülkeye aldığı değişik biçimlerin gösterdiği gibi, kesinlikle zayıflatılabilir ve kapitalizmle olan ilişkileri gevşetilebilir.

Ama en sonunda gene aynı şey olarak kalır; bu zaten az çok kapitalizmin öteki görünümleri için de geçerlidir.[10] Bu, militarizmin organik olarak kapitalist olan kimliğinde ve sosyal demokrasinin anti-militarist propagandasının hedefinin tecrit edilmiş mücadele olmadığı ve nihaî hedefinin de militarizmin tecrit edilmiş, ayrı olarak ortadan kaldırılması olmadığı olgusunda hiçbir şey değiştirmez; oysa militarizmin ayrı olarak ortadan kaldırılması, anarşizmin anti-militarist propagandasının nihaî hedefidir. Kuşkusuz, anarşizmin de çoğu zaman —ama buna paralel bir biçimde yalnızca— kapitalizme karşı mücadeleye (örgütsüz, anarşist bir biçimde) sürüklediği de yadsınamaz ve teoride çizdikleri zikzaklarda, anarşistlerin daha derin toplumsal bir kavrayışın parıltılarına sahip olmaları da nadir değildir.[11]

---

10) Ya da daha kesin bir biçimde söylemek gerekirse, sınıflı toplumun özünden organik olarak kaynaklanan şey. (Metnin yanındaki not.)

11) Bkz. Örneğin, Nieuwenhuis, *Ontwaking* içinde, Ağustos 1904, s. 196 ve devamı. (Not)

Bu iki tarihsel anlayış tarzı arasındaki temel fark en belirgin biçimde mücadele yöntemlerinde ortaya çıkar. Anti-militarist bir hareket yaratmaya yönelik yöntemle, militarizm karşısında böyle bir hareketin kullanımını işte tam da burada birbirinden ayırdetmek gerekir.

Yöntem söz konusu olduğunda, anarşizm, özellikle bu konuda, ahlâkî coşkuya, ahlâkın itici gücüne, insanlık, adalet kanıtlarına, kısacası militarizmin sınıf kimliğini göz önüne almayan ve onu genel olarak, geçerli bir koşulsuz buyruğun soyut bir belirmesi (görünümü) olarak sunmaya çabalayan her türlü irade uyarıcı şeye çağrıda bulunur. İşte bunun içindir ki, sık sık ve mantıksal olarak da, yalnızca birliklere değil, subaylara da seslenir.[12] O halde anarşist anti-militarizm propagandası, Tolstoy'un kahramanlarının içe dokunan tumturaklı sözlerinin ve Bertha von Suttner[13] türünden pasifistlerin güçsüz cin kovma dualarının bir karikatürüne benzer.

Buna karşılık, sosyal demokratların anti-militarist propagandası bir sınıf mücadelesi propagandasıdır ve ayrışma süreci sırasında kendileriyle birleşmeye gelen burjuva ögelerin katkısına gönüllü olarak kabul ediyorsa da, sınıf mücadelesinde, zorunlu olarak militarizme karşı olanlara seslenmektedir yalnızca. Kazanmak için bilgi vermektedir, ama koşulsuz buyruklar, insansever görüşler, özgürlük ve adalete ilişkin ahlâkî varsayımlar konusunda değil de, sınıf mücadelesinde militarizmin oynadığı rol ve bu mücadelede proletaryanın oynadığı ve oynaması gereken rol konusunda bilgi vermekterir. Proletaryanın militarizm karşısındaki görevlerini sosyal demokratların anti-militarist propagandası proletaryanın sınıf

---

12) Rusya'da subayların da, sınıf mücadelesi açısından ortaya konulan anti-militarizme açık olduklarını daha önce belirtmiştik. (Not.)

13) Bertha von Suttner (1843-1914), Avusturyalı aristokrat, anti-militarist, Berne'deki Barış Bürosu'nun ikinci başkanı.

mücadelesindeki çıkarlarından kaynaklanır. Kuşkusuz, o da ahlâkî kanıtlar, koşulsuz buyruklar, insanın devredilmez hakları üstüne bütün güzel sözleri kullanır ve yükselişi sırasında burjuvazinin güzel ahlâkî ilkelerini, ki bunlar uygulanmamışlardır ve hattâ, özellikle Hıristiyan olmak üzere, dinsel fikirleri de yürekten öne çıkarır. Ama bütün bunlar ancak ikincil bir rol oynarlar ve eğitilmemiş proleterlerin gözlerini, sınıf bilincinin ışığı beyinlerine sızsın diye ve eylem amacıyla coşku uyandırsın diye, daha kolaylıkla açmaya yarar ancak.

Anti-militarist düşüncenin doğrulanmasının, anti-militarizmin kullanılışının yöntemi, anarşistlerde, daha çok bireyci ve hayalci bir kimlik taşır. Onlar, askerlik hizmetinin, silâh altına girmenin bireysel olarak reddedilmesine, bireysel karşı çıkışa büyük bir önem verirler. Anarşist basın (literatür) bu türden bütün olayları büyük bir özenle ve zafer dolu bir edayla belirtir. Böyle yaparken, iki amaca yönelmektedir: Az önce sözünü ettiğimiz, militarizme karşı eylem ve eylem yoluyla anti-militarizm lehine bir tür propaganda. Bu kahramanca örneklerin, söz konusu "kahramanlar"ın içinde bulundukları hareket için coşkunluk ve yakınlık uyandırdıkları, bunları taklit etme isteği uyandırdığı ilkesinden hareket ederler.

Sosyal demokrat anti-militarizmde durum başkadır. Kuşkusuz, böyle bireysel eylemlerin kitlesel hareketler için işaretler, belirtiler olabileceklerini ve olacaklarını anlar, ama bundan ileri gitmeyeceklerini de anlar; ve elbette ki, bunlar gerilimin en yüksek düzeye ulaştığı anlarda, barut fıçısının altındaki fitili ateşlemenin yeteceği anlarda işaret olacaktır ancak. Militarist ruhun organik ayrışması ve zayıflaması, işte sosyal demokrasinin militarizme karşı mücadele yöntemi budur. Geriye kalan her şey bu amaç uğruna kullanılmıştır ya da yalnızca ikincil ya da üçüncül bir rol oynamaktadır. Zaten, anarşistlerde bile, bu bireysel eylemleri eleştiren bir akım, gittikçe güçlenen bir akım doğmakta (bu akım *Uluslararası Anti-Militarist Birlik* bağrında görülmekte).

Genel grev konusunda anarşist anti-militaristlerin benimsedikleri taktik tümüyle boş kuruntuya dayanmaktadır; genel grevi tek başına kendi iyi niyetleri ve büyük bir çaba sayesinde gökten yere düşüreceklerini sanmaktalar, oysa sosyal demokrasi genel grevi, tıpkı askerlerin devrim lehine muhtemel hazırlıkları gibi, "militarist ruh"un ayrışmasının mantıksal ve psikolojik bakımdan zorunlu bir sonucu olarak kabul eder yalnızca. Bu ayrışma ise, ancak sınıfların birbirinden ayrılmasına ve yaptığı eğitim çalışmasının tümüne paralel olarak ve bunların peşinden yaratabilir.

Domela Nieuwenhuis'in *Le Militarisme*[14] (Militarizm) başlıklı küçük broşürü anarşist anti-militarizm açısından çok karakteristiktir. Ona göre, dünyanın efendileri krallar değil, bankacılar, maliyeciler, kapitalistlerdir (organik olarak zorunlu olan, bir toplumsal düzen biçiminde kapitalizm değildir asla). Ona göre, savaşlar bankacıların keyfî iradelerine bağımlıdır; ona göre, gericilik "Papa'dan Karl Marx'a" kadar uzanan otorite partisidir. Askerlerin sınıfsal durumunu incelemeksizin, kötü, zararlı bilince ilişkin Frederikçe sözü genel biçimde kabul eder: "*Askerler düşünmeye başlasalardı, hiçbiri orduda, sancak altında kalmazdı.*" Anti-militarist propagandanın araçları olarak, Emile de Laveleye'in *Des causes actuelles de guerre en Europa et de L'arbitrage* (Günümüzde Avrupa'da Bulunan Savaş Nedenleri ve Hakemlik Üstüne) adlı kitabında önerdiği araçları benimser her şeyden önce:

1. Uluslararası haberleşmeye getirilen bütün kısıtlamaların kaldırılması.
2. Taşıma ve posta telgraf tarifelerinin düşürülmesi.

---

14) *Publications des Temps nouveaux*, Paris 1901, Sayı 17. Ferdinand Domela Nieuwenhuis, papaz, Hollanda sosyal demokrasisinin kurucusu. Anarşist eğilimli, 1891'de Brüksel Sosyalist Kongresi'nde militarizm sorunu konusunda Wilhelm Liebknecht'e karşı çıkmıştı.

3. Tek bir uluslararası para, ağırlık ve ölçü sisteminin ve tek bir uluslararası yasa sisteminin getirilmesi.
4. Yabancılarla yerli halkın yurttaşlık hakları konusundaki eşitliği.
5. Yabancı dillerin ve genel olarak yabancı uygarlıkların bilgisinin geliştirilmesi.
6. Savaşa ve savaşı yaratanlara karşı nefret ve barış aşkı uyandırabilecek edebiyat eserlerinin yaratılması.
7. Temsilî sisteme güç ve etkililik verebilecek olan her şeyin ve savaş ya da barış yapma kararını verme hakkını yürütme erkinden koparıp almaya katkıda bulanabilecek olan her şeyin teşvik edilmesi.
8. Bir ülkenin fazlalık servetlerini başka ülkelerin doğal servetlerini arttırmak için kullanan bütün sanayi işletmelerinin teşvik edilmesi ve bu öyle yapılmalıdır ki, sermaye kozmopolitleşsin ve uluslararası kapitalistlerin çıkarları birbirlerine dayanışık bir hal alsın.
9. (Nieuwenhuis yalnızca bu noktada ayrıldığını belirtir):
   Papazlar, tıpkı quaker'lerin* yaptığı gibi, ruhları savaşa karşı nefret duygusuyla doldurmalıdırlar.

   Bu anti-militarist mücadele yöntemlerine, Nieuwenhuis, daha da etkili olduklarına inandığı, birkaç başka yöntem daha ekler:
10. Emekçilerin, uluslararası çıkarlarının geliştirilmesi.
11. Kralların, başbakanların, barışa düşman toplumsal kurumlar olarak meclislerin ve parlamentoların kaldırılması.
12. Elçiliklerin kaldırılması.
13. Tarih eğitimini bir uygarlık tarihi eğitimi kılmak için reformdan geçirilmesi.
14. Sürekli orduların kaldırılması.
15. Uluslararası çatışmalarda hakemlik yapılması.

---

*) **Quaker:** 17. yüzyılda kurulan, en çok Amerika ve İngiltere'de yaygınlık kazanan bir mezhep. (ç.n.)

16. Amerika Birleşik Devletleri modeline uygun olarak, değişik Avrupa ülkelerinin Avrupa Birleşik Devletleri halinde federasyon oluşturması.
17. Genel grev ve savaş durumunda askerî grev.
18. Askerlik hizmetinin bireysel olarak reddedilmesi ve pasif direnme.
19. Genel gelişmenin ve bütün insanlığın refahı için yararlı koşulların teşvik edilmesi.

Ve Nieuwenhuis şu karakteristik cümleyi ekler: "*Eğer insanların savaş yapmakla yitirecekleri bir şey varsa, barışı sürdürmeleri kendi yararlarınadır.*" Sanki proletarya barışı bozmayı istemekle suçlanabilirmiş gibi.

En ihtiyatlı eleştiri bile burada basit bir hayhuydan başka hiçbir şey[15] bulmayacaktır: Toplumsal ve tarihsel anlayış hayhuyu, aygıt konusunda hayhuy, ayrıntıya ilişkin anlayış konusunda hayhuy. Söylenen istenen başlıca şey belirtilmemiştir. Militarizmin kimi iktisadî temellerine ilişkin olarak, söylenen en önemli şey, neredeyse rastlantısal biçimde, tümüyle geçerken araya sıkıştırılmıştır. İkincil ya da üçüncül durumdaki, daha az önemli olan noktalar, tümüyle ütopyacı yöntemler nasılsa, öylece önplana konulmuşlardır. Antimilitarizm için propaganda araçları, anti-militarist eylemin kendi araçlarıyla birlikte karman çorman biçimde ortaya atılmışlardır. Temel anlayışın yüzelsel niteliği (kimliği), bireysel girişime ve iyi niyete bel bağlama eğilimi açıkça ortadadır. Ama anarşist anlayışın içine düştüğü karışıklık uçurumunun ne denli derin olduğunu en açık biçimde Nieuwenhuis'in broşürünün en son cümlesi gösterir. Şöyle der bu cümlede: "*Gözüpeklik, daha gözüpeklik, her zaman gözüpeklik, işte zafere ulaşmak için bize gereken budur.*"

---

15) Nieuwenhuis, *Ontwaking*, s. 196 ve devamında, Uluslararası Emekçiler Birliği kongresinde açıklanan bildirgeye getirdiği eleştiride çok daha açık ve çok daha derin sözler söylemiştir. (Metnin yanındaki not.)

ALMAN SOSYAL DEMOKRASİSİNİN ANTİ-MİLİTARİST GÖREVLERİ

Vatan düşmanı anti-militarizmin Almanya'da hiçbir temeli yoktur, hiçbir temeli de olmayacaktır. Ama Alman sosyal demokrasisinin propagandası, işçi sınıfının uluslararası dayanışmasından yana ve proletaryanın kurtuluş mücadelesinin hedeflerinden biri olarak kabul edilen halklar arasındaki barış için propaganda yapmakla gittikçe daha büyük bir ölçüde dolu olmalıdır.

(...) Genel olarak, normal zamanda bile, neden olduğu bütün zararlarla birlikte, içe yönelik militarizm gittikçe daha canalıcı bir sorun halini alacak ve taşıdığı sınıfsal kimliği gittikçe daha açık biçimde ortaya koyacaktır. Saldırıda bulunulacak noktaya gelince, bu nokta her an için içinde bulunulan ulusal ve uluslararası duruma bağlı olacaktır.

Almanya'da hangi propaganda biçimlerini, hangi propaganda araçlarını ortaya koymalı ya da kullanmalıyız, hiç kuşkusuz yasal sınırlara saygı göstererek, ki bu da ordu içinde propagandaya girişmeyi peşinen dıştalar.

Alman sosyal demokrasisi, militarizme getirilen suçlamaları toplama konusunda bile olsa, yeterli şey yapmadı. Yalnızca ordu bütçesi, askerî harcamaların ve silâh altında bulundurulan kişilerin sayısının artışı ayrıntılı biçimde ortaya konuldu pek çok kez. Ama askerî harcamalarla devlet gelirleri ve gümrük siyaseti arasındaki bağ derin bir inceleme konusu olmadı. Hele askerlerin katlandıkları üzücü olaylar, angaryalar, askerî yargının marifetleri, acemilerin intiharları, ordudaki sağlık koşulları, askerlik hizmetinin neden olduğu zararlar, ücret ve ödeneklerin düzeyi açıklanmadı; aynı şekilde, silâhlı kuvvetlerin ücretlere baskıda bulunmak için kullanılması ve bu amaçla askerlik hizmetinden muaf tutulmalar, askerlerin grev kırıcı olarak kullanılmaları, iktisadî konulardaki anlaşmazlıklarda

ordunun ve polisin müdahalede bulunması, böyle durumlarda verilen kurbanlar, askerî boykotlar, siyasal eylemlere ordunun müdahale etmesi, siyasal ve siyasal-toplumsal mücadelelerde emekli asker gruplarının kullanılması, militarizmin bütün bu alanlardaki ve özellikle de başka ülkelerdeki siyasal ve iktisadî mücadeledeki marifetleri de açıklanmadı. Bütün bunlara, içe yönelik militarizmin, deniz kuvvetleri lehine yapılan propagandanın ve sömürgelerdeki militarizmin özel harcamalarını da, bildiğimiz ölçüde, eklemek yerinde olur. Son olarak da, rakiplerimizin yurtsever gençlik dernekleriyle ve anti-militarist hareket ve bu hareketin bastırılmasıyla ilgili belgeler konusunda yeterli bilgiye sahip değiliz.

Bütün bu belgelerin derlenmesi, seçilmesi ve incelenmesi sistemli bir biçimde yapılmalıdır, çünkü bunu genel ajitasyon çalışması çerçevesinde, öyle geçerken, yapmak mümkün değildir.

Bu çalışma, kuşkusuz önce bu genel çerçeve içinde, bildiriler yoluyla Parlamento'da, basında ve toplantılarda değerlendirilmelidir. Ama aynı zamanda tümüyle belirli yerlere doğru ad çevrilmelidir; nüfusun anti-militarist eylem için özellikle önem taşıyan tabakaları bununla dolu olmalıdırlar. İlk başta, henüz askerlik yaşına gelmemiş gençler ve özellikle de ana-babalar hele hele analar, gençliğin anti-militarist eğitimi yolunda sistemli olarak seferber edilmelidirler; daha yaşlı olan işçilere gelince, bunların genç işçiler ve çıraklar üstündeki etkilerini mümkün olduğunca kullanmak yerindedir. Bundan başka, eski askerlerin derneklerine karşı daha canlı ve daha yöntemli biçimde mücadele etmek gerekir.

Ajitasyon hiçbir yerde, dolaylı ya da dolaysız biçimde, askerî itaatsizliğe itmemelidir: Militarizmin özünü ve sınıf mücadelesindeki rolünü göstermekle, halkın çıkarlarına karşı olan eylemlerini ve özelliklerini etkili bir biçimde gözler önüne sererek, ona karşı nefret ve tiksinti uyandırmakla eksiksiz olarak ulaşacaktır hedefine.

Yasanın imkân verdiği yerde, bu propagandanın başlıca eyle-

yicileri, zaten sınıf bilincini geliştirmeleri nedeniyle, militarizmi ya da militarist ruhu zayıflatan, gençlik örgütleri olmalıdır. Gençlik örgütleri, basın bildirileri, broşürler, dizi konferanslar ve dersler yoluyla, gençliğe en uygun düşen anti-militarist düşünceyi gittikçe daha çok yaymalıdırlar; sanat toplantılarını ve şenliklerini bu amaçla kullanmak gerekir. Derneklerin üyeleriyse anti-militarist propagandacılar olmak için eğitilmelidirler. Kendi sınıflarındaki arkadaşları ve yaşıtları arasındaki bireysel propaganda sayesinde, yazılarının dağıtımı sayesinde, aile, ana-babalar ve dostlar, atölye ve fabrikalar gençlik örgütleri üyeleri tarafından anti-militarizmin kendine asker toplayacağı merkezler haline dönüştürüleceklerdir.

Gençlik örgütünün kendisi de ajitasyonunu üyeleriyle sınırlandırmamalı, gittikçe daha geniş bir çevreye yaymalıdır. İşçi gençliğin bütününe seslenmeli ve yukarıda belirtilen biçimde, daha yaşlı olan işçileri de kazanmalıdır. Gençlere olduğu kadar yetişkinlere de yönelen basın, bildiriler, broşürler, halka açık toplantılar, konferanslar, sanat toplantıları, şenlikler, vb. nedeniyle sistemli olarak hereket etmek gerekir. Yeni askere alınanların gidişi nedeniyle düzenlenen gösteriler ve her türlü başka gösteriler, mümkün olan her yerde, aynı amaca hizmet etmelidirler.

Bundan başka, parti, şimdiye kadar olduğu gibi, ama gittikçe artan ölçüde, askerlerle olduğu kadar astsubaylarla da ilgilenmeli, Parlamento'da olduğu basında da onların maddî ve toplumsal çıkarlarını[16] canlı bir biçimde savunmalı ve böylelikle de, gene aynı derecede kusursuz bir biçimde, bu çevrelerin kendisine yakınlık duymasını sağlamaya çabalamalıdır.

---

16) Ücretlerin, beslenmenin, giyeceğin, konutların, bakımın iyileştirilmesi, hizmetin hafifletilmesi, angaryaların yasaklanması, şikâyette bulunma hakkının, disiplin davalarının ve cezaya çarptırma hakkının, askerî yargının vb. reformdan geçirilmesi. (Not)

Belçika ve Hollanda'da olduğu gibi, gerici derneklere karşı durmak amacıyla, eski askerleri barındıran özel derneklerin kurulması Almanya için salık verilmemelidir, çünkü burada siyasal ve sendikal örgütler yeterli olmaktadır.

Başka ülkelerde olanları göz önüne alırsak, yapmamız gereken bütün her şeyi görürüz ve eğer yukarıda sunulan programı özetlersek, anti-militarist propaganda alanında bütün yapabildiği şeylere rağmen, parti daha hâlâ görevinin yalnızca küçük bir bölümünü yerine getirmiş olduğunu ve deyim yerindeyse, daha hâlâ anti-militarist propagandanın ilk başlarında olduğunu görürüz.

Sayıca çok olan bu görevlerin merkezî bir örgüt tarafından gerçekleştirilemeyecekleri, ama bu örgüt tarafından yönlendirilip denetlenmeleri gerektiği açıktır: Böyle bir merkezî örgütün kurulması daha şimdiden bir gereklilik olarak kendini göstermektedir, çünkü bütün yasal ajitasyon imkânlarının ihtiyatlı bir biçimde kullanımı ancak bu yoldan sağlanabilir. Sayısız dallara ayrılan bir ağ gibi, anti-militarist propaganda da halkın tümüne yayılmalıdır. Proleter gençlik sistemli olarak sınıf bilinci ve militarizme karşı nefret duygusuyla alevlendirilmelidir. Gençlik heyecanı böyle bir ajitasyon karşısında genç proleterlerin yüreklerini çarptırmalıdır. Proleter gençlik sosyal demokrasiye, sosyal demokrat anti-militarizme aittir: Kazanılması gerekir ve eğer herkes yapması gerekeni yaparsa kazanılacaktır da.

Gençliği elinde tutan orduyu elinde tutar.

MİLİTARİZME KARŞI MÜCADELE İÇİNDEKİ GENÇLİK(*)

(...) Böylece militarizmin kendi iç diyalektiğiyle nasıl baltalanacağını ve en sonunda da nasıl yıkılacağını görürüz. Bundan biçim için ne sonuçlar çıkar? Bu diyalektiğe güvenip, ellerimiz cebimizde beklemeli miyiz? Böyle bir kadercilik genel olarak her türlü siyasal mücadelenin inkâr edilmesiyle kalmayıp, maddeci tarih anlayışının öğrettiği gibi, en büyük yanlış da olacaktır. Kapitalizm de kendi diyalektiği nedeniyle ölmektedir, ama kalkıp da, bundan proletaryanın bundan böyle ağzını açıp, geleceğin devletine hazıra konmayı beklemesi gerektiği sonucunu çıkaracak tek bir çılgın bile olmayacaktır. Hayır, yoldaşlar, bizim de bu diyalektiğin içinde, hem de fazlasıyla içinde olduğumuzu hiçbir zaman unutmamalıyız. Proletaryanın sınıf bilinci, özellikle militarizme oranla, en büyük gücün gelişme etkenlerinden biridir. (...)

Sınıf bilincinin gelişmesini, uluslararası dayanışmaya varıncaya kadar, geliştirmek, kısacası proletaryayı aydınlatmak, iç diyalektiği, özellikle de militarizmin iç diyalektiğini ilerletmek demektir. Bu anlayış, özgür bir bireysel karar verme temeli üstünde, keyfî biçimde

---

*) Sosyalist gençlik örgütlerinin birinci uluslararası konferansında yapılan konuşmadan alıntı, Stuttgart, 26 Ağustos 1907.

etkide bulunmaktan ibaret bir rol, bir gelişme etkeninin, yani proletaryanın sınıf bilincinin gelişme etkeninin ajitasyona, propagandaya yüklendiği anlamına gelmez hiçbir şekilde. Tam tersine, bu proleter sınıf bilincinin propagandacıları da iktisadî gelişmenin, sınıf mücadelesinin zorunlu ürünleridirler ve tüm propaganda etkinlikleriyle bu iç diyalektiğin başlıca etkenleridirler. Proletaryanın savaşkanlığı ve coşkusu önemli güç etkenliridir ve dolayısıyla da bu iç diyalektiğin etkenleridirler.

Dolayısıyla, kadercilik değil ama, proletaryaya devrimci coşkuyu vermek amacıyla bir örgütlenme çalışması! İşte ancak bu anlamda özellikle canlı ve son derece özellikle örgütlenmiş bir antimilitarist mücadeleyi öneririz genel olarak. Bu anlamda, bu mücadeleyi bir gereklilik olarak kabul eder ve zorunlu kılarız.

ANLAŞILMAZ İŞ

Krupp davalarından söz etmeyi özellikle düşünmüyordum. Ama Krupp'un özel muhafızlarının şarlatanca manevraları ve değişik bürolardan gelen, ki bunların arasında artık yarı resmî *Wolff*[17] ajansı ile *Norddeutsche Allgemeine*[18] de vardır ve haberlerin ve yalanlamaların bir karışıklık içinde birbirlerini izlemesi beni birkaç gözlemde bulunmak zorunda bıraktı.

Eğer biraz daha becerikli biçimde olsa, hint fakirlerine yaraşacak bir ustalıkla işler karıştırılmak istendi. Ve Brandt ile kumpanyasının, ama özellikle de yüce ve güçlü Krupp yönetiminin, basında

---

17) Wolffs Tlegraphisches Büro, basın ajansı.

18) *Norddeutsche Allgemeine Zeitung*, Berlin'de 1861'de kurulan günlük gazete. 1862'de Prusya yandaşı olur. Yönetim yeri 10 Kasım 1918'de Die İnternationale tarafından işgal edildi. 1918'de *Deutsche Allgemeine Zeitung* adını alır.

yer alan son haberlere göre, başarıya ulaşması için kimi bakımlardan talihli olmasının yasaklanmadığı, gözü pek girişimin dikkati, vahşi kükremelerle başka yana çekmek için, üzerime saldırılıyor.

Gerçekte nedir söz konusu olan şey?

Geçen 18 Nisan günü, Reichstag'ta, silâh sanayiinin gizli kabinesinde olup biten kimi üzücü şeylerden söz ettim: Halklar arasında nefret uyandırmaya yönelik olarak basının yaptığı manevralardan, vatansever entrikalardan, hayasız kozmopolitizmden söz ettim. Bunlar, halklar arasına şovenizmi sokup anlaşmazlık yaratarak, dünya silâh sanayiinin sermayesi çıkarına, silâh ve cephane fabrikasının ünlü makineli tüfek belgesinin çıkarına ve son olarak da Krupp'un, "militarizm yüce bir şey, Krupp da onun peygamberidir" denilen Krupp'un kimi işlerinin çıkarına dolaysız biçimde yarar sağlayan anlaşmazlıklardır. Krupp'a ilişkin olarak, bu firmanın yönetiminin, yıllardan beri, Berlin'de Brandt adındaki eski bir fişekçiyi beslediği gibi, açık ve buz gibi, birkaç olay aktardım. Sözü edilen B. Brandt'ın görevi deniz ve kara kuvvetlerindeki görevlilere yaklaşıp vb. gibi konularda olduğu kadar, rekabet ve özellikle de başka firmaların talep ettikleri ya da bu firmalara verilen fiyatlar konusundaki niyetleri üstüne bilgi edinmekti; bu amaçla B. Brandt'ın emrine büyük para tutarlarının verildiğini, bu önemli firmanın yüksek dereceli memurları ya da daha alt derecedekileri askerî sırlara ihanet etmeye sürüklemekten sakınmadığını, B. Brandt'ın çok sayıda raporunun Essen'de, Krupp firmasının yüksek dereceli bir memuru olan B. von Dewitz'in gizli çekmecelerinde ele geçirildiğini, bundan Sayın Savaş Bakanı'nı haberdar ettiğini, Bay Bakan'ın da müdahale edip, böyle bir durumda yapılması gerekeni yaptığını belirttim.

Böylece rezalet tamamlanmıştı, en küçük ayrıntıya varıncaya kadar tamamlanmıştı, altından kalkılması imkânsız bir biçimde tamamlanmıştı, dünya çapında bir rezaletti bu. Almanya'nın şanı ve süsü olan imparatorluk majestelerinin aşkının halesi altında

değiştirilip güzelleştirilen Krupp, aşırı yurtseverliğin putu, kutsal aziz, ulusal kahraman, aşağılık bir kapitalist insanlığın tozları içinde yerlerdeydi. Devletin, Savaş Bakanlığı'nın değerli evlâdı, bu bakanlığı aldatan, Alman memurlarına, Alman askerî yönetimine, Alman Ordusu'na düzenli olarak kokuşmuşluk, rüşvet mikrobunu taşıyan Krupp! Aynı gece, Krupp'un müdürü von Hugenberg Berlin'e koşmaktaydı.

Ertesi gün kapıyı çaldı. Neredeyse bütün partilerin konuşmacıları, silâh sanayisi sermayesinin, batan şerefinin gemisini terk etmekteydiler, ama silâh ve cephane fabrikasının belgesi başlıca günahı oluşturuyordu. İşte bu kabul ediliyordu her şeye rağmen. Yeniden sözü alıp, tamamlayıcı ayrıntılar getireceğim yalnızca. Ortaya bir söz atıldı: "Panama." Bu söz yalnız ve yalnız bu silâh sanayiinin bütün bu uğursuz pazarını niteliyordu, kaldı ki bu pek hafif bir niteliktir zaten.

Bütün bu noktalardan, yalnızca biri, Savaş Bakanı'nın itiraflarına rağmen, belirli bir açıklamaya değerdi hâlâ: Krupp'un kokuşmasıydı bu nokta. Geriye kalan bütün hepsi kanıtlanmıştı ve hiçbir itiraza neden olmuyordu.

Bundan sonra birinci Krupp davası çıktı ortaya... Kuşku yok ki, bütün kamuoyu onu böyle adlandırmıştı: Kamuoyu için sanık Krupp'tu, yoksa askerî idarenin herhangi bir görevlisi değil. Bu davanın "Panama olmasın!" sloganıyla sürdüğü belirtilebilir. Bir hafta boyunca bir saman çöpüne sarılır gibi umutsuzca "Panama olmasın!" haykırışına sarılındı. Davanın başlangıcından beri büyük bir gösterişle söylenen kurtuluş formülü buydu işte. "Panama olmasın!" diye söze başladı davacı. Savunucular da bu sözü benimsediler, mahkeme de öyle karar verdi. Kapitalist dünya, militarist klik, büyük yurtsever geçinen herkes ve silâhlanmayla ilgilenen bütün güruh, sabahtan akşama kadar, "Panama olmasın, İsa'ya şükürler olsun!" diye heyecanla bağırıp çağırdılar.

Suçlu sandalyelerinde oturan zavallı günahkârlara söylenen bütün sözde sert sözlere rağmen her şey son derece basitleştirilmişti; kamuoyu için neredeyse hakarete varan bir basitleştirmeydi bu, bir çocuk bile bütün bu abuk sabuk sözleri çözebilirdi. Denildiğine göre, gösterilmesi gereken şey şuydu: Panama olsun ya da olmasın, hem kimin Panama'sı? Ordu idaresinin. Panama ne demektir ki? Savaş Bakanı'na kadar varan kokuşma.

Gösterilen şey, aradaki mesafeyi daha da açmak için, "sefil kâtipler" düzeyine kadar alçaltılan birkaç subay ile astsubayın kokuşmuşluğudur. Savaş Bakanı'nın kokuşmuşluğu gösterilmedi, dolayısıyla diğerlerinin de. Bu konuda daha önce söylenenlere bakın.

Klasik bir tanıtlama, gerçekten de! Hiç olmazsa basında kendini dile getirebildiği ölçüde, "kamuoyu"nun bu gülünç abuk sabuk sözlerin büyük ölçüde kurbanı olduğu, bu militarist utançtan kurtulmak için herhangi bir fare deliği bulma isteğinin ne olduğunu pek iyi gösterir. Nisan ayının o günlerinde, uzun zamandan beri yakınılan ve zaten daha bütçenin üçüncü kez okunması sırasında bir ölçüde gülüşmeler, şakalar ve şaklabanlıkla unutturulmaya çalışılan, çok büyük ahlâkî harcamalara girişilmişti. Kapitol'ü kurtarmak gerekiyordu. Ama durun bakalım! Davanın nihaî kararı silâh sanayii Panama'sına Alman "kamuoyu denilenin Panama'sını katmak oldu yalnızca.

Ne göz kamaştırıcı bir dava sonucu: Sayın Savaş Bakanı'nın ahlâkî bakımdan kokuşmadığı tanıtlanmıştı! Benim, rezilin, Savaş Bakanı'nı kendime sırdaş kılmış olmam ve bu olayda gösterdiği bilinçliği kabul etmiş olmam, başarısızlığa uğradığımı gösterir yalnızca! "Panama" teriminin ancak yüksek devlet yetkililerine uygulanabileceği ileri sürülüyordu ve bunun üstüne de, bildiğim kadarıyla daha henüz Savaş Bakanı mevkiine yükselmeyi başaramadığım halde, milletvekili Liebknecht'in bir "Panama"sı ilân edildi her perdeden sesle.

Bütün bu gevezelikler nasıl da duru! Liberal basının kendisinin bir bölümünün günbegün aktardığına bakılırsa, "büyük" bir ahlâkî kokuşma bulunmadı. Neyin "büyük" bir kokuşması? Ordu yönetiminin mi? Bunu kimse ileri sürmedi. Ama, her şeye rağmen, sakin bir biçimde, kendi gölgesinin üstüne basmazlık etmeyen askerî mahkemenin, benim söylediklerine ek olarak, önemli olarak neleri ortaya koyduğunu inceleyelim; elinde bulunan belgeler dışında sanıkların ve olaya doğrudan doğruya karışmış olan Krupp memurlarının ifadelerinden başka bir şey olmadığı ve bu davaya karışmış bulunan herkesin, Tilian ve şürekasını ilgilendirmeyen hiçbir şeyi söylemekten özenle kaçınmış olmalarına rağmen, ortaya koyduğu şeyi inceleyelim.

Askerî yönetimdeki ahlâkî kokuşma büyük değildir çünkü... Tilian ile şürekasını baştan çıkarmaya yarayan para tutarı önemli değildi. Ne var ki, izninizle, satılmış kişinin satış fiyatına göre kokuşmuşluk derecesini ölçmeyi mümkün kılan bir satılmışlık tarifesi, bir bakıma bir kıta tarifesi ne zamandan beri var? Ne zamandan beri daha küçük bir satılmışlık daha küçük bir tehlikedir? Rüşvet verenin pintiliği —ki bu da işi daha zorlaştırmaktan başka bir şeye yaramaz— ne zamandan beri kokuşmaya karşı bir panzehirdir? Gizli polisin beş paralık adamları silâh sanayiinin yirmi markık adamlarından daha yüksek bir saflık derecesini mi temsil ederler? Ve, izninizle, doğrudan doğruya verilen paralar dışında, Krupp'a iyi bir kazanç karşılığı alınma vaadi gibi, çok daha canlı (etkili, ç.n.) bir baştan çıkarma yolu yok mu? Ve, izninizle, rüşvet olarak verilen para tutarları nasıl bilindi? Yalnızca içlerinde B. Brandt da olmak üzere, sanıkların itiraflarıyla. Ve, izninizle, —"Panama olmasın!" diye bağıranların verdiği anlamda— "büyük" bir kokuşma, "küçük" bir kokuşmayı incelemeyi hedefleyen bir davada, nasıl tanıtlanabilirdi?

KRUPP DAVASININ ÖRTBAS EDİLMESİ ÜZERİNE[19]

"*Sinirlenmeyelim! Dizler titremesin!*" İşte Bay Schiffer, Reichstag'ın çoğunluğuna bu ısrarlı uyarıda bulundu. Bu uyarı hem bir sitem, hem de geçmişe ilişkin birkaç vicdan azabı içeriyordu; "sinirlilik" gösterildiği ve "dizlerin titrediği"nin itirafıydı da bu. Oysa kulislerde bu biliniyordu zaten, dizlerin titremesine neden olan şey sinirlilik değildi, bu titremenin nedeni kulislerde pek iyi bilinen koşullar, yani gerçek değildi. Gelecekteki bir "sinirliliği"n önüne geçmek için, geçmişteki "sinirliğin" nedenini ortadan kaldırmak düşünülmüyor. Tersine silâh sanayiinin suçu olan kokuşmuşluk ulusal açıdan kutsal bir şey gibi yüceltilmişti neredeyse; Brandt ile şürekasının vatan kurtarıcılar olarak ilân edilmelerine az kaldı hattâ. B. Schiffer, kapitalist kokuşma konusundaki daha büyük bir duyarlılık karşısında bir duyarsızlaştırma tedavisi, soğukluk ve duyarsızlığın gergedan derisini istiyor daha çok: Duygusuz, dizleri titremeyen ve leş kokmayan adıları bırakın bana gelsinler. Rüzgâra karşı on kilometreden beri, kokuşmuşluk geliyordu burnumuza: Dünyadaki savaş vebası. Gerçekten 18 Nisan ile 12 Aralık tarihleri arasında kokuda bir azalma olmamıştı... Ne var ki burunlar daha az duyarlı olmuşlardı, koku yetisi körelmişti. Schiffer'ın konuşmasının bütün kapitalist basında nasıl bir coşkuyla karşılandığı hayranlık vericidir: "*Hasılı, bir adam, eşini bulamayacağız!*" Krupp basını ile *Wolff* ajansı işte böyle seviniyorlardı; Krupp'un adamları bütün soğukkanlılıklarını yitirip, sevinçle yerlere yuvarlanıyorlardı. İki değişik üslûpla, haftalık özette, ünlü şerit kurdu ve özel bir gazete fıkrası, şansölyenin gazetesi

---

19) Liebknecht'in Fransız Charles Morizet ve İngiliz Newbold ile birlikte yazmayı tasarladığı ve büyük bölümü 1914 yılı ilkbaharında oluşturulan silâh sanayii konusundaki bir kitabından parça.

Reicstag'ın ayın 12'sindeki oturumunu 13 Mart tarihli sayısında yeniden konu edip, milletvekili Schiffer'ı ateşli biçimde kutladı. Bir ölçüde abartılmıştı bu, biraz fazla birdenbire olmuştu, böylesine çıkara dayalı bir sevinç gittikçe daha da kokuşturmaktan başka hiçbir şeye yarayamazdı.

Resmî *Wolff* ajansının Schiffer'ın konuşmasını bütün dünyaya, borazan sesleriyle, parlak bir başarı olarak tanıtması şaşırtmamalı. Söz konusu şirket üstün durumda olduğunu düşünüp, kozunu oynamakta.

Ne var ki, kısa bir süre için, belirli bir temel temizliği zorunlu kılmasına rağmen, bütün burjuva dünyanın, klasik anlatımını Schiffer ve şürekasının sözlerinde bulan bu siyasal temizlik konusundaki bozulmaya geri dönmüş olması nedeniyle kendimizi kutlamaktan başka hiçbir şey yapamayız.

Ve bizim için, Krupp tanımını —altın avının— dünyamızda oynadığı rolü gözlemlemek çok güzel bir şeydir. Tıpkı bir mıknatıs dağı gibi, her şeyi kendine doğru çeker; Krupp'un parıldayan altını nasıl da düzensizlik yaratıyor! Fişekçilerden, Brandt'ın savunucusu, yıldızlar arasına, Yunan devlet sanatının Stoacı bir çilekeşi gibi, bir Aristid, "Krupp" rüşvet servisinin düzenleyicisi ve ustasını yerleştirmek isteyen Bay Löwenstein'ın keşfi karşısında üstün duruma çıkmasına imkân verir, Bay Schiffer'a kadar uzanır.

Bunu, bir mahkeme başkanı, ulusal-liberal milletvekili von Campe izler; von Campe, 15 Aralık tarihli *National Zeitung*'ta şunları yazma saflığını ya da gözüpekliğini göstermişti: "*Davanın şu iyi yanı oldu ki, bütün bu alanlarda, önemli zararlar olmadığını gösterdi*"; von Campe daha sonra Prusya yüksek yargıcı olarak Bay Witting'in vurduğu kertiğe vurup, gelecekte böylesi kapitalist taşkınlıklardan nasıl kaçınılacağını kendi kendine sorarak kafasını kırar.

Bu ayaktakımına lobut darbeleri indirme isteği duyuluyor, ama en sonunda burjuva basının, kendi devletindeki, kendi toplumun-

daki bu kokuşma olaylarını, son aylarda yaptığı gibi, gizlemekle yetinmeyip, yüreklendirmeye de çaba göstermesinden hoşnut olmaktan başka hiçbir şey yapamayız. Yönetici kapitalist çevrelerin, daha hâlâ kalmışsa, vicdanlarının itirazlarını "Panama olmasın!" bağırışıyla durdurmaya çabalamalarından hoşnut olabiliriz. Aynı zamanda Bay Schiffer'ı da kutlayabiliriz. Kucağımıza o denli hoş bir biçimde öyle çok meyve düşüyor ki, bu bolluk bizi rahatsız ediyor. Krupp'un müdürlerinden biri, yazarı Krupp'a karşı yaptığı saldırılar nedeniyle düelloda silâhla öldürme gibi güzel bir tasarı oluşturmuştu. Kendisine yapılan, gerçek olduğu tartışma götürmez biçimde gösterilmiş olan suçlamaları ve Essen'deki suçsuz kuzular klubünü kurşun va barutla reddetmeyi düşünüyordu. Kuşkusuz bu, alımlı doğal canlılığı ile, bir silâh kusurunun giderilmesi olurdu ve bu "Krupp'çulara" pek uygun düşerdi kuşkusuz. Bu Tanrı yargısına kadar vardırılmamasından hoşnut olduklarını söyleyebilirler, çünkü basının ve parlamentonun, adaletinde, kapitalist partilerinin yardımı sayesinde, sanki hiçbir şey olmamış gibi, *in dulce jubilo* içinde yaşayabilirler. Müthiş değil mi?

İÇ DÜŞMANA KARŞI ORDU(*)

(...) Beyler, Sayın Savaş Bakanı bundan birkaç gün önce halkla ordu arasında bulunan, korumak istediği bir bağdan söz etti. Şimdi ise, ben, orduyla halk arasındaki örsle çekiç arasındaki ilişkiyle karşılaştırılabilecek özel bir tür ilişkiden söz edeceğim. Militarizmin halka karşı sürdürdüğü ciddî uğraşın en ciddî bölümüdür bu.

Sözlerimiz ordunun grev kırıcı olarak oynadığı rolle ilgilidir her şeyden önce. Ordu, askerlere grevleri kırmaları emrini vererek birçok kez müdahale etti. 1896 yılında Torgau'da olanları hatırlatırım özellikle, eğer yanılmıyorsam, bu olayda, Reichstag milletvekili General von Liebert rol almıştı. Eğer doğru hatırlıyorsam, von Liebert'in asker göndererek müdahale ettiği bir fırıncılar grevi söz konusuydu (Sosyal demokratların sıralarından: "Dinleyin! Dinleyin!"): Bay von Liebert bu grevin bir yangına ya da bir kuraklığa benzediğini açıkladı. Özellikle ulaşım kolundaki grevlere, ordu her zaman

---

*) Reichstag'ta yapılan konuşma[20], 20 Haziran 1913.

20) Sosyal demokratların verdiği bir önergeden yana yapılan konuşma. Önergenin konusu şuydu: "Askerlik hizmetine çağrılmış olan birlikler 1) Siyasal ve iktisadî mücadelede polisiye amaçlarla; 2) Grevdeki ya da lokavtla işten çıkarılmış olan işçilerin yerine kullanılamazlar." Bu önerge reddedildi.

grevcilerin yerini almak için askerleri göndererek müdahale eder. Yoldaşlarımdan birinin işleyeceği bu konu üzerinde daha uzun biçimde durmayacağım. Örneğin Nuremberg'de, 1906 yılındaki grev sırasında, ihtiyatları grev kırıcı olarak kullanmaya yeltenen askerî yetkililerin bu sorumsuzca müdahalelerini belirtmek isterim burada yalnızca.

Beyler, açıklamamın başlıca bölümünü, halkın ve özellikle de işçi sınıfının bağımlılık altında tutulması amacıyla ordunun iktisadî ve siyasal mücadelede zor oracı olarak kullanılmasına ayıracağım. Dostum Lensch,[21] muhafız birliği konusundaki önergemizin tartışılması sırasında bundan söz etti zaten. Sayın Savaş Bakanı kendisine uzun uzun cevap verdi, ama özel muhafızın iç düşmana karşı kullanılması konusundaki eleştirileri üstüne tek bir söz bile söylemedi. Bu nedenle bu konuya biraz daha ayrıntılı bir biçimde yeniden dönmek gerekir.

Kelimenin bayağı anlamında, herhangi bir devrimcinin kanlı düşleri değil, Alman-Prusya militarist dünya görüşü söz konusudur. Militarizmin bu son derece tehlikeli yanının tüm ciddîliğini göstermek için biraraya getirmek gereken pek çok tanıklık, konuşma, tehdit ve kaygı verici söz var.

Beyler, orduların yüce başkanı[22] Mayıs 1889'da bir maden işçileri heyetine şunları açıklıyordu:

---

21) Paul Lensch (1873-1926), SPD'nin sol kanadının militanı; 1905 ile 1913 arasında partinin günlük gazetelerinden birini, *Leipziger Volkszeitung*'u çıkardı. Savaşın başlamasından sonra, partinin aşırı sağ kanadına geçti, sonra da *Deutsche Allgemeine Zeitung*'u yönetti. 1922 yılında partiden çıkarıldı.

22) Orduların yüce başkanı İmparator II. Guillaume idi; kendisinden adıyla söz edilemezdi toplantılarda, böyle bir şey imparatora karşı gelme suçunu işlemek olurdu.

"*Yetkililere karşı en küçük bir karşı koymada, kalabalığa ateş açılması emrini veririm.*" (Sosyal demokratların sıralarından: "Dinleyin! Dinleyin!")

Hohenlohe'nin Anıları'nda, 12 Aralık 1889'da şunlar yazılıdır:

"*Orduların yüce başkanı, eğer sosyal demokrasi, Berlin belediye meclisinde çoğunluğu elde ederse, sosyal demokratların burjuvaları soymaya koyulacaklarını bildirdi.*" (Sosyal demokratların sıralarından: "Dinleyin! Dinleyin!")

"*Onun için farketmez: Şatosuna mazgallar açtırıp, nasıl yağma edildiğini seyredecek. Sonra da burjuvalar ondan kendilerine yardım etmesi için yalvarmaya geleceklerdir.*"

23 Aralık 1891'de, yeni askere alınanların Potsdam'daki sadakat yeminleri sırasında, resmî metne göre, şunlar açıklandı:

"Bana sadık kalacağınıza and içtiniz, yani şimdi benim askerlerimsiniz ve bütün varlığınızla bana bağlısınız. Bundan böyle sizin için tek bir düşman vardır: Benim düşmanım. Bugünkü sosyalist dolaplar karşısında, aile üyelerinize, kardeşlerinize, hattâ ana-babalarınıza bile ateş etmenizi emretmem gerekebilir. Bunda bile emrimi mırıldanmaksızın yerine getirmelisiniz."

Mırıldanmaksızın, beyler! Orduların yüce başkanının sözünü ettiği düşmanın iç düşman olduğu, sosyalizm olduğu, metinden ve bağlamdan anlaşılmaktadır. Bu konuşmada bir an bile dış düşman söz konusu değildir, tek bir düşman söz konusudur: İç düşman, sosyal demokrasi.

Beyler, doksanlı yılların başlangıcında olanları, Prens Bismarck'ın profesör Dr. Kaemmel'e anlattığı şeyleri hatırlayın. Bismarck sosyal demokrasinin sorununun askerî bir sorun olduğunun altını çiziyordu. Hamburg'u örnek olarak aldı. Orduların yüce başkanı ile yaptığı bir konuşmayı hatırlattı. Hamburg'ta, diye açıklamıştı, askerî birliklerin yalnızca şehir sakinlerinden oluşturulmasını gerektiren özel bir ayrıcalık vardır, Hamburg'un nüfusu ise büyük

ölçüde sosyal demokrattır. Eğer bu askerler analarının ve babalarının üstüne ateş etmeyi reddederlerse ne olur, diye sormuştu orduların yüce başkanı Bismarck'a. Bu durumda ne yapmak gerekecek? Hannover'deki ya da Scleswig-Holstein'daki birlikleri Hamburg'a mı göndermek gerekecek? Bu durumda, diyordu Bismarck, Hamburg'ta yeni bir komünle karşılaşacağız. Bismarck'ın ve Sayın Profesör Kaemmel'in raporuna göre, orduların yüce başkanı bu cevap karşısında sarsılmıştı. Bir gün gelip de, büyükbabası gibi, "*Prens Makineli Tüfek*" adıyla anılmak ve "saltanatının başlangıcından itibaren" ayak bileklerine kadar kan içinde bata çıka yürümek istemediği cevabını verdi. "Saltanatının başlangıcından itibaren!" Bismarck buna, kendi sözleriyle, şöyle karşılık verdi: "*Eğer şimdi gerilerseniz, Majesteleri, kan içinde ayak bileklerinden çok daha yukarlarda bata çıka yürümek zorunda kalacak!*" (Solda: "Dinleyin! Dinleyin!")

Beyler, bunlar dünkü şeyler değil, ama güncelliklerinden gene de hiçbir şey yitirmediler, çünkü günümüze varıncaya kadar buna benzer pek çok açıklama yapıldı. 1901'de "Alexander'lilere" ünlü konuşma yapıldı. "*Kaiser Alexander*" alayı, muhafız alayı olarak, orduların yüce başkanı ve başkanın evi için, ölme pahasına gece gündüz hazır bulunmaya itti.

"Ve eğer bu şehirde, 1848'deki gibi Kral'a karşı bir isyan çağı yeniden geri gelirse, o zaman —buna inanıyorum ki— "Alexander" alayı İmparator efendisine karşı yapılan her türlü isyana son verecektir."

"Alexander'liler"in mazgallı kışlası bütün dünyada ünlüdür.

Sekiz yıl ileri sıçrayalım. Eğer yanılmıyorsam, 1909'da —ya da belki 1907'de— vahşileşmiş bir harp okulu öğrencisi, doğruyu söylemek gerekirse aşırmalar da yaparak, kıpkırmızı bir yıl ya da mavi bir fasulye,[23] ne bileyim ben, isteyen öfkeli bir çetenin ve hazır

---

23) Kelimesi kelimesine çevrilirse: "Kurşun", "mitralyöz" vb. için kullanılan senli benli bir deyim söz konusudur.

bekleyen harp okulu öğrencilerinin söz konusu edildiği şu kafiyeleri düştü.

O halde göz kırpmaya gerek yok:

İmparator için ateş ediyoruz!

Öyle umut ederim ki, daha o zamandan uzun pantolon giyen bu soylu öğrenci, bu gözüpek parça için, bu şiirsel aşırma için ordulaın yüce başkanı tarafından (Sosyal demokratların sıralarından: "Dinleyin! Dinleyin!") iç düşmana karşı imparator için ateş etmeye hazır olması nedeniyle pek özel bir biçimde övülmüştür. Söz konusu eser, yukarıdan gelen bir emir gereğince, bütün harp okulu öğrencileri yurtlarına dağıtıldı.

Son olarak, orduların yüce başkanının, *Alsace-Lorraine Anayasası*'nın parçalanacağı tehdidinin atıldığı 1912 yılındaki ünlü konuşmasını hatırlayalım. Elbette ki, bu, militarizmin, ordunun yardımıyla yapılabilirdi ancak, orduların yüce başkanı da bunun bütünüyle farkındaydı.

Beyler, bu açıklamaların, mistik bir militarizmi temsil eden ve Ortaçağ'dan kalma düşüncelerin tutsağı olan tek bir kişinin işi olmadığı, değişik kişilerin yaptıkları tümüyle aynı türden pek çok açıklamayla tanıtlanmıştır.

Ünlü teğmen ve on adamı sözü, Reichstag eski milletvekili Bay von Oldenburg-Januschau'nun bu sözü bizim için büyük bir değere sahiptir ve propagandamızda bize müthiş derecede yararlı olmaktadır. Ama bu küstah ve rezilce sözden ve bu Meclis'te zamanında nasıl karşılandığından çok, Bay von Oldenburg-Januschau'nun bu sözü üstüne ne düşündükleri konusunda belediye danışmanı Kremski'nin bu ay içinde subaylar ve görevliler arasında yaptığı anket benim için çok daha ilgi çekicidir. Bir subayın Reichstag'ı zor kullanarak dağıtmak emrine uymaya, elbette ki, hazır olduğunu bildiren cevabı özellikle belirticidir. (Sosyal demokratların sıralarından "Dinleyin! Dinleyin!" sesleri.) Ve bu subay şunları da ekler:

"Şu bunakça şeyler söyleyenleri bir kez şöyle iyi bir pataklayabilmekten daha güzel hiçbir şey düşünemem." (Sosyal demokratların sıralarından "Dinleyin! Dinleyin!" sesleri ve gülüşmeler.)

Beyler, "bunakça şeyler söylenenler"! (Gürültü.) Ordu çevrelerinde Reichstag'ın nasıl değerlendirildiğini görüyorsunuz işte; nasıl dizginsiz bir şiddet isteği ve nasıl bir küçümsemeyle karşı çıkıldığını görüyorsunuz işte. Neredeyse vatana ihanettir bu.

Soylular Meclisi'nde 8 Nisan 1911 günü, Bay Puttkamer'in yaptığı konuşmayı da belirteceğim burada. Bu konuşmasında Bay Puttkamer, işçi sınıfıyla er ya da geç ciddî bir hesaplaşma yapılması gerektiğinden ve bu mücadelede, rakibin yok edilmesi gerektiğini, mücadelenin, çatışma sırasında bir Roon'un ve bir Bismarck'ınkinden bambaşka bir öfkeyle en aşırı sonuçlarına varıncaya kadar sürdürülmesi gerektiğinden söz ediyordu.

Yıldönümü nedeniyle bu ayın 16'sında Bay Deimling tarafından yapılan konuşmayı da anmak gerekir. "*Yıkıcı güçlere, Reich'ın ülkesine karışıklık ve düzensizlik saçanlara karşı, Reich'ın düşmanlarına karşı verilen mücadelede, sadık bir biçimde imparatorun yanında bulunmak istediklerini*" açıkladı. "*Eğer bunun zamanı gelirse* —bu zamanın gelip çatmayacağını kim bilebilir ki ve gelip çatması da zorunludur— *karşısında sahte barışçı ütopyaların öfkelendirdiği bir kuşak değil de, ateşli, fedakârlığa hazır ve vatan için her şeyini vermeye kararlı bir kuşak bulmalıdır*" dedi.

Bununla, her şeyden önce, iç düşmana karşı mücadelenin söz konusu edildiği açıktır.

Ve beyler, tutucu basının Macaristan olayları[24] karşısındaki tavrı

---

24) Macaristan'ın ilk başbakanı Lukacs, Avusturya-Macaristan monarşisine karşı yumuşak başlı davranan bir hükümetin seçilmesi için kamu kaynaklarından sağlanan büyük harcamalarda bulunmuştu. Açılan davada, devletin hesabına kendini zenginleştirmekle de suçlandı. Dava sürerken,

da çok ilgi çekicidir. Bu ülkede kaba, sert bir düzen korunmaktadır. Parlamento ve halk üstündeki askerî bir diktatörlük korunmaktadır. Budapeşte olaylarını burada ayrıntılarıyla tartışmak istemiyorum. Alman halkının olduğu gibi Reichstag'ın da büyük çoğunluğunun, Macaristan'daki bu askerî diktatörlüğün parlâmentarizm için gerçek bir utanç olduğu konusunda benimle aynı düşüncede olduğuna inanıyorum. Macaristan Parlamentosu'nun başkanı, Tisza, Macaristan'da Bakanlar Kurulu Başkanlığı'na atanan Macar halkının lanetlediği bu tehlikeli gerici bütün eylemleri için, ordunun parlamentoya karşı kullanılması için bizim gerici partilerimizin coşkun onayını aldı elbette. Tutucu basında, bulunduğu mevkiyi utanç ve rezalet içinde terk etmek zorunda kalan Panamacı Lukacs için tek bir kınamanın bile bulunmaması ve bu Lukacs'ın muhafazakâr partinin gözünde Tisza ve hempalarının kaba askerî müdahalesi ile güven altına alınmış olması da belirticidir. Böylece, beyler, gericilerimizin halkla kendileri arasında çatışma söz konusu olduğunda kuşku içinde bulunduklarını görüyorsunuz.

Bay von Massow'un şu sözü çok açıktı: "*Sahip olduğumuz tek teselli, askerlerimizin süngüleriyle toplarıdır.*" (Soldan: "Dinleyin! Dinleyin!") Bu mecliste bulunan gerici partilerin pek çok üyesi de kesinlikle işte böyle düşünmekte; askerî yönetimimiz de açıkça böyle düşünmekte ve aynı şekilde bu, ordunun Reich'ın ve görkeminin dayandığı en sağlam temel direği, en güvenilir siper olduğunu tekrarlamaktan yorulmayan orduların yüce başkanının konuşmalarında sürekli ortaya çıkan düşüncedir de.

---

3 Haziran 1913'te hükümetine karşı gösteriler yapıldı. Meclis Başkanı Tisza, tartışmaların sürmekte olduğu salona girdiğinde, muhalefet, Lukacs'a karşı bir bildiride bulunmaya hazırlanıyordu. Tisza, parlamentonun muhafızlarına, sonra da jandarmaya çağrıda bulundu. Bir milletvekili vuruldu. 5 Haziran 1913'te Lukacs istifa etmek zorunda kaldı. Yerine Kont Tisza geçti.

Ve işte 1907'de Kreutzzeitung şunları yazıyordu: "*İç düşman dış düşmandan çok daha tehlikelidir* (Soldan: "Dinleyin! Dinleyin!"), *çünkü halkımızın ruhunu zehirler ve daha elimizi kaldırmamızdan önce silâhları alır elimizden.*" Bunun, bu meclisin çok sayıdaki üyesinin düşüncelerine tümüyle uygun düştüğüne inanıyorum ve bu yüksek derecedeki yurtsever görüşün, yani iç düşmanın, yani hoşa gitmeyen siyasal düşüncelere sahip olan vatandaşlarımızın ülke için dış düşmandan daha tehlikeli oldukları görüşünün askerî yönetim arasında geniş bir yaygınlık kazanıp kazanmadığını bilmiyorum.

Sayın Savaş Bakanı, daha bundan birkaç gün önce, kendisine pek yaraşan o tumturaklı sözlerle, ordunun siyasal ve iktisadî mücadelelerde kullanıldığını reddetti. Kendisine "Ruhr grevi!", "Mansfeld!" diye bağırıldığında, söz konusu durumlarda ordunun yalnızca düzenin korunması için kullanıldığını söylemekle yetindi. Ama, bu ayın 17'sinde, Sayın Savaş Bakanı başka şeyler söylemişti. Ordunun bütçesini savunurken kullandığı ve Alman halkı arasındaki sınıf uzlaşmazlıklarını gizlemeye yönelen büyük vatansever sözlerden vazgeçerek, amacı devleti Prusya gericiliğinin hizmetinde tutmak olan bir ordunun temsilcisinin görüş açısına geri döndü: "Güç dönemde ordu ulusun omurgasını oluşturması gerektiğinin bilincindedir" vb.

Beyler, sözünü ettiğim bütün bu açıklamaların, katıksız teori olmayıp askerî idarenin ciddî bir isteğini dile getirdikleri, bazı vahim olay tarafından tanıtlanmıştır.

Önce ordunun yardıma çağrıldığı iktisadî mücadelelerden söz etmek istiyorum; bundan öteye geçmeyeceğim. 1847 yılındaki dokumacılar isyanı, bana ilk örnek olacak. O dönemde, bu talihsiz proleterler on bir ölü ve yirmi dört yaralı verdiler. (Sosyal demokratların sıralarından "Dinleyin! Dinleyin!" sesleri.) 1889'daki Ruhr grevi sırasında beş ölü ve dokuz yaralı verildi. (Soldan: "Dinleyin!

Dinleyin!") 10 Mayıs 1889 günüydü bu. 1905 yılının Ocak ve Şubat ayındaki Ruhr grevi sırasında askerler kışlalarda tutulup, müdahale etmeye hazır bulundurul dular, bu, grevin tümüne damgasını vurdu. Ekim 1909'da Mansfeld'de ordu özellikle şaşırtıcı bir biçimde müdahale etti. (Soldan: "Çok doğru!") 66. Birlik Magdeburg'tan, 36. Birlik de Halle'den çağrılmıştı. Makineli tüfek müfrezeleri Mansfeld, Hettstedt ve başka yerlerde sokaklarda kol gezdiler. Süngü takmış dolu tüfek askerler "daha iyi hayat koşulları için mücadele eden proletaryanın işkembesini tıka basa 'mavi fasulye'yle doldurmak için" kol gezdiler.

1912'deki Ruhr grevi sırasında, militarizm gene aynı kaba ve işitilmedik biçimde hareket etti. Minden'den getirilen iki makineli tüfek takımı ile 15. Piyade Alayı'nı saymazsak, Münster'den iki piyade taburu ve iki zırhlı süvari birliği getirildi Recklinghausen kazasına, bir piyade müfrezesi ile Dortmund hafif süvari birliği de dahil olmak üzere iki hafif süvari birliği getirildi. Askerlerin nasıl davrandıklarını bizzat kendim görebildim. Dortmund'tan Metgendotrmund'a giden yol üstünde, iç düşmana karşı ilerlemeye hazır durumda bulunan, süvari birliklerine rastlanıyordu her yerde. Castrop'ta, grevci işçilerin üstüne ateş etmeye hazır durumda, mevzilenmiş —eğer yanılmıyorsam— altı tane makineli tüfek vardı. Bu makineli tüfekler halkı ürkütmek için her gün şehrin içinde dolaştırılıyorlardı. (Soldan: "Dinleyin! Dinleyin!") Münster 13. Birliği'nden bir subayın 18 Mart günü Unna'da atından indikten sonra bölüğüne verdiği şu talimatı da anmak gerekir: "*Eğer toplaşma olursa, toplananlara dağılmaları için üç kez ihtar edeceksiniz. Eğer yapılan ihtara uymayı reddederlerse, silâh kullanmanız gerekir; hiçbir durumda havaya ateş etmemelisiniz.*" (Soldan şiddetli bağırışlar: "Dinleyin! Dinleyin!") Denildiğine göre, tam bu sırada mırıldanmış olan bir asker — anlatılan şeyler bunlar, çünkü olay daha sonra örtbas edildi— elinden silâhı alınıp nöbetçi eşliğinde kışlaya götürülmüştür. Askerlerin

bu grev sırasında nasıl davrandıklarını, benden sonra dostum Sachse sizlere anlatacak. Askerî yetkililerin davranışını kesinlikle mazeretsiz bırakan daha pek çok ayrıntı verebilir sizlere.

İşte pek yeni bir örnek bu konuda. Alsace'da, Huninge'de şu anda kumaş boyacısı işçilerin bir grevi sürmekte. Polisi saymazsak, bütün Yukarı Alsace ile Bade dükalığından, sözde düzeni korumak için, atlı ve yaya olarak jandamalar getirildi. Ama bu da iç düşmanı bastırmak için yeterli olmuyor. Ordunun müdahale etmesi için geniş hazırlıklar yapıldı. Kuşkusuz sınırın korunması amacıyla iki birliğin toplandığı Basel dışında, Mülhause ve Mülheim garnizonları müdahale etmek için hazır durumda bulunuyorlar.

Bu örneklerin, burada incelememiz gereken sorunun ciddîliğini göstermeye yeteceğini sanıyorum.

Beyler, iç savaş durumunda, kendi yurttaşlarına karşı orduyu yardıma çağırmaya kimin hakkı vardır? İdarî yetkililerin: Askerî yetkililer ancak acil bir tehlike karşısında kendi inisiyatifleriyle hareket edebilirler; sivil yetkililer, yani Prusya'da Bakanlar Kurulu Başkanı, Diyet Meclisi Başkanı, Ruhr havzasında Krallık polisinin güçlerini elinde bulunduran, Berlin Emniyet Müdürü vb. bu kişiler orduyu görevlendirme, böylece de sivil halkı en büyük tehlikeler içinde bırakma hakkına sahiptirler. Kendilerine böylesine ağır bir karar alabilme hakkı verilen bu kişiler kendilerine beslenen güveni bir parça olsun doğrulabilirler mi, bu kararı bütünüyle tarafsız olarak ve halkların iyiliği için alacaklarına ilişkin bir güvence var mı? Hiçbir şekilde yok. Prusya idaresi dünyanın en taraf tutan idaresidir. (Soldan: "Çok doğru!") Bu idareye iç düşmana karşı kullanma hakkı vermek, halk düşmanlarına, Prusya'da yönetici sınıfların, gerici kliklerin çıkarlarının tehdit edilir göründüğü her fırsatta orduyu halka karşı seferber edebilme gücünü vermekle eşdeğerdedir. Beyler, Prusya idaresini düzenin bekçisi ve adaletin koruyucusu yapmak, tilkiyi kümesin koruyucusu yapmaktır. (Soldan: "Çok doğru!")

İşte bunun kanıtı. Mansfeld olayında, Belediye Başkanı Georgi von Eisleben ordunun grev bölgesine en ufak bir gerekçe olmaksızın ve belediyenin de bu yolda hiçbir istekte bulunmadığını da getirilmiş olmasından resmî olarak yakındı. (Soldan: "Dinleyin! Dinleyin!")

Aynı şey 1912 yılındaki Ruhr grevi için de geçerlidir. Doğruyu söylemek gerekirse, bağırış çağırış içinde orduyu yardıma çağıran Hıristiyan maden işçileri sendikasıdır, Merkez Birliği ve merkez basınıdır. Ruhr havzasındaki maden işçilerinin grevi üstüne yapılan tartışmalarda Reichstag'ta okunan *Rheinische Westphaelische Zeitung*'daki yazıyı hatırlıyorsunuz kuşkusuz. Sözü geçen gazete, düzenin hiçbir yerde sarsılmış bulunmadığını ya da sarsılacağından kuşkuya düşmek için hiçbir gerekçe olmadığını ve ordunun işçilere karşı seferber edilmesinin, hükümetin Hıristiyan grev kırıcılara, 1905'te maden sahiplerine göründüğünden daha da sevimli görünme isteğinden başka şekilde anlaşılamayacağını kabul etti. (Soldan: "Dinleyin! Dinleyin!")

Ne olursa olsun, Ruhr havzasında geçen yılki olayları tarafsız olarak izleyen bütün çevrelerin kanısı buydu: Devlet iktidarının en önemli güçlerine çağrıda bulunarak bu denli sert bir biçimde müdahale etmek için hiçbir gerekçe yoktu. Daha yakınlarda Ruhr havzasına ordunun yaptığı müdahale üstüne dikkatini çektiğinde, Sayın Savaş Bakanı, kuşkusuz, bana yönelik bir uyarıda bulundu: Kendisine göre, ordu müdahalesinin yararlı bır sonucu olduğu, kimi aşırılıkların son bulduğu, değişik güvenlik organlarıyla çatışmaların azaldığı kabul edilmişti. Gerçekten, ben de bu türden bir şeyi ima etmiştim, ama bambaşka bir anlamda yapmıştım bunu. Jandarmanın ve yerel polisin, tıpkı maden memurları arasından seçilen ve polisin gücünden yoksun bulunan "*private sherif*"in (Amerikan modeline uygun olarak), özel polisin de yaptığı gibi ne denli taraflı davrandığını ve içlerinden pek çoğunun her türlü aşırılığa kaçarak

dizginsiz öfkelerini grevci işçilere karşı yönelttiklerini, ordununsa bunu engellediğini ve bir anlamda da, düzeni yeniden sağladığını önemle belirtmiştim. Ne var ki ordunun bu disiplinli müdahelesi, polisin ve jandarmanın daha az düzenli müdahalesiyle karşılaştırıldığında gene de daha küçük bir kötülük değildir. Ordunun dev zor aygıtı, umutsuzluğun ve mezarlıkların barışını zorunlu kılmakta. (Soldan: "Çok doğru!") Ama eğer Savaş Bakanı'nın amacı buysa, bakış açısı hiç olmazsa mantıkî değildir. Madenci nüfusun, askerlerin müdahale etmesi nedeniyle grevin başarısızlıkla sonuçlanmasını acımasız bir öfkeyle izlediği, eğer gözleri kör olmamışsa, Savaş Bakanı'nın gözünden kaçmamış olmalıdır.

Söz konusu müdahalenin grevin başarısızlığına neden olduğunu gösteren kanıtlara sahibiz. 18 Mart 1912 tarihinde Baron von Zedlitz, Millet Meclisi'nde polisin birleşik bir yönetimden yoksun kaldığını ve hükümetin de, grevcilerin üstüne kurşun sıkılması niyetiyle değil de, askerî birliklerin varlığının yatıştırıcı sonucu olduğunun denenmiş olması nedeniyle olduğu ve grev olan bölgelere göndermekte haklı olduğunu açıkladı. (Soldan: "Dinleyin! Dinleyin!") Beyler, bu yüce Prusyalı provokatörün ağzından çıkan utanmazca bir alaydır bu! (Soldan: "Çok doğru!") Sayın milletvekili Friedberg de şöyle söyledi:

"*Ordunun gönderilmesinin tümüyle yatıştırıcı* (Sayın milletvekili Friedberg'in çıkarlarını savunduğu maden sahipleri açısından elbette) *bir etkisi olduğunu düşünüyorum. Buna kanıtsa, grevin tam da ordunun ortaya çıktığı sırada düşüşe başlamış olmasıdır. Çalışmaya hazır durumda bulunanlar açısından, hükümet Alman halkının minnettarlığını elde etti.*"

İşte, Sayın milletvekili Friedberg bunları söylemekte ve Sayın Savaş Bakanı da hâlâ, ordunun müdahalesinin tehdit ve zor yoluyla grevi bozguna uğratmayı amaçlamadığını ileri sürmeye cesaret edebiliyor.

Askerî gücün siyasal mücadelede kullanılması Prusya ve Almanya'da az rastlanan bir olay değildir zaten. 1905 yılında Hildburghausen'deki gibi her türlü olaydan söz etmek istemiyorum. Bavyera'da, *Fuschmühl* olayından da söz etmeyeceğim. *Deutsche Zeitung*'ta çıkan bir yazı, Hohenzollern'lerimizin Prusya ve Brandenburg halkına yarım yüzyıl boyunca sadık kaldıklarını ve bütün değişikliklere rağmen de, söz konusu halkın kendi sarayına sadık kalacağını açıklar. Sadakate karşılık sadakat! 1848 Kasım ayının yarısında bu sadakat, askerî birliklerin Prusya Meclisi'ne karşı harekete geçirilmesi, General Wrangel'in komutası altında Millet Meclisi'nin lağvedilmesiyle pekiştirilmiş oldu. Beyler, sadakata karşılık olarak sadakat! Prusya ordusunun prens rütbesindeki bir subayının namuslu biçimde "*Prens Makineli Tüfek*" lakabını kazandığı 1849'un şu yaz mevsiminin anısına, Bade dükalığı da Hohenzollern'lerin Alman halkına olan askerî sadakatlarını konu alan bir şarkıyı söyleyebilir. Yalnız Prusya'da değil, Bade'de de halkı ezmek amacıyla Prusya birlikleri. Ya Saksonya halkı mı? Prusya birlikleri, amacı Alman Reich'ının Anayasası'nı koymak olan *Dresden* ayaklanmasının ezilmesine de yardım ettiler 1849 Mayıs ayında. Stuttgart'taki kuydukçe parlamento ise Wurtemberg'in kendi birlikleri tarafından dağıtılmıştı!

Beyler, geçen yüzyılın ortasında Prusya Almanya'nın jandarması, Prusya ordusu da Almanya'nın jandarması olarak işte böyle ortaya çıktı; Hohenzollern'ler ile orduları yalnız Prusya halkına değil, ama Bade ve Saksonya halklarına da geleceğin Alman Reich'ının görkemine mahsuben, sadakatlerini işte böyle gösterdiler.

Daha yakın zamanlara gelirsek, 1887 seçimlerinden önceki pazar günü Ludwigshafen'ın askerî olarak işgal edilmesini anmam yeterli olacaktır. 1 Mayıs 1890'da, Prusya askerî partisi, Prens Hohenlohe'nin tanıklığına göre, kendisinden nefret fırsatı elde edemedi, ama her şey hazırdı. Uzun zamandan beri, her 1 Mayıs'ta

askerlerin izinleri kaldırılır, tıpkı kritik seçim günlerinde olduğu gibi. 1903'te Spandau'da seçimlerin sonuçsuz kalması nedeniyle, bir istihdam taburu seferber edilip, sokaklarda halka karşı gönderildi. (Sosyal demokratların sıralarından: "Dinleyin! Dinleyin!") Seçim sonuçlarının neden olduğu kaynaşmayı yatıştıracaktı bu. Seçimlerin yapıldığı günün akşamında, 5 Şubat'ta, müdahale etmeye hazır durumda bulundurulan, Berlin garnizonundaki birliklere fişek dağıtıldı. (Sosyal demokratların sıralarından "Dinleyin! Dinleyin!" sesleri.)

Genel oy hakkı için verdiğimiz mücadeleler ayrı bir konu. Saint Petersburg'daki kanlı pazarın yıldönümü Alman sosyal demokrasisi tarafından 21 Ocak 1906'da genel oy hakkı lehine geniş bir gösteriyle kutlandı. O gün, "asi" halka gözdağı vermek için sokaklarda toplar dolaştırıldı; piyadelerse, ateş etmeye hazır durumda tutulmuştu. (Soldan: "Dinleyin! Dinleyin!") 1910 yılı boyunca süren, genel oy hakkı uğrundaki mücadeleler sırasında Berlin garnizonuna savaş malzemesi getirildi. Uhlanlar iç düşmana karşı saldırı amacıyla Berlin sokaklarına salındılar; doldurulmuş durumda bulunan toplar kışlanın avlusunda hazır bekliyorlardı. (Sosyal demokratların sıralarından "Dinleyin! Dinleyin!" sesleri.)

13 Şubat 1910 günü Neumünster'de 163. Piyade Alayı'nın dört bölüğü, yani yaklaşık olarak 450 kişi, herkeste otuzar fişek olmak üzere, müdahale etmeye hazır bulunarak toplanmıştı kışladı. Doğruyu söylemek gerekirse, kışlada kaldılar. 15 Şubat günü, polisin 13 Şubat'taki saldırılarını protesto etmek için bir gösteri yapıldı. Bu esneda, askerler harekete geçtiler. Saat dokuzu biraz geçmişti ki, kışladan süngü takmış bir bölük çıktı dışarı. Alanın boşaltılması için üç kez davullar uyarıda bulunduktan sonra, askerler gruplaşıp topluluğu dağıttılar.

Eğer bütün bu olanları göz önüne alır ve özellikle de 1848-1849 yıllarının olaylarını hatırınıza getirirseniz, yakınlarda olan ve üstüne pek çok şey yazılmış olan bir olaya, basının baktığından

bambaşka gözlerle baktığımızı anlarsınız. IV. Frederic-Guillaume'un vasiyetnamesinden söz etmek istiyorum; IV. Frederic-Guillaume vasiyetnamesinde, kendinden sonra tahta geçecek olan kişiyi daha sadakat yemini bile etmeden önce Prusya Anayasası'nı yıkmaya teşvik ediyordu. Prusya tarihinde böyle bir hükümet darbesi ilk kez gerçekleşmiş olmayacaktı. Bu denli kusursuz bir gerici kimliğe sahip olan bugünkü Prusya Anayasası'nda neyin herhangi bir değişikliği gerekli kılabileceği pek iyi görülemiyorsa bile, bu vasiyetnameyi kaleme aldığında deli olması gerekmezdi IV. Frederic-Guillaume'un. Ne var ki, burjuvaziye ve zamanın ruhuna özgü olan bir şey varsa, bu da, söz konusu vasiyetnameyi yok etmiş ve IV. Frederic-Guillaume'un öğütlediği yönde hareket etmemiş olmanın bugünkü imparatorun bir başarısı olarak kabul edilmesidir! En büyük ihanet suçu olan, Anayasa'yı ihlâl etme suçunu işlememiş olması imparatorun anayasacı düşüncesinin kanıtı olarak kabul edilmiştir. Böyle bir düşüncenin dile getirilebilmiş olması, işte paha biçilmez bir şeydir bu! Ne var ki, tarihsel belge olarak da bir değeri olan söz konusu vasiyetnamenin ateşe atılmış olması da karakteristik bir olaydır kuşkusuz; bunun nedeni, söz konusu metinde dile gelen kötülük eğilimine karşı dayanılabileceğinden pek emin olmamaydı. (Başkan çıngırağını çalar.)

BAŞKAN: Sayın Milletvekili Liebknecht, İmparator Majesteleri hakkında söylediğiniz ve kendisi için kırıcı olabilecek bu sözler nedeniyle konuya dönmenizi rica ederim. (Sağdan "Bravo" sesleri.)

Beyler, ordumuzun gerçekte, kendi refahı ve özgürlüğü için mücadele eden halka karşı bir araç olarak kullanılması, Prusya ve Almanya'nın yönetici partilerinin isteğine uygun düşen tarihsel bir olgudur. Militarizm başka alanlarda olduğu gibi boykot etmede de zararlı kimliğini ortaya koyduğunda, bu, militarizmin az önce sözünü ettiğim özelliğine oranla bir ayrıntıdan öteye gitmez. Gerçek şu

ki, ordunun kendisine askerî yetkililerin ve yönetici partilerin gösterdiği iç düşmana karşı zor aracı olarak kullanılması, orduyla toplumsal ve siyasal ilerleme arasına bir Çin seddi dikmekle sonuçlanacaktır. İç düşmana karşı mücadelede edinilen başarılara karşılık özel madalyaların dağıtılıp dağıtılmadığını ve söz konusu düşmana karşı zaferin kazanılmasına katılmış olan alayların sancaklarına zafer nişanları takılıp takılmadığını bilmiyorum, belki de Sayın Savaş Bakanı bana bu konuda bilgi verebilir. Sayın Savaş Bakanı Genel Kurmay'da ya da kolorduların kurmay başkanlıklarında dış düşmana karşı mücadele için olduğu gibi, iç savaş için de planlar yapıldığına karşı çıkacak mı? İşte buna karşı çıkamaz, çünkü General Bissing'in ünlü "*Kolordulara Emir*"inde, sıkıyönetimin ilân edilmesinden itibaren yapılması gereken düzenlemelerin inceden inceye anlatıldığı, böyle bir planın varlığını öğrendik. Bu planda, Reichstag'taki milletvekillerinin dokunulmazlıkları göz önüne alınmaksızın, bütün başkanların ve ajitatörlerin vakit geçirmeksizin tutuklanmaları gerektiği yazılıdır. (Soldan: "Dinleyin! Dinleyin!") Gene bu planda, hiçbir kuşkuya yer bırakmayan bir biçimde, ordunun nasıl müdahale etmesi gerektiği de belirtilmiştir. Sokak çarpışmalarında askerî birliklerin kullanılması konusunda, başka şeyler yanında, piyadenin süvari eşliğinde ilerlemesi gerektiği de kararlaştırılmıştır. Barikatlara karşı, topçu desteği olmaksızın saldırıda bulunmak öğütlenmez, çünkü böyle bir cephe saldırısı çoğu zaman başarısızlığa uğrar. Böylece, beyler, iç düşmana karşı, Alman yurttaşlarına karşı topçu ateşi! Sayın Savaş Bakanı... (Sağdan söze karışmalar.) Sağdaki beyler, bunun sizleri heyecanlandıracağını biliyordum, bekliyordum bunu. (Sağdan yeniden söze karışmalar.) Ama, rica ederim Bay Oertel! Muhafazakâr Parti'nin aklanmış tek üyesi siz değilsiniz. (Gülüşmeler.) Sizin arkanızda, General Bissing'in iç savaş planını onayladığını hemen o anda bildirmiş olduğuna itiraz etmeyecek başka biri daha bulunmakta!

O halde, dokunulmazlıklarına bakılmaksızın milletvekilleri tutuklanacaklardır. Eski sözün doğrulandığı görülüyor: *Inter arma silent reges*, ordu içinde hiçbir yasa tanınmaz, militarizm yasanın üstündedir. Kendini bütün devlet sisteminin ekseni, ana direği olarak kabul eden militarizm anlayışı daha kısa zaman önce Sayın milletvekili Erzberger tarafından, hiç olmazsa dış düşmana karşı mücadeleyle ilgili olarak, dışa yönelik militarizm anlayışı son derece anlamlı bir biçimde dile getirilmişti. Bizim askerî siyasetimizin görevinin korku uyandırmak olduğunu açıkladı. Bu *oderint dum metuant* (benden nefret etsinler, yeter ki benden çekinsinler) düşüncesi, ülke içindeki askerî siyasetin de düşüncesidir. Halkı ezen ve özgürlük ile iktisadî refaha yönelik her türlü ilerlemeye karşı bir engel rolünü yerine getiren militarizmin kendini hâlâ son derece güncel hissetmesi ve gelecekte de büyük bir görev, her zamankinden daha büyük bir görev beklemesi, bugünkü toplumsal rejimin ve özellikle de Almanya ve Prusya'nın içinde bulunduğu siyasal durum açısından pek anlaşılır bir şeydir.

Doğruyu söylemek gerekirse, bizim Prusyalı Junker beylerimiz, kendilerini ancak süngülerin gölgesinde güven içinde hissetmektedirler. Şu harika üç dereceli seçim sistemini, kutsalların kutsalı soylular meclisi de dahil olmak üzere ve bunun dolayısıyla da Prusya'nın günümüzde hüküm süren yoksulluğu, görkemli Prusya ordusuna ve yüce, kutsalların kutsalı yönetimine borçlu olduğumuzu unutmamalıyız; bunu, Prusya militarizmini göklere çıkaran liberallerin günlüğüne yazmak isterim. Böylece, bu üç dereceli utancı yaratmaya yardım ettiği gibi gene bu ordu, söz konusu utancı sürdürmeyi en kutsal görevi olarak kabul etmekte, ama aynı zamanda da, (sağa doğru dönerek) sizin tarafınızdan, bu amaca ulaşmanın en uygun, hattâ biricik yolu olarak kabul edilmektedir. Ne var ki, süngüler üstünde durulamaz uzun vadede. Bedeninizin herhangi bir bölümünde kendini gösteren gergedan derisi ne

denli kalın olursa olsun... diyen şu eski siyasal söz... (Başkan çıngırağını çalar.)

BAŞKAN: Bu karşılaştırmadan vazgeçmenizi rica ederim, parlamenter bir karşılaştırma değil bu.

Beyler, büyük bir devlet adamının sözünü andım, bilmediğim bir şey vardı ki, o da bu sözün... (Başkan çıngırağını çalar.)

BAŞKAN: Sayın milletvekili Liebknecht, bu demecinizin parlamenter olmadığı kanısındayım, yeter artık!

Öyleyse beyler, akla getirilebilecek en gerici anayasadan söz ediyordum. Böylesi bir zor siyasetinin yardımıyla, halkın ilerleyişini durdurabileceklerini sanan bu Junker efendiler, bunun üstesinden gelemeyeceklerini görecekler.

İç düşmana karşı mücadele, militarizmin başlıca görevlerinden biridir. Sayın Savaş Bakanı bunu reddedemez, kaldı ki, bir ölçüde de bunu zaten itiraf etti; bütün tarih ve çok sayıdaki metin bunun kanıtıdır. Kimi durumlarda, öğretinin kendini kabul ettirdiği sırada, iç düşmana karşı mücadelenin dış düşmana karşı mücadelenin de önüne geçtiği kesindir. (Soldan: "Çok doğru!") Aynı şekilde, askerlerin bütün eğitiminin de buraya doğru yöneltildiği de kesindir. Bu askerî yasa tasarısının amacını hemen o anda kavrayamayan Kreutzzeitung, bu yasayı peşinen sevinçle karşılıyordu, çünkü yüz yirmi ile yüz otuz bin acemi erin orduya katılması nüfusumuzun daha büyük bir bölümünü militarizmin ulusal okuluna bağımlı kılmaya imkân veriyordu.

İç düşmana karşı olan bu mücadele bile, —ki bu militarizmimizin başlıca amaçlarından biridir—, tek başına, sosyal demokrasinin bugünkü askerî sistemin kararlı bir düşmanı kılmaya yeterlidir. Halkımızın kültürel gelişmesinin bütünü üstüne tıpkı bir karabasan gibi, çullanması, tek başına bu olgu bile, kendisiyle amansızca savaşmaya

iter bizi. (Soldan: "Çok doğru!") Sayın Savaş Bakanı'nın milis sistemi ve bu sistemin dış düşman karşısındaki etkililiği konusundaki bütün sözlerini biz, kendisinin gerçek düşüncesinin olgun bir anlatımı olarak kabul edebiliriz yalnızca. Yönetici sınıflar açısından da kapsadığı kimi aksaklıklara rağmen, bugünkü biçiminde bizim askerî sistemimizin, belirttiğim yönde iç düşmana karşı mücadelede kullanılabilecek bir ordu istemeniz nedeniyle, yalnızca bu nedenle korunacağına inanıyoruz. İşte, karşımıza konulan sorunun tartışılması sırasındaki bakış açılarımızın birbirinden tümüyle ayrılmasının nedeni de bundandır. İşte bunun içindir ki, bu noktaya ilişkin tartışmayı görünüşteki bir kayıtsızlıkla izlemenize şaşmadım. Bu tartışmanın militarizmin yüreğine doğru yöneldiğini biliyoruz kesinlikle.

Ne olursa olsun gene de günahların affolunduğu yılda olduğumuz için, iç düşmana karşı kullanıldığında bile, ordunun disiplinine güvendiğini ileri süren Sayın Savaş Bakanı'na, Ernst Moritz Arndt[25] adında birinin yazdığı, sözü edilen bu büyük yurtseverin askerî disiplin ve bu disiplinin sınırları üstüne düşüncelerini dile getirdiği *Askerin Hıristiyanlık Dersi* başlıklı kitabından birkaç pasajı okumam gerekmez mi?

"*Bir kralın ya da bir prensin bayrağına bağlılık yemini ettiğinizde, size buyurduğu her şeyi körü körüne yapmak zorunda olduğunuzu mu düşünüyorsunuz? O halde kendinizi, Tanrı'nın özgür bir irade verdiği insanlar olarak değil de, sürülmeyi kabul eden aptal hayvanlar olarak görüyorsunuz!* (Soldan: "Dinleyin! Dinleyin!") *Ve bu hayvanca duruma, efendinize karşı olan bu kör boyun eğmişliğe*

---

25) Ernst Moritz Arndt (1769-1860), edebiyat tarihçisi, kölelik düzeni tarihçisi, gezgin, oyun yazarı ve pedagog. Fransızlar'a karşı, özellikle de Napolyon'a karşı olan milliyetçiliğiyle kendini gösterdi. Daha sonra ise, haksız yere devrimci eylemde bulunmakla suçlandı.

askerlik şerefiniz adını veriyor ve askerlik şerefinin insanlık ve yurttaşlık şerefinden bambaşka bir şey olduğunu düşünüyorsunuz. Ama bu doğru değil işte."

İşte Ernst Moritz Arndt bunları söylüyor. Daha ilerdeyse şunları söylüyor:

"*Ama eğer bir prens Tanrı'nın kendisini prens yapma nedeninden başka bir biçimde davranırsa ve Tanrı'nın örneğine uygun biçimde hareket etmezse, Hıristiyan asker insandan çok Tanrı'ya saygı göstermelidir.*" (Soldan: "Dinleyin! Dinleyin!")

Beyler, şunlar yazılmıştır: "*Bu dünyada refah içinde gelişip, uzun zaman yaşamak için anana ve babana saygı göstereceksin.*" Ama "*Refah içinde yaşayıp gelişmek için ananla babana ateş edeceksin*" diye yazılmamıştır. (Sosyal demokratların ateşli onayı.) Ernst Moritz Arndt şöyle devam eder:

"*Çünkü eğer bir prens suçsuzluğa ve hakka karşı zor kullanmayı emretseydi askerlerine, askerlerini kendi vatandaşlarının mutluluğunu ve özgürlüğünü yok etmek için kullansaydı eğer, Tanrı'nın buyruğu, Tanrı'nın vicdanımıza diktiği kutsal buyruğa ters düşen bir şeyi hiçbir zaman yerine getirmemeleri gerekirdi. Çünkü bir kral ya da bir prens bile, melek gibi konuşsa ve meleksi bir biçimde kendini gösterse bile her zaman için bir adaletsizlik olarak kalacak olan bir şeyi emretmemelidir asla.*"

Daha sonra ise şunları yazar:

"*Ve bu basit ve ebedî ders seninle de ilgilidir asker, çünkü sen de bir insansın ve üniformayı sırtına geçirdiğinde insanı terk etmemelisin.*"

Askerin Hıristiyanlık Dersi'nin en ünlü cümlesidir bu. Daha ilerde şöyle denir:

"*Gerçek askerlik şerefi şudur ki, hiçbir kral ya da hiçbir prens, hiçbir biçim ve de hiçbir egemenlik özgür ve soylu insanı kötü olanı ya da adil olmayanı yapmaya ya da yapmaya yardım etmeye*

zorlayamaz..." Ve eğer böyle bir şey yapması emredilirse, "*kendisine bunu emredenin suratında parçalamalıdır kılıcını.*" (Soldan: "Çok güzel!") Son olarak da Ernst Moritz Arndt şunu söyler:

"*Krallardan ve prenslerden söz edildiğini duymadan önce de bir Alman insanının var olduğunu hissetmek, krallar ve prenslerden önce bir Alman toprağının varolduğunu hissetmek, toprak ile halkın ebedî olduklarını, oysa senyörlerle prenslerin bütün şerefleri ve bütün utançlarıyla birlikte geçici olduklarını içten ve derinden hissetmek Alman askerinin şerefidir.*" (Soldan: "Dinleyin! Dinleyin!")

Ernst Moritz Arndt'ın yazdığı *Askerin Hıristiyanlık Dersi*'nde bunlar var işte.

Ve sizler, beyler, (sağa doğru dönerek) askerî disiplinin parmaklarınız arasında nasıl parçalandığını sizler de hissediyorsunuz. Çünkü apaçık ortada olan bir şeydir bu: Askerî nitelikte boykot etmeye ilişkin tedbirlerin gösterdiği gibi, askerî disiplin, sizleri onu her türlü tehlikeye karşı bu denli kaygıyla korumaya çalıştırttığına göre oldukça nazik olmalı.

Beyler, kısa bir süre önce, öğrencileri "Yaşasın İmparator!" diye bağırmayı reddeden bir meslek okulunda olanları hatırlatmam gerekir mi sizlere? Meslek okulunda genç işçiler arasında ortaya çıkan bu başkaldırı gerici basında müthiş bir korkuya neden oldu. Evet, beyler, kendilerini yurtsever gösterilerde bulunmaya kadar alçaltmak isteyen bir okul müdürüne karşı bu genç kafalarda ortaya çıkan bu düşünce, gene aynı bu düşünce, ama daha aydınlanmış biçimde, ordumuzun büyük bir bölümünde, gittikçe daha büyük bir bölümünde egemen olmaktadır. (Soldan: "Çok doğru!")

Kuşkusuz, hepinizin önerimize karşı oy kullanacağınızı biliyoruz. Ne var ki bu, önerimizin ruhunun ne olduğunu daha da belirgin olarak göstermekten başka bir şeye yarayamayacaktır, bizim için her şeyden önce önemli olan da budur. Önerimizi geri çevirerek, parıldayan ordumuzun yurtsever görevine ilişkin efsaneyi de

yokediyorsunuz. Önerimize karşı aldığınız tavır, sizin ve askerî idarenin isteğinin asker sayısındaki yeni artışı bir ordu, sözde bir halk ordusu olarak, siyasal özgürlük ve kendi hayat koşullarını düzeltme mücadelesi veren halkı ezmek için bir güç aracı olarak halka karşı kullanmakta olduğunu gösteriyor. Ne var ki, Sayın Savaş Bakanı'nın, askerî idarenin orduda sosyalist fikirlerin, Ernst Moritz Arndt'ın *Askerin Hıristiyanlık Dersi* yönündeki asi fikirlerin kökünü kazımayı amaçlayan girişimleri başarısız kalacaktır. Sayın Savaş Bakanı'na eski bir sözü hatırlatırım: *Socialismum expellas furca*, tamen usque recurret — sosyalizmi mızrak ve kılıçla kovun, dört nala geri gelir. Savaşmanız gereken iç düşman, uzun zamandan beri ordunun dışında değil, ama içindedir artık. (Soldan: "Çok doğru!") Bu nedenle ona yular takma yolundaki tüm girişimler boşunadır; ve bizler, pek de uzak olmayan bir gelecekte, en güçlü silâhınızın, yani militarizmin silâhının, tıpkı duvara çarpan bir saman çöpü gibi, ilerleyen halka çarpıp parçalanacağına kesin bir inanç besliyoruz. (Sosyal demokratların sıralarından ateşli alkışlar.)

BAŞKAN: Sayın milletvekili Liebknecht, konuşmanızda, Prusya yönetimini adaletin savunucusu ve düzenin koruyucusu kılmanın tilkiyi kümes koruyucusu kılmakla aynı şey olduğunu söylediniz. (Soldan: "Çok doğru!") Bu, parlamenter bir karşılaştırma değildir. Sosyal demokratların sıralarından gülüşmeler.) Şimdi konuşma sırası Sayın Savaş Bakanı'nın.

SAVAŞA VE EMPERYALİZME KARŞI MÜCADELE NE OLMALIDIR?

ANTİ-MİLİTARİZM![*]

Bu yazıyı, savaşın patlak vermesinin yıldönümünde kaleme alıyorum.

Bu yılın bilançosu şudur: Katliam, sakat bırakma, hastalık, en canlılarından milyonlarca insanın bulaşıcı hastalık içinde olması; Avrupa'nın gençlik çiçeğinin kuruyup yok olması; halkların barbarlaşması; pek çok kuşağın en kutsal kültürel yaratımlarının yıkılması; yüzlerce milyarın har vurup harman savrulması, geleceğin zararına olarak geçmişin biriktirdiği toplumsal zenginliklerin yok edilmesi; hayat pahalılığının artması; açlık; bir gözyaşı ve acı okyanusu; yas içindeki ana-babaların, dulların ve yetimlerin sonu gelmez cenaze alayı.

Ezilen ulusların kurtuluşu vaadedilmişti, ama kandan bıkıp usanmış olan Tanrı Mars bir hazreti İsa değildir: Bütün bu ezilen ulusları çarmıha gerdi. Acı çekişleri bütün yeryüzünde duyulmakta, göklere çıkmakta. Belçika da ulusların Niobe'si oldu.

---

*) 1915 yılının Ağustos ayı başında yazılan bu yazı, *Jugend Internationale*'in Zürih, 1 Eylül ile 1 Aralık 1915 tarihli sayılarında yayımlandı.

Serflere, yoksullara, kapitalizmin güç durumda bıraktığı emekçilere hak eşitliği, özgürlük ve mutluluk vaadedilmişti, ama zincirleri daha da sıklaştırıldı, iktisadî köleliklerinin demir kilidi daha da sağlamlaştırıldı! Avrupa proletaryası dünyanın Job'u oldu. Umut ve bilgince kehanetlerle dolu olan saf kişiler militarizmin ezileceğini vaadetmişlerdi, ama militarizm bütün ideallerin ve bütün güçlerin üstüne çıktı, karanlık yazgı! Kıyamet gününün kılanı gibi, beş kıtaya da sarılıp sıkmakta, masaldaki mıknatıs dağı gibi, temelleri üstünde sallanmakta olan uygarlığın çivilerini ve perçinlerini çekip kopardı.

Ülke içindeki gericilikteki uydularıyla birlikte, zafere erişmiş olan mitilarizm gururlu ve özgür İngiltere'nin kapısını buyurgan bir tavırla çalmakta: Fransız Cumhuriyeti'ne yönelik monarşist ve kilise yandaşı engeller dikmekte, — "Vatan tehlikede!"; Portekiz'i bundan beş yıl önce devrilmiş olan krallığı yeniden kurmakla tehdit ediyor; tarafsızları kendi tarafına kazanıyor: Hollanda'yı, Norveç'i, Danimarka'yı ve hattâ İsviçre'yi bile, yıldızlı sancağı yaptığı saldırıya doğru çekiyor; Çarlığın Avrupa'daki koruyucusu Rusya'yla Orta Avrupalı güçlerin yeni bir rezil "Kutsal İttifak"ını paradoksal bir biçimde hazırlıyor, Avrupa'nın "kazaklaştırılması"nı hazırlıyor.

Militarizmin övülmesi, kumanda edilen "coşku"nun, emredilen "öfke"nin kumanda edilen fedakârlığa hazır bulunmanın ve zorunlu kılınan boyuneğmenin bolluğu; ıslık çalarak tırmanan Bizansçılık; top yapımcılarının göklere çıkarılması; kaba gücün övülmesi; bütün insanlık şerefinin yok olması.

Militarizmin, "güçlü devlet iktidarı"nın, tereddüte yer vermeyen hükümetin demagojisinin, gereğinden çok insanca bir sürücülüğün kutsanması; asker miğferinin, üç dereceli seçimlerin ve besin maddeleri spekülasyonunun kutsanıp övülmesi; büyük sermayenin kalesinin güçlenmesi; demokrasi, halklar arasında barış ve kardeşlikten yana her türlü hareketin engellenmesi.

Militarizmin övülmesi! Yaşlı kapitalist dünyanın hesabı, bilançosu bir yandan budur işte.

Ya öteki yandan nedir ki bilanço? Emeklemekte olan yeni dünyanın, sosyalizm dünyasının bilançosu nedir ki? Emperyalizmin çelikten yapılma bakiresi kolları arasında soluksuz bıraktı onu. İnsan soyunun daha yüksek bir "kaderi"ne olan inancı ne kurtarabilir ki? Kitlelerin kendi kendilerine karar verme ruhunun, özgürce seçilmiş hedefler için, kutsal idealler için, sınıf mücadelesi için, halkların kurtuluşu için, barış ve kardeşlik için, sosyalizmin enternasyonali için sınırsız fedakârlığa ve kararlı eyleme hazır bulunma ruhunun soluğu nerede?

Sosyalist Enternasyonal emperyalizmin kasırgası ile yıkıldı, şovenizm duvar altında kaldı, ulus içindeki sınıfların uyum içinde bulunmaları yalanının çirkefi altında kaldı, onaylandığında siyaset kurtlarına ve iktisadî hayatın çakallarına sakin bir ganimet avı sağlayan kutsal birlik aldatmacasının karışık yığını altında kaldı. Babil kulesinin efsanesi proletaryanın dünya çapındaki örgütlenmesinin kurulmasına uygulandı; buna çaba gösterenlerin akılları ve dillerini anlaşılmazlık ele geçirdi; kardeşliğe dayanan topluluk paramparça olarak dağıldı. Muzaffer militarizm, karşısında titrediği ve çılgınca gidişin ilk gününde şafak vakti, pek bir güçlük çıkarmadan, elleri arasında düşen bu kaleye üstünde kafatası olan bayrağını da dikti alay ederek; ilk, en yüce "ganimet", gerçek bir "ganimet". Sonsuz gücüne karşı koyan tek engel de yıkılmıştı. Devrilen bir kâğıt şato gibi.

Gerçekte dünya çapında önem taşıyan tarihsel bir traji-komedya olan bu tragedyanın nedenleri, koşulları ve sonuçlarını ele almanın zamanı değil.

Ne var ki, şunu, gururla söyleyebiliriz: Enternasyonal'in, her şeye rağmen, şanlı bir tavır içinde bulunan pek çok şubesi gibi, Gençler Enternasyonali ile Kadınlar Enternasyonali genel çöküş

içinde iyi dayandılar. Yaşlıların Enternasyonali öldü, Gençlerin Enternasyonali yaşıyor. Tanık olduğu vahşiliklerin dersini çıkararak, "Varolacağım ve yeniden halkların önünde yürümeye devam edeceğim" denilen yeni bir büyük Enternasyonalin yeniden oluşturulmasına çalışarak, kurulmasına katkıda bulunarak yaşamaya da devam edecek.

Bundan çıkarılması gereken ders işte, kaba çizgileriyle budur.

Proleter gençlik hareketinin programını yeni baştan bir incelemeden geçirmek ve bu programı pratiğin ateşi içinde çelikleştirmek.

Büyük eylemleri mümkün kılan şey yalnızca gençlik heyecanı değildir, kararlılık ve açıklıktır da; gençlik hareketini dayanıklı kılan şey sarsılmaz bir sınıf mücadelesi fikridir; tek ve bölünmez bir uluslararası sınıf mücadelesi sürdürme isteğidir; bütün ulusal engeller üstünde sınıf dayanışmasının ve sarsılmaz bir anti-militarizm üstüne kurulu olan eylemimizin başlıca özelliğinin ileri sürülmesidir.

Anti-militarizm bugün uluslararası gençlik hareketinin savaş çığlığıdır, gelecekte ve her zamankinden daha çok olacaktır. Bunu buraya kadar anlamamış olan kişinin bunu anlamaya fırsatı olacaktı.

Kapitalist dünya bir süper militarizm çağıyla karşı karşıyadır. Anti-militarizm ateşli bir biçimde harekete geçmelidir. Bugün hâlâ dünya savaşına karşı harekete geçmeli, ama geleceğin dünya savaşına karşı da daha şimdiden harekete geçmelidir; bugün yapıldığı biçimde, halkların siyasal hayatının kısıtlanmasına ve gelecekte tehdit edici ölçüde daha da artmasına karşı harekete geçmelidir.

Militarizmin özünü açıklamak için, Gençler Enternasyonali, Stuttgart (1907) ve Kopenhag (1910) konferanslarında, uluslararası kongrelerin çalışmasından daha da derin bir çalışma yaptı. Eğitim çalışması yoluyla, gelişmeyi bilinçli bir diyalektik sürece dönüştürmek

temel slogan olarak kalmaktadır. Bu aydınlatma çalışması, gerçekliğin görünüşünden, kof hülyalar alanından, yarım ağızla söylenen aldatıcı itiraf alanından sağlam temele dayanan bir dünya görüşü alanına geçmelidir. Bu sosyalist dünya anlayışı bütün düşünceyi belirleyen bir ahlâkî zorunluluk düzeyine kadar yükseltilmelidir, bütün duyguların rehberi, bütün eylemlerin ekseni, eylemin genel yönelişini belirleyebilen düşünsel güç olmalıdır.

Anti-militarist öğretimizin ana ilkelerinden bir tanesi bile reddedilmedi: Ana ilkeleri, bu felâket dolu yılda, pek çok kez doğrulandı, bununla birlikte unutuldu, hattâ pek çokları tarafından da alayla karşılandı. Bu karışıklığa, zihinlere düzen getirmek için büyük bir kararlılıkla müdahale etmek gerekir. Sosyalizmin ilk dersini acil biçimde yeniden ele almak, bugünkü toplumsal sistemin sınıfsal kimliğini göstermek gerekir; bütün yurtsever havalarına rağmen sermayenin vatana bağlı olmayan kimliğini, ulusun çıkarlarına hizmet ettikleri yolundaki demagojik bahaneyle, halk kitlelerini kozmopolit sermayenin hizmetine sokan hükümetlerin de vatana bağlı olmayan kimliğini, dünya sermayesinin açık ya da daha çok gizli olan uluslararası ittifaklarını ve bir ülke kapitalistlerinin çıkar topluluklarının rekabet için verdikleri mücadelelerle, bunlar en kanlı mücadeleler bile olsa, etkilendiği kadar, emperyalist haydutluk savaşlarıyla etkilenen devletlerarası dayanışmasını, top tüccarlarının uluslararası sermayesinin doğurduğu evrensel tehlikeyi, halkları birbirlerine karşı kışkırtmak için yaptıkları manevraları, savaş partilerini, bileşimlerini ve özlerini, kapitalizm ve bütün ülkelerin hükümetleri karşısında bütün ülkelerin işçi sınıfının çıkarlarını, devletlere bölünmüşlük karşısında sınıflara bölünmüşlüğün, tarihin diyalektik süreci içindeki rolü nedeniyle işçi sınıfına zorunlu olarak yüklenen önceliğini, yani proletaryanın kurtuluş mücadelesi de, insan toplumunun, kendi doğasından zorunlu olarak kaynaklanan, sınıfsal yapısına toplumsal olmayan nedenlerin doğurduğu

dikey bölünmüşlüğü karşısında temel bir önem verme yükümlülüğünü, her ülkenin işçi hareketini yadsınmaz biçimde bu ilkeye dayandırma ve onunla çelişkiye düştükleri her yerde bütün öteki çıkarları, ne denli önemli olurlarsa olsunlar, bir yana bırakmak gerektiğini, yani uluslararası sınıf mücadelesinin devletlar arasındaki savaşın üstünde olduğunu göstermek gerekir. Devletler arasındaki savaşa karşı uluslararası sınıf mücadelesi ve savaş durumunda da, şu genel antagonizmanın, yani emperyalizme karşı sosyalizm antagonizmasının pratik sonucu; bu pratik sonuç olmaksızın, söz konusu olan bu antagonizma siyaset dışı bir düşünce düzeyine indirilmiş olur.

Anti-militarist mücadele, savaşa ve kapitalizmin ülke içi güç siyasetine karşı sınıf mücadelesinin keskin biçimidir.

Ne var ki, günümüzdeki savaşa karşı olan bu mücadele tümüyle iflas etti, şu andan itibaren bu mücadeleyi her zamankinden daha geniş ve daha canlı bir biçimde sürdürmek söz konusudur artık.

Bunun vazgeçilmez koşullarını ayrıntılı biçimde incelemek gerekir.

"Devrimler yapılamaz", bütün toplumsal gelişmeye uygulanan bu söz, hem doğru hem de yanlıştır.

Her türlü toplumsal gelişme hareketi gibi, "devrimler de yapılır". Yerden fışkırmazlar yalnızca, ama kitlelerin iradesinin, bilincinin ve anlayışının organik biçimde sergilenmesidir; bu ise, ne gökten düşer ne de mekanik olarak, her türlü iradenin dışında kendini sürdürür, ama toplumsal ve bireysel yaşamın yasalarına uygun olarak, az çok bilinçli insan eylemiyle, yani verili bir toplumsal ve bireysel ruh durumuyla ve genel toplumsal koşullarla belirlenmiş olarak kendini sürdürür. Bunun dışında, toplumsal bir olgudur bu, kitlesel bir süreçtir, kitleler tarafından ve kitlelerin içinde gerçekleşen bir olgudur, ama kitleleri oluşturan ya da geçici olarak temsil eden bireylerin gerçekleştirdiği bir olgudur.

Yukarıdaki söz, ülkeden ülkeye değişen siyasal etkinlikten yoksun bulunmayı örtmek için kullanıldı pek çok kez. Bu, sosyal demokrat örgütün normal ve barışçı bir gelişme örneği olduğu, ama özellikle, çalkantılı zamanlarda bir işkence ayaklığı gibi daraldığı Almanya için doğrudur. Latin ülkeleri içinse, bu çok daha az doğrudur. İç huzurunu aramaz değil de, etkinlik bulur.

Ne baskı, ne de bireysel eylemin yasaklanması! Geniş bir toplumsal eylem ve güçler temeline dayanan dünya çapında öneme sahip bir olguda, özgür girişkenliğin, zamanından önce yapılan çılgınca eylemlerin ve bireysel şaşkınlıkların sunduğu tehlikelerden duyulan abartılmış bir korku geçerli olamaz. Büyük bir toplumsal hareket, hazırda bulunan toplumsal güçleri, özellikle felâkete sürükleyen sarsıntılı dönemlerde, aralıksız olarak kendi kendisini etkileyerek, karmaşık diyalektik bir süreç içinde kullanabilir ancak. Gelişmenin kimi aşamalarında, hazırlık niteliğindeki her türlü darbe isteğini geri çevirmek gerekir; işçi hareketinin gelişmesinin yalnızca şu amaşasına uygun düşen bu ilkenin yerleştirilmesi ve tekrarlanması işte buna yaradı. Ne var ki, daha derin bir anlamda, bireysel eylemin anarşist ya da anarko-sendikalist olarak mahkûm edilmesi ancak bu eylem, yalnız biçiminde değil, yarattığı etkide de, toplumsal anlamında da bireyciyse doğrulanabilir.

Buna karşılık, kitle eylemlerini teşvik eder ya da hattâ başlatır nitelikteki bireysel eylemler Marksizm öğretisi tarafından kabul edilmekle kalmayıp, deyim yerindeyse zorunlu kılınmıştır.

Kitle eylemlerinin, tarihsel oluşa ilişkin karar veren toplumsal tabakaların bir hareketinin başlatıcıları olabileceklerini ve böyle bir hareketin yerine getirilmesini yönlendirebileceklerini düşünmek saçmadır. İlk dürtü her zaman için bir bireyin ya da birkaç bireyin işidir; bu ise, kendisi de daha çok sayıda kişi için bir işaret olacak başka kişilerin olaya karışması için bir işarettir. Ateşi yakan kıvılcımdır bu, ne var ki, ancak kitlelerin alev almasıyla çıkar yangın.

Tarihin her anında, mümkün olan her şeyin, topluluğu yararlı olan her şeyin bir "doğal zorunluluk" nedeniyle gerçekleştiği doğru değildir. Bu tez, sunduğu geniş ihtimaller yelpazesiyle birlikte, tüm toplumsal gelişmenin karmaşık organik özelliğini kavramaz. Doğal bir zorunluluk ve nedenselliğin toplumsal olgulara egemen olduğu kesindir, ne var ki, etkilenmeye açık olduğu gibi son derece değişme yeteneğine de sahip olan bireysel güç ve eylem, toplumsal bakımdan ve de kitlesel eylemleri teşvik edebilecekleri ölçüde, en önemli etkenlerden biri olarak da ortaya çıkar.

Bireyi topluluğa, topluluk tarafından uzun uzun olgunlaştırılmış karara bağımlı kılmak amacıyla proletaryaya şimdiye kadar verilen eğitimi, son derece iyi seçilmiş bir anda, tecrit edilmiş bireyin gözüpek ve özgür girişkenliğine yönelik bir eğitimle, kendi sorumluluğuna bağlı bir eylem amacına, kitlelerin kararının daha henüz saptanamadığı ve karışıklığın hüküm sürdüğü anlarda, onu doğru ve zorunlu olanı kendi kendine bulabilecek ve yerine getirebilecek duruma getirmek amacına yönelik bir eğitimle tamamlamak gerekir acil olarak, işte bu da daha henüz anlaşılmamış olan derin çıkarlarının doyurulması için kitlelerin hızla müdahale etmesi için uyarı işareti olacaktır. Örgütlerin hareket edemedikleri ve hareket etmedikleri, kitle eylemlerinin bütün geleneksel yollarının işe yaramadığı anlar olduğunu, işçi sınıfı bir yıl boyunca acı şekilde yaşadı, bu deneyi unutmayacağını umut edelim.

Bundan sonuçlar çıkarmak gerekir. Hiç olmazsa Almanya'da, kendi haklarını zorla kabul ettirdi örgüt; şimdi de bireyselliğin sahip olduğu hakları vermek gerekir; yani örgütün ona sağladığı hareket özgürlüğünü vermek gerekir.

Potansiyel durumdaki toplumsal güçlerin kinetik durumdaki toplumsal güçlere dönüşmesini sağlayan, kendinde mümkün durumda bulunan toplumsal nedenler olan olguların toplumsal sonuçlara dönüşmesini ve böylece de toplumsal nedenler halini almasını

sağlayan toplumsal iktidarın doğasıyla olan ilişkisi, bu nedenlerin sonuçlar haline dönüştüğü toplumsal emme ve özümseme süreci, bütün bunlar daha hâlâ derin bir incelemeye konu olmadılar. Son derece karmaşık bir toplumsal psikolojik olgu söz konusudur. Toplumun ahlâkî durumu sabit değildir. Gösterdiği değişikliklerle birlikte söz konusu sonuç zincirinin gelişme tarzı da değişir.

Aynı nedenler son derece farklı toplumsal sonuçlar doğurabilirler. Bu ise, kimi durumlarda, hiçbir toplumsal sonucun ortaya çıkmamasından, bir olgunun toplumsal bakımdan kısır kalmasından, özümsenmemesinden, uyarlı olmamasından, örneğin eğer bilinmemiş ya da anlaşılmamışsa, ibarettir. Toplumun ilgili olan kesimleri arasındaki farktan da ibaret olabilir; bu kesimlerse farklı toplumsal tabakalar (sınıflar vb.) olabilecekleri gibi, boyutları farklı yerel gruplar da olabilirler. Ortaya çıkan sonucun niteliğinden de, yaratılan ruh durumundaki farktan, verilen yargıdan ya da bunun sonucu olarak ortaya çıkan tavırdan ibaret olabilir. Ortaya çıkan sonucun gücü de bu nedenle, aynı toplumsal ortam içinde önemli ölçüde değişebilir. Kalıcılığı da değişebilir önemli ölçüde. Kısacası, söz konusu sonucun hızlı ya da yavaş yavaş olduğu ölçüde ya da pek ender karşılaştırılan bir şey değildir bu, çok uzun bir zaman aralığından sonra, ama o denli de güçlü olarak ortaya çıktığı ölçüde ve sözü edilen nedenin, bir yandan potansiyel olarak sahip olduğu gücü korumaya devam ederken bir yandan da bir toplumsal dönüşüm süreci tarafından koşullandığı gözle görülür bir etkisizlik döneminden sonra ortaya çıktığı ölçüde, zaman içinde geçersizleşmesi de değişebilir önemli ölçüde.

Toplumsal nedenlerse, büyük ölçüde toplumsal gelişmenin diyalektik özelliğinden kaynaklanan, tıpatıp aynı çeşitliliği sunarlar. Sonuçlar dizisi dümdüz ya da zikzaklı olablir, dolaylı ya da dolaysız olabilir, bilardo topu gibi sekebilir ya da bir yelkenli gemi gibi volta vurabilir.

İmkânlar, etkiledikleri nesneler ve hareket etmelerine aracılık eden halkalar ne denli eylemsiz değillerse, güçleri ve yönelişleri ne denli değişirse, sayıca da o denli çokturlar. Böylece son derece karmaşık etki ve tepki türleri çıkar ortaya: Sonuçlar Cladius'un ses dalgaları biçiminde karşılıklı olarak zayıflayıp güçlenirler.

Savaş zamanında yaşayan deney, fikir alışverişini yasaklayarak, haberlerin dağıtılmasını engelleyerek, militarizmin bireysel eylemlerin ve düşüncelerin etkisini, kitleleri derin biçimde heyecanlandırabilecek olayların etkisini ne denli hafifletebildiğini gösterir.

Belirli bir tavrın toplumsal etkisinin değerlendirilmesi siyasal eylemin temelini oluşturur.

Militarizmin bütün ana mevzileri, gerçek anlamda askerler yanında kullandığı siviller de, personel de, malzeme de anti-militarist savunma mücadelesinin hedefi olarak ilkece kabul edilmelidir. Bu konuda birkaç noktaya değinelim.

Bugün içinde bulunduğumuz savaş —yani eksiksiz biçimde gelişmiş emperyalizmin zorla kabul ettirdiği savaş— askerî stratejinin yalnızca orduyu değil de, bütün devleti, iktisadî hayatın bütününü ve elbette ki, barış zamanında da, eylem yeteneği ve özelliğiyle ordunun örgütlenmesini en yüksek ölçüde etkileyen nüfusun bütününü ilgilendiren bir iş olduğunu bütün başkalarından çok daha iyi biçimde gösterir. İktisadî yaşantının bütünü nasıl militarizmin bir işlevi haline geldiyse, devlet de en küçük ayrıntıya varıncaya kadar yetkinleştirilmiş bir makine, hayran olunan Isparta devlet makinesinden çok daha güçlü ve karmaşık bir makine halini aldı; öyle ki, Isparta devleti onun yanında, Skoda fabrikalarının 42'lik top mermisinin yanındaki bir Yunan mızrağı gibi kalır. Bürokrasi bir "top-rasi(!)" mevkiine yükseldi. Kamuoyunun savaş lehine alevlendirmek amacına yönelik olan resmî, yarı-resmî ve özel teknik yönetimden; ordunun seferber edilmesinden, ulaşımdan ve haberleşme hizmetinden; malî seferberlikten ve üretimin ayarlanmasından ya da ordunun ihtiyaçlarının

giderilmesinden (silâh, cephane, giysi ve donanım, sağlık hizmetleri vb.) sivil halkın sürekli koşullandırılmasına (kamuoyunun oluşturulmasına imkân veren bütün araçların sıkıyönetim sayesinde ve bu araçların zararlı akımların ortaya çıkmasına karşı koymak için kullanılmaları sayesinde tekelleştirilmesiyle; muhalefet hareketlerine karşı önceden hazırlıklı olmak ya da bu hareketleri önlemek için asker aileleri de dahil olmak üzere, sivil halka maddî yardımda bulunmak) varıncaya kadar devletin sivil yönetimin —elbette ki, askerî diktatörlüğün koruyuculuğu altında— olağanüstü bir etkinlik alanı vardır. Eğer bu eylemde parlamentolar, anayasanın zorunlu kıldığı gibi onunlu işbirliği yaparak değil yalnızca —askerî diktatörlük düzeninde bu işbirliği gülünç bir şaka halini alır— ama demagojik simsar, hoşa giden süs olarak da kendisine yardımcı oluyorlarsa, bu, yönetici sınıfların parlamenterlerinin doğal olarak kendi çıkarlarına önemli bir destekte bulundukları anlamına gelir.

İktisadî yaşam ordunun ihtiyaçlarını sağlar. İnsan malzemesi gibi, savaşın sürdürülmesi için zorunlu olan iktisadî malzeme de bugün, eski zamandakinin tersine, bir kez verilmiş değişmez bir büyüklük değil, ama içinde bulunulan anın ihtiyaçlarına uygun olarak, tür açısından olduğu kadar nicelik açısından da, değişen ve kendini sürekli olarak yenileyen bir toplumsal üründür. Ordunun sıradan ihtiyaçlarının çokluğu ve çeşitliliği göz önüne alındı mı, iktisadî yaşamın bu ihtiyaçların karşılanmasına ayrılmış olan bölümünü kestirmek kesinlikle imkânsızdır. Silâh sanayii ve hattâ savaş sanayii kavramı gibi, bunların hizmetine verilen dağıtım organları da olağanüstü ölçüde genişledi. Aynı şekilde, düşünsel ihtiyaçlarının da giderilmesine yarayanlar da dahil olmak üzere, sivil halka yönelik ürünlerin imalatı ve dağıtımı da (*panem et circenses*) modern savaşın gerekleri arasında yer alır. Daha şimdiden ordu için yedek olarak, kapitalist sömürü nesnesi olarak, her şeyden önce de ordunun kendisi için (savaşabilme gücünü koruyup sürdürebilmesi için

ve malzeme ihtiyacının karşılanması nedeniyle bir kapitalist sömürü nesnesi olarak sivil halkın moralini her ne pahasına olursa olsun desteklemek gerekir.

Sivil halk yalnızca ordunun (personel ve maddî bakımdan) ihtiyaçlarını sağlamakla kalmayıp, kendi üyeleri içinden orduda yer alanlarla sürdürdüğü maddî olduğu kadar ahlâkî de olan sıkı ilişkilerin, en büyük çıkarların nesnesi olarak, ordunun "moral"i, "ruhu" üstüne temel etkide bulunan bir etkendir de. Bu "moral"in, bu "ruh"un desteklenmesi, modern savaşın mutlak gerekleri arasında yer alır. Böylece, ordunun dışında yaşayıp, onun ihtiyaçlarını gidermekle yükümlü olan nüfusun büyük bir bölümü emperyalist militarizmin insan araçları arasında yer alır; nüfusun bu büyük bölümü de, hiç olmazsa başlıca dallarda, askerî disipline bağımlı kılmaya çalışılır ve son olarak da, sivil halkın geri kalan bölümüyse, ordunun ve genel olarak kapitalist toplumun insan malzemesinin moralini etkileme aracı olarak işe yarar.

Kullanılan malzemeler arasında, ilk başta silâhları, cephaneleri, donanımı ve sivil halkın olduğu kadar ordunun ihtiyaçlarını da gidermeye yarayan her şeyi saymak gerekir.

Güçlü askerî ve sivil mevzilerin, militarizmin barış zamanında sahip olduğu insanî ve maddî araçların oluşturduğu daha dar çevre söz konusu olduğunda, burada bundan daha ayrıntılı biçimde söz etmek yararsızdır, bu başka yerde yapılmıştı.

Militarizmin barış zamanında olduğu gibi savaş zamanında da "iç düşman"la savaşmaya da yaradığını, yakınlarda yaşadığımız deney cömert biçimde göstermektedir. Ne olursa olsun, savaş zamanında militarizm için özellikle belirgindir bu. Eğer sivil halk ya da orduda bile "iç düşman" oldukça güçlüyse, bu, ordunun morali için bir tehdit, bir güçsüzleşme anlamına gelir kesinlikle, ne var ki, ona karşı girişilen mücadele kötülüğü kolaylıkla daha da ağırlaştırır: Bütün sınıflarıyla, çıkar çevreleriyle ve ideolojik gruplaşmalarıyla

birlikte nüfusun tümünün moraline dikkat etmek gerekir, her türlü şikâyet ve başkaldırıyı göz önüne almak gerekir.

Silâhlı halkı silâhsız halktan ayırmak ya da halkın bütününü halkın kendisinden ayırmak saçmalıktır: Haber dağıtımına ve düşünce alışverişine karşı çıkarak (mektupların denetlenmesi, sansür, gazetelerin yasaklanması, toplantı ve dernek kurma hakkının kaldırılması), teorik olarak güçlük savuşturulabilir, ama böylesi tedbirler tümüyle köleleşmemiş ya da ürkütülememiş kişilerin morali üstüne güçten düşürücü bir etkide bulunurlar; güçten düşürücü bir etkide bulunmadıklarıysa —modern savaşın özelliği nedeniyle— daha düşük bir askeri öneme sahip olanlardır: Bu da günümüzdeki militarizmin sürekli biçimde karşı karşıya kaldığı sayısız çelişkilerden biridir.

Kuşkusuz, askerlerin ve sivil nüfusun savaş zamanında içinde bulundukları ruh durumu son derece benzersiz bir şeydir. Özellikle cephede sürekli tehlike içindeyken, her an müthiş bir sinir gerginliği içindeyken bu ruh hali kolaylıkla daralabilir, tek bir konuya yönelik delilik halini alabilir, ilkelleşebilir; dürtüler egemen olur, akıl sesini çıkaramaz; çatışmadaki olaylar konusunda bile, genel bir görüş eksiktir; kendi varlığını korunmasının ötesinde bulunan her şeye ilişkin düşünce tümüyle ortadan kalkar, yakınları konusunda duyulan kaygı bile hafifler; uyuşukluk verme, yorgunluktan canı çıkma, insanın kendine gelmesini soluk almasını engelleme yolunda çaba göstermek, kusursuz bir yumuşak başlılık elde etmek pek güzel bir ahlâkî engelleme ve mekanikleştirme yöntemidir. Ne var ki, en sonunda bu yöntemin de bir sınırı vardır. Uzun süren bir savaş durumunda, başarıya ulaşacağı görüşü bile bulunmaz ve askerin ahlâkî yaşamının sahip olduğu itici özellik kolayca daha da artan bir tehlikeye dönüşür.

Savaş zamanında iç tehlikeye karşı mücadelede, militarizm işte böylelikle barış zamanında olduğundan çok daha ağır güçlükler karşısında bulunur.

Resmî ve yarı-resmî yalanların ve aldatıcı görünüşlerin tarihini kusursuz biçimde bilen, resmî ve yarı-resmî bütün demeçlerden ilkece kuşku duyan, yukardan gelen her türlü düşünce oluşturma girişimine karşı kapalı bulunan ve hattâ, derin bir enternasyonalist ve sınıf mücadelesi duygusuyla dolu olarak, ona şiddetle karşı çıkmaya alışmış açıkgörüşlü bir sosyal demokrat, ne barış ne de savaş zamanında iç düşmana karşı, ne de emperyalist bir savaşta dış düşmana karşı, ne orduda ne de ordu dışında militarizmin yumuşak başlı bir aracı olmayacaktır hiçbir zaman. Militarist ruhun o kadar acınılan güçten düşme ve çözülmesidir bu.

Bu ruhu ordu ve sivil halk arasında güçlendirebilecek hiçbir şey yapmamak, patlak vermesinden önce ve sonra da savaşa karşı mücadelenin ilk emridir. Her sosyal demokratın, partinin bütün siyasetinin bu kutsal emre uymasını istemek gerekir.

Sosyal demokrasinin günümüzdeki savaşa ve hükümete sağladığı destek, gerçekleştiği her yerde, emperyalizmi güçlü biçimde sağlamlaştırdı; atılımını, esnekliğini, dayanıklılığını, güvenini arttırdı.

Bu çılgınlığın yasaklanması kadar buna karşıt bir siyasetin zorunluluğu da doğaldır: Yalnızca her türlü desteğin reddedilmesi değil, ama her türlü hükümet siyasetine karşı en canlı, en amansız (*Implacabilis*) mücadele, sınıf mücadelesinin bütün alanlarda en ateşli biçimde sürdürülmesi; kutsal birlik değil, iç savaş. Savaşın yarattığı durumu "kitleleri sarsmak için" kullanmak gerekir. Modern savaşın dehşeti karşısında en kudurmuş askerî diktatörlüğün tehlikeleri bile solup gider: Kör şeytan, dikenin nerede? Bütün insanlık ve ahlâk bağları kopup, paramparça dağılırken, buruşuk, paçavra kâğıtların otoritesi nice cesur parti bürokratının tasarlayamayacağı kadar anlaşılmaz bir şema halini alır büyük bir kolaylıkla. Askerin düşmandan çok kendi üstlerinden korkması gerektiğini söyleyen, asker-kral varsayımı gibi, bu varsayım da, modern

savaş yöntemlerinin amansız kandöküçülüğü hesaba katıldığında, sürdürülemez: Sorunlu askerî disiplinin kökü çürümektedir.

Kuşkusuz, tek bir koşulla: Hiç olmazsa, halk kitlesinin daha hâlâ kendisinin efendileri olmaya devam eden düşmanları için yapmak yerine, kendini kendisi için feda etmeye, kendi amaçlarını zorunlu kılmaya hazır olması koşuluyla; kumanda edilen, kölece fedakârlık ruhunun baştan atılması koşuluyla.

Bu ise, günümüzde Almanya'da göründüğünden çok daha gelişmiştir. İşaret gelmediğinde, izlenecek yol bulunmadığında yararsız biçimde kendini tüketmekte. Ölesiye sıkıştırılmış olan bu kişilerin yaptıkları ve az sayıda kişinin katıldığı toplantıların en küçük bir anlamı bile yoktur. "Devrimci" mücadele tekniği kimi ülkelerde hiçbir şekilde bilinmemektedir. Gönüllü olarak bir kılıç imal edecek çok kişi vardır, ama tecrübe, gelenek eksiktir. Bugünkü siyasal mücadele için yararlı olan binlerce yasak birer kaya gibi dikilmiştir yolun üstüne. Tecrit edilmiş bireylerin ve eğer mümkünse de çok sayıda tecrit edilmiş bireyin özgür ve yaratıcı eylem yeteneği vazgeçilmezcesine gereklidir. Devrimci taktiği eleştiren kişiyi, bugün bütün yollar, işte bu Roma'ya götürür.

Doğrudan anti-militarist eylemin mümkün olan biçimleri olarak şunlar öngörülmektedir: Değişik alanlarda ve değişik düzeylerde askerlik hizmetinin açık ya da gizli olarak reddedilmesi; başka şeyler yanında, askerliğe hazır bulunmama, askerlik hizmetini yerine getiremeyecek durumda olmak için kullanılacak araçlar, üniformayı giymeyi reddetme, ünlü "ateş etmeyeceğiz" vb.; askerlik hizmetinin önüne konulacak engeller (özellikle de İtalyan demiryolu işçilerinin başarıyla yaptıkları gibi, yönetmeliğe titizlikle dikkat ederek); askerlik hizmetinde yaratılacak karışıklıklar (verilen emirleri beceriksiz biçimde yerine getirerek); sabotaj, firar (Rus ordusunda olanlar örneğinde) vb. Ne var ki, en etkin anti-militaristlerden kendini ayrı tutarak, o denli güven içinde militaristlerin ellerine verdiği

her şeyin, bireysel olarak kullanılan ve tümüyle bireysel bir sonuç doğuran bütün yöntemler de, ilkece reddedilmelidirler.

Kimilerine göre, İkinci Balkan Savaşı, birlikler artık birbirlerine karşı kışkırtılmadıkları için durdurulmuş en sonunda: Edilgen direnme! Eğer bugün içinde bulunduğumuz savaşta, aylardan beri karşı karşıya bulunan Alman ve Fransız askerleri arasında kimi yoldaşlık ilişkileri kurulmuşsa, kesin yasaklara konu olan ilişkiler kurulmuşsa, biraz ilgi gösterilmesi gereken bir şeydir bu. Anlatılanlara bakılırsa, savaşın başlarında, Fransız askerleri, karşılığında da aynı şekilde davranılmasını bekleyerek, bile bile Alman askerlerinin kafalarının üstüne doğru ateş ediyorlarmış: Denetlenmesi ve engellenmesi güç olan, ama hiç kuşkusuz karşılığında da aynı şekilde davranma düşüncesine bağlı olan bir edilgenlik biçimidir bu.

Basının "edilgen direnme"ye büyük değer vermesi önemlidir; "edilgen direnme" tekniği ise, güç bir durumda son derece etkili olarak kabul edilir. Çok sayıda anti-militarist, "gelecek, edilgen direnmenindir" diye iddiada bulunmaktadır.

Uluslararası bir genel grevin, hiç olmazsa savaş sanayiindeki ve özellikle de uluslararası silâh ve cephane sanayiindeki uluslararası bir genel grevin sonucu, tıpkı uluslararası bir ulaşım grevi gibi, bir savaşı önlemek ya da başlamış olan bir savaşa son vermek olacaktır, kesinlikle. Tanrı Mars, hemen o anda silâhı elinden alınmış durumda kalacaktır. Ne var ki, özellikle İngiliz ve Fransız sosyalistleri tarafından örgütlenen, böyle bir grev ihtimali, Bebel'in 1911 yılında dile getirdiği ciddî kuşkulara neden oluyordu. Dünya savaşı karşısında kapitalist iktisadî sistemin şimdi artık tanıtlanmış olan örgütlenme gücü ve İngiltere'de, Rusya ve Amerika'da yapılan yeni deneyler, taktik sorununu ilk plana getiriyorlar. Kimi raporlara bakılırsa, hareketin kitleleri ele geçirmiş olduğu yerlerde bile, greve gidildiği durumda askerî birliklere çağrıda bulunma tehdidi sonuçsuz kalmaktadır.

Böyle bir hareketin uluslararası nitelikte olması ve savaşan bütün tarafları aynı şekilde etkilemesi gerekir. Şu ya da bu tarafa malzeme sağlayan tarafsızları da etkilemesi gerekir. Savaş başarısı terazisi üstünde tarafsızların sahip oldukları etki, ki bu, modern savaşların özelliğidir, önemli bir rol oynayabilir burada; gelecekteki bir emperyalist savaşta da, daha hâlâ tarafsızların bulunması koşuluyla, elbette, söz konusu bu etkiyi hesaba katmak da gerekir.[26] Dünya ekonomisinin kapitalist tekdüzenli bir biçime sokulmasında gösterilen ilerlemeler; halkın çıkarlarına karşı olarak, gene askerî nedenlerle, kapitalist savurganlık çılgınlığının yeni bir biçimi olarak geçici bir an için kendini kabul ettirme tehtidinde bulunan kapalı ticarî devlet karikatürü; her ülkenin kendi malzemesini kendisinin sağlaması için silâh sanayiini semirmek, ya tümünü ya da bir bölümünü devletleştirmek için gösterilen çaba da uluslararası ölçekte ödünleyici bir etkide bulunmakta. Sosyalist açıdan en gecikmiş olan ülke askerî bakımdan da en az etkili ülke olacak ve özgül kokuşma tohumları da taşıyacaktır kendinde (Rusya örneği). Kuşkusuz, bütün bunlar kolaylıkla önceden hesaplanamazlar, ne var ki, bu güvensizlik de, savaşa susamış militarizme karşı hedeflerine

---

26) Dünya savaşında genelevde bekaretle savaşıldığından, daha şiddetli biçimde savaşılır tarafsızlıkla. Hiç olmazsa yarı yarıya ya da dörttebir bakir olan, mümkün olduğunca "iyiliksever bir tarafsızlığa" sahip (yani suç ortaklığı) müttefikler gerekir. Ama ne kadar paradoksal gelirse gelsin, hassas anlaşmazlıkları ortadan kaldırmak için değil de, çatışmayı düşmanların koalisyonuna da taşımak, oluşturdukları cepheyi çıkar çatışmalarıyla sarsmak için karşı taraf için yeni "müttefikler" olarak yeni düşmanlara da ihtiyaç vardır kimi konjonktürlerde (durumlarda). Yönetmek için bölmek yerine, yönetmek için genişletmek. Çatışmanın zayıflatılması için genişletilmesi, genelleştirilmesi dünya siyasetinin bir bankosudur bile kolaylıkla. Bugünkü savaş bütün bunların niteliğindeki bir derlemesini sunar. (Metne eklenen not.)

ulaşmak için vazgeçemeyeceği bir güvene karşı da etkilidir. Antimilitarist eylem için neredeyse birbirine eşit derecede elverişli ihtimallerin varolması, bunların hiç olmazsa önceden görülmesine yeterlidir, bu da karşılaşılan güçlüğü olağanüstü derecede azaltır.

Gençler Enternasyonali kutsal bir mirası devraldı: Savaşa katılan bütün ülkelerde, dünya savaşı sırasında, birbirlerini karşılıklı olarak güçlendiren eylemleri başlatmak ve böylelikle de barış için verilen uluslararası bir sınıf mücadelesinde sosyalizmin şerefini kurtarmak, coşkunluk uyandırıp, kokuşmuş uzlaşmalara karşı çıkarak, daha sağlam temellere dayanan, yeni enternasyonali kurmaya çalışmak. Eski Enternasyonal karşısında elde ettikleri kolay zaferden sonra, en büyük kaygılarından kurtulmuş olma hayaline kendilerini kaptırmışken yönetici sınıfların yanılmış olmalarını; halkların hayatına ve refahına karşı emperyalizmin canice hiçbir yeni saldırısının başarıya ulaşmamasını sağlamalıdır; eğer militarizm daha sonra iç düşmana karşı elini daha da kaldırırsa, karşısında silâhlı bir iç düşman bulmalıdır, eğer insanlığa karşı yeniden kılıç çekmek için dünyayı ateşe verecek olan meşalesini atmak için dikilirse, gök gürültüsü içinde yıkılmalıdır.

Bütün ülkelerin proleterleri, güçlü olun, sağlam olun!

Dün gibi bugün de halkların katledilmesinin zaferi olmuştur; yarınsa, halklar arasındaki barışın zaferi olmalıdır ve proleter gençlik de sosyalizmin güneşine doğru, yeni enternasyonalin önünde yürüyecektir!

Imp

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:

SOSYAL DEMOKRASİ VE SAVAŞ

SAVAŞ KREDİLERİNE KARŞI OYLAMA(*)

İncelememize sunulan tasarı konusunda, şunları bildirebiliriz: Büyük fetihler amacında olan Alman tarafı için özellikle, emperyalist bir savaş söz konusudur. Silâhlanma yarışı açısından ise, en iyi durumda bile, gizli diplomasi ve yarı-mutlakiyetçiliğin gölgesinde Alman ve Avusturyalı savaş yanlıları tarafından başlatılan önleyici bir savaş, Almanya'dan önemli savaş kredilerinin elde edildiği ve teknik bir gelişmenin de gerçekleştiği bir anda yerinde olduğuna karar verilen bir savaş söz konusudur. İşçi hareketinin moralinin çökmesi ve yıkılmasını amaçlayan Bonapartist bir girişim de söz konusudur. Saraybosna'daki suikast demagojik bir bahane olarak seçilmişti. Avusturya'nın 23 Temmuz tarihinde Sırbistan'a gönderdiği ültimatom, bir savaştı. İstenerek açılan savaştı. Katkıda bulunanlar tarafından ciddilikle ele alınmış olsa da olmasa da, daha sonraki bütün barış çabaları basit dekordan ve diplomatik kurnazlıklardan başka bir şey değillerdi. Şu son dört ayın bizlere gittikçe daha belirgin biçimde öğrettiği budur işte.

---

*) 2 Aralık 1914'te Reichstag'taki konuşma.[1]

1) Reichstag'ın 2 Aralık 1914 tarihli oturumunda okunmak üzere, Liebknecht'in sosyal demokratların grubuna verdiği bu açıklama, grup tarafından reddedildi; tartşmaların stenolu tutanaklarına alınması da reddedildi.

Bu savaş Alman halkının iyiliği için başlatılmadı. Ülkenin ve özgürlüğün savunulması için verilen bir savaş değildir bu. Daha yüksek bir "uygarlık" için verilen bir savaş değildir bu, aynı "uygarlığa" sahip olan en büyük Avrupalı ülkeler kendi aralarında savaşıyorlar, bunun nedeni ise, bütün bu ülkelerin tam da aynı "uygarlık"ın, yani kapitalist uygarlık"ın ülkeleri olmalarıdır. Aldatıcı bir milliyetler ve ırklar sancağı altında, taraflardan hepsinde son derece karışık bir milliyetler ve ırklar karışımının bulunduğu bir savaş sürdürülmekte. "Çarlığa karşı" sloganının tek bir amacı vardır, o da, Alman halkının en soylu içgüdülerini, devrimci geleneklerini halklar arasındaki nefretin, savaşın amaçları yararına seferber etmektir. Büyük Rus devrimine karşı eli kanlı Çar'a askerî yardım sağlamaya hazır bulunan Alman hükümeti, halk kitlesinin iktisadî bakımdan sömürüldüğü, siyasal bakımdan ise ezildiği, ulusal azınlıkların olağanüstü yasalarla boğazlandığı Almanya hiçbir şekilde halkların kurtarıcısı rolünü oynayamaz. Nasıl ki Alman halkının kurtuluşu başka devletlerin iyiliksever girişimlerinin sonucu değil de, Alman halkının kendisinin eseri olacaksa, Rus halkının kurtuluşu da Rus halkının kendi eseri olmalıdır.

Savaşın başlatılmasına imkân veren rezilce manevraları başarıya ulaştırmak ve her türlü muhalefeti yasaklamak ve şoven olan bütün Alman halkını inandırmak için, sıkıyönetim ilân edildi, basın ve toplanma özgürlüğü kaldırıldı, mücadele eden proletaryanın elinden silâhı alındı ve son derece tek yanlı bir "kutsal birlik"e —ek olarak yapılan bütün "itiraflar"ın ardında güçlükle gizlenen— mezarlıkların barışının güzel üslûba sahip bir biçiminden başka bir şey olmayan bir "kutsal birlik"e zorlandı.

Nüfusun büyük bölümünü etkisi altında bırakan korkunz kıtlığı hafifletmek için, çok az bir çaba gösterildi. Bu güç zamanlarda bile, hükümet, kendi kişisel çıkarlarını, her zaman olduğu gibi bugün de, kitlelerin çıkarının üstünde tutanların itirazlarını hesaba katmaksızın gereken tedbirleri almaya karar veremedi.

Savaşın nasıl sürdürüldüğüne gelince, buna da amansız biçimde karşıyız.

"Yasayı zorunluluk koyar" ilkesinin dile getirilmesi, her türlü uluslararası hukukun yadsınmasıdır.

Lüksemburg'la Belçika'nın tarafsızlığına el uzatılmasına, gösterişli antlaşmalara el uzatılmasına, barışçıl bir halkın istila edilmesine karşı çıkıyoruz. Bunu affettirmek için daha sonra yapılan tüm girişimler başarısız kaldı.

İşgal edilen ülkelerdeki sivil nüfusa karşı yapılan acımasız davranışı mahkûm ederiz. Kasabaların baştan başa yakılıp yıkılması, rehin alınan suçsuzların tutuklanması ve öldürülmesi, kendini savunma ve umutsuzluk eylemlerine karşı misilleme olarak, ne yaşa ne de cinsiyete bakılmaksızın, silâhsız kişilerin öldürülmesi en ağır suçlamayı gerektirmekte. Aynı yanlışı başka orduların da yapmış olması mazeret oluşturmaz.

Almanya da dahil olmak üzere, bütün ülkelerde hâlâ savaş tutsaklarına karşı yapılan davranışlardaki bozukluklara üzülmekteyiz. Düşman ülkelerin uyruğundaki sivillere karşı davranış konusunda olduğu gibi, bu sorunda da vakit geçirmeksizin incancı bir düşünceyle, tarafsızların denetimi altında, uluslararası bir yönetmeliğin hazırlanmasını zorunlu kılıyoruz. Misilleme ilkesini reddediyoruz.

Halkların kendi kaderlerini tayin etme hakkına karşı çıkan ve yalnızca kapitalist çıkarlara hizmet eden her türlü ilhaka kararlı biçimde karşıyız. Bir barış güvencesi olmak bir yana, fetihlerle sonuçlanan her türlü barış daha da ağırlaşan bir silâhlanma yarışı çağı açacak ve kendi bağrında yeni bir savaşı taşıyacaktır.

Savaş alanında yiğitlik, yoksunluk ve fedakârlık bakımından insanüstü başarılar elde eden halk evlâtlarına yakınlık duyuyoruz. Zamanı geldiğinde acımasızca hesap soracağımız kendi canımız ve kanımızla birlikte yanlarındayız. Ne var ki, bu savaşı aynı ölçüde mahkûm ediyoruz; Alman halkı ve tüm insanlık karşısındaki,

Alman halkının da ayrılmaz bir üyesi olduğu uluslararası proletarya karşısındaki ödevimiz, bizi bütün gücümüzle halkların birbirlerini parçalamasına karşı çıkmaya zorluyor.

Hızlı ve şerefli bir barışın sağlanmasını zorunlu kılıyoruz. Tarafsız ülkelerdeki dostlarımıza bu yöndeki değerli girişimleri nedeniyle teşekkür ediyor ve savaşa katılmamış olan güçlerin barış çabalarını selâmlıyoruz; bu çabaların reddedilmesi, savaşın uzamasını isteyen silâh sanayii kapitalistlerinin ve ilhakçı siyasetin amaçlarına hizmet eder yalnızca.

Bütün savaşan ülkelerin hükümetlerini ve yönetici sınıflarını bu kıyımın sürdürülmesine karşı uyarıyor ve bu ülkelerin emekçi sınıflarını söz konusu kıyımın sona erdirilmesini zorunlu kılmaya çağırıyoruz. Yalnızca uluslararası dayanışma alanında doğan bir barış sağlam bir barış olabilir. Bütün ülkelerin proleterleri, her şeye rağmen yeniden birleşin!

Savaşa, savaşın sorumlularına, savaşı sürdürenlere, savaşı doğuran genel siyasete, ilhak planlarına karşı, Belçika'nın tarafsızlığına el uzatılmasına karşı, askerî diktatörlüğe karşı, yönetici sınıfların, özellikle şimdi, suçlu bulundukları toplumsal ve siyasal ödevlerin unutulmasına karşı itirazda bulunarak, istenilen kriterin verilmesini reddediyoruz.

LABOUR LEADER YAZI KURULU'NA MEKTUP

Değerli yoldaşlar!

Almanya ve İngiltere'nin yönetici sınıflarının, halklarımız arasında kanlı bir nefreti her yolla körükledikleri bir dönemde, Alman sosyalisti olarak, İngiliz sosyalistlerine kardeşçe birkaç söz söyleyebilmekten zevk alıyorum. Bu sözleri, geçmişteki parlak inancımızın, Sosyalist Enternasyonal'in bütün umutlarımızla birlikte yerlerde olduğu, Almanya dahil olmak üzere, savaşan ülkelerin çoğunda pek çok "sosyalist"in kapitalist rejimin zararlı kimliği, tam da her zamankinden daha belirgin olmaktayken, kendilerinin korsanlık savaşlarının en korsancasında emperyalizmin savaş arabalarına koşulmasına izin verdikleri bir zamanda yazmak zorunda olmaktan üzüntü duyuyorum. Ne var ki, genel katliam çılgınlığı içinde, Rus ve Sırp kardeşlerimizle birlikte sosyalizmin şerefini kurtarmış olan sizlere, ILP'ye,[2] selâmımı göndermekten gurur ve sevinç duyuyorum.

Sosyalizmin saflarında karışıklık hüküm sürekte, kimi kişilerse sorumluluğu sosyalist ilkelere atmaktalar. Ama iflas edenler, ilkeler

---

2) *Independent Labour Party*, II. Enternasyonal'e bağlı olan İngiliz sosyalist partilerinden biri.

değil, ilkeleri temsil edenlerdi ama. Öğretimizde değiştirecek hiçbir şey yok, yalnızca onu canlı kılmamız, gerçeğe dönüştürmemiz gerekiyor.

Halkların kurtuluşu ve vatanın savunulması üstüne söylenen sözler, emperyalizmin kendi cinayet aletlerini süslerken kullandığı aldatıcı pullardır. Her sosyalist partinin kendi düşmanı vardır: Kendi ülkesinde, uluslararası proletaryanın düşmanı; savaşması gereken yer budur işte. Her halkın kurtuluşu kendi eseri olmalıdır.

Katliamın "düşmanlar" bozguna uğratılıncaya kadar sürdürülmesini istemek için kör olmak gerekir yalnızca. Halkların refahı birbirine ayrılmasına bağlıdır: Proletaryanın sınıf mücadelesi ancak uluslararası bir temelde verilebilir.

Oportünist ruhları kendilerini isteyerek diplomatik rüzgârların kasırgasına, şovenizmin kudurup köpürmesine terk eden sözde bilgeler, işçi hareketinin geleceğinin bundan böyle artık hiçbir zaman uluslararası olamayacağını bildiriyorlar. Ne var ki, eski Enternasyonal'i yıkan dünya savaşı yeni Enternasyonal'in lehindeki en iyi kanıttır; elbette bu, 4 Ağustos 1914'te kapitalist güçlerin bu denli kolaylıkla oynadıklarından başka bir kararlılıkla, başka bir ruhla harekete geçmiş olan bir Enternasyonal'dir.

İnsanlığın kurtuluşu, daha şimdiden, savaş sırasındayken, bütün ülkelerin emekçi kitlelerinin barış lehine işbirliği etmelerinde yatmaktadır yalnızca. Bu kitleler hiçbir yerde istemediler savaşı, hiçbir yerde de istemiyorlar. Yüreklerinde savaşa karşı duydukları nefreti barındırarak, birbirlerini paralamaya devam etmeleri gerekir mi? Hiçbir halk barıştan söz etmeye başlamamalıdır, öyleyse, hepsi aynı zamanda söz etsinler barıştan. Ve barıştan ilk söz edecek olan zayıflık değil, güçlülük gösterecektir, şan ve minnettarlık kazanacaktır. Bugün her sosyalist, kendi ülkesinde sosyalizm lehine, barış lehine söyleyeceği her sözün, bu yönde gerçekleştireceği her eylemin, başka ülkelerde de aynı sözleri ve aynı eylemleri teşvik

edeceğine eksiksiz biçimde inanarak, barış isteği alevi, Avrupa üstünde açıkça parlayıncaya kadar, sınıf savaşçısı ve uluslararası kardeşliğin habercisi olarak hareket etmelidir.

Sizlerin, Rusların ve Sırp kardeşlerimizin dünyaya verdiği örnek, sosyal demokrasinin daha hâlâ yönetici sınıfların ağları içinde hapsolmuş durumda bulunduğu yerlerde taklit edilecektir. Ve İngiliz işçilerinin büyük bölümünün ILP'nin yiğit birliklerine katılacağından eminim. Daha bugünden, Alman işçi sınıfının duyguları da, genellikle sanıldığından çok daha yakındır böyle bir tavra. Kendi barış çığlığının çağrısının başka ülkelerden gelen yankısını aldığı ölçüde, isteğini gittikçe daha da ateşli biçimde ortaya koyacaktır. Savaşan bütün ülkelerin proletaryasında, uluslararası bir eylem yoluyla, sosyalizm yönünde bir barışı, nefret üstüne değil, kardeşlik üstüne dayanan, şiddete değil de özgürlüğe dayanan ve sürekli olma güvenini de kendinde taşıyan bir barışı zorunlu kılmanın kararlılığı böylece açacak yolunu.

Eski yanlışlarını gidererek, mücadele ederek, dünya savaşı sırasında yeniden dirilecektir Enternasyonal. Dirilmesi gerekir, ama yalnızca dış güç bakımından değil, devrimci iç güç bakımından da, açıklık bakımından da, gizli diplomasinin mutlakiyetçiliğin ve barışa karşı olan kapitalist komploların bütün tehlikelerinin üstesinden gelebilme bakımından zenginlenmiş, yeni bir Enternasyonal olarak dirilmelidir.

Bütün ülkelerin proleterleri birleşin! Savaşa savaş!

Sosyalistçe selâmlar.

Karl Liebknecht

Berlin, Aralık 1914

VORWAERTS YAZI KURULU'NA

Berlin, 23 Ocak 1915

Değerli yoldaşlar!

Parti yönetim kurulu bugünkü sayınızda, "parlamento grubu konusunda parti örgütlerinin bir tavır değişikliği" üstüne "Enternasyonal'in yöneticileri"ne "demeçler" vermediğimi "saptamış" olduğunu bildirdiğinde, bu, ancak kelimenin en dar anlamında doğrudur. Söz konusu "saptama"dan yanlış sonuçlar çıkarılmaması için, parti örgütlerinden gelen çok sayıda ve önemli tanıklığa dayanarak, parlamento grubu konusunda yoldaşların tavrı üstüne son derece iyimser bir kanıya sahip olduğumu ve elbette ki bu kanımı yabancı yoldaşlara, örneğin *Labour Leader*'ın yeni yıl sayısında, açıkladığımı belirtirim. Savaşan değişik ülkelerdeki yoldaşlara bu ülkelerde işçi sınıfının tavrı üstüne verilen bu haberi —son derece açık nedenlerle, belirli bir tarafın sistemli olarak engellediği bir haberdir bu— Stuttgart ve Basel (Baele) kongrelerinin kararlarına uygun bir proleter sosyalist siyaseti güçlendirmek ve geliştirmek için önemli bir araç olarak kabul ettiğim için, daha şimdiden ve her şeyden önce yapıyorum bu uyarıyı.

Bu bildiriyi yayımlamanızı ısrarla rica ediyorum sizlerden.

Sosyal demokrat selâmlar.

K. Liebknecht

ROSA LUXEMBURG'UN TUTUKLANMASININ ARDINDA YATANLAR(*)

Beyler, bundan birkaç gün önce, bu mecliste, bu bakımdan da sadık kaldığı eski bir alışkanlığa uygun olarak, sözümü kestiniz. Bugün, sizlere söyleyeceklerimi söylememi kabul edeceksiniz oysa.

Yoldaşım Rosa Luxemburg, bildiğiniz gibi, sözde askerleri itaatsizliğe teşvik ettiği gerekçesiyle, geçen yıl bir yıl hapis gibi rezilce bir cezaya çarptırılmıştı (Milletvekili Stroebel: "Dinleyin! Dinleyin!"), bundan birkaç ay önce de Reich mahkemesi cezayı kesinleştirdi. Bu yılın ocak ayında, hastalık nedeniyle, cezasının 31 Mart tarihine kadar ertelenmesini sağlayabildi. Schoeneberg hastanesinde birkaç hafta boyunca yatmış ve bir kür izlemek için izlemek için iyileşmeden çıkmıştı hastaneden.

18 Şubat'ta, Südende'deki konutunda Berlin adlî polisinin iki memuru tarafından aniden tutuklandı, otomobile bindirilerek bu kentin polis müfettişliğine, 7. Şubeye götürüldü, yani adlî polise değil de, siyasî polise götürüldü. Oradan da, avukatının müdahalesine

---

*) Prusya Millet Meclisi'nde söylev, 9 Mart 1915.

rağmen, polis arabasıyla, kamu suçlularıyla birlikte, cezasını çekmek üzere Barnimstrasse kadınlar hapishanesine götürüldü.

Bu olay, bilimsel bir deney kesinliğiyle, sözde kamu huzurunun gerçek kimliğini ortaya koyar. (Milletvekili Stroebel: "Çok doğru!") Son derece siyasî olan bu cezanın, şu sözde huzura rağmen, şimdi çekilmesinden yakınmıyoruz: Bundan, söz konusu olan bu "huzur"a inanmış olanlar, iyi davranışlarıyla, bu "huzur"un lütuflarına yaraşır görünmeyi deneyenler ya da denemiş olanlar yakınabilirler ancak. (Milletvekili Stroebel: "Çok doğru!") Arkadaşım Rosa Luxemburg'un da, tıpkı benim gibi, bu cezayı çekmeyi bir şeref olarak kabul ettiğini, böyle karışık bir dönemde bile, halkın çıkarlarının savunulması için sosyalist bir anlamda çalışmak olan ödevini etkili bir biçimde yerine getirmiş olduğunun kanıtı olarak kabul ettiğini biliyorum.

Ne var ki, beyler, önemli olan şey —ve bunun özellikle altını çizerim— 31 Mart tarihine kadar yapılan ertelemeye rağmen, hapse girmesi için ona kendi kendine gelmesi yolunda çağrıda bulunulmaksızın —ertelemenin geçerli olmasını sağlayan koşulların artık varolmadıkları düşünülüyordu çünkü— cezasını çekmesi için tutuklanmış olmasıdır. Hapishaneye kendi kendine gelmesi için hiçbir imkân tanınmaksızın, bu türden hiçbir uyarı yapılmaksızın tutuklanıp götürüldü.

Davranılma biçimi hiçbir eleştiriye değmez. Az önce sözünü ettiğim bütün ayrıntılarla birlikte, şu polis arabasına taşınma işi, bundan sorumlu olan palis memurlarına yöneltilen en kötü suçlamaları haklı çıkarır. (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.)

Bu tedbirlerin alınmasının nedeni büyük bir siyasal öneme sahiptir. Partimizin basımı bu tutuklama haberini daha vermemişken, *Deutsche Tageszeitung*, iyi haber alan bir kaynaktan esinlendiği kuşku götürmeyen, herhalde böyle bir kaynaktan gelen kısa bir

haberi yayımlıyordu; bu haberde, Bayan Rosa Luxemburg'un toplantılar düzenlediği için (Sosyal demokratların sıralarından "Dinleyin! Dinleyin!" sesleri), siyasal bir etkinlikte bulunduğu için (Sosyal demokratların sıralarından "Dinleyin! Dinleyin!" sesleri) tutuklandığı son derece açık terimlerle bildiriliyordu.

Hiç kuşku yok ki, tutuklama askerî otoritenin zorunlu kıldığı bir tedbir değildi, hiç kuşku yok ki, bir cezanın yerine getirilmesi söz konusuydu. Ne var ki, yukarıda tanımlanan yöntem, öyle nedenlerle ve öyle bir tarzda kullanıldı ki, söz konusu yöntem en ağır ve en kınanacak biçimde bulunan bir siyasal zulüm kimliğine büründü.

Bildiğimiz gibi, söz konusu eylemin, Berlin gizli polisinin, Sınır Kentleri Yüksek Askerî Komutanlığı'na Bayan Luxemburg'un bazı toplantılarda görüldüğünü bildirmesinden sonra başlatılmış olması önemlidir. (Sosyal demokratların sıralarından "Dinleyin! Dinleyin!" sesleri.) Sınır Kentleri Yüksek Komutanlığı, Brandenburg kentinin en yüksek askerî makamı olarak, böyle zamanlar kendisine idarî bir organ olarak bağlı durumda bulunan, savcılığa, Bayan Luxemburg'a, siyasî faaliyetleri nedeniyle, toplantılar nedeniyle müdahalede bulunma emrini verdi. (Sosyal demokratların sıralarından "Dinleyin! Dinleyin!" sesleri.)

Askerî diktatörlükle sıkı işbirliği içinde olarak, burada adaletin hizmetine verilmiş olan casusluk sisteminin nasıl da hızlı işlediğini görün işte! 10 Şubat günü, Bayan Luxemburg, sınırlı sayıda parti üyesinin katıldığı, Charlottenburg'da yapılan bir toplantısında söz aldı. 13 Şubat tarihinden önce, Frankfurt am-Main'da tutuklanması emri verilmişti bile. Dolayısıyla, toplantı haberi orada bulunması gereken casus tarafından üç gün, daha doğrusu iki gün içinde —çünkü toplantı 10 Şubat akşamı yapılmıştı— ulaştırıldı ve şimdi de sizler bu casusun ücretini oylamaya koymalısınız, önce polis müfettişliğine, sonra yüksek komutanlığa, oradan da tutuklama emrinin verildiği Frankfurt am-Main'daki yüksek komutanlığa. Bugün bile, "kutsal

birlik" döneminde bile, halkın siyasal bakımdan ezilmesi amacıyla Prusya devletinin tekniği işte böylesine hızlı biçimde işler! Burada, Prusya devletinin mekanizması, şu son günlerde o denli övünülen alanlardakinden çok daha iyi biçimde kendini ortaya koydu.

Kalkıp da bana, Bayan Luxemburg'un toplantılarda hazır bulunduğu için, artık hasta olmadığı gerekçesiyle tutuklanmış olduğu" söylenmesin! Beyler, hasta olduğu halde, Alman halkının çıkarına, bütün uluslararası proletaryanın çıkarına partideki ödevini yerine getirmek için kendini zorlamasının tüm güçlerinin gerilimi sayesinde mümkün olduğunu biliyorum. Ne var ki, beyler, bu tedbirlerin onun söylediklerileyle hiçbir ilgisi olmadığına kim inandırabilir bizi? (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.)

Söylediği sözlerin siyasal içeriği, "artık hiçbir partiyi tanımayan" yetkililer için belirleyici olmuştu. Günümüzde geçerli olan vatansever denilen malı satmış olsaydı, bu şaşırtıcı saldırıya uğramamış olmakla kalmayacak, affa bile uğrayacaktı belki de! (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri.) Ne var ki, beyler, bugünkü katliama karşı, hasta olduğu halde, proletarya sosyalizmi yönünde, hareket etmeye çabaladı. Bu da yönetici sınıflara uygun düşmediği için müdahale edildi.

İşin daha da kötüsü, arkadaşım Luxemburg'u az önce anlattığım biçimde tutuklamakla da yetinilmemiş olmasıdır: Kaçmak istediğini, anlaşılan nedenlerle, kolayca ileri sürerek, şerefini lekelemeyi denediler.

Beyler, bayan Luxemburg Hollanda'da bulunan bir dostunun yanına gitmek istiyordu. Bu amaçla, yetkili polisten pasaport isteminde bulunmuştu; elbette ki, söz konusu polis de, ona verilen cezadan haberdardı ve üstelik pasaportu vermeden önce de Berlin Polis Müfettişliği'ne başvurup bilgi almıştı, ayrıca Berlin Polis Müfettişliği'nin de olanlardan haberi vardı elbette. Polisin dile getirdiği kuşkular karşısında, benim de yardımımla Frankfurt am-Main

savcısına, başka deyişle, söz konusu cezanın uygulanması için yetki sahibi olan görevliye, yurtdışına çıkma izni elde etmek amacıyla başvurmuştu tutuklanmasından bir gün önce. Bu isteğe ilişkin dilekçe Frankfurt'taki avukatına 17 Şubat günü öğleden sonra gönderilmişti.

Beyler, Bayan Luxemburg gibi bir kadının cezadan kaçanlardan olmadığını, Bayan Luxemburg gibi bir kadının düşmanlarının yüzüne bakacak kadar yiğit olduğunu ve bu savaş alanını, uluslararası gericiliğe, emperyalizme karşı öylesine büyük bir mücadelenin verilmesi gereken, özellikle şu içinde bulunduğumuz dönemde öylesine büyük bir mücadelenin verilmesi gereken, özellikle şu içinde bulunduğumuz dönemde öylesine önemli olan bu savaş alanını, Almanya'yı hiçbir zaman terk etmeyi de düşünmediğini belirtmeme gerek yok. Bunu anlamamak için, tümüyle Prusyalı polis ruhuna sahip olmak gerekir. Ne var ki, sözünü ettiğim olgular göz önüne alındığında, o anda yetkililerin izni olmaksızın sınırı aşabilmenin açıkça imkânsız olduğu göz önüne alındığında, firar konusunda duyulan şüphe üstüne yapılan gevezelik, zaten yeterince peşinden kovalanmış olan bu kadının şerefini lekelemek için yapılan bir girişimden başka bir şey değildir. Siyasal bakımdan suçlanan kişileri cezalandırmakla yetinmeyip, mümkün olduğunca şereflerini de lekelemeye çalışan Rus yönetimine tümüyle uygun bir şey bu.

Gerçekte, askerî otorite Bayan Luxemburg'un yabancı ülkelerde Almanyalı yönetici güçlerin arzu etmediği siyasal bir etkinlikte bulunmasını önlemek istedi. Yasal bahaneler ardına gizlenmek yerine, açık ve dürüst biçimde söylensin o halde.

Aynı şekilde, oy hakkını reddetmenizle, olağanüstü yasaların sürdürülmesini istemenizle ve her türlü iç reformu reddetmenizle aynı anlamı taşıyan tek bir şey vardır: Çarlık hükümetinin kanıtladığı siyasal körlük ve halka karşı beslenen düşmanlık, arkadaşım

Luxemburg'a karşı yapılan bu hareket, bizimle işbirliği içinde — herkes kendi ülkesinde— ve kendi hükümetlerine kesinlikle karşı olarak, Rus halkı kadar yabancı halkların çıkarlarına da, insanlığın ve uluslararası proletaryanın çıkarlarına hizmet etmeye çalışan, halkların kurtuluşu ve halklar arasında barışın kurulması uğrunda verilen mücadeledeki sevgili dostlarımız Rus sosyal demokrat milletvekillerinin Duma'da tutuklanmalarının tıpatıp aynısıdır. Milletvekillerinin Duma'da tutuklanmaları, gözü görmeyen yüzbinlerce insanın gözlerinin bile açılmasına nasıl yardım ettiyse, yoldaşlarımız Luxemburg'a karşı yapılan hareketin de çok sayıda kişiyi uykudan uyandırdığına (Sosyal demokratların sıralarından "Çok doğru!" sesleri), özgür bir Prusya ve soykırımın sona erdirilmesi uğruna verilen mücadeleyi kolaylaştıracağına inanıyoruz. (Sosyal demokratların sıralarından alkışlar.)

ALBERT BAUMEISTER'E

Berlin, 18 Mart 1915

Değerli Yoldaş Baumeister!

Beni, *I.K.*'ya[3] saldırıda bulunma kararı almaya iten şey, belgelerin derlenip, sunulma biçimidir. Savaşa karşı her türlü muhalefeti, barıştan yana her türlü hareketi, bütün ülkelerin emekçilerinin çıkarlarının ortak olduğunu gösteren yurtdışındaki bütün olayları, bütün demeçleri bildirecek olan bir uluslararası yazışmayı bütün kalbimle selâmlayacağım. Demeçleri ve olayları tek yönde sunmak da elbette ki, zorunlu ve kaçınılmazdır. Ne var ki, bunları ilk plana koyup bütün ötekileri de ikinci plana itmek, şovenizme teşvik etmek, Enternasyonal'e zarar vermek ve geleceğini tehlikeye atmak, savaşı sürdürmek, Alman proletaryasını karışıklığa itmek, sınıf mücadelesini son derece tehlikeli biçimde güçleştirmektir. Yanılgıya düşülmemesini isterim: Proletaryanın bütün bu tehlikelerin üstesinden

---

3) *Internationale Korrespondenz*, malî bakımdan Alman Sendikaları Genel Komisyonu tarafından desteklenen, sağ sosyal demokrat Albert Baumeister'ın yönetiminde bulunan işçi hareketinin ve uluslararası siyasetin sorunları için basın servisi. Savaş sırasında sosyal demokrat partinin şoven siyasetini destekledi. 1914 ile 1917 yılları arasında Berlin'de yayımlandı.

geleceğinden kuşku duymuyorum. Karamsar değilim, iyimserim, savaşçı bir iyimserim.

Başka şeylerle karşılaştırıldığında hiç olmazsa ikinci derecede bulunan birkaç yanlışınız nedeniyle sizleri kınamak niyetinde değilim.

Ne var ki, son derece hızlı biçimde altını çizmek istediğim bir şey var. Son sayınızdan birinde, Luxemburg yoldaşın tutuklanması üstüne bir haber yayımladınız. Aradan geçen süre içinde kuşkusuz farkına vardığınız gibi, yanlıştır bu haber. 13 Şubat tarihinde tutuklanma emri verilmişti bile ve bunun nedeni de, yapılan değişik toplantılardı, özellikle de 10 Şubat günü Charlottenburg'da yapılan toplantıydı. Pasaport olayı ancak ayın 17'sinde ortaya çıktı: Pasaport —aynı gün yurtdışına çıkma izni de Frankfurt am-Main savcısından isteniyordu— isteğinde bulunuldu polisten; aynı 18'inde de polisin verdiği emir üstüne Luxemburg tutuklandı. Dava günü, Rosa, Londra'dan Frankfurt'a geldiği ve Nisan 1914'te de, cezaya çarptırılmış olduğu halde, savcının verdiği izinle yurtdışına gitmiş olduğu için, "firardan şüphelenme" bahanesi son derece rezilcedir.

Sizden, gelecek sayınızda bu düzeltmeleri yapmanızı ısrarla rica ediyorum. Bütün bunlar belgelere dayanmaktadır. Bu konuda daha ayrıntılı biçimde tartışmaya gönülden razıyım: Siyasal anlayışlarımız arasındaki temel karşıtlık *I.K.* konusundaki ayrılıklarımızın temelinde bulunmaktadır doğal olarak. Ne var ki, Reichstag'ın kapanış gününü izleyen gün, öğleden önce, kışlada bulunmam gerekiyor. Bu nedenle çok kısa zamanım var.

Sosyal demokrat selâmlar.

K. Liebknecht

SAVAŞ VE SOSYAL DEMOKRASİ

Savaş, bütün alanlarda müthiş altüst oluşlara, hattâ proletaryaya bir eylem aracı olarak savaşı istemese bile, proletaryaya yararlı olacak altüst oluşlara neden olabilir. Savaş patlak verdiğinde, içlerinden birinin proletarya hareketi için başka birinden daha elverişle olabileceği, değişik yönlerde kendini sürdürebilir teorik olarak. Proletaryanın siyaseti savaşı belirli bir yararlı yöne doğru çevirmeye çabalamalı mıdır gene de? Bununla ilgilenmesi gerektiği, hattâ —muhalefet yoluyla— bunu herhangi bir biçimde etkileyebileceği de, hiçbir kuşkuya yer vermez. Ne var ki, bu soruya olumsuz bir cevap vermek gerekir, bunun birçok nedeni var. İlk başta, tam da bu nedenle savaştan yana çıkmaksızın, sözü edilen bu hedefe doğru yönelmek mümkün müdür? Bu türden her eylem, savaştan yana olumlu bir eylemle sonuçlanacaktır zorunlu olarak ve bu konuda gösterilebilecek olan bütün sakınmalar da bir süsten öteye geçmeyecek; bu ise, en sonunda, sosyalizmin büyüklük hakkını bir tabak mercimeğe satmak anlamına gelecektir. Bundan başka, savaşın sonucunun sunduğu tüm imkânları, özellikle de bunların işçi hareketi açısından sahip oldukları yararı açık ve eksiksiz biçimde görmek imkânsızdır. Değişik ülkelere göre, buna verilecek karşılık da küçük ölçüde değişik olacaktır; bundan çıkan sonuç ise, ortak

bir uluslararası eylem değil, akla sığmaz bir tahmin siyaseti ve uluslararası çapta bir dağılma olacaktır.

Bundan sonra da, sivil ve askerî hükümet, denetlenemeyen dolapları için mümkün olan en elverişli koşullar içinde, kendi planlarını, yani yönetici sınıfın planlarını izler. Bugün için Almanya'da hüküm süren anayasal koşullarda hükümete yapılacak "olumlu" bir eylemin yardımıyla, savaş siyaseti üstüne herhangi bir etki ve denetimde bulunma imkânının, barış zamanında dış siyaset üstüne yapılan bir etki ile uygulanan bir denetimin sahip olduğundan, bilindiği gibi, daha da az başarı şansı vardır. Son olarak da, emperyalist bir savaşta, savaşın ortaya koyduğu soruna getirilebilecek tüm çözümler de emperyalisttirler: İçlerinde sosyal demokrasinin benimseyebileceği tek bir tane bile bulunmayan militarist saldırı çözümleri.

Kuşkusuz, sosyal demokrasi sahip olduğu etkiyi uluslararası proletaryaya mümkün olduğu kadar az zarar verecek bir çözüm lehine kullanmalıdır. Ama bunun için de, tek bir güç vardır: Sınıf mücadelesinin gücü. Sınıf mücadelesi dışında, proletarya güçsüzdür; savaşın hedefi üstüne, savaşın gidişatı üstüne bir etkide bulunmasına bir sınıf mücadelesi, acımasız bir muhalefet imkân verebilir ancak.

Savaş içinde proletaryanın sahip olduğu tarihsel görev, savaşı desteklemek, halklar arasındaki nefreti alevlendirmek, savaşçı heyecanı arttırmak değil, savaşa karşı mücadele etmek, uluslararası dayanışma lehine propaganda yapmak, sınıf mücadelesini güçlendirmektir.

Savaş zamanında sosyal demokrasinin tavrını içinde bulunulan anın askerî durumuna yalnızca dar ve sınırlı bir görüş bağımlı kılabilir. Açık, kararlı, tutarlı bir tavır mümkün değildir böylece, açık ilkelere sahip bir anlayışın sarsılmaz toprağında oluşabilir ancak. Yöneliş konusunda sağlam bir ilke zorunludur ve bu da savaşın

tarihsel özelliğinden başka bir şey olamaz. Ne var ki, bu, emperyalist bir kimliktir, kapitalist fetih savaşının kimliğidir.

Çatışmanın bu kimliğini, istediği gibi değiştiremez proletarya, emperyalist savaş hedefleri üstüne herhangi bir etkide bulunabilir olsa olsa.

Ama düşmanlıkların sona erdirilmesi konuşunda proletaryanın yaptığı bu etkinin bile, ancak sınıf mücadelesiyle mümkün olduğu söylenebilir. Sosyal demokrasinin barış lehine yaptığı her eylem — doğası ne olursa olsun— uluslararası bir yankıya sahip olduğu ölçüde etkili olabilecektir ancak, bunun da sahip olacağı tek güç söz konusu yankıyı doğuran ülkedeki devrimci dalganın gücüdür. Ama her ülkenin sosyal demokrasisinin Enternasyonal adına konuşmaya ve militarizm ile kapitalizme karşı sosyalist bir mücadeleyi sürdürdüğü ve sosyalist bir dille konuştuğu ölçüde de uluslararası bir biçimde hareket etme imkânına hakkı vardır.

KARAR

1) Savaş, bizim her zaman mücadele ettiğimiz bir siyasetin, silâhlanma yarışının, gizli diplomasinin sonucu değildir yalnızca, işçi hareketine karşı yönelen bonapartist bir girişim değildir. Emperyalisttir, tarihsel doğası budur işte: Patlak verme biçimi, sürdürdüğü amaçlar, kapitalist fetih ve yayılma amaçları bunu gösteriyor. Bütün bunlar, militarist partinin Avusturya militarist partisiyle işbirliği içinde, söz konusu bu partinin isteyerek yarattığı karışıklık sayesinde, savaşa neden olduğu Almanya için en yüksek derecede geçerlidir. Bir emperyalist haydutluk savaşı sürdüren düşmanın ülkeye yaptığı saldırılar nedeniyle, savaş ülke topraklarının savunulması için verilen bir savaş halini almaz yine de. Bu saldırılar her fetih savaşının tehlikesidirler. Emperyalist savaş, emperyalist güçlerin egemen olduğu kapitalist bir hükümet tarafından sürdürülmek-

tedir. Bu nedenle, doğası bakımından emperyalist olan, savaşın onun tarafından bir ulusal savunma savaşı olarak sürdürüldüğünü ileri sürmek saçmalıktır. Savaş kredileri de emperyalist amaçlara hizmet etmektedirler dolayısıyla.

2) Halkların mutluluğu iktisadî ve toplumsal gelişmeye ayrılmazcasına bağlıdır. (Bkz. *Gençler Enternasyonali*, Sayı 2, *Implacabilis* imzalı başyazı.) Proletaryanın sınıf mücadelesi ancak uluslararası düzlemde sürdürülebilir, ancak uluslararası bakımdan başarıya ulaşabilir. Bir ülkenin işçi sınıfının uğradığı her zarar bütün öteki ülkelerin proletaryasına yansır. Hiçbir ülkenin proletaryası, başka bir ülke proletaryasının bir bozgunun sonucunda ortaya çıkan zararlara katlanmasına katkıda bulunamaz. Bütün ülkelerde sosyalistlerin ödevi böyle zararların ortaya çıkmasını engellemek olmalıdır.

Sosyalistlerin ödevi fetihlere yer vermeyen, hiçbir ülkeyi aşağılamayan bir barışı zorunlu kılmaktır, bütün savaşan ülkelerde böyle bir sosyalist barış lehine gittikçe büyüyen bir hareketi uyandırmak için her şeyi yapmak gerekir. Belirli bir ülkede savaşın herhangi bir biçimde teşvik edilmesi bu görevi güçleştirir. Sosyalistler, savaş karşısındaki tavırlarını bu enternasyonalist bakış açısına uygun kılmalıdırlar, bunu da ayrı ayrı ele alınan her halkın çıkarı için yapmalıdırlar.

Kredilerin onaylanması, emperyalist savaşa getirilen bir destektir. Kredilerin onaylanması sosyal demokrasinin programına, uluslararası kongrelerin kararlarına ve sosyal demokrasinin kendisinin özüne karşıdır.

ANA DÜŞMAN KENDİ ÜLKEMİZDEDİR(*)

Avusturya'nın Sırbistan'a saldırısından beri, altı aydan beri beklenmesi gereken şey gerçekleşti: İtalya ile savaş, işte karşımızda.

Savaşan ülkelerin halk kitleleri resmî yalanların ağından kendilerini kurtarmaya baladılar. Dünya savaşının nedenleri ve amaçları patlak vermesindeki sorumluluğun nedenleri ve amaçları Alman halkı tarafından da anlaşılmıştır. Savaşın kutsal amaçları çılgınlığı yavaş yavaş ortadan kalktı, savaşçı heyecan yatıştı, hızlı bir barışa duyulan istek, ordu içinde bile güçlü biçimde gelişti her yerde.

Bu ise, selâmeti boşu boşuna kendi çevrelerinde arayan Alman ve Avusturya emperyalistleri için ciddî bir kaygı nedenidir. Selâmete ulaşmış gibi görünüyorlar. İtalya'nın savaşa girmesi halklar arasında nefrete dayanan yeni taşkınlıklar yaratmak, barış isteğini boğmak, kendi hatalarının izlerini silmek için istedikleri fırsatı veriyor. Alman halkının unutma yeteneği üstüne, çok uzun zaman boyunca gösterdiği sabrı üstüne tasarılar oluşturmaktalar.

Bu güzel plan gerçekleşseydi eğer, on aylık kanlı deneyin sonucu yıkılmış olacak, uluslararası proletarya yeniden silâhı elinden alınmış, bağımsız siyasal etken olarak tümüyle dıştalanmış olacaktı.

---

*) İtalya'ya savaş ilânı nedeniyle yayımlanan bildiri, Mayıs 1915.

Alman proletaryasının uluslararası sosyalizme sadık kalmış olan bölümü bu canavarca dönemde tarihsel görevinin bilincinde ve bu göreve yaraşır durumda olursa, bu plan başarısızlığa uğramak zorundadır.

Halk düşmanları kitlelerin unutma yeteneğine bel bağlamışlardı: Yaptıkları bu hesaba şu sloganla karşı koyacağız:

Her şeyi öğrenmek, hiçbir şeyi unutmamak!

Hiçbir şeyi unutmamak!

Savaşın ilânı sırasında, gözalıcı tekerlemelerin yardımıyla, yönetici sınıflar tarafından kapitalist savaş amaçlarına kazanılmış olduklarını gördük kitlelerin. Demagojinin parıltılı sabun balonlarının patladıklarını, çılgınca yaz hayallerinin uçup gittiğini, halkın üstüne, mutluluk yerine, yoksulluk ve derin acıların çöktüğünü, dulların, yetimlerin gözyaşlarının dereler gibi aktığını gördük, üç dereceli seçim sistemi utancının kendini devam ettirdiğini gördük, yarı-mutlakiyetçilik, Junkercilik, militarizm, polisin keyfî yönetimi dörtlüsünün aralıksız biçimde göklere çıkarılmasının acı bir gerçek halini aldığını gördük.

Tecrübe bize uyarıda bulundu: Her şeyi öğrenmek, hiçbir şeyi unutmamak!

İtalyan emperyalizminin kendi haydutluk siyasetini gizlemek için kullandığı söylevler iğrençtir! Kutsal birliğin artık sırasın bir hal almış olan surat buruşturmanın bile eksik olmadığı bu Romalı traji-komedya iğrençtir! Ne var ki bütün bunlarda, 1914 yılının Temmuz-Ağustos aylarında kullanılan Alman ve Avusturya yöntemlerinin, tıpkı bir ayna karşısındaymış gibi, tanınması daha da iğrençtir.

Savaşı körükleyen İtalyanlar yok edilmeyi haketmişlerdir. Ne var ki bunlar savaşın patlak vermesinin ana sorumlusu olan, Almanyalı ve Avusturyalı savaş kışkırtıcılarının taklidiydiler ancak. Hepsi bir hesap!

Alman halkı bu yeni deneyim için kime minnettardır? Birbiri üstüne yığılacak olan yeni mezarların hesabını kime sormalıdır?

Yangın İtalya'ya daha sonra yayılmış olsa bile, Avusturya'nın Sırbistan'a 23 Temmuz 1914 tarihinde gönderdiği ültimatom dünyayı alevlendiren meşaleydi.

Bu ültimatom dünyanın yeniden paylaşılması için işaret oldu, kapitalist haydutların bütün devletlerini de zorunlu olarak sürükledi.

Bu ültimatom Balkanlar'da, Anadolu'da ve bütün Akdeniz havzasında hegemonya sorununu ortaya koydu ve hemen o anda da bir yandan Almanya ile Avusturya, bir yandan da İtalya arasındaki antagonizmaları keskinleştirdi.

Eğer bugün Alman ve Avusturyalı emperyalistler İtalya'nın ihanetinin kulislerine, İtalyan haydutluk siyasetinin çalıları arkasında gizlenmeye çalışıyorlarsa, yıkıp geçilmiş suçsuzluğun ahlâkî öfkesinden vazgeçiyorlarsa, Roma'da tıpkı kendileri gibi kişiler bulmadılarsa, en acımasız alayları hak ediyorlar.

Tam da İtalya sorununda Alman halkıyla nasıl oynandığını, son derece saygıdeğer Alman yurtseverlerinin onunla nasıl oynadıklarını unutmamak gerekir.

Her zaman için, İtalya ile üçlü ittifak bir şaka olmuştu ancak. Bu noktada aldatıldınız.

Bilgili kişiler, savaş durumunda İtalya'nın Avusturya ile Almanya'nın kesin rakibi olacağını bildiler her zaman, İtalya size yanlış olarak güvenilir bir müttefik diye tanıtılıyordu.

Üçlü ittifak —bunun imzalanması ve yenilenmesi için kimse ne düşündüğünü sormadı size— Almanya'nın siyasal kaderine büyük ölçüde karar veriyordu. Oysa bugüne gelinceye kadar, hiç kimse kalkıp da bu anlaşmadan tek bir söz bile bildirmedi size.

Küçük bir kliğin çoğunluğu hazırlıksız yakalamasına imkân veren, Avusturya'nın Sırbistan'a gönderdiği ültimatom Avusturya ve

İtalya ile olan ittifak anlaşmasına yapılan bir saldırıydı ve hiç kimse de size bir şey söylemedi bu konuda.

Bu ültimatom İtalya'nın kesin muhalefetine rağmen gönderilmişti ve bu konuda size hiçbir şey söylenmedi.

Bu yılın 4 Mayıs'ından beri, Avusturya ile olan ittifak İtalya tarafından bozulmuştu. 18 Mayıs tarihine kadar, bu olay Alman ve Avusturya halklarından gizlenmişti, hattâ, her türlü gerçeğe gözdağı vererek resmî yetkililer tarafından ısrarla yadsınmıştı. Alman halkı ve Reichstag, Almanya'nın Belçika'ya 2 Ağustos 1914 tarihli ültimatom konusunda da aldatılmıştı gene aynı şekilde.

Avusturya ve Almanya'nın İtalya ile yaptıkları ve bu ülkenin müdahalesinin de bağımlı olduğu görüşmeler konusunda söyleyecek sözünüz olmadı. Bu hayatî sorunda sizlere çocukmuşsunuz gibi davranıldı, oysa savaş taraftarları, gizli diplomasi, Berlin ve Viyana'daki bir avuç insan Almanya'nın kaderi üstüne zar atıyorlardı.

Lusitania'nın torpillenmesi İngiltere, Fransa ve Rusya'da savaştan yana olan partiyi güçlendirmekle, Birleşik Devletler'le ciddî bir çatışma yaratmakla, bütün tarafsız ülkelerde Almanya'nın şiddetle kınanmasına neden olmakla kalmayıp, tam da kritik anda, İtalya'da savaştan yana olan partinin uğursuz eserini de kolaylaştırdı ve bu konuda da Alman halkının sesini çıkarmaması gerekti: Sıkıyönetimin çelik bileği boğazını sıkıyordu onun.

Daha o yılın mart ayında, barış yolu açılabilirdi —İngiltere barış önerisinde bulunmuştu— ne var ki, Alman emperyalistlerinin çıkarcı düşüncesi bunu geri çevirdi. Belçika ile Fransa'nın Lorraine bölgesinin ilhakıyla, sömürgelerin fethiyle ilgili olanların muhalefeti nedeniyle, bütün Alman denizcilik ve ağır sanayi kumpanyaları sahiplerinin muhalefeti nedeniyle de zengin umutlarla dolu olan barış çabaları başarısızlıkla sonuçlandı.

Bu da gizlendi Alman halkından; kendisine başvurulmamıştı.

Bu canice savaşın sürdürülmesi için, diye soruyoruz, Alman halkı kime borçludur, İtalya'nın müdahalesi için kime minnet borçludur? Kendi ülkemizeki sorumsuz sorumlulara değilse kime?

Her şeyi öğrenmek, hiçbir şeyi unutmamak!

Geçen yaz Almanya'da olan olayların İtalya'daki kopyası düşünce sahibi kişiye kendini yeni bir savaş sarhoşluğuna teslim etmesi için hiçbir gerekçe sağlayamaz, ama siyasal ve toplumsal bir adalet şafağının sahte umutlarını dağıtmak için bir neden, siyasal sorumlulukların aydınlatılması için yeni bir ışık, Avusturyalı ve Almanyalı savaş kışkırtıcılarının temsil ettikleri bütün tehlikeyi göstermek için yeni bir ışık, onlara karşı çıkarılan yeni bir suçlama tezkeresi sağlar yalnızca.

Ama öğrenmek ve unutmamak gereken şey, İtalyalı yoldaşlarımızın savaşa karşı sürdürdükleri ve hâlâ da sürdürmekte oldukları kahramanca mücadeledir de, özellikle de bu mücadeledir işte. Basın yoluyla, sokak gösterilerinde, açık toplantılarda, yöneticilerin saldığı milliyetçi dalgaların öfkeli saldırısını hiçe sayarak, hayatları pahasına, devrimci bir güç ve gözüpeklikle sürdürdükleri mücadeledir öğrenip unutmamak gereken şey. Mücadelelerinin başarıya ulaşmasını coşkun biçimde istemekteyiz! Anlayışları bizlere örnek olsun! Enternasyonal'in modeli olması için çabalayın!

Ağustos ayının ilk günlerinden başlayarak gerçekleşmiş olsaydı eğer, dünya çok daha iyi durumda olurdu. Uluslararası proletarya çok daha iyi durumda olurdu.

Ne var ki kararlı bir mücadele isteği "çok geç" diye bir şey tanımaz.

Bizleri evrensel katliamın çukurunda gittikçe daha derinlere doğru itmekten başka bir sonucu olmayan, saçma "Sonuna kadar!" sloganının sonu geldi. Uluslararası emperyalist katliama karşı uluslararası proleter sınıf mücadelesi, içinde bulunduğumuz anın buyruğu budur işte.

Her halkın ana düşmanı kendi ülkesindedir!

Alman halkının ana düşmanı Almanya'dadır: Alman emperyalizmi, savaştan yana olan Alman partisi, Alman gizli diplomasisi. İşte Alman halkı için, mücadelesi kendi ülkesindeki emperyalistlere doğru yönelmiş olan, başka ülkelerin proletaryasıyla işbirliği yaparak siyasal bir mücadelede savaşması gereken düşman, işte kendi ülkesindeki bu düşmandır.

Alman halkıyla tek bir bütün oluşturuyoruz; Almanya'nın Tirpitz'leri[4] ve Falkenhayn'ları[5] ile, siyasal baskı, toplumsal kölelik getiren Alman hükümetiyle ortak olan hiçbir şeyimiz yok. Bunlara hiçbir şey yok, her şey Alman halkına! Her şey uluslararası proletarya için, her şey Alman proletaryası için, her şey ayaklar altına alınan insanlık için!

İşçi sınıfının düşmanları kitlelerin unutma yeteneğine bel bağlıyorlar; yanılmış olmalarını sağlayın! Kitlelerin aldırmazlığına dayanarak tasarılarda bulunuyorlar, ama bizler size şu heyecanlandırıcı çağrıda bulunuyoruz:

Emperyalizmin pokercileri halkın sabrını daha ne zamana kadar sömürecekler? Bitsin artık bu katliam!

Kahrolsun ülke içindeki ve dışındaki savaş kışkırtıcıları!

Solkırımına son!

Bütün ülkelerin proleterleri! İtalyalı kardeşlerinizin kahramanca örneğini izleyin! Sosyalist bir barış için, gizli diplomasinin komplosuna karşı, emperyalizme karşı uluslararası sınıf mücadelesinde birleşin!

Ana düşman kendi ülkemizdedir!

---

4) Alfred von Tirpitz (1849-1930); amiral ve devlet adamı, Alman donanmasını örgütledi.

5) Erich von Falkerhayn (1861-1922), 1913 yılında Prusya Savaş Bakanı idi. Ordu başkanıydı, ama Verdun'dan sonra görevinden alındı.

ZİMMERWALD KONFERANSINA[6]

2 Eylül 1915

Değerli yoldaşlar!
Hızlı bir biçimde yazdığım şu birkaç satırı bağışlayın. Militarizm tarafından kapatılmış, eli kolu bağlı bir durumdayım. Bu nedenle sizlere doğru gelemem. Ama yüreğim, ruhum, bütün varlığım sizlerle birliktedir.

Yerine getirmeniz gereken iki önemli göreviniz var: Bir tanesi güç, kesin ödev; ötekiyse, kutsal, umut ve coşku görevi.

Almanya'da, Fransa'da, İngiltere'de ve başka ülkelerde, Enternasyonal'in kaçakları ve dönekleriyle amansızca hesaplaşma.

Hayatlarını feda etmek pahasına bile olsa, uluslararası emperyalizmin karşısında bir parmak bile gerilememeye kararlı olanların, bayrağımıza bağlı kalanların yüreklendirilmesi, karşılıklı haberleşme. Ve uluslararası sosyalizme sağlam biçimde kök salmış olarak, sebat etmeye, sebat etmeye ve çarpışmaya kararlı olanların saflarında düzeni sağlamak.

---

6) Zimmerwald hareketinin belgeleri Horst Lademacher tarafından yayımlanmıştı. *Die Zimmerwalder Bewegung*, Paris-La Haye, Mouton, 1967, 2 Cilt.

Dünya savaşı karşısındaki tavrımızın ilkelerini, kapitalist toplum karşısındaki tavrımızın özel bir durumu olarak, kısaca formüle etmek. Kısaca, hiç olmazsa böyle olmasını umut ediyorum. Çünkü hepimiz bunda aynı düşünceyi paylaşıyoruz, aynı düşünceyi paylaşmalıyız.

Bu ilkelerden, pratik sonuçlar çıkarmak söz konusudur her şeyden önce. Acımasızca, bütün ülkeler için!

İç barış[7] değil, iç savaş! Sözde ulusal ahenge karşı sınıfların söz de yurtsever ahengine karşı proletaryanın uluslararası dayanışması, barış için, sosyalist devrim için uluslararası sınıf mücadelesi. Düzenlemek gereken şey, nasıl mücadele etmemiz gerektiğidir. Sıkı bir işbirliği ile, ülkeler arasındaki karşılıklı değiş tokuş ile, karşılıklı bir rekabetle ancak, en büyük ölçüde güç toplanabilecek, en büyük ölçüde başarı elde edilecek.

Her ülkedeki dostlar, bütün öteki ülkelerdeki dostların umutlarını ellerinde bulundurmaktalar. Fransız sosyalistleri ve Alman sosyalistleri, her şeyden önce, sizler, ulusal birlik sloganının sizleri aldatmasına izin vermeyin —buna karşı korunmuş durumdasınız!— ama, aynı ölçüde tehlikeli olan, parti birliği sloganı da sizleri aldatmasın. Bu sloganın her biçimde reddedilmesi, hükümetin resmî bir siyasetine her karşı çıkışınız, sınıf mücadelesi ilkesinin yiğit biçimde her ileri sürülmesi, proletaryanın barış isteği lehine, bizimle dayanışma içinde olduğunuzun yiğit biçimde her ileri sürülmesi, savaşçı ruhumuzu güçlendirir, dünya proletaryası için, iktisadî ve siyasî kurtuluşu için, kapitalizmin zincirlerinden kurtuluşu için, ama aynı ölçüde uluslararası niteliğe sahip olan, Çarlığın, Kayzerciliğin, Junkerciliğin, militarizmin zincirlerinden kurtuluşu için Almanya ile aynı yönde hareket etme isteğimizi, gücümüzü arttırır; Alman

---

7) "*Burgfriede*" kelimesi kelimesine "kamu huzuru" anlamına gelir.

emperyalistlerinin toprak fethi siyasetine karşı, ne şiddete ne de ilhaklara yer veren hızlı bir barış için, ulusların Niobe'si, talihsiz Belçika'ya özgürlük ve bağımsızlık, Fransızlar'a da Fransa'yı verecek bir barış için Almanya'da mücadele etme yeteneğimizi güçlendirecektir.

Fransız kardeşler! İçinde bulunduğunuz trajik durumun özel güçlüklerini biliyor ve bütün halkların işkence edilmiş, acılar çekmiş kitlesiyle birlikteymiş gibi sizinle birlikte acı çekiyoruz. Bizim acımızın sizin de acınız olduğunu bildiğimiz gibi, sizin felâketiniz bizim de felâketimizdir. Mücadelemiz sizin de mücadeleniz olsun! Size yardım etmeyi vaat ettiğimiz gibi, yardım edin bizlere!

Yeni Enternasyonal, eskisinin yıkıntıları üzerinde doğacaktır, yeni, daha sağlam temel üstünde, eskisinin yıkıntıları üstünde doğabilir yalnızca. Bütün ülkelerdeki sosyalist dostlar, geleceğin yapısının ilk taşını koymanız gerekiyor bugün. Sahte sosyalistlere karşı acımasaz bir karar verin! Almanya da dahil olmak üzere, bütün ülkelerde duraksama içinde bulunanları acımasızca eleştirin! Hedefin yüceliği bugünkü iğrençliklerin ve küçüklüklerin, yaşadığımız bu korkunç zamanların yoksulluğunun üstüne çıkaracaktır sizleri!

Yaşasın halklar arasında gelecekte kurulacak olan barış! Yaşasın anti-militarizm! Yaşasın halkların kurtarıcısı, uluslararası devrimci sosyalizm!

Bütün ülkelerin proleterleri, yeniden birleşin!

K. Liebknecht

ARALIK 1915'İN ADAMLARI

Savaşla geçen on sekiz aydan sonra, savaş kredilerini reddedenlerin sayısı, krediler için yapılan beşinci istek dolayısıyla, 21 Aralık 1915'de, yirmiye yükseldi. Kurtuluş bu mu? İçinde bulunulan durum aldatabilir. Açık bir bilanço çıkaralım.

Sosyalizmin ve emperyalizmin özü, proletaryanın savaşa ve emperyalizme karşı görevleri, mücadele yöntemleri konusunda aynı düşünceyi benimseyen, kararlı biçimde önde yürüyen, amaçları açık, eylemde bulunabilen bir grup olan parlamento grubunun bir azınlığından, savaşa, hükümete ve bugünkü toplumsal düzene karşı yorulmak bilmeksizin sınıf mücadelesini sürdürmeye kararlı olan, çoğunluğa karşı verdiği açık bir mücadele içinde parlamento dışındaki kutsal birliği parçalamaya kararlı olan bir parlamento azınlığından, hiçbir devrimci gücü engellemediği gibi, tersine daha yenilerini de yaratacak bir azınlıktan kaynaklanabilirdi kurtuluş.

21 Aralık adamlarını ve hareketlerini buna göre değerlendirelim.

Temel anlayışları benimsiyorlar mı? Hiçbir şekilde. Yalancı bir slogan olan ulusal savunma sloganını destekleyen ve fetihlere karşı çıkan her türlü kişinin, Hindenburg ile Falkenhayn'a bel bağlayarak, Almanya'nın yeterince üstün gelmiş olduğunu düşünen, "güvenliğe" inanan bu kişiler yanında her fırsatta "samimi yurtseverlikleri"ni gösteren, ama, bir buçuk yıl sonra, emperyalist "vatan

savunması" çorbasında ilhaklar siyasetinin kılını bulan ulusal savunma sloganını reddeden ilkesel enternasyonalizmin şu birkaç temsilcisi kimdir? 4 Ağustos siyasetinin yandaşları ve muhalifleri - ateşle su yanyana! İnsanların sahip oldukları bütün hakların ayaklar altına alındığı anda, etkileme hakkının kaldırılmasını savaşçı barbarlığın çılgınlıklarına karşı mucizeli bir merhem ve halklar arasındaki barış cennetinin anahtarı ya da en azından bekleme odası olarak kabul eden misilleme ilkesi yandaşları bile.

İlkeler konusunda oybirliği her ciddî eylemin ilk koşuludur. Bu ise Aralık adamlarında tümüyle eksiktir.

Çoğunluk karşısında benimsenecek tavır konusunda aynı düşüncedeler mi? Hiçbir şekilde değiller. İçlerinden yalnızca birkaçı, çoğunluğa karşı, mücadeleyi, eylemlerinin kalıcı bir ilkesi haline getirmeye hazır bulunmakta. İçlerinden pek çoğu krediler sorununda "disiplinin bozulması"ndan öteye gitmeye cesaret edemiyor, "disiplin anlayışları"nı aldatmaya çalışıyor, partinin birliğini savunmaya söz veriyor, isyancı kitleleri yatıştırmanın en iyi yolu olarak kendilerinin gecikmiş radikalizmini övüyor, silâh kardeşliklerinin gelecekte yeniden kurulmasının bekleyişi içinde hem kendilerini hem de çoğunluktaki meslektaşlarını avutuyorlar. Kitlelerin ruh durumuyla muhalefete doğru itilen Aralık dönmelerinin güveni, kararlılığı hani nerede? Üstüne herhangi bir yapı dikebilmek için bu batağın kayaya dönüşmesi gerekecek.

Güçlü bir devrimci eyleme topluca hazır bulunmak, sosyalizm için bugün doğru olan tek etkinliğin, yani savaşa ve emperyalizme karşı devrimci sınıf mücadelesinin ikinci koşuludur. Bu koşul da Aralık adamlarında eksiktir.

Kautsky'nin hayır duasıyla oluşan 21 Aralık muhalefeti, o zaman birleşik bir cepheyi bile temsil etmiyordu, bu özel durumda en gözde olan, türdeş olmayan öğelerin karışık bir toplaşmasıydı, ancak, teorik olduğu kadar pratik anlayışlarının da önceden tutarlı bir

sosyalist siyaset sürdürmeyi imkânsız kılacak ölçüde çelişkili, öylesine farklı bir canlılık ve kararlılığa sahip olduğu bir gruptu ancak; en ileri öğelerin eylemini engellemiş olsa, ciddî bir tehlike sunmuş olabilecek bir yığışımdı ancak.

Ama 21 Aralık 1915'in kendisi bile bu tezin parlak biçimde reddedilmesi değil mi? Hiçbir şekilde değil! Bu "grup"un güçsüzlüklerini gösterir. Hiç kuşkusuz, savaş kredilerine karşı oy kullanmak ileri doğru atılmış bir adımdı. Hiç kuşkusuz, on yedi ay gecikmeli bile olsa, Reichstag'ın tüm üyelerinin katıldığı oturumunda harekete geçip konuştuklarında, on sekizler disiplini bozmanın ârafından geçtiler. Ne var ki söylediklerinin içeriği eylemin piçliğini hemen ortaya koydu. Çoğunluk karşısında ve hattâ hükümet ve burjuva partiler karşısında çok sert bir tavır almaktan kaçınıyorlar: Parlamento üyeleri arasında geçen şiddet sahnelerinin gösterisini sunmak ve —Tanrı aşkına!— burjuvaları öfkelendirmek gerekmiyordu. Savaş zamanında ve sıkıyönetim altında, iyi yetişmiş sosyal demokratlara yaraştığı gibi, uslu ve seçkindik. Her şeyden önce Burgfriede! Demeçleri gökgürültüsünün patırtısı ve şimşeklerin aydınlığı içinde patlamalıydı —oysa sesi yumuşaktı—, "ılımlı" devlet adamlarının düşünceli tavrına sahipti.

Savaşa karşı muhalefet bütün bakımlardan güçsüz ve boştur; yalnızca bir bakımdan güçlü ve tartışılmazdır: Savaş ve barış zamanında sosyalist taktiğin egemen güdüleri olarak, işçi sınıfının çıkarlarının ortaklığının, kapitalist rejime olan temel muhalefetinin ve uluslararası sınıf mücadelesinin tanınması. Bundan çıkan sonuç ise şudur: Kapitalizmin en yüksek aşaması olan emperyalizme karşı amansız mücadele; emperyalizmin kendini dile getirdiği en yüce biçimler olan savaş ve "kutsal birlik"e, sınıf mücadelesinin ve uluslararası dayanışmanın yadsınması olan savaş ve "kutsal birlik"e karşı amansız mücadele.

İlkece emperyalizmi reddeden ve kendini, savaşın, hükümetin

ve varolan toplumsal düzenin tarihsel özüne göre, savaşa ve kutsal birliğe oranla belirlemeyen her siyaset; "ulusal savunma" sloganını kabul eden ve hükümet ile savaş karşısındaki tavrını içinde bulunulan anın askerî durumuna ya da savaşın hedeflerine ilişkin herhangi bir demece bağımlı kılan her siyaset, resmî olarak hükümete alınmış olan çoğunluğun ilkesiz siyasetinden ancak daha büyük bir tutarsızlıkla ayırır kendini. Bu yönde verilen her taviz çoğunluğun siyaseti karşısında bir teslim anlamına gelir.

21 Aralık bildirisi temel ilkelerin her birine ilişkin olarak bir tavır almaktan kaçınır. Söz konusu bildiri kapitalist hükümetin genel siyaseti konusunda güvensizlik dolu bir cümleye yer vermekte ve doğruyu söylemek gerekirse ılımlı ve ihtiyatlı olan, bu cümle kredilerin reddedilmesi konusundaki bildirinin önünde yer aldığı ölçüde de, kendini katlanılabilir bir biçimde göstermeye çalışmaktadır. Ne var ki, savaşın tüm tarihsel özelliğini unutuyor, emperyalizm kelimesini ağzına almaktan bile çekiniyor, fetih planlarından, sanki pek kısa bir zaman önce kamuya açıklanmışlar gibi, yüzeysel bir biçimde söz ediyor ve şu sözlerle son buluyor: "Ulusal sınırlarımız ve bağımsızlığımız güven altına alınmıştır, (...) düşman ordularının hiçbir istila tehdidi altında değiliz." İsteyerek anlaşılmaz bir biçimde kaleme alınmış bir cümledir bu, çünkü ulusal sınırların güvenliğini savaş kredilerinin reddedilmesinin gerekçesi olarak değil de, yalnızca bir olgu olarak sunmaktadır; yaklaşık olarak şu sözleri söyleyerek her türlü demagojik itirazı kısa kesmek istemektedir: "İçinde bulunduğu elverişli askerî durum göz önüne alındığında, bu gerekçe bile —ileri sürüldüğü yerde— Almanya için reddedilmiştir." Ne var ki 4 Ağustos 1914 tarihli bildirinin en tehlikeli sloganlarından birine o denli açıkça bağlanıyor ki, o denli kaçamak nitelik taşıyor ki, —"güvenlik"e inananlara verilen taviz— son derece tehlikeli bir cümledir. Bu bildiri konusunda söylenebilecek şey, gene aynı 21 Aralık günü, yirmi kişiden birinin geri kalan on dokuz kişiye yazdığı sözlerdir:

"4 Ağustos 1914 siyasetinin onaylanmasına pek yaklaşmaktadır; Fransız parlamento grubunun çoğunluğuna kendi savaş siyasetinin sürdürülmesi lehine bir kanıt sağlayabilecek, azınlık için güçlükler doğurabilecek ve —askerî durumun altüst olması halinde— Alman parlamento grubu azınlığının değişmesini hazırlayabilecek deşiylere yer verir. İşte, *Zimmerwald* kararlarıyla güçlükle uzlaşabilir olmasının nedeni budur."

Ve bu mektubun sonunda söylenenler 21 Aralık hareketinin bütünü için de geçerlidir:

"Reichstag'ın tam üyeli oturumunda yirmilerin bildirisi ve bugünkü oylamanın ne denli değerli ve sevindirici olursa olsun, önemleri ancak —özellikle bu bildirinin içeriği kosunuda— bu yoldaşların gelecekte izleyecekleri siyaset tarafından belirlenecektir. Eğer bu siyaset, parlamenter kutsal birliği köklü biçimde ortadan kaldırma, yeniden sınıf mücadelesini benimseme yolunda sağlam bir iradenin dile gelişi olarak belirginleşirse ancak, "güzel bir hareket"ten başka bir şey olacaktır. Çoğunluğun, grubun iradesine karşı Reichstag'da yapılacak güçlü bir muhalefet anın, şimdi içinde bulunulan "anın buyruğu"dur.

"Yirmiler eğer burada iflas ederlerse, kendi kendilerini güçsüzlüğe mahkûm ederler. Bu güçsüzlük kendini açıkça ortaya koyacaktır, kitleler üstündeki etkileri cehennemin dibine gidecek ve hükümet gibi grubun çoğunluğu da, parlamenter düzlemde, 21 Aralık 1915'ten öncekinden daha güçlü olacaktır gelecekte."

Bu varsayımın gerçekliği ne ölçüde ki ama? Aralık adamlarının daha sonraki siyaseti eylemlerine, ona değer verecek olan damgayı vurdu mu? İşte bu konuda bir şeyler söylemek gerekir. Zaten, parlamento grubunun ilk oturumu sırasında, "Aralık hareketi"nden sonra, içinde bulunulan durumun gerektirdiği kasırga yerine hafif bir bahar rüzgârı esiyordu, zincirden boşalmış bir sağanak yerine sıradan bir yağmur yağıyordu. Azınlık ihraç fikrini ileri sürdü, ama

ciddî olarak kimse düşünmüyordu bunu. Disiplini bozan yeni suçluları yargılayacak olan mahkeme bir "sahte tehdit" halini aldı, azınlığın gelecekteki "aşırılıkları"na karşı sopaya davranma yolunda basit bir tehdit halini aldı. Savaş kredileri sorunu dışındaki bütün alanlarda disiplinli bir işbirliği isteği ve ileriki bir uzlaşma umudu, azınlık içinde olduğu kadar çoğunluk içine de, ruhları yatıştırdı.

20 Aralık'tan başlayarak, Aralık adamları, en ileri öğelerinin eylemine karşı çıkmayı deneyerek, temsilcilerinin ölgün sözlerine getirilecek her türlü eleştiriyi yasaklamayı deneyerek tarihsel çalışmalarına başlamışlardı. Eğer bunu yerine getiremedilerse, onların değildir bunun başarısı. Güçlü ve kararlı biçimde hareket etmenin gerektiği, Reichstag'ın Ocak ayındaki oturumu sırasında Geyer[8] ve hempalarının tavrını işte bu açıklar. Ne kadar birleşim olursa olsun, bir o kadar da kaçırılmış fırsat vardır! Sözlü sorular taktiği desteklenmedi, parlamentoya ilişkin alçakça düzeltme bahaneleriyle ona karşı mücadele edildi tam tersine. Reichstag'da bir tek kişiye doğru yönelen kaba ve sistemli engelleme çabasının önüne geçmek için hiçbir şey yapılması, aynı şekilde yönetmeliğe sözlü olarak soru sorma özgürlüğünün kaldırılmasını mümkün kılan utanç verici bir biçimde uymamaya karşı da hiçbir şey yapılmadı. Böylece, gruptaki milletvekillerinden birinin ihraç edilmesi mümkün olmakla kalmayıp, yalnızca biçimsel itirazlarda bulunulabilen bu ihraç gizlenmiş de oldu.[9]

---

8) Friedrich Geyer, 1916 yılında USDP'nun (Bağımsız Sosyal Demokrat Parti) kuruşulu içi çalışanlardan biriydi; Kasım 1918'deki devrimden sonra Saksonya Maliye Bakanı oldu.

9) Sözlü soru hakkı, İngiliz Parlamentosu'nda yaygın bir uygulama örnek alınarak Alman sosyal demokrasisi tarafından istenmişti Reichstag'da; buna göre, gündemde yer almayan noktalarda hükümete kısa sorular sorulabiliyordu. Savaş sırasında Karl Liebknecht bunu çok kullandı.

Ama işin doruğu, 15 Ocak günü olanlardı. Baralong[10] olayını bahane ederek Reichstag'ın giriştiği halklar arasında nefret uyandırma yolundaki iğrenç manevra dolayısıyla, Aralık adamlarından biri, Ledebour[11] söz aldı ama misillemelerde bulunma ilkesini, savaşın rezil biçimde Almanya tarafından sürdürülmesini, aşağılık öfke korosunu ancak gizlenmiş bir biçimde onaylayarak, bütün bu çılgın çetesini lekeleyecek tek bir söz bile söylemedi; bütün bunları öyle çekingen, ihtiyatlı biçimde yaptı ki, gerici burjuva basının haklı övgülerine neden oldu. Milletvekili Oertel daha henüz kanıtlanmamış olan "Baralong cinayeti" ve İngiliz notası konusunda Reichstag'ın toplu olarak öfke içinde bulunduğunu saptamak istediğinde ve bu plana tek bir kişi titreyen bir "hayır"la karşı çıkıldığında, Geyer'in grubunda en küçük bir itiraza bile neden olmaksızın, itiraz eden tek kişi olarak Meclis'in ateşli alkışları arasında bu milletvekili alay etti onunla. Sosyalizm konusunda bir "sosyal demokrat"ın ağzından çıkabilecek olan ihanet ve kabalık açısından en iğrenç sözleri kapsayan Noske'nin[12] konuşmasına bu milletvekilinin getirdiği itiraz da Oertel'in suratına doğru fırlatılmış olan "hayır" kadar tek başına kaldı.

---

10) **Baralong:** Amerikan bayrağı tışayarak kendini gizleyen İngiliz kruvazörü; 19 Ağustos 1915'te U 27 adlı Alman denizaltısını batırdı; savaş yasalarına uymayarak, mürettebatın yardımına gitmedi.

11) Georg Ledebour, 1900 ile 1918 yılları arasında Reichstag'da milletvekili; USDP'nun kuruluşuna katıldı ve 1919 Ocak devriminde önemli bir rol oynadı. Alman Komünist Partisi'ne yazılmaksızın, Sosyal Demokrat Parti'nin çoğunluğunun saflarına katılmadı.

12) Güstav Noske (1868-1946), 1907 yılından başlayarak Reichstag'da sosyal demokrat milletvekili, Kasım 1918'de denizcilerin ayaklanmasını bastırmak için Kiel valiliğine atandı. Halk komiserliği konseyi üyesi; verdiği emir üzerine Spartakist devrim ezildi. Şubat 1919 ile Mart 1920 arasında Savunma Bakanı oldu. Kapp darbesinden sonra partisi onu istifa etmek zorunda bıraktı.

21 Aralık'a bir "kurtuluş" denebilir mi? Hayır! En iyi durumda bile, yerine getirilmeyen bir vaad olmuştu. Rubicon'un* geçilmesi olabilirdi, ne var ki bunu hiçbir Pharsale çarpışması izlemedi.** Ve halk iradesinin fırtınası Mart ayında oportünist siyasetin dumanları dağıtıncaya ve hâlâ yolu kapamakta olan kararsızlığın çürük dallarını kırıncaya kadar da böyle hiçbir çarpışma olmayacak.

Spartaküsbriefe (Spartaküs Mektupları), 27 Ocak 1916.

---

*) **Rubicon:** Eskiden İtalya ile Galia Çisalpiya'yı ayıran küçük nehir; Roma'nın askerî bir hükümetle yönetilmesini önlemek için Senato, bu nehri, silâhlı kuvvetlerle aşacak olan kişiyi vatan haini ilân etmişti. Sezar Rubicon'a geçip, "*Alea jacta est!*", yani "ok yaydan çıktı" diye bağırdı. Buna dayanarak gözüpek, cesur bir karar alındığında kullanılır.

) **Pharsale: Yunanistan'ın Teselya bölgesinde bir kent; İ.Ö. 48'de Sezar orada Pompe'yi yendi.

SOSYAL DEMOKRASİ SAVAŞI ÖNLEMEK İÇİN HER ŞEYİ YAPTI MI?(*)

1912'de Basel Kongresi tarafından yeniden benimsenen Stuttgart Kongresi önergesi şöyledir:

"Eğer bir savaşın patlak verme tehdidi doğarsa, ilgili ülkelerin işçi sınıfının ödevi, parlamentolardaki temsilcilerinin ödevi (...) kendilerine en uygun görünen ve genel siyasal durumun ve işçi sınıfı mücadelesinin keskinliğine göre doğal olarak değişiklik gösteren bütün yolları kullanarak savaşı engellemeye çalışmaktır bütün güçleriyle."

İçinde bulunduğumuz günde kasıp kavuran savaşın patlak verme tehdidi sunduğu sıralarda, Alman sosyal demokrasisi şiddetli yazı ve bildiriler yayımlamaktan geri kalmadı. Kuşkusuz, daha çok sayıda toplantı ve başka kitle gösterileri yapmak mümkündü, ama bu konuya yeniden dönmek yararsızdır.

Herhangi bir başarı şansına sahip olan bir kitle grevi başlatabilir miydi? Öyle görünüyor ki, işçi sınıfı içindeki geniş çevrelerde, böyle bir slogana bel bağlanmıştı. Belirleyici öneme sahip olan günlerde Çarlığı bütün suçların sorumlusu olarak göstermeyi

---

*) Elyazması, 1915.

başarmış olan incelmiş diplomasi kamuoyunu öylesine karıştırmıştı ki, savaş körükleyicileri iktidarın sağladığı kozların o kadar çoğuna sahiplerdi ki, işçi örgütlerinin eylemde bulunma eğilimleri, tam da o günlerde, değişik nedenler dolayısıyla, o denli azalmıştı ki, bütün engelleri yıkan bir genel grev hareketinin koşulları hiç de elverişli değildi.

Savaşın neden olduğu beklenmedik cinayetlerle karşılaştırıldığında böyle bir hareketin kurbanlarının, gerçekten şanlı olmak dışında, gülünç biçimde zayıf olacakları da doğrudur. Ne var ki, kendi iradesiyle ve kendi kendisine saptadığı hedefler uğruna, daha sonra yukardan gelen emre uygun olarak yaptıkları fedakârlıkların yüzde biri kadar fedakârlıkla, eylemde bulunma yeteneği Alman proletaryasında gelişmemiştir. Böyle bir genel grev, dünyanın en iyi örgütünün bile yerden fışkırtamayacağı devrim olacaktı. Bunun koşuluysa, örgütün tümüyle iflası durumunda bile, düzensiz ve karışık da olsa, herhangi bir biçimde kendi dile getirecek bir ruh hali olurdu kitlelerin. Böyle hiçbir belirti görülmedi.

Bu koşullar içinde karşılıklılık sorunu büyük güçlük çıkarmaz. Konuyla ilgili bütün ülkelerde, Rusya'da dahil olmak üzere, varolan koşulların hemen hemen Almanya'da varolan koşullar olduğu göz önüne alınırsa, bu sorunun ortaya çıkacağından kuşku duymuyoruz.

Bilge kişiler, savaş kredilerini reddedenlerin palavracıdan başka bir şey olmadıklarını söylüyorlar: Unter den Linden'e* yerleşip, halkı silâha sarılmayı reddetmeye çağırmalıydılar. Açıkça görülen nedenler dolayısıyla, bireysel eylemleri, tecrit edilmiş bireylerin gülünç Don Kişotluklarını sosyalist eylemler olarak öğütleyen bu anarko-sosyalist saçmalıklardan söz etmek gereksizdir; oysa sosyalizm

---

*) Berlin'in en ünlü ana caddesi.

kitle eylemlerinden başka bir şeyi tanımaz. Askerlik hizmetinde bulunmanın reddedilmesi bile ancak kitle eylemi olarak düşünülebilir. Ağustos 1914'te kendini bir ihtimal olarak ortaya koyması da aynı kaygılara neden oluyordu, hattâ etkili bir genel grevin sunacağından daha da ciddî kaygılara neden oluyordu.

Ama, kitlesel olarak hareket etmenin reddedilmesi gibi genel grev de uluslararası eylem olarak gerçekleştirilemeyecekti idiyse eğer, savaşı önlemek için yapabileceğinin tümünü sosyal demokrasinin yaptığı anlamına mı gelir bu?

SAVAŞ KREDİLERİNE KARŞI YENİDEN OY KULLANMA(*)

(...) Beyler, Sayın Başkanın oylamaya geçmesinden önce, bir önerge sunmak için söz istemiştim zaten. Sayın Başkan bana kulak vermedi. Hiç kuşkusuz ki, bana karşı yöneltilmiş olan (sağdan gülüşmeler) —geçmiş buna tanıklık eder— tartışmanın kapanmasıyla, sıkıyönetim hükümetine, savaş hükümetine her türlü malî kaynağın, verginin sağlanmasını doğal olarak kesin biçimde reddettiğimi ne yazık ki açıklayamamıştım. (Salonda kaynaşma.)

BAŞKAN: Bu bir önerge değil! Yönetmeliğe kesinlikle uymanızı rica ederim. Esasa ilişkin sözlerin bir önergede yer alması kabul edilemez.

Beyler, Prusya Meclisi'nde bile buradakinden çok konuşma özgürlüğü olduğunu (gülüşmeler) görüyorum. (Başkan çıngırağını çalar. Gürültü.)

BAŞKAN: Sayın milletvekili Liebknecht, yalnızca bir önerge konusunda konuşabileceğinize ve bu nedenle de esasa ilişkin sözler

---

*) Reichstag'daki konuşma, 23 Mart 1916.

söylemenizin yasak olduğuna bir kez daha dikkatinizi çekerim. Eğer bu kurala uymazsanız konuşmanızı yasaklamak zorunda kalacağım.

Beyler, Alman savaş siyasetinin ve askerî diktatörlüğün karanlık odalarına ışık tutmamı engellediniz... (Başkan çıngırağını çalar. Sürekli gürültüler.)

BAŞKAN: Sayın milletvekili Liebknecht, bir önerge konusunda konuşmanıza izin veremem artık. Beyler, sizleri yarın 24 Mart cuma günü, öteki günün gündemi için birleşime çağırıyorum...

SAVAŞ YARDIMLARINA KARŞI(*)

(...) Beyler, burada ücretini tartışmakta olduğumuz, Sayın Dışişleri Bakanının yaptığı başlıca çalışma, hiç kuşku yok ki, geçen yıl, savaş yardımları lehindeki etkinliği olmuştur. Bu etkinliği eleştirel biçimde incelemek benim görevim olacaktır. (Gülüşmeler.)

Beyler, yeni yardım elbette ki bir öncekinden 1.400 milyon mark daha az bir tutar, ama gene de yaklaşık olarak 10.7 milyarlık bir yardım sağladı. (Bağırışlar: "Bravo".) Bu başarıyı nasıl açıklamak gerekir? Bunu sağlamak için hangi yöntemler kullanıldı? Geçen sonbaharda, Reich Hazinesi, İngiliz Hükümeti'nin savaşı sürdürmesi için kendisine gereken malî kaynakları elde etmesine imkân veren yöntemleri açıklamak amacıyla birkaç tane propaganda broşürü yayımladı. Bu broşürleri eleştirel bir gözle okumuş olan herhangi biri Reich Hazinesi tarafından, bu broşürlerin yazarları tarafından İngiliz Hükümeti'ne yakıştırılan yöntemlerin neredeyse tümünün, daha da içaçıcı başka yöntemlerle birlikte ve daha da büyük bir ölçüde Alman Hükümeti tarafından kullanılmış olduğunun hemen farkına varmıştır; bu ise ne basında yer almalı ne de kamuoyuna açıklamalıdır elbette. (Şiddetli gürültüler.)

---

*) Reichstag'daki konuşma, 8 Nisan 1916.

Yardımlar konusunda, Alman sermayesinin ülke içindeki artışından söz edildi. Alınmış olan yardımla yeni bir yardım antlaşması yapılmasını mümkün kılmak amacıyla, daha önceden sağlanmış olan yardımların alınması için tanınan imkân nedeniyle Alman savaş yardımları haklı olarak bir *perpetuum mobile* diye adlandırıldılar. Dönme dolaba benziyor bir bakımdan. Aynı para tutarları sürekli biçimde oldukları yerde dönüp durmakta. Büyük ölçüde de, kamu kaynaklarının devlet kasasında merkezîleşmesi söz konusudur. (Başkan çıngırağını çalar. Her yandan gürültüler. Öfkeli bağırışlar: "Bunu kabul etmeli miyiz Sayın Başkan?" "İhanet!" "İşitilmedik bir şey bu!" Başkan çıngırağını çalmaya devam eder.) Eleştiride bulunmaya hakkım var burada! Gerçeğin söylenmesi gerekir! Bunu yapmamı önlemek istiyorsunuz! (Sürekli gürültüler. Başkan çıngırağını çalmaya devam eder.)

BAŞKAN: Beyler, bu gürültüye son vermenizi rica ederim. Doğruyu söylemek gerekirse, bir Alman'ın, milletvekili Liebknecht'in bu kürsüden söylediği gibi sözler söylesine üzülmekten başka bir şey yapamam. (Ateşli biçimde onaylayan sesler: "O bir Alman değildir!")

Sizler de, kapitalist çıkarların temsilcilerisiniz! Ben sosyal demokratım, uluslararası proletaryanın temsilcisiyim. (Bağırışlar: "Deli!...", "Saçmalık!". Başkan çıngırağını yeniden çalar.)

BAŞKAN: Beyler... (Ardı kesilmeyen büyük bir kaynaşma. Başkan çıngırağını çalar.)

Haykırışlarınız benim için bir şereftir. Bu... (Gürültüler sona ermez. Ateşli haykırışlar. Başkan çıngırağını çalar.)

BAŞKAN: Beyler, mümkün değil bu! Sakin olmanızı rica ederim. (Bağırışlar: "Sayın Başkan, burada yerimizdeyiz biz. Gitsin buradan, artık onu çekmek istemiyoruz!")

Liebknecht konuşmasına devam etmeyi dener. (Ardı kesilmeyen gürültü ve bağırışlar. Başkan çıngırağını sürekli olarak çalar.)

BAŞKAN: Bu beylerin sakin olmasını rica ediyorum. Sayın milletvekili Liebknecht karşısında bile olsa düzeni sağlayacağıma güveniniz. (Öfkeli sesler. Sürekli patırtı. Bağırış: "Bir önergede bulunmak üzere söz istiyorum!") Size şimdi söz veremem, yönetmeliği gözetmem gerekli burada. (Bağırışlar: "Hayır! Hayır! Konuşmayacak!")

Beyler, basında dün bir tablo yer aldı... (Bağırışlar: "Yeter! Yeter!") Gizleyecek bu kadar şeyiniz mi var? Gerçeğin söylenmesi gerekir! "Dördüncü savaş yardımı" konusunda bir tablo yayımlandı dün. (Bağırışlar: "Yeter! Yeter!" Bir milletvekili konuşmacının notlarını yırtıp, yere atar. Bütün sıralardan ve dinleyici sıralarından alkış tufanı. Bağırışlar: "Bravo!" Milletvekili Liebknecht kürsünün basamaklarından iner, sonra da hemen geri gelir.)

BAŞKAN: Sayın milletvekili Liebknecht, kürsüyü terk etmiştiniz! (Milletvekili Liebknecht'in cevabı: "Hayır!")

Sayın Başkan, gerçekten bu son derece haksız bir saldırıdır! Uzaklaşmadım! Bu meclisin bir üyesinin yırttığı kâğıtlarımı (Bağırışlar: "Hayır, konuşmayacak!") toplamaya gittim yalnızca, Sayın Başkan. Kâğıtlarımı yırttıklarını görmediniz mi? Hâlâ kürsüdeyim! (Bağırışlar: "Kapatın! Kapatın!" Başkan çıngırağını çalar.)

Sayın Başkan, bu sizin için utanç verici bir şey! Vicdanınız karşısında buna cevap verebilir misiniz? (Sürekli gürültü. Bağırışlar: "Kürsüden indirilsin!")

BAŞKAN: Sizi önce kurallara uymaya çağırıyor, sonra da bu meclisin düzenine kaba biçimde saldırıda bulunduğunuz için oturum dışı bırakıyorum. (Ardı kesilmeyen alkış tufanı. Milletvekili Liebknecht birkaç kez konuşmayı dener yeniden, birkaç kez "Bu bir alçaklıktır!" diye bağırır. Başkan uzun uzun çıngırağını çalar. Bütün sıralarda karışıklık. Kimse söz almayı istemiyor mu? Tartışmalar kapanmıştır.

Milletvekili Dittmann: Meclisin karar alma yeteneğinden kuşku duyuyorum.

BAŞKAN: Meclisin karar alma yeteneğinden kuşku duyuldu. Başkanlık kurulu bu noktada aynı düşüncededir: Meclis karar alamaz. İşte bunun için tartışmalara son vermek gerekir.

REICHSTAG'IN ACİL OLARAK TOPLANMASI(*)

Berlin, 28 Nisan 1916

Sayın Başkan,

Reichstag'ın toplanması 2 Mayıs tarihine kadar ertelendi. Basında yer alan haberlere göre, toplantı döneminin açılışını daha da geciktirmek niyeti besleniyormuş.

Buna karşı çıkıyor ve meclisin tüm üyeleriyle vakit geçirmeden toplantıya çağırılmasını istiyorum.

Birleşik Devletler'le olan çatışma ve dolayısıyla savaşın yeniden başka yerlere yayılması, ciddîleşmesi ve uzaması tehlikesi de ciddî ölçüde artmış bulunuyor. Halk kitlesinin boynuna sıkıyönetim ipi geçirilmişken, hükümet Alman halkı için hayatî nitelik taşıyan bu sorunu da gizli diplomasinin karanlıklarında çözmek üzeredir. Kışkırtıcılar ve emperyalist savaştan çıkarları olanlar bu kitleyi yeniden korkunç acılar ve fedakârlıklar içinde bırakmak için bir kez daha işbaşındalar.

Bunu Amerikan halkına devreden Alman hükümeti, Alman halkını hesaba katmak ve onun isteği doğrultusunda hareket etmek

---

*) Reichstag'a sunulan bildiri, 28 Nisan 1916.

zorunda kalmalıdır; Alman halkının isteğiyse, çatışmaya son vermek, uğursuz denizaltı savaşını hemen durdurmak ve her türlü ilhakın reddedilmesi temelinde barış görüşmelerinin vakit geçirilmeden başlamasıdır.

Reichstag'ın çoğunluğu emperyalizmin bir korucuyu birliğinden ve askerî diktatörlüğün bir kulisinden başka bir şey olmadığı halde, her türlü ciddî muhalefet hareketini yasaklamak amacıyla eşi görülmedik bir sıkıyönetim koymuş olmasına rağmen —böyle yapmakla Rusya'daki Duma'yı bile geçmiştir—, Reichstag'ın vakit geçirmeden yapılacak tam üyeli bir oturumunda, hükümetten çatışma konusundaki tüm belgeleri kamuya açmasını ve görüşü ile niyetlerini açıklamasını ve çatışmanın belirleyici anında, Alman halkı bütün ağırlığını koyabilsin diye, sıkıyönetimin hemen ve kesin olarak kaldırılması konusunda ısrar etme fırsatını sağlamasını da istemeyi kendi ödevim olarak kabul ediyorum.

İçten duygularla.

Karl Liebknecht

SUÇLAMA: "SAVAŞA KARŞI SINIF MÜCADELESİ"(*)

Berlin, 8 Mayıs 1916

Komutanlık Kraliyet Mahkemesi'ne, Berlin

Bana karşı açılan ceza davasında, şunları saptıyorum:

1. Vatana ihanet enternasyonalist bir sosyalist için hiçbir anlam taşımaz. Yalnızca "girişimlerini kolaylaştırmayı" düşünebileceği hiçbir düşman güç tanımaz. Her yabancı kapitalist hükümet karşısındaki tavrı, kendi hükümeti karşısında aldığı devrimci tavırdır. Eyleminin özü, "yabancı bir gücün girişimlerini kolaylaştırmak" değil, "başka ülkelerin sosyalist güçleriyle işbirliği yaparak, bütün emperyalist güçlerle mücadele etmek"tir.

Uluslararası kapitalizme karşı uluslararası proletarya adına mücadele eder. Karşılaştığı yerde yakasına yapışır ve etkili darbe vurabilir, yani kendi ülkesinde. Kendi ülkesinde, uluslararası proletarya adına, uluslararası kapitalizmin temsilcileri olan kendi hükümetiyle, kendi yönetici sınıflarıyla mücadele eder.

---

*) Komutanlık Mahkemesine mektup.

Savaşa karşı uluslararası sınıf mücadelesi işte bu diyalektik süreç içinde, savaşa karşı ulus çapındaki sınıf mücadelesi içinde gerçekleşir.

1915 yılı Mart ayının sonunda yayımlanan Savaşa Karşı Sınıf Mücadelesi başlıklı broşörümün başına koyduğum Jaures'in sözünün anlamı da budur işte.

2. Eğer, örneğin, Alman sosyalistleri, İngiliz hükümetiyle ve İngiliz sosyalistleri de, örneğin, Alman hükümetiyle mücadele etseydi, bu, en azından gülünç olurdu. Düşmana, yani emperyalizme, hemen karşısında bulunan temsilcilerine değil de, kendisinden uzakta bulunan temsilcilerinde ve üstelik de kendi hükümetinin (yani karşı karşıya bulunduğu emperyalizmin temsilcilerinin) onayı ve teşvikiyle saldıran kişi, bir sosyalist değil, yönetici sınıfların acınacak bir uşağıdır. Böyle bir siyaset savaşın teşvik edilmesidir; sınıf mücadelesi değil, tam tersidir.

Elbette ki, kendi hükümetine karşı sınıf mücadelesi sürdürdüğü için, uluslararası sosyalizmin ve yalnızca onun hakkı vardır yabancı hükümetlere de saldırmaya. Ama bütün ülkelerde ve Almanya'da da, bütün gücünü kendi hükümetine karşı mücadele etmeye ve hiç olmazsa süregelen karışıklığa karşı çıkmaya vermesi için yeterince güç, yalan ve demagoji vardır.

İşte bunun içindir ki, başka hükümetlerin işledikleri günahlarla ilgilenmem gerekmiyor burada. Benim ödevim onları haklı olmayan suçlamalara karşı korumaktır hattâ, çünkü yalana karşı hiçbir zaman ölçülü davranmamak gerekir, çünkü böyle yalanlar her zamankinden daha çok bugün, halklar arasındaki nefreti ve savaş çılgınlığını körüklemekten ibaret olan canice amaca hizmet etmektedir.

Yabancı ülkede sosyalizm için bir başarı elde edeceğim her zaman, aynı zamanda Alman hükümetine de saldırdığım zaman, elime fırsat geçtiği her yerde, yabancı hükümetlere hem kendi ülke-

lerinde hem de Almanya'da saldırdım. Savaş kışkırtıcılarının işini kolaylaştırabilseydi, bunu hiçbir zaman yapmazdım.

Çarlığa ve Alman hükümetinin Çarlık'tan yana olan siyasetine karşı sürdürdüğüm mücadele nedeniyle yıllar boyunca Alman yetkililer tarafından izlendim. Savaştan hemen önce, bundan dolayı, öfke ve nefretle dolu bir biçimde, —ve tüm parlamenter geleneklere ters düşerek— Prusya meclisi tarafından Baro şeref kuruluna çağrıldım. Savaş sırasında, Kasım 1914'te, bana karşı açılan dava beraatle sonuçlandı. İçinde bulunduğumuz koşullarda, "düşman" hükümetlere karşı yapılan saldırıları nasıl ele aldığımı gösterecek olan söz konusu olayla ilgili belgeleri getireceğim.

3. Bir sosyalistin başka ülkelerin sosyalistleriyle işbirliğini bir bütün olarak görmesi, kendi payına kendi ülkesinde ortak hedefe katılması, kendi mücadelesini ve başka ülkelerdeki sosyalistlerin mücadelesini birbirini tamamlayan işlevler olarak kabul etmesi ve böylece başka hükümetlere karşı mücadeleyi de vicdanına katması bilinçli uluslararası sınıf mücadelesinin özüdür.

Kendi ülkesindeki rakip karşısında bu enternasyonalist bakış açısını önemle belirtmek bir mazeret, bir güvensizlik, kararsızlık etkeni gibi gelebilir ve böylece de sınıf mücadelesini zayıflatabilir. Eğer bu bakış açısı dile getirilmeliyse, bu ancak savaşa karşı uluslararası sosyalist siyasete kazanılabilecek kişilere propaganda amacıyla ve bu siyaseti, onu sürdürenler için bilinçli bir siyaset haline getirmek için yapılmalıdır.

İşçi sınıfının toplumsal devrimi işte ancak bu anlamda ve bu biçimle kapitalizmin savaşına karşı çıkar.

Topçu Karl Liebknecht

GERÇEK HAİNLER NEREDE?(*)

Berlin, 3 Haziran 1916

Komutanlık Kraliyet Mahkemesi'ne, Berlin.

İddianamenin okunması konusunda, şunları saptadım:
İddianamenin ihanet konusunda söylediği şeyler, rakiplerimin basında ve parlamentoda yaptıkları açıklamaların dar çerçeveleri içinde kalmaktadır bütünüyle. 8 Mayıs tarihli mektubuma rağmen, dar bir partizanca düşünceden kendini kurtarma ve sorunları uluslararası bir açıdan ele alma girişimi olarak kabul edilebilecek her türlü öğenin söz konusu iddianamede bulunmadığı görülmektedir.

Böylece iddianame, buraya kadar yapmadığı gibi, *Laction française Linformation*, *Le Matin*, *Le Figaro* gibi gazeteler ve düşman ülkelerin başka şoven gazeteleriyle yakın dost olmuş bulunmaktadır; oysa ben, söz konusu bu gazetelerde, Alman iddianamesindeki kadar ateşli bir biçimde vatan haini, Alman hükümetinin ajanı diye — *Locus regit actum*— suçlanmışımdır. Kendi ülkelerinde yoldaşlarımı hain damgasıyla toplumun gözünden düşürmeye çalışan ve bundan birkaç hafta önce de İsveç'te ilk başarısını elde etmiş olan

*) Komutanlık Mahkemesi'ne mektup, 3 Haziran 1916.

Fransız, Avusturya, İtalyan, Türk, Rus ve İsveç adaletiyle de dost olmuş durumdadır. Savaşa karşı genel grev lehinde yaptıkları son derece övgüye değer propagandaları nedeniyle dostlarım Höglund, Oljesund ve Heden hapis cezalarına çarptırıldılar.

Hiçbir şey karşısında yolumu değiştirmeksizin ödevimi yerine getirdim, her zaman da yerine getireceğim. Bunu yapmamak için neden yok.

İddianameye, beni hapsederek dokunulmazlığıma hiç çekinmeksizin saldırıda bulunmuş olan, yasalara aykırı olarak sıkıyönetimi sürdüren ve bu gerçek yasadışılık içinde yer alarak, bana yakıştırılan yasadışılıkla savaşan merciler egemen olmuşlardır.

İddianame aynı zamanda Emniyet Müdürü von Jagow'dan da, Saverne[13] hükümet darbesinin bu ateşli yandaşından, içinde bulunduğumuz savaşın başlıca sorumluları olan, militarist parti ile Kronprinz'in koruduğu perde arkasındaki güçlerin bu etkili üyesinden de esinlenmiştir.

Kendimi gizlemem gerekmiyor. Yıllar boyunca savunduğum siyasete, bildirilerdeki her söze, "Kahrolsun hükümet! Kahrolsun savaş!" sloganlarına, 3 Mayıs tarihli talebime, düşmanlarımın öfke dolu bağırış çağırışları arasında, parlamentoda söylediğim her söze sadık kaldığımı, uluslararası sosyalizmin kararlı bir yandaşı olduğumu açıklarım. Kendimi gizlemem gerekmiyor.

Ama madem ki ihanetten söz ediliyor, şunu söylememe izin verin:

İhanet her zaman için yönetici sınıfların, prenslerin ve aristokratların özel bir imtiyazı olmuştur; en seçkin tarihsel gelenekleri

---

13) Kasım 1913'te askerlerle Saverne halkı arasındaki çatışma. Alay komutanı askerleri halka saldırttı. Reichstag'ın ihtarına rağmen, beraat etti. Berlin Emniyet Müdürü von Jagow, 22 Aralık 1913 tarihli Kreuzzeitung'da ondan yana tavır aldı.

arasında yer alır. Gerçek hainler daha hâlâ sanık sandalyesinde değil de, ağır sanayicilerin, silâh şirketlerinin, büyük bankaların bürolarında, Junkerlerin topraklarındadır. Moltkebrücke'de,[14] Wilhelmstrasse'de[15] ve Unter den Linden'de, prenslerin şatolarında, bakanlık makamlarında ve tahtlardadır.

Gerçek hainler, yarı-mutlakiyetçiliğin ve gizli diplomasinin himayesi altında, aşağılık çıkarları için, bugüne kadar hiçbir savaşın olmadığı ölçüde, o denli canice bir savaşı hazırlayan her türlü maliyeci ve borsa oyuncuları, ganimet avcıları, kapitalist ve siyasal kumarbazlar, toplumsal bakımdan kötü niyetli Bonapartçılar, Alman hükümetinin bütün sorumlu ve sorumsuzlarıdır. Gerçek hainler, Avrupa'yı bir yıkıntı yığınına ve çöle verirerek, insanlığı barbarca şiddet karışıklığı içine sürükleyenler, yalanları ve ikiyüzlülükleri ile gerçeğin soluğunu kesenler, kanlar içinde ve boyuneğmiş durumda olan halk kitleleri son verinceye kadar korkunç dolaplarını sürdürmek isteyen ve sürdürecek olan kişilerdir.

Gerçek hainler, 3 Mayıs'ta sözünü ettiğim kişilerdir, bildiride proletaryanın gerçek düşmanları olarak belirttiği kişilerdir, savaşın korkunç suçunu yüklenmiş olanlardır, halkın malını, mülkünü, yoksulluğunu, terini altına ve güce dönüştürenler, açgözlülüğü ve hırsı yaygaracı bir yurtseverlik çabasının ardında gizlenen, savaşın kendisiyle ve savaşın emperyalist hedefleriyle ilgili olan kişilerdir; kendi halklarının kurtuluş mücadelesinin başarıya ulaşmasından düşman karşısında uğrayacakları bir yenilgiden daha çok korkan, bütün öteki ülkelerde de halkın özgürlüğünden nefret edenler, Alman halkının özgürlük umutlarını bir kez daha aldatmaya kararlı olanlar, bu savaşı bir özgürlük savaşı olarak sunmaktan çekinmeyenler,

---

14) Moltkebrücke: Genelkurmay merkezi.

15) Wilhelmstasse: Dışişleri Bakanlığı konutu.

kendi alçakça manevralarının kurbanı olan halk kitlesi daha hâlâ gerçeği bilmediği için kendilerine daha hâlâ hesap sorulmamış olan kişilerdir.

Gerçek hainler, savaş zamanında bile, düşman ülkelerde bile, siyasal dindaşlarına, barıştan yana her türlü hareketi kirletmek ve bu hareketlerle mücadele etmek için canlı bir Enternasyonal'da, bana karşı kullandığı gücü savaş amacına yönelik canice dolaplardan ve askerî diktatörlügün yasadışı olmasından elde eden bir Enternasyonal'de, parlamentoda olduğu kadar parlamento dışında da, emperyalizmin suç ortaklarının bağırış çağırışları arasında kendisine getirdiğim suçlamaları burada da tekrarladığım bir Enternasyonal'de bağlanmış olanlardır.

İddianame, onlara karşı sürdürdüğüm mücadele nedeniyle, beni zararsız hale getirmeyi deneyerek, bu gerçek hainleri savunup destekliyor.

İddianame, devletin yararının gereği olan bir belgedir, emperyalist siyasetin zorlaması, militarizmin bir saldırısıdır; buna karşı kanımın son damlasına kadar mücadele etmeyi kendime ödev bilirim.

Hiçbir savunma avukatına ihtiyacım yok; *M.S.G.O.*'nun[16] 338. paragrafına uygun olarak hareket edeceğim ve hiçbir mühdet de istemiyorum. Bugünkü tutanakta yer alan uyarıya karşılıktır bu. (Söz konusu tutanakta bir dilekçeden söz ediliyor, oysa ben ne bir şey istedim ne de bir şey istemekteyim.)

İddianame ile ilgili öteki ayrıntıları ve düzeltmeleri, celp kararınızı alır almaz getireceğimi bildiririm.

Topçu Karl Liebknecht

---

16) **M.S.G.O.**: *Militaerstrafgerichtsordnung*, askerî yargı kararnamesi. Bu kararnamenin 338. paragrafına göre, sanığın kendisi, kendine bir avukat seçmediğinde, mahkeme başkanı ona bir avukat seçmeli.

AVUSTURYA VE ALMANYA SAVAŞI ÖNCEDEN TASARLADILAR(*)

Bana karşı açılan ceza davası konusunda.
İddianame, kitlesel kıyım konusundaki Alman tekniğinin başarılarını kutladığı şu anda, yurtseverliğin her türlü ortaya çıkışında zorunlu olarak yer alan bir tarihsel olaylar ve basmakalıp sözler derlemesi sunar.

"Bize canice zorla kabul ettirilen savaş" gibi ünlü saçmayı, daha 1915'in başında *Alman Beyaz Kitabı*'nın kendine rağmen, acımasızca alaya aldığı saçma sapan sözü kullanıyor. Belçika'nın istilasıyla başlayan bir savaş konusunda, Almanya'ya karşı bir saldırıdan söz etmeye cesaret ediyor.

Alman ve Avusturyalı savaş kışkırtıcılarının, kendilerine savaşı başlatma bahanesini sağlayan bir Tanrı lûtfu olarak selâmladıkları Saraybosna cinayetinde "Rusya'nın taşıdığı sorumluluk"tan neden söz etmemeli? Eli kanlı Çar'a karşı "kurtuluş mücadelesi"nden, bir kitle ayaklanmasında, yetkililerden öldürme izni almamışken, vatanlarını savunucak kadar alçak olan, içinde bulunulan anın heyecanıyla Alman militarizminin yıllardan beri yaptığı kadar iyi biçimde

---

*) Komutanlık Mahkemesi'ne mektup.

hazırlanıp örgütlenemeyen "Belçikalı yavuz gönüllüler"den ve "kalleş Albion"un "basit halkı"ndan neden söz etmemeli? Peki ya, savaş alfabelerinde yer alan bu resmî ve yarı-resmî benzemelerle, zehirlenmiş pınarlarla, Nuremberg'e yapılan ve yirmi bir ay sonra yalanlanan hava saldırılarıyla, oyulan gözlerle, kesilen ellerle, içi barut doldurulan Belçika sigaralarıyla, vb. neden süslenmiyor? Parlak Alman-Avusturya askerî stratejisinin öteki süslerini neden kullanmıyor?

30 Temmuz 1914'ten itibaren Almanya'nın seferberlik içinde bulunduğunu haber veren *Lokalanzeiger*'in[17] özel sayısından neden söz etmiyor? Oysa bu seferberliğin —Moltkebrücke'nin adamlarının işiydi— gizli tarihine Şansölye'nin geçtiğimiz 5 Haziran günü[18] yaptığı konuşma resmî bir ışık tutar. Avusturya'nın Sırbistan'a yaptığı utanmazca ültimatom kışkırtması savaşın önceden tasarlanmasıyken, Almanya'nın seferberlik durumuna geçmesi emrinin Şansölye'nin 5 Haziran günü yaptığı konuşmasında kabul edildiği gibi, uzun zamandan beri gizli olarak ateşli biçimde tartışılan açıklanması, daha elverişli bir durum elde etmek istenildiği için, Rusya'nın seferberlik durumuna geçtiğinin açıklanmasına kadar geciktirilmişken, oysa Avusturya Rusya'dan önce seferberlik durumuna geçmişti zaten, Rusya'nın seferberlik durumuna geçirilmesi nedeniyle suç işleyen Rus hükümetinin "kanlı suçu"ndan neden söz etmemeli? Uzun zamandan beri rezilce bir iktisadî ve siyasal boğazlama siyaseti uyguladığı Sırbistan'a, 1913 yazından itibaren Avusturya'nın "bir savunma savaşı maskesi altında" saldırmak istediğinden neden

---

17) *Berliner Lokalanzeiger*, 1883'te kuruldu, 1885'ten beri günlük olarak çıkar. Hükümet, seferberlik haberini yalanlamak için acele etmişti.

18) Seferberliği üç gün geciktirmiş olma suçlamasına, Bethmann-Hollweg, 5 Haziran 1916 günü yaptığı konuşmada, savaşın patlak vermesinin sorumluluğunu Rusya'ya yıkmayı istediğini söyleyerek karşılık verdi.

söz etmemeli? En güçlü çevrelerin sözcüsü olan, dünya siyasetinin bir Ravachol'ü, Kont Reventlow'un[19] ahlâkî kendini beğenmişliğiyle (*Deutsche Tageszeitung*'un geçen 8 Haziran tarihli sayısı) "kanlı suç"a "kışkırtmak için yapılan hileler"den neden söz etmiyor? *Harden*'in[20] şimdi el konulmuş bulunan tanıklığına (22 Nisan 1916 tarihli *Zukunft*, s.68) neden başvurmuyor?

Yüzyıllardan beri elimizde tuttuğumuz "üç dişli çatal"dan ve "Atlantik okyanusu amirali"nden[21] neden söz etmiyor? İtilâf'ın biraraya gelmesi sonunda, Belçika'nın tarafsızlığı terk ettiği yolundaki yalan tarafından daha sonra doğrulanan Belçika'yı istila etmek amacıyla Genelkurmay Başkanlığının yıllardan beri hazırladığı planların şiddete ve hainliğe ikiyüzlülüğü de eklediğinden neden söz etmiyor? Rus birliklerinin Ermenistan'a girişlerini bir casus belli olarak niteleyen Alman Hükümetinin 1913'te Petersburg'a verdiği demeçten neden söz etmiyor? Yerli halkın silâhlanması için 1913'te Kuzey Afrika'ya gizlice Alman silâhlarının gönderilmesinden neden söz etmiyor? Almanya ile İngiltere arasındaki savaşın başlamasından az önce Afrika ve Doğu konusunda varılan anlaşmadan, bunu dayanılmaz bir engel gibi gören emperyalist kışkırtıcılar, tam da onu bozmaya çabaladıklarında, kimi kişilerin bu ülkenin tarafsızlığını satın almalarına imkân verdiğine inandıkları anlaşmadan neden söz etmiyor? 1913 yılının dev askerî bütçelerinden ve 1913'ten beri süren vagon sayısının yetersizliği konusundaki tartışmalardan

---

19) Ernst Graf zu Reventlow (1869-1943), 1899'a kadar etkin olan deniz subayı, sonra Berliner *Tageblatt*, *Kreuz Zeitung*, *Deutsche Tageszeitung* vb. gibi gazetelerde teknik danışman. İlhakçı bir barış ve denizaltı savaşı yanlısı.

20) Savaşan bütün ülkelerin sorumluluğunu alaycı bir dille belirten "*Eğer Wilson olsaydım*" başlıklı bir yazı söz konusudur.

21) Guillaume için kullanılan deyim.

neden söz etmiyor? Krupp ve silâhlanmayla ilgili başka kişilerin lehine, sistemli olarak 1913 yılından başlayarak, girişilen örtbas etme kampanyasının özelliklerinden neden söz etmiyor? İktisadi ve malî bakımdan savaş için yapılan hazırlıklardan neden söz etmiyor? Savaş amacıyla teknik silâhların, gazların, denizaltıların, 42'lik havanların vb. yapımının gizli öyküsünden neden söz etmiyor?

23 Temmuz 1914'ten önceki dönemde Berlin ile Viyana arasındaki görüşmeler konusunda gizli tutulan belgeleri, geçen sonbaharda, Reichstag'tan istediğim, İçişleri Bakanı von Jagow'un reddettiği belgeleri neden göstermemeli?

İddianame, savaşın emperyalist kimliği ve Almanlar'ın fetih planları ile uyuşmaz. *Agadir olayı*[22] konusunda Fas siyasetinin emprezaryollarından bilgi alsın, Alman Genelkurmayından, Kronprinz'den, Sayın von Tirpitz'ten, Devlet Bakanı Solf'tan, Deutsche Bank'tan ve öteki büyük bankalardan, onun çıkarı için Briey havzasının ve Longwy'nin fethi amacıyla savaşın başından beri bu denli hırsla, sahnede olduğu kadar kulislerde de, çarpışılan ağır sanayiden bilgi edinsen ve eğer mümkünse, taş kömürü havzasıyla birlikte Fransa'nın kuzey eyaletinden, "Fransız-Belçika demir cevheri havzasının kalesi" (*Deutsche Tageszeitung*'un 9 Haziran tarihli sayısı) Verdun'a şimdi yapılan saldırının karşılık verdiği savaş amacı Belçika'dan bilgi edinsin. Sayın Ballin'den[23] ve büyük armatörlerin öteki temsilcilerinden (Anvers, Calais vb. gene *Deutsche Tageszeitung*'un 9 Haziran tarihli sayısına bakınız), pangermanistlerden, 1915 Mart'ındaki memorandumu kaleme alan güçlü iktisadî birliklerden, 1915 yazındaki bildiriyi kaleme alan Alman profesörlerinden

---

22) İki Alman savaş gemisi, Panther ve Berlin, Fransızlar'ın Fas'ta egemen olma girişimlerine karşı düzenlenen bir yıldırma seferi çerçevesi içinde Agadir önlerine gönderilmişlerdi.

23) Albert Ballin (1857-1918) Hamburg'lu büyük bir armatör.

ve öteki aydınlardan, 1916 Mart'ındaki bildiriyi kaleme alan Profesör von Amira ve hempalarından bilgi alsın; Denizcilik Derneği'nden, Sömürgeler Kumpanyası'ndan, burjuva partilerin yönetimlerinden ve parlamento gruplarından, savaşın amaçları konusundaki tartışmalara katılmış olan Reichstag Bütçe Komisyonları ve Diyet Meclisi üyelerinden (stenoyla alınmış gizli tutanaklar bu meclislerin başkanlık kurullarında bulunmaktadır!) bilgi alsın. Hanedana ilişkin beslediği hırslar konusunda Bavyera kralından da bilgi alsın, ama her şeyden önce, fetih planları çok yıl önce Reichstag'a —önce gizli olarak— aktarılmış olan, kamuya açık konuşmalarında anlaşılır bir dil kullanan (başka örnekler yanında Reichstag'ın 5 Haziran günkü oturumuna bakınız) ve ilhaklardan yana olan bazı kişilerin eleştirilerine karşılık olarak, 5 Haziran tarihinde yaptığı konuşmada, *Post*, *Taegliche Rundschau* gibi ilhakçı gazeteleri ve hattâ *Deutsche Tageszeitung*'u pek memnun ederek bu gazetelerin görüşlerini benimseyen (9 Haziran tarihli *Germania*'ya da bakın) Reich Şansölyesinden ve "Atlantik okyanusu amirali"nden bilgi alsın. Savaşın emperyalist timliğini demagojik bir biçimde gizlemek amacıyla daha savaşın başlangıcında, "bu türden bir saldırıya(!) karşı bizi hazırlıklı" bulunduracak olan barış konusundaki ünlü söz de var?

Başka ülkelerin devlet adamlarının savaş amaçlarına öfkelenmemiz istenmesin bizden.

İddianame, halk kitlesinin katlanmakta olduğu kıtlığı inkâr ediyor ve temel besin maddeleri kıtlığı bulunmadığını öne sürmeye cesaret ediyor. Reichstag'ın 7 Haziran tarihli oturumu bu noktada kendisini kesin biçimde yalanlar.

Doğaldır ki, rezil bir plan olan İngiltere'nin "aç bırakılması planına (yani abluka!) ilişkin moda olan güzel üslûbu da (Aman Allah göstermesin! Alman hükümetinin hareketsizliği nedeniyle etkinliklerine imkân verilen, hattâ teşvik edilen Alman savaş vurgunculârının

yararına değil!) iddianamede yok değil. Kesin olarak yasaklanmış olduklarına ilişkin bir madde, Alman hükümetinin isteği üzerine, *La Haye Anlaşması*'na[24] —Krupp ve hempalarının yararına olarak— sokulan Amerikan cephane donatımına itiraz etmeyi neden unutuyor?

Almanya'nın "barış isteği"ne gelince, iddianamenin kendisi de doğruladığı gibi, hasımların boyun eğmesini kabul etme isteğinden, merkezî imparatorlukların zaferinin tanınmasından, başka deyişle bir zafer isteğinden başka bir değildir! Alman Şansölyesinin "barış söylevleri", başka şeyler yanında, prenslerin kendi halklarına karşı dayanışması (eli kanlı Çar ile Alman İmparatorunun dayanışması!) yolunda da çağrıda bulunulan, 1914'ün Temmuz ayı sonundaki "Kaiser'in duygusal barış oyunu"nun saygıdeğer benzerinden başka bir şey değilmiş gibi! Şansölyenin ilhaklara susamış güçlü hasımlara karşı —modern Lacoon— bütün gücüyle mücadele eder görünüp, "barış prensi" ünvanını istediği 5 Haziran günkü gösteri niteliğindeki mücadele kendilerine daha hâlâ ihtiyaç duyulan bir "sosyal demokrat" seyirci kitlesinin alkışlarını haketmek için sürdürülmemişti sanki! Ve, perde düştükten sonra, bu mücadeleyi çok eğlenceli bir kardeşlik bayramı izlememişti sanki! (Bkz. *Post*, *Taegliche* Rundschau, *Deutsche Tageszeitung*.) Gösteri niteliğindeki bu mücadele Ağustos 1915'teki başarılı Basserman[25]-Bethmann turnuvasının tekrarı değildi sanki! Herkese bir rol düşen bir tiyatro oyunu değildi sanki! Alman hükümeti hesaba katıldığı ölçüde, Kont Reventlow'un İngiltere'yle bir anlaşmaya varma ihtimalinin artık "açıkça tükenmiş bir umut" olmadığını görüp sevinmeye hakkı yokmuş gibi! (Bkz. 7 Haziran tarihli *Deutsche Tageszeitung*.)

---

24) *La Haye* anlaşmaları, 1899 ve 1907 yıllarında La Haye'de toplanan barış konferansları sırasında imzalanan sözleşmelerdir.

25) Ernst Bassermann, (1854-1917), Ulusal Liberal Parti'nin başkanı.

Peki ya sivil Alman halkının, Alman ordusunun duyguları ne? Amiralliğin Skagerrak deniz savaşı[26] konusundaki raporu gibi, iddianame de, "asgari nedenler dolayısıyla", tüm gerçeği söylemekten çekiniyor mu? Reichstag'daki son tartışmalar iddianamenin gereken tüm çekicilikle süslediği sevgiye çok hoş biçimde denk düşer. Eskiden —uzun zaman önce— hain diye mimlenmiş olarak tek başımaydım Reichstag'da. Başkaları da geldi peşimden. Ya şimdi? Burada da hainler orada da hainler var. Şansölye yardımcısı bu suçlayıcı sözü muhafazakâr kontlara doğru atar tıpkı bir kurşun gibi, her türlü "süper-yurtseverler" de Reich Şansölyesine doğru atarlar, bu sonuncu da "kamuoyu korsanlarına doğru atar, Köln ile din işleri kurulu tarafından kapitalist ve toprak yasası yandaşı "spekülatörler"e doğru, "İngiltere'nin müttefikleri"ne doğru atılır bu suçlayıcı söz. Gerçek bir maskaralık! Almanya'da hainler kelimenin gerçek anlamında cirit atıyor! Sabredin! Hain olmayan Almanlar da var hâlâ! Eskiden vatan düşmanı olan sonra da yurtsever olan kişiler arasında, eski zamandaki ideallerinin havarileri arasında, kendilerine sosyal demokrat diyen sosyal yurtseverler arasında, eskiden demokratik renkler taşıyan, şimdi savaş türküleri söyleyen yurtseverler arasında var bunlardan.

Güldürüden tragedyaya!

Almanya'nın neredeyse bütün büyük kentlerinde açlığın neden olduğu karışıklıklardan ve barış için yapılan gösterilerden söz edildiğini duymadı mı iddianame? Bu nedenle dağıtılan yüzlerce yıllık hapis cezalarını duymadı mı? Bu olaylardan ve bu davalardan söz etmenin sansür tarafından neredeyse genel olarak yasaklandığını duymadı mı? Bu konuda Reichstag'da sunduğum gensoruları önleyen başkanın sansürünü duymadı mı? Bu kadar çok sayıdaki

---

26) Kuzey denizinin Jutland, Norveç ve İsveç arasında kalan bölümü.

şikâyetçi yurttaşın aklını başına getirecek olan önleyici hapishane konusunda hiçbir şiy bilmiyor mu? Şikâyetçi olanlarla siyasal anlamda şüpheli olanlara, gittikçe daha sık biçimde, verilen hendek cezasını bilmiyor mu?

Almanya'da huzur, sanki ancak şiddet yoluyla sürdürülebilirmiş gibi, "düşmanca yalan"dan vaz mı geçiyor? Ne var ki Almanya'nın üstüne bir kâbus gibi çöken, halkı bir zincirin ağırlığı altında ezen sıkıyönetim, incelmiş bir sisteme dönüşen, gücünün en yüksek noktasındaki şiddetten başka bir şey mi?

Avusturya'dan, bu süper Rusya'dan söz etmezsek elbette.

Bir "iç uyuşsuzluk"ın mümkün olması, iddianameye, hayalet gibi görünmekte! Kitlelerin umutsuzluk çığlığını boğan askerî diktatörlüğün mezarlıklar barışını iddianame bir "birlik" olarak kabul etmektedir!

İddianame Alman birliklerinin moralini över. Ama askerî hapishaneler ve kaleler, cezalı binlerce askerin sivil hapishanelere taşınmasını gerektirecek kadar tıklım tıklım dolu değil mi? İtaatsizlik ve üstüne saygı göstermeme olaylarının cephenin birçok bölümünde, ordunun kimi gizli talimatnamesini birliklerin manevî bir sarsıntı tehlikesi içinde bulunduklarını bildirmek zorunda bırakacak ölçüde çoğaldığını bilmiyor mu iddianame? Cephedeki bu birliklerin çarpışmaya pek çok kez ancak subaylarının silâhla tehditte bulunmasıyla itilebildiklerini bilmiyor mu? Yalnızca tecrit edilmiş küçük müfrezelerin değil, ama pek çok kez önemli birimlerin de katliama daha fazla katılmayı ve saldırıya geçme emrine uymayı reddettiklerini bilmiyor mu? Mevzilerdeki Alman askerlerinin rakiple pek çok kez neredeyse dostça ilişkiler kurduklarını bilmiyor mu? Orduya, böyle kardeşçe ilişkilerin kurulmasına karşı koyma emri verildiğini ve bunun önüne geçmek için, pek çok kez birliklerin kaydırılması gerektiğini bilmiyor mu? Benimle aynı düşüncede olan Alman askerlerinin sayısının ne kadar çok olduğundan kuşku duymuyor mu?

Alman askerlerinin, ne yazık ki, hâlâ büyük bir çoğunluğunun o pek övdüğü tavrının hiç de övünülecek bir şey olmadığının farkına varmıyor mu? Emperyalist katliama katılmayı reddeden asker, manevî bakımdan, bu katliama katılan askerden son derece üstün değil midir?

Ya proleter askerlerin yiğitliğinin, "coşkusu"nun kökleri ne? Sınıf bilincinin yokluğu, yani bugünkü toplumsal düzen içindeki durumlarına ilişkin yanlış düşünceler, aldatma, düşünsel sakatlama sistemi tarafından beslenen ve hükümetler ile yönetici sınıfların kullandığı yanlış düşünceler, kendi tarihsel görevlerini yeterince kavrayamama: Düşünsel etken buradadır işte! Kitlelerin suni olarak sürdürülen, yeterince bağımsız olmama durumu, Frederick'in reçetesine göre, amacı askere düşmandan çok kendi üstünden korkmasını esinlemek olan amansız bir disiplin yoluyla yıldırma, başka deyişle: Korku yoluyla, alçaklık yoluyla, "yiğitlik"! Daha az bir kötülüğün seçilmesi olarak "yiğitlik"! Tecrit edilmiş birey, belirleyici anda kendini koruma (nefsi müdafaa) durumunda bulunduğu için de yiğitlik. Bundan başka, nefretin aşılanması ve manevî değerlerden kendini kurtarmış olanların pek çoğunda en amansız propagandalara rağmen savaşın tecrübelerinden sonra, gittikçe daha çok dağılmaktadır.

Evet, kuşkusuz, "yüce bir atılımla" ve "sevinçle" ölüme giden ya da hâlâ gitmekte olan proleter askerler iğrenç bir aldatmanın kurbanıdırlar. Ne var ki, iddianame, hükümetle yönetici sınıfların doğruyu söylemek gerekirse son derece minnettar olabilecekleri ve sürdürülmesi konusunda bugünkü toplumsal düzenin Makyavelizm nişanını hak ettiğini, o denli övülen bu "coşku"nun hangi zayıf temellere dayandığını gösterir. Kitlelerin disiplininin, birliklerin disiplinini sosyalizmin ateşinde denemeye cesaret edilemiyor!

İddianame beni "yiğit kişilere karşı saygısız biçimde davranmak"la suçluyor. Çünkü ben onları şimdi içinde bulundukları durumun aşağılığını sarsmaya çağırıyorum! Çünkü, yöneticilerin onlara

karşı davranışlarıyla suçlu duruma düştükleri yolsuzlukları, üç dereceli seçim sisteminin efendileri tarafından alçaltılmamış olduklarını acımasızca ortaya koyuyorum! "Askerlere karşı saygısız biçimde davranma" suçlaması, başlıca özelliği militarizmin savunulması, yani kendisi her türlü saygının yadsınması olan bir sistemin savunulması, şiddet yoluyla, "yiğit insanları" her gün küfürle beslenen, en kötü angaryalara katlanan kör makinelere dönüştürmeye yönelen bir sistemin, şimdi bile, bu "halk savaşı"nda bile, başlıca amacı proleterleri, kapitalizmin ve mutlakiyetçiliğin çıkarı için, kendi ülkelerindekilere olduğu gibi ("iç düşman") yabancı ülkelerdeki yoldaşlarına karşı da bir kardeş kavgasına itmek olan, bir sistemin savunulması olan bir iddianamede yer alıyor! "Yiğit kişilere karşı saygısız biçimde davranmak"la kim beni suçluyor? Belçika halkının döktüğü kandan, başka herkesten çok sorumlu olan, milyonlarca savaş kurbanından sorumlu olan, elleri grevci işçilerin kanlarıyla kırmızı olan militaristlerdir bunlar.

Benim "yasadışı" etkinliğime öfkelenenlerin haklılığı üstüne, sıkıyönetimin anayasaya aykırı kimliği üstüne, gerçek hainler üstüne yeterince söz söyledim.

Yasaya kim uymadı? Anayasayı kim çiğnedi? Hükümet! Askerî yetkililer! Benim peşimde olanlar!

Kitlelerin öfkesinin, gösterilerin ve umutsuzluk patlayışlarının sorumluluğunu kim taşıyor? Savaşın, sıkıyönetimin, halka zorla kabul ettirilen siyasal ve iktisadî yoksulluğun sorumluları! Hükümet! Benim peşimde olanlar!

Yani benim, proletaryaya düşman bütün güçlerin toplanması anlamına gelen, emperyalizm ile ittifak kuracağım mı umut ediliyor? İşçi sınıfının kendi kendini belirlemesine ilişkin en basit hakkı, uluslararası dayanışmanın ve sınıf mücadelesinin zorlaması, halkın bütün varlığıyla ellerine teslim edildiği yönetici sınıfların kibirli imtiyazlarından tartışma götürmezcesine üstündür.

Sınıflı toplumu, savaşı ve militarizmi temelde reddeden ben, siyasal ve toplumsal ödevlere ters düşen hiçbir yasayı, hiçbir yasağı, askerî bile olsa, tanımam, ne de "insan kardeşini öldür!" buyruğunu tanırım. "Yasayı koyan zorunluluktur" sözünü kendine eylem ilkesi kabul eden ve insanların haklarını ayaklar altına alan Alman ordusunun yönetiminden çok daha iyi nedenlere sahibim böyle yapmak için.

Bu konuda, cephede olduğu kadar cephe gerisinde de, gittikçe artan sayıda proleterle aynı düşüncede olduğumu biliyorum. Ve Şansölye yakınlarda "savaştan sonra halk, Liebknecht'in çevresinde olanlarla kozunu paylaşacak" dediyse eğer, kendi açımdan bu hesaplaşmanın bambaşka bir yönde, —umalım ki köklü bir biçimde de— ve savaşın sonunu beklemeden gerçekleşeceğine inanıyorum.

Topçu Karl Liebknecht

ESAS CELSE SIRASINDA SUNULAN BİLDİRİ(*)

Bana açılan davada, şunları bildireceğim:
Bu yılın Nisan ayı sonunda ve 1 Mayıs günü de Berlin'de ve çevre semtlerde "1 Mayıs için ileri!" bildirisini ve küçük afişi dağıttım -broşürün iki basımı vardı, basımcının adıysa hayaliydi.

Berlin dışında, kendim bildiri dağıtmadım, ama dağıtıldığını biliyordum ve bunu içtenlikle istiyordum. Bunun sorumluluğunu yüklenirim.

Aynı şekilde, bildirinin metni ile küçük afiş konusunda da, bunların sorumluluklarını tümüyle yüklenirim. Ama bildiriyle küçük afişin nasıl basıldıklarını belirtmeyi reddederim.

Paskalya'da İena'daydım ve daha fazla bir şey söylemeyi de reddederim.

Bildiri ile küçük afişi kendim dağıtmadım askerlere, ama böyle yapılmasını kabul ediyordum ve bildiriyle afişin askerlerin ellerine geçmesini ateşli biçimde istiyordum.

Potsdamer Platz'daki gösteriye sayıları on bin dolayında kişi katıldı. Polis tarafından üç gruba bölündüler ve sırasıyla Linkstrasse'ye, Koethenerstrasse'ye ve Königgratzerstrasse'ye doğru sürüldüler. Askerler de vardı.

---

*) 26 Haziran 1916.

Birkaç kez "Kahrolsun hükümet!", "Kahrolsun savaş!" diye bağırdım. Ve hattâ polis tarafından tutuklandıktan sonra da bağırmaya da devam ettim.

Tutuklanmaya yumuşak başlılıkla boyuneğmedim, çünkü gösteriye katılmaya devam etmemi polislerin engellemiş olmasını hiçbir şekilde istemiyordum.

Bildiriyle gösterinin yabancı ülkelerde de öğrenildiğini biliyorum ve bu da benim niyetlerime denk düşmekteydi.

Seferberlikte olduğum sırada, 1915 yılının Şubat ayının başında, Berlin'in V. kazası komutanı devrimci gösterilere ve toplantılara katılmamın, yazılı ya da sözlü olarak devrimci propaganda yapmamın, devrimci çağrılarda bulunmamın, sivil giysiler giymemin ve Berlin dışına çıkmamın yasaklanmış olduğunu bana bildirdi. Bu yasak kararı bana Mart ayı sonunda, bağlı olduğum Dieuze topçu taburu (no.45) komutanı, Yarbay von Lindstedt tarafından hatırlatıldı; ona bu yasağın bana zaten bildirmiş olduğunu söyleyerek karşılık verdim. Gene aynı yılın Mart ve Nisan ayında bölük komutanım, Teğmen Hanicke de buna ilişkin birkaç hatırlatmada bulunmuş olabilir.

Suç olarak nitelenen hareketlerde bulunduğumda, bütün bu olayların ve asker olduğumun tümüyle bilincindeydim.

Siyasal ve toplumsal inançlarım bana böyle emrettiği için, yasağa uymadım.

Berlin ile çevre semtlerinin daha hâlâ sıkıyönetim altında bulunduğunu biliyordum. Kuşkusuz, bu sıkıyönetim yasadışıydı (geçen 28 Mayıs tarihli *Vorwarts*'a bakınız), ne var ki, askerî diktatörlüğün bu aşırılığına karşı çıkmaya cesaret eden tek bir mahkeme bulunmaması bütün sözde hukukî kurallarımızın yıkılışının ve askerî diktatörlüğün en üzücü belirtilerinden biridir.

Kaldı ki, yazılarımın içeriğini tekrarlıyorum burada.

"Kahrolsun hükümet!", "Kahrolsun savaş!" sloganlarının anlamını 3 Mayıs'ta gösterdim.

Bu konuda ve bildirinin içeriği konusunda, geçen 3, 10, 11 ve 24 Haziran günlerinde ayrıntılı açıklamada bulundum ve aynı zamanda iddianamenin yurtsever öykülerini de parça parça ettim.

Başka ülkelerde olduğu gibi, Almanya'da da, bütün alanlarda, kapitalist hükümetin ve yönetici sınıfların iktidarını ve en başta da askerî iktidarını zayıflatmak, parçalamak ve onun yerine sosyalist proletaryanın iktidarını koymak, uluslararası sosyalizmin siyasal amacı budur işte.

Stuttgart kongremizin kararlarına uygun olarak, toplumsal devrimin bu genel hedefi uğruna verilen mücadele bugün, ne fetihlere ne de şiddete yer veren, sosyalist anlayış içindeki bir barış uğruna verilen proleter mücadele içinde gerçekleşmektedir.

Benim de dilediğim gibi, gösteriler, bildiri ve sloganlar, işte bu hedefe, bu mücadeleye karşılık vermektedir.

Proletaryanın bütününü ve hattâ üniformaya, askerî disipline ve savaş buyruklarına rağmen, savaş sırasında bile, hattâ tam da bu sırada, uluslararası sınıf savaşçıları, proleter sınıf savaşçıları olarak kalmaları gereken proleter askerler bile bu mücadeleye, bu amaca kazanmak sosyalizmin yüce görevidir.

Yakın bir gelecekte, —iç düşmana olduğu kadar yabancı düşmana karşı savaşta da— emperyalist katliam buyruğuna yüz bin kez çoğalan: "Ateş etmeyeceğiz!" sloganıyla karşılık verilmesini sağlamak sosyalizmin yüce görevidir.

Halkın büyük kitlesinin, Bonapartçı "Ayaklanma yerine savaş!"[27] sloganına karşı sosyalist "Savaş yerine ayaklanma, devrim!"[28] sloganıyla karşı çıkmaya cesareti olmasını sağlamak sosyalizmin yüce görevidir.

---

27) Metinde Fransızca.

28) Metinde Fransızca.

Anti-militarimin başlıca görevi budur işte.

Geçen 16 Mart'ta Prusya Meclisi'nde şunları söyledim:

"... Aynı şekilde, işçi sınıfının düşünsel kurtuluşu da ancak işçi sınıfının kendi eseri olabilir. Ve bütün ülkelerin işçilerine: "İş başına! Cephede olduğu gibi cephe gerisinde de, silâhlarını indirmeli ve kendilerinden ışığı ve havayı çalan ortak düşmanlarına doğru dönmelidirler!" diye bağırmak bizim ödevimizdir.

Bu bakımdan zevk duyuyorum, çünkü bildiriyle söz konusu afişin askerler arasında dağıtılmış olması yolundaki kesin isteğime uygundur bu.

Ne var ki, ihanet suçlamasını, kendi iktisadî ve siyasî çıkarları için, bütün eşkiyalık savaşlarının en iğrenci olan bu savaşı rezilce başlatan ve sürdürenlerin, Avrupa'nın içinde bulunduğu yoksulluğun sorumlusu olanların, ellerine milyonlarca insanın kanı bulaşmış olanların suratlarına, bana karşı yaptıkları suçlamayla yabancı ülkelerin en kötü savaş kışkırtıcılarıyla birlikte olan ve suçlamalardan gereken sonuçları çıkarma cesaretine bile sahip olmayan Alman emperyalistlerinin, Alman hükümetinin suratına atıyorum. Gerçek hainlerin —sanık sandalyesinde değiller!—, nerede bulunduklarını 3 Haziran günü belirttim.

Mahkemenin kararı ne olursa olsun, siyasal ve enternasyonalist sosyalist inançlarımda ısrar ediyorum.

Hakkımda alınan karar ne olursa olsun, bütün gücümle, hiçbir nedenle yolumdan sapmadan siyasal mücadelemi, uluslararası sosyalist mücadelemi sürdüreceğim.

Topçu Liebknecht

ASKERÎ MAHKEMEDE SAVUNMA

SANIK: "Hapis!", "Yurttaşlık haklarından yoksun kalma!" Öyleyse sizin yurttaşlık anlayışınız benim anlayışım değil! Ama size şunu söylüyorum: Hiçbir general, benim mahpus giysisini sırtımda taşıyacağım kadar gururla taşımamıştır üniformasını.

Kendimi savunmak için değil, suçlamak için buradayım!

İç barışa hayır, iç savaş; işte benim sloganım budur!

Kahrolsun savaş! Kahrolsun hükümet!

İddia makamı temsilcisi sanığın kendisine yönelttiği saldırılardan yakınır ve halkın sanığı nasıl değerlendirdiğine başvurur.

SANIK: Görüyor musunuz? İddia makamı temsilcisi beni her türlü şereften yoksun kılıyor, altı yılı aşan hapis cezası ve on yıl için de tüm yurttaşlık haklarından yoksun kılınmamı öneriyor. Kendisine son derece haklı birkaç eleştiri yöneltirim ve bana altı yıl hapis ile on yıl için yurttaşlık haklarının kaybedilmesi cezasını yüklemek isteyen kendisi de zıvanadan çıkar! İddianame temsilcisi bana karşı halka başvurdu. Öyleyse, kilit üstüne kilit atılmış kapalı bir celse sırasında, kendinizi halktan gizleyerek, yalnızca gözlerle yapmayın bunu. Sıkıyönetimin halkın ağzına tıktığı tıkacı, bileklerine geçirdiği kelepçeleri çekip çıkarın öyleyse. Halkı ve cephedeki askerleri,

burada ya da başka bir yerde toplayın! Burada bulunan kişilerin karşısına, mahkemenizin karşısına getirin onları; bir yanda bütün hepiniz, bütün mahkeme, iddiamakamının temsilcisi ve Genelkurmaydan, Savaş Bakanlığından, Savaş Bakanlığının basın servisinden gelen bütün bu beyler ve istediğiniz başka herkes. Öte yanda ise, tek başıma ben ya da dostlarımdan biri. Peki ya yalanların perdesi yırtıldığında, halk kitlesi kimin yanında yer alacak, sizin mi, yoksa benim mi? Bu konuda en küçük bir kuşku bile duymuyorum.

Kahrolsun hükümet! Kahrolsun savaş!

Kararın okunması için savcı kapalı celseye geçilmesini ister.

SANIK: Hiç kuşkusuz, halka açık olmaktan kaçınmak için gereken tüm nedenlere sahipsiniz.

Kapalı celseye geçileceği açıklanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:

DOĞU'DA DEVRİM

KÖNIGSBERG DAVASINDAKİ SAVUNMA[1]

(1904)

(...) Sayın savcı şunu söyledi: Bütün Avrupa gözünü bu davaya dikmiştir. Onunla aynı düşüncedeyim: Uygar dünya gözlerini Königsberg'e dikmiştir... Neden? Çünkü ezilen Rus halkının mücadeleleri ve acılarına yakınlık duyduğunu dile getirdiği için Alman sosyal demokratlarını ya da genelde özgür bir hareketi cezalandırma yolundaki ilk girişim burada yapılmaktadır. Rusya ile ilgili olarak vatana ihanet! Anlaşmalara aykırı olarak Finlandiya'ya saldırıda bulunan, bizim Baltık illerimizi zor kullanarak Ruslaştırmaya çalışan Rusya'yla, insan haklarına aykırı olarak Mançurya'yı istila eden Rusya'yla kendisi de hain olan Rusya'yla, dinamitle trenleri havaya uçurmaya, Balkan devletinde silâhlı ayaklanmalar yaratmaya çalışan Rusya'yla ilgili olarak ihanet. Doğrusu, bu Rusya, "anayasası" bakımından, ihanetin ne olduğu bakımından hangisi olursa olsun, her hukuk devletinden ayrı biçimde ele alınmalıdır.

---

1) *Königsberg davası*, 12-25 Temmuz 1904 tarihleri arasında oldu. Çarlık aleyhindeki yasadışı basını gizli olarak Rusya'ya sokmuş olmak nedeniyle, dokuz Alman sosyal demokratı gizli örgüt kurmakla, Rusya'ya karşı vatana ihanet etmekle ve Çar'a hakaret etmekle suçlandılar.

Eğer Rusya'yı sarsan terörist yöntemlerin aynılarının Rus hükümeti tarafından başka ülkelerde kullanıldığı doğruysa, o halde "kılıçla vuran kılıçla ölür" sözü geçerli olur. Aynı şekilde, her türlü adaletin temel ilkesi olan dünya kadar eski şu söz de uygulanır: "Bana yaptığını, ben de sana yaparım."

Romanoflar tahta nasıl çıktılar? Rusya her zaman mutlakiyetçi miydi? Hayır. Tarih bize, bugünkü Çar sülalesinin Moskova'da Millet Meclisi tarafından tahta çıkarıldığını öğretir.

Romanoflar iktidarlarını Rus halkından 1613 yılında aldılar ve mutlakiyetçilik bir meclisin verdiği kararla değil, yukardan gelen bir devrimle yaratılmıştı. Kılıcın şimdi kendisine doğru çevrilmesine öfkelenmesi mi gerekir? Kâğıttan bir engel yoluyla, her türlü ilerlemeyi durdurabilse, onun için pek sevindirici bir şey olurdu, yani şöyle bir karar çıkarabilseydi: Bundan böyle sonsuza kadar anayasaya hiçbir değişiklik getirilemez, her türlü özgürlük hareketi cezalandırılmalıdır ve herkes de köle haline getirilmelidir: ne var ki, doğal evrim kendisinin böyle yönetilmesine imkân vermez.

Rusya'nın tarihi, başka her ülkenin tarihi gibi kanla yazılmıştır, halkın değil, yönetici sınıfların kendi aralarında döktükleri ve köylülerin, müminlerin, işçilerin, Yahudi halkın, erlerin ve subayların döktükleri ve hükümetin ellerine yapışan kanla yazılmıştır! Çünkü Rusya'daki "yıkıcı hareket" ne 1899 yılındaki öğrenci karışıklıkları ile ne de kulağımıza geldiği gibi, "*Narodnaya Volya*"[2] ile değil, *Aralıkçılar*'ın[3] askerî ayaklanmasıyla başlar. İşte üç kuşağı aşan bir zamandan beri Sibirya Rusya'nın en soylu kanıyla sulanmış durumdadır.

---

2) *Narodnaya Volya* (Halkın İradesi) 1876'da *Zemlia i Volya*'nın (Toprak ve Özgürlük) yerini alan popülist eğilimli devrimci örgüt.

3) *Aralıkçılar* aristokrat kökenli devrimcilerdi; böyle adlandırılmalarının nedeni, 14 Aralık 1825'te Rus mutlakiyetçiliğine karşı askerî bir ayaklanma düzenlemiş olmalarıydı.

Sayın savcı sorar: Burada önümüzde bulunan yazılardan daha utanç verici ne olabilir ki?.. Ben daha utanç vereci bir şey biliyorum: Bu yazıların sözünü ettiği Rus gerçekliği.

İçinizden her birinin, sayın hâkimler, Rus öğrencileri tarafından düzenlenen ve özlem ve tutku dolu şarkıların söylendiği bir şenliği izleme fırsatına sahip olmasını isterim bir gün. Bu şarkıların en içlisi *nagayka* şarkısıdır. Kazaklar'ın kırbacının şarkısıdır. Şöyle denir bu şarkıda: *Küçük kırbaç, küçük kırbaç, 8 Şubat'ta bize yaptıklarını hatırlıyor musun*?

Saint Petersburg'lu öğrencilerin halk önünde kırbaçlandıkları 8 Şubat 1899'dan söz ediliyor.

Eğer Rus gerçekliğini, halkın tüm haklardan yoksun bulunmasını, bürokrasinin kokuşmasını ve kanlı acımasızlığını, dizginsiz baskı sistemini, davaların rezil biçimde yürütülmesini, kırbaç darbelerini, köylülerin, Yahudiler'in ve işçilerin katledilmesini göz önüne alırsak, yakın Rus tarihi üstüne iki kelimenin yazılı olduğunu görürüz: Sibirya ve Schlüsselbourg, Rus şatafatının iki simgesi. Sibirya ve Schlüsselbourg olmaksızın, Çarlık da olmaz. Rus gençliğinin çiçeği burada düşer işte.

Ünlü muhafazakâr hukuk profesörü Sayın Seidel haklı olarak Rusya'nın bugünkü durumunu bir Asya despotizmi olarak niteler. Büyük Petro şöyle dedi: "*İnsanlarla değil, insan yapmak istediğim hayvanlarla işim var benim.*" Bugünse hayvan yapılmak istenen insanlarla işimiz var. İnsan olmak isteyen herhangi biri Sibirya'ya ya da Schlüsselbourg'a taşınır; meşrutiyetçi olarak canavar olmak isteyenler kabul edilirler yalnızca. Doğrusu Nadiejdine[4] ile birlikte bir delilik sisteminden söz edilebilir.

---

4) Evgeni Osipoviç Zelenski, takma adı: Nadiejdine (1877-1905). Sürgünde *Svoboda* (Özgürlük) grubunun kurucusu olan Rus devrimci; ekonomizme ve Lenin'in *Iskra*'sına da karşı.

Ölü Evinden Anılar'da Dostoyevski'nin yaptığı çarpıcı betimlemeleri biliriz. Bu eserin girişinde, Dostoyevski kendine özgü şeytansı alaycılığıyla "hayatın sırrını çözmeyi bilenler" ile, yani Rus barbarlığına uyanlar ile uyamayanları birbirinden ayırır. Bu sonuncuların en iyiler olduğundan kim kuşku duyuyor ki? suikastleri gerçekleştiren erkekler ve kadınlar en saf yüreklilerdi, zaten ruhlarının saflığıydı onları böyle yapmaya iten. Rusya'daki bütün suikastler umutsuzluk eylemlerinden başka bir şey değildir.

Bu suikastleri yapanlar insanlığın çıkarı için kendilerini, hayatlarını feda etmek zorunda hissediyorlardı. Eylemlerini üzücü ve pek bilgece olarak nitelemek mümkün olsa bile, onları eyleme iten gerekçeler göz önüne alındığında, onları kim suçlayabilir, onlara kim acımayabilir? Kahramandır onlar. Alçak Çarlık, güçsüz bir ülkeye, Finlandiya'ya saldırdı, ama onlar, göğüslerini açıp, idam mangalarının kurşunlarına karşı duruyorlar. Rus edebiyatının ustaları bile onları birer kahraman olarak över. Bunun en çarpıcı örneği Turgenyev'in, II. Aleksandr'ın katili Perovskaya için yazdığı "*düzyazı şiir*"dir; bu şiirin içeriğini hatırlatmak isterim burada. Güzel bir genç kız olan Perovskaya ardında karanlıkların ve buz gibi bir soğuğun bulunduğu tahmin edilen bir perdenin önünde ayakta durmaktadır; perdeyi açmak ve eşiği aşmak üzeredir. Bir ses kendisine şöyle der: "Dostlarını terk etmek, açlık ve susuzluk içinde kıvranmak mı istiyorsun?" Şöyle cevap verir: "Evet." "Babanı, ananı, kardeşlerini terk etmek, ana şefkatinden ve mutluluğundan vazgeçmek mi istiyorsun?" Cevap verir: "Evet." "Hayattan da mı vazgeçmek istiyorsun; nefreti, öfkeyi ve unutulmuşluğu çekmek ister misin üstüne?" Cevap verir: "Evet" ve perdeyi açar. O anda derinlerden o ses yükselir: "Deli!" Ama gökten başka bir ses karşılık verir: "Kahraman! Azize!"

Rusya'da varolan durum göz önüne alındığında, bütün bu umutsuzluk eylemlerine karşı ahlâkî bakımdan hiçbir kınayıcı söz söylemeyeceğim!

Bu dava sırasında yapılan tartışmalar bize, Rusya'daki durum konusunda, özellikle de Rus bürokrasisine ne denli güvenilebileceği konusunda bilgi edinmemiz için pek güzel bir fırsat verir.

(...) Gerçekten de, Almanya'nın Rusya'ya gösterdiği bir nezaket davranışı olan ve Rusya'nın çıkarı için sürdürülen bu dava, Rusya'yı korumak ve örnek olarak da Alman yurttaşlarını cezalandırmak amacıyla Rusya'nın peşinden koşan Alman yetkililerinin harika görüntüsünü sundu bize!

Rus hükümetinin şaşırtıcı tavrı üstüne de bir uyarıda bulunacağım. Bu davayla, kendisine hiçbir dostluk hizmetinde bulunulmadığı izlenime kapılacaktır kesinlikle. Bu davanın orada son derece üzüntü verici bir biçimde hissedileceğini düşünüyorum. Rus hükümeti kendi mutlakiyetçiliğinin Almanya'da halka açık bir davada gözler önüne serilmemesi gerektiğini bilir. Rus mutlakiyetçiliği dünya kamuoyu karşısında bu salondaki kadar sert darbeler yememiştir hiçbir zaman. Gerçekten de Rusya, "Tanrı bizi dostlarımızdan korusun!" diyebilir haklı olarak.

Muhafazakârlar bile, Ulusal Liberal Parti üyeleri bile, Profesör Schiemann[5] gibi bir kişi bile, *Kreuzzeitung*[6] bile bugün Rusya'da varolan durumun katlanılmaz olduğu düşüncesindeler. Yasal yoldan hiçbir iyileştirmenin mümkün olmadığını kabul etmeye hazırım, ama bu bir vatana ihanet nedeni olamaz. Rus sosyal demokrasisi basınını dağıtabilse ve toplantılar yapabilse memnun olacaktır şimdilik. Ne var ki kesinlikle yasaktır bu, ama Rusya'da bile bu, vatana ihanet suçu oluşturmaz. Rusya'da da halka açık bir dava sürdürüldü, ama sindirmeden çok propaganda sonucu doğurduğu

---

5) Theodor Schiemann (1847-1921). Berlin Üniversitesi'nde Doğu Avrupa tarihçisi. Rusya tarihi uzmanı. *Kreuzzeitung*'a katkıda bulunuyordu.

6) *Neue Preussische* (Kreuz) *Zeitung*: Ultra-muhafazakârların organı, 1848'de kuruldu.

anlaşıldığında, yalnızca siyasal davaların değil, siyasal-toplumsal davaların da halka açık olmaması yolunda karar alındı. Öyle ki bugün artık çığlıktan çok Schlüsselbourg ve Pierre-Paul kalelerinden yükselen umutsuzluk duyuluyor yalnızca.

Ne var ki, özgür ses kendini zincire vurdurtmaz, hele iktisadî evrim hiç mi hiç vurdurtmaz. Çarlık güçlüdür kuşkusuz, ama kapitalist gelişmeyi durduramaz; tam tersine, kendini kurtarmak için, işçilere karşı kapitalizmle ittifak kurmak zorunda kaldı.

Bugünkü bu Rusya talihsiz bir devletler karışımıdır. Çelişkilerle dolu, farklı kültür öğelerinin yığışmasıdır. Bir merkezîyetçilik neye dayanabilir? Çarlığın içine hapsolmuş bulunduğu ve acımak bile gereken korkunç derecede trajik çatışma budur işte. Ama Rusya'daki ileri öğelerin içinde bulundukları durum daha da korkunçtur. İçimize çektiğimiz hava gibi, Batı Avrupa'nın kültürüne ihtiyaçları vardır. En iyisi, çelişkilerle dolu bu yığışmanın parçalarına bölünmesi olacaktır. Ama bugünkü koşullarda hiçbir reform imkânı yok mu? Bundan yirmi üç yıl önce, II. Aleksandr'ın ve Loris Melikov'un reformlarına yalnızca yönetimin yerde arkasındaki bir grup engel olmuştu! Peki ya, merkezîyetçilik gerçekten zorunlu mu? Finlandiya'nın eskiden içinde bulunduğu durum düşünülsün!

Ele almak istediğim bir başka sorun daha var ki, bu da terörizmin tarihsel rolü ve bunun karşısında sosyal demokrasinin tavrıdı.

Rusya'daki ilk sosyalist hareket, *Zemlia i Volya* (Toprak ve Özgürlük), aydınlar tarafından kuruldu ve köylülüğe dayanmaya çalıştı. Barışçıl olmasına rağmen, kana boğuldu. Bu baskı karşısındaki güçsüzlük duygusu, ama aynı zamanda da köylüler arasındaki propagandanın etkisizliği duygusu *Narodnaya Volya*'yı ve terörü, siyasal desperados (eşkiya) taktiğini ortaya çıkardı. Birkaç yıl sonra, terörün yararsızlığı anlaşıldı; zaten, bu hareketin ortadan kalkmasından uzun zaman önce, terör taktiği kendisini koymuş olanların bazıları tarafından, Lavrov gibi, terkedilmiş, reddedilmişti.

Bu değişiklik, buna dikkat etmenizi rica ederim beyler, Rusya'da sanayinin gelişmesine ve bir sanayi proletaryasının ortaya çıkmasına denk düşer. İlerici ve sosyal demokrat öğretilere geniş ve bereketli bir temel sağlanmış oldu: Daha seksenli yılların sonundan başlayarak, güçlü bir işçi hareketinin kendiliğinden bir biçimde oluştuğu görüldü. Böylece, terörist taktiğe, tümüyle mantıksal olarak, amansızca karşı olan sosyal demokrasi için umutsuzluk çağı kapanıyordu: Gerçekten de, teröre başvurmaksızın amacına ulaşabilecek olan tek harekettir, çünkü, Rusya'daki tüm partiler arasında, kitlelerin güvenini kazanabilecek olan tek partidir.

İyi ve cesur sosyal demokrasiyle kötü "devrimciler" karşı karşıya getirildi. Ne var ki bu yalnızca taktik bakımından yapıldı. Çünkü amaçları göz önüne alındığında, sosyal demokrasi en radikal partidir, oysa Struve'nin[7] bile gerisinde kalan zalim Burtsev[8] ancak ılımlı bir liberal olarak kabul edilebilir. Genel olarak taktik konusundaki aşırıcılık yönelinen amaçlara ters düşer. *Iskra*'nın[9] partisinin, gerçek Marksist sosyal demokrasinin sosyalist devrimcilere aşırıcı burjuva tavırları nedeniyle suçlamada bulunması özellik taşır. Organik gelişmeden başka bir şeyi tanımayan, maddeci tarih anlayışı

---

7) Piotr Bernardoviç Struve (1870-1944), 1890 yıllarında Rusya'da legal Marksizmin başlıca temsilcilerinden biri. Sosyal demokratlara yakınlaşmayı denedikten sonra, 1902'de kendi liberal örgütünü, *Osvobojdenie*'yi (Kurtuluş) kurdu, daha sonra anayasacı demokrat oldu.

8) Vladimir Lvoviç Burtsev (1862-1936), başta sosyalist devrimcilere yakın olan, sonraysa anayasacı demokratlara (*Kadetler*'e) yaklaşan Rus devrimcisi.

9) *Iskra*, Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin merkez yayın organı, 1900 yılı sonunda *Emeğin Kurtuluşu* grubuyla (Plehanov, Axelrod, Zasuliç) işbirliği yaparak Lenin, Potresov ve Martov tarafından kuruldu. Parti içindeki bölünmeden sonra *Iskra*, 52. sayısına kadar *Bolşevik* olarak kaldı, sonra *Menşeviklere* geçti.

göz önüne alındığında, sosyal demokrasi şiddeti hiçbir zaman radikal ve belirleyici bir ilerleme etkeni olarak kabul edemez. Mutlakiyetciliğin kendi kendine çökeceği düşüncesindeyiz. Bu çöküşün koşulları Rusya'da giderek oluşturulmalıdır.

Sosyal demokrasi Rusya'da hemen hemen özgür biçimde hareket edebilseydi, kısa zamanda hiçbir terörist kalmazdı. İşçi hareketi ve aydınlara uygulanan baskı bugün yetmişli yılların sonunda ve seksenli yılların başındakinden çok daha şiddetlidir. İşçi katliamları, zalimlikler, kırbaçlamalar son yıllarda pek arttı, ne var ki terörist eylemlerin sayısı azaldı. Bunun nedeni sosyal demokrasidir! Gerçekten, Rus sınırını sosyal demokrasiye açmak, terörizmin boynunu kırmaktır. Ama sınırı sosyal demokrasinin basınına kaparsanız, terörizmi ebedileştirirsiniz.

Sibirya ve Rusya konusundaki önyargıları dağıtmak amacıyla Kennan adında bir Amerikalı, Rusya'da bir geziye başladı bir gün. Kutsamak için geldi, lanetlemek için geri döndü.[10] Ne var ki, sayın yargıçlar, tersine çevirmiş bu Balaam'ın başına gelenler, sizlerin başına da gelebilir. Sizler de Çarlığı kutsamak için gittiniz, şimdiyse barbar Rusya'yı lanetleyeceksiniz. Ve eğer cezalandırmak için gittiyseniz, öyle umarım ki, sanıkları kutsayacaksınız bugün.

İddianamenin kendilerine yakıştırdığı her şeyi yapmış olsalar bile, daha sonra, Rusya'da bir değişiklik olduğunda, tarihte Almanya için, bir şeref sayfası olacak uygarlık eylemlerinde bulunmuş olurlardı. Tolstoy'un son bildirisinde, şunlar denilmiştir: "Şimdi çevremizde gördüğümüz bütün her şey göz önüne alındığında, savaşın

---

10) George Kennan, Rusya'daki adalet üstüne, özellikle siyasal tutuklular üstüne, Rusça'ya çevrilen çok sayıda eser yazdı. Örneğin, *Rus Hapishanelerinde Siyasal Tutukluların Hayatı*, Cenevre, 1889. (Pek çok basımı yapıldı.)

korkunçluğu en büyük korkunçluk olarak hissedilmez — insan aklının güçsüzlüğü duygusu (...) Zamanımızın büyük mücadelesi Japonlar'la Ruslar arasındaki mücadele ya da gelecekte beyaz ırkla sarı ırk arasında patlak verebilecek olan mücadele ya da bombalar ve mayınlarla, kurşunlarla sürdürülen mücadele değildir. Uyanan insan bilinciyle, insanlığı ezen karanlıklar ve yük arasındaki mücadeledir..."

Bu mücadelenin bir bölümü, sayın hâkimler, burada, bu salonda veriliyor. Rusya'daki bugünkü durumu iyileştirme çabasında cisimleşen insan aklının yanında yer alın. Eğer Rusya'da hüküm süren koşulları burada gözler önüne sermiş olmamız sayesinde, bunun sonucunda bir iyileşme olması gerekiyorduysa, Almanya Rusya'nın özgürlüğünün ebesi olarak ortaya çıkacaktı. Sanıkların beraati bu ülkenin şanı olacaktır.

Gerçuni,[11] beraati konusunda tek bir söz bile söylemediği bildirisine şöyle son verdi:

"*Sizlere bir soru daha sormak istiyorum, sayın hâkimler: Uygar bir Avrupa ülkesinde doğmuş olsalardı, Sibirya'da, Pierre-Paul kalesinde ve Schlüsselbourg'da çürüyen bu gençliğin kaderi ne olurdu, yabancı ülkelerdeki idealistlerin kaderi ne olurdu?..*" Sizler de, rica ederim, beyler, kendi kendinize sorun bu soruyu. İddianamenin talep ettiği gibi bir karar. Eminim ki, Rus barbarlığının daha da şiddetlenmesinin işareti olacaktır. Çarlığın kalesinin aşılması imkânsız yeni bir engelle çevrilmesi, Rusya'nın barışçıl bir gelişiminin tüm tohumlarının yok edilmesi, güzel Rus gençliğini Sibirya'nın buz tarlalarına gönderen, ülkenin en iyi adamlarını Schlüsselbourg'un top

---

11) Grigori Gerçuni, doktor, sosyalist devrimci mücadele örgütünün üyesi. 1904 yılında Saint Petersburg askerî mahkemesi tarafından ölüm cezasına çarptırıldı. Cezası hafifletildi ve zindana gönderildi.

yuvalarında çürümeye ve kanlarıyla Pierre-Paul kalesini sulamaya gönderen, vatanlarını seven herkesi bu vatanın sınırları dışına süren bu düzenin sağlamlaşması sonucunu doğuracaktır. Beraat ise, tersine Batı Avrupa halklarının daha mutlu ailesine girmesi için, Rus ulusunu teşvik etmek anlamına gelecektir. Sizlerden, sayın yargıçlar, Rusya'daki hayat koşullarının kanlı ama duygulandırıcı tablosunu gözünüzün önünden geçirmenizi ve sanığı merhametli bir yürekle göz önüne almanızı rica ederim. Yüreğiniz, hoşgörünüz konuşursa eğer, iddianamenin onun çevresine sardığı hukukî ipleri keseceksiniz.

RUS DEVRİMİNİN DESTEKLENMESİ İÇİN(*)

(...) Bebel, sunduğu raporda, şöyle dedi: "*Partilerin hayatına, tıpkı halkların hayatında olduğu gibi, bir yenilgi uğruna bile olsa, en canlı biçimde mücadeleye girmeleri gereken durumlar vardır.*" Karşıdevrimin tarihte hiç görülmedik zalimlik ve alçaklık şenlikleri verdiği bir anda, Rus devrimi karşısındaki tavrımız nedir şimdi? Kardeşlerimizin orada döktükleri kan, onu bizim için, bütün dünyanın proletaryası için döküyorlar (Bravo!), ve burada onlar için yaptığımız her şey Doğu için kabul ettiğimiz fedakârlıklar karşısında bir sadakadır ancak. Buraya kadar bütün yaptıklarımıza rağmen, Rusyalı kardeşlerimize karşı ödememiz gereken dev bir borcumuz var hâlâ. "*Çarlığın cellatlarının yardımcısı olmaktansa Çarlığın cellatları ve yardımcıları tarafından asılmış olmak daha iyidir!*" sözü, hiç kuşkusuz ki bizlere de, Alman sosyal demokratlarına da uygulanır ve uygulanmalıdır. (Bravo!)

Bu konuda hiçbir kuşku olmamalıdır, ne Almanya'da ne de Rusya'da. Dünkü sözleri, hep genç olan yüreğinden çok, yaşının etkisinden kaynaklanan, Bebel'in de söyleyeceği budur, bunu anlaması gerekenlere, anlaşılmazlığa yer vermeyen bir açıklıkla bağıracağı

---

*) Sosyal demokrasinin Mannheim Kongresi'ndeki konuşma, 1906.

şey budur. Bu sorunda Alman proletaryasının tavrı üstüne yalnızca Alman hükümeti ile Rus hükümeti değil, Rus özgürlük hareketinin bütünü gözlerini dikmiştir. (Gürültüler.) Babel, dün bir müdahale imkânından söz etti. Karşı çıktığım sözleri, son derece ihtimal dışı olduğu kuşkuya yer vermeyen, bu imkâna ilişkindir tam da. İşte bunun içindir ki, Rus dostlarımız lehine hiçbir fedakârlığın bize ağır gelmeyeceğini hep birlikte özenle belirtmeliyiz. Alman halkını Rus özgürlüğünün celladı yapmak istenirse eğer, buysa Alman halkının kültürel bakımdan kendi kendini lekelemesi, yıkması anlamına gelecektir, bu yalnızca her şeyin sonu olacaktır ve Babel'in yukarda anılan cümlede sözünü ettiği durumlardan biri ortaya çıkacaktır. Rus özgürlük hareketinin, uluslararası proletaryanın en güçlü ve en büyük örgütüne sahip olan Alman halkı tarafından ezilmiş olduğu söylenmeyecektir. Bu ölümcül günahtan kendimizi sakınmalıyız. Rus devrimini sırtından vurmak yolunda Almanya'daki her girişimin Germen-Prusya gericiliğinin kesin bir bozgunuyla sonuçlanması için hareket etmeseydik, cehenneme gitmesi gereken zavallı kişiler olurduk. (Ateşli alkışlar.)

ULUSLARARASI SOSYALİST BÜRO SEKRETERLİĞİ'NE

Brüksel

Berlin, 26 Kasım 1906
C.2, Kaiser Wilhelmstrasse 46

Değerli yoldaşlar!

Rus devrimi için yeni bir önemli aşama başlıyor. Birinci İmparatorluk Duması'nın dağıtılması ile Rusya'nın siyasal tarihinin anayasacı dönemine son vermeyi tasarlayan yönetimin arkasındaki güçlerin gizli planları boşa çıktı: İkinci Duma için seçimlere gidilecek pek yakında. Duma'daki ilk seçimlerde olanların tersine, bir tekinin dışında (PSP),[12] Rusya'daki bütün devrimci partiler oylamaya katılma kararı aldılar. Böylece bu partiler, ancak son derece önemli bir devrimci dönemin getirebileceği güçlüğe ve öneme sahip olan görevlerle karşı karşıya gelirler.

Kuşkusuz oy verme hakkı berbat bir durumdadır; idarî olarak, küstah bir karşıdevrimin yakınlarda yaptığı çok sayıdaki yorum, proletaryanın kendi milletvekillerini seçtirmek için karşılaştığı güçlükleri

---

12) Polonya Sosyalist Partisi.

önemli ölçüde arttırdı. Bununla birlikte, işçi semtlerindeki oylama sayesinde ve bütün güçlerin de zamanında müdahale etmesi ölçüsünde, Rusya'nın tüm proletaryasının sosyalizm lehine yaptığı güçlü bir gösteriye imkân verir hiç olmazsa. Devrimci köylülüğün ve muhalefetteki burjuvazinin saldırısına bağlı olan bu gösteri, bir hükümet darbesiyle dağıtılan Birinci Duma'yla dayanışma konusunda anlamlı bir bildiri olmakla kalmayacak, mutlakiyetçiliğin siyasal iflasını bir kez daha kanıtlayarak ve Rusya'da devrim değil de yalnızca devrimciler olduğu yalanını dünyaya yaymak imkânını elinden çekip alarak mutlakiyetçiliğe yeni bir ağır darbe olacaktır. Plehwe, Troptov ve Durnovo'nun iyi izleyicileri olarak, liberal yolları uygulamaya koymak yerine kır mahkemeleri kuran, toplumsal reformlara girişmek yerine köylülere toprağı son derece pahalı olarak satan, işçilerin haklarını ellerinden alan, halkı yatıştırmak yerine eksiksiz bir anarşi yaratan, Stolipin'in ikiyüzlülük ve kan düzenine karşı alınan kesin bir karar olacaktır bu.

Bundan başka, ne denli buyurucu ve ortak olursa, kitlelerin devrimci partilere duydukları güvene tanıklık eden bu gösteri, devrimci partinin muhtemel milletvekillerinin yeni Duma'daki etkinliklerinin sahip olduğu desteği de o denli güçlendirecektir, muhalefetteki burjuva partilerin radikalizminin temelini o denli sağlamlaştıracaktır.

Ama sınıf bilinciyle harekete geçen Rus proletaryasının bu beklenen ve umut edilen gösterisi ajitasyon düzleminde de son derece önem taşıyacaktır. Her şeyden önce seçim kampanyasının kendisiyle, kesin bir amacı, yani seçimleri gözden kaçırmayan ve ortaya son derece çarpıcı bir güç koyması gereken bir ajitasyonla; sonra da, şimdiki durumda Rusya'da kitleleri eğitebilecek bir eylemde olan açık bir siyasal tavır alma gerekliliğiyle; sonra da (seçim) sonuçlarının halk kitlelerinin üstündeki etkiyle. Elde edilen büyük bir başarı kitlelerin coşkuya kapılmalarına neden olacak ve devrimci

gelişmenin yeni bir canlı atılımını kolaylaştıracaktır.

Çünkü bu seçimler bizim Batı Avrupa'da bildiklerimiz gibi değildirler, devrimin gelişmesinin bir aşaması, bütün uygar dünyanın proletaryası için taşıdığı anlam açık olan, Rusya'nın siyasal, toplumsal ve iktisadî bakımlardan geçireceği dev altüst oluşun ilerlemesi için yeniden yapılan bir teşviktirler.

Uluslararası proletaryanın kaderinin büyük bir bölümünün sorumluluğu pek çok yıldan beri, onu sözle anlatılmaz mal ve can fedakârlıkları pahasına yılmadan taşıyan Rus devrimcilerinin omuzlarında bulunmaktadır. Yabancı ülkelerin proletaryası bu coşkuyla kabul eder; Rusyalı kahramanlara mümkün olan tüm maddî, manevî ve personel yardımını sağlamanın kendi ödevi olduğunu da gönüllü olarak kabul etmiştir. Yoldaşlar, bugünkü durumda, cehenneme yaraşır bir hayvanlıkla, karşıdevrimin en iyi Rus devrimcilerinin kanı içinde verdiği şölenler karşısında, Rusyalı devrimci partilerin sorumluluğu ve görevleri iki kat daha arttı. Onlar için de mücadele ettikleri, daha elverişli durumda bulunan kardeş partilerin etkin ve hızlı desteğine ihtiyaçları var. Geçen her gün buna yeni bir kanıt getiriyor: Seçim kampanyası, Rusya'da pek bol olan aşağılık hapishanelerin her zaman açık olan kapılarının önünde, darağaçlarının altında ve kır mahkemelerinin tüfekleri karşısında, durmadan daha da şiddetlenen barbarca bir baskı altında sürer.

Böyle bir seçim kampanyası son derece büyük maddî imkân gerektirir; Rusya'da bile, geniş çaplı para toplama kampanyalarına girişmek bugün için bile imkânsızdır. Rusyalı kardeşlerimiz son derece büyük bir coşkunluk, güç ve insan fedakârlığı gösteriyorlar. Bizim maddî imkânlarımıza acı bir biçimde ihtiyaçları var!

Değerli yoldaşlar, düşüncelerimizi ortaya koyduktan sonra, Uluslararası Sosyalist Büro sekreterine şu soruyu yöneltiyoruz: USB'ye bağlı olan bütün sosyalist partilere, Rus sosyalist partileri

için, seçimleri ajitasyon düzleminde kullanmaları amacıyla para yardımı toplamayı, hem de bu elverişli an gereğince kullanabilsin diye, seçimlere kalan kısa zaman göz önüne alındığında en hızlı biçimde önermek gerekmez miydi? Bu önerinin bütün dünya proletaryasında canlı bir yankı bulacağına inanıyoruz.

Sosyalistçe ve kardeşçe selâmlar!

Dr. K. Liebknecht
W. Buchholz

SOPHIE LIEBKNECHT'E MEKTUPLAR

11 Kasım 1917

(...) Rusya'nın iktisadî olduğu kadar toplumsal bakımdan da eksiksiz devrimci dönüşümünün dev süreci, ki siyasal, anayasal ve idarî dönüşüm bunun anlatımıdır yalnızca, sonunda değil de başlangıcında son derece sınırsız —Büyük Fransız Devrimi'nden çok daha büyük— imkânsızlıklar karşısında buluyor. Yapılanla yapılmaya çalışılan, yapılması mümkün olan arasındaki mesafe daha büyüktür; aynı şekilde, kültürel bakımdan birbirlerinden bu denli farklı olan halklar ve bölgelerdeki düzeyler, ihtiyaçlar ve imkânlar arasındaki uzaklık da daha büyükktür; ve her şeyden önce de, kültürel ve iktisadî bakımlardan en gelişmiş halklar ve bölgelerdeki farklı toplumsal sınıfların ve tabakaların durumu, ihtiyaçları ve amaçları arasındaki uzaklık daha büyüktür. Yalnızca tehdit etmekle Almanya'da burjuva devrimi başarısızlığa düşmesine neden olan toplumsal devrim, hiç olmazsa şu an için ve Rusya'nın büyük kentlerinde, daha şimdiden burjuva devrimden daha güçlü görünmektedir. Kuşkusuz, Rus kapitalizmi tek başına değildir, İngiliz-Fransız-Amerikan kapitalizmi tarafından desteklenmektedir. Savaş sorunu konusunda kısmî geçici bir çözümü bile dev bir iş olan bir sorun. Burada söz konusu olaylar üstüne öğrendiklerim öylesine dağınık,

öylesine dıştan, öylesine rastlantısal ki tahminlerle yetinmem gerekiyor. Rus sorunu kadar hiçbir şey düşünsel bakımdan bugün içinde bulunduğum tecrit edilmişliği hissettirmiyor...

9 Aralık 1917

(...) Rusya konusunda ne düşündüğümü biliyorsun. Lenin ile Troçki'nin temelde enternasyonalist sosyalistler olmayıp da, düzenlerinin geçici olarak sürdürülmesi yolunda anlık bir başarı elde etmek amacıyla Alman emperyalizminin safına geçen, Enternasyonal'in bütününü ve mücadele içindeki Alman sosyalistlerini sırtlarından vuran ve Scheidemann-David türünden çakallarına ürünlerini istiflemekte yardım eden Rusyalı oportünistler ve demagoglar olduklarına inanmak istemiyorum hâlâ. Ayrı barış konusunda şimdilerde yapılan görüşmeleri şöyle yorumlamaya çalışıyorum hâlâ: İtilâf ülkelerini, Alman emperyalizminin barış entrikasını bozarak, yalnızca Almanya'nın değil, ama Avusturya ile Bulgaristan'ın da (tümüyle resmî olarak, Balkanlar) fetih planlarını ortaya koyup açıklamaya, görüşmelerde bulunmaya hazır olarak görünmek, içten, devrimci yollarla, zorunlu bırakmak. Bu ise, Almanya'daki heyecan içinde bırakacaktır: Daha şimdiden Almanya çarpışmaların genel olarak durdurulmasına (denizaltı savaşı nedeniyle) ve Doğu cephesinde çarpışmaların durdurulmasına karşıdır zaten. Eğer bunun sonunda, devrimci baskı nedeniyle İtilâflar emperyalist amaçlarından vazgeçerse, bunun sonucu güçlü bir uluslararası işçi hareketinin ortaya çıkması olabilir. Polonya, Litvanya, Baltık ülkeleri (şimdi, tam da dikkafalı öğeler tarafından boşaltılmışlardır) söz konusu olduğunda halkların kendi kaderlerini tayin etme hakkı yalanı en kötü demagojiyi ortaya koyar. Kuşkusuz, Lenin ile Troçki tehlikeli bir oyunu sürdürmekteler. Hemen iktidardan düşmenin Scylla'sından

her ne pahasına olursa olsun kaçmak istiyorlarsa, o denli kolaylıkla da kurbanı olacaklar Charybde'in, yani kendi barış siyasetlerinin tutsağı olarak, Rus halkının silâhsızlandırılmasının sonucunda, uluslararası sonucu ortaya çıkmadan önce, Alman emperyalizmiyle ayrı bir barış antlaşması yapmaları da gerekecek. Gerçekte Çarlığa bırakılabilecek bir barıştır bu. Bu durumda Rus kapitalistlerinin ve büyük toprak sahiplerinin hükümeti değil de, Alman İmparatoru'nun Rusya'daki bir hükümeti olacaklardır. Devrimci Rusya'nın, Rus proletaryasının, Rus sosyalistlerinin bunu üstlenmeleri gerektiğini düşünmek katlanılmaz bir şeydir! Rus devriminin merkezî güçlerin amaçları için böyle iğrenç bir biçimde kullanılmasına bütün araçlarla, kesinlikle bütün araçlarla karşı koymak gerekir.

14 Aralık 1917

(...) Lenin ve Troçki benim söylediğimden başka bir şey isteyemezler. Ne kadar düşünürsem, bu bana o kadar açık geliyor ve o kadar da rahatlıyorum. Özellikle burada, içine gömülmüş bulunduğumuz bataklıkta havanın temizlenmesi sonucunu doğurabilecek olan gözüpek taktikleri de, bana o kadar umut vaadeder, hiç olmazsa daha az umutsuz, görünüyor. Kuşkusuz, ona yardımda bulunmak için her şey, kesinlikle her şey yapılmalıdır burada! Her asker, bugün Hindenburg'un emri üstüne döktüğü her damla kanın ve her damla terin, toprak fethine susamış "gerici" politikacıları, sömürücüleri desteklediğini, Hindenburg'un barışa karşı, oy hakkına karşı saldırılarını desteklediğini bilmelidir! Lenin ve Troçki yalnızca bir barış siyasetiyle (dürüst, uluslararası ve sosyalist bir siyasetten başka bir şey olamayan ya da olabilen) değil de, büyük toplumsal ve iktisadî dönüşümlerle, yani (siyasal devrimden sonra) toplumsal devrimi gerçekleştirerek sağlamlaştırmak zorundadırlar!

BARIŞ SORUNUNDA SOVYET HÜKÜMETİNİN TAVRINDAKİ DEĞİŞİKLİK ÜZERİNE

(1918)

Başlangıçtaki taktik ancak en aşırı koşullar pahasına (Saint Petersburg'un terk edilmesine vb. varıncaya kadar) ve başkent sokaklarında fatihlere karşı devrimci savaşın patlak vermesi pahasına başarıya ulaşabilirdi. Ne var ki bu, Rus halkının büyük çoğunluğunun ve her şeyden önce de Saint Petersburg halkının onayıyla mümkündü ancak. Bu onayı almadan Rusya'nın çıkarına olarak bundan kaçmak ve halk kitlelerini kendi kaderleriyle başbaşa bırakmak, sosyalist bir hükümet için imkânsızdı. Bu sonuncu durum karşısında kitle açıkça geriledi, izleyemezdi artık. Bütün öteki halklardan daha çok acı çekti, daha çok şey yaptı, insan gücünün ötesinde, tarihin bildiği her şeyin ötesinde. Savaşın zorunlu kıldığı acımasız fedakârlıklar, açlık, iç savaş, sosyalist yeniden kuruluşun durduramayacağı iktisadî düşüş, iç ve dış binlerce düşmanın indirdiği darbeler ve şimdi de zafer çığlıkları, bitkin düşmüş hayvana indirilen son ölümcül darbe! Fazlaydı bu.

Lenin ile Troçki'nin yanlışlarını suçlamak kolaydır şimdi. İleriki gelişme için bugünkü çözümün, şubat ayı başında, Brest'e geri

dönmeden çok daha kötü olduğu doğru değildir. Doğru olan bunun tersidir. Böyle bir geri dönüş, ilk direnmeleri en kötü biçimde gösterecekti, en sondaki güçlüğü *vis haud ingrata* olarak ortaya çıkaracaktı. Almanlar'ın en sondaki tavırlarının korkunç sinizmi, hayvanca acımasızlığı bütün kuşkuları dağıttı. Devrimci propaganda bakımından, uyarıcı etki hiç olmazsa yatıştırıcı etkiyi ödünlemektedir.

Yerçekimi atmosferin yüksek tabakalarında uçmayı yasakladı. Proletaryanın iflası —Rus proletaryasının değil: Yapması gerekenden çoğunu yaptı! Alman proletaryasının iflası— Rus faciasının başlıca nedenidir. Alman proletaryasının günahlarının şahidi olarak Rus proletaryası, Rus sosyalizmi düşüşünün en alt noktasında bile başını dik tutabilir. Ama Alman proletaryası ortaya şerefini koydu, kendi şerefini kurtarmak ve buradan da kendi kaderini ve Rus proletaryasının, dünya proletaryasının kaderini kurtarmak için her şeyi yapmalıdır.

GÜNÜN SORUNU(*)

Almanya, dünya devriminin ekseni, kilit noktası, kaldıracıdır. Yalnızca bir Alman devrimi bir dünya devrimidir. Ama Alman proletaryası dünya üstündeki en eylem yeteneğine sahip olmayan proletaryadır. Zafer kazanan bir Alman emperyalizmi gericiliğin yönetici gücü olarak Çarlığın yerini alacak en güçlü emperyalizm olacaktır. Bir Alman zaferinden geçen yol toplumsal devrim için en uzun yön değiştirme olacaktır.

Askerî durum tümüyle dikkate alınmadığında bile, bundan çıkan sonuç Alanya üstüne en büyük baskının uygulanması gerektiğidir; Almanya'yı elverişle kılan her eylem yanlışların en kötüsüdür. Geçmişten söz etmiyorum, bugün için eleştirmiyorum.

İçinde bulunulan durumun bütünü nedeniyle ve Rusyalı dostlarımızın iradesine ters olarak, "*Brest-Litovsk*" yani kesin barış siyaseti, İtilâf güçlerine karşı bir cephe saldırısı, umutsuz bir güç gösterisi, Alman emperyalizminin bir kurtarılma çabası, proletarya için devrimci bir hareket halini aldı. Bu durumun acıklı olan yanını öylesine hissediyoruz ki, bunu dile getiremiyoruz; bunun başlıca sorumluluğunu Alman proletaryasının taşıdığını ve omuzlarına çöken

---

*) Hapiste yazıldı, 1918.

bu yükü ancak onu sırtlayarak atabileceğini biliyoruz. İngiltere ya da Fransa'daki değil, Almanya'daki devrim, dış siyaseti kritik olan Rus devrimi için mümkün olan tek çaredir; Alman proletaryasının iflası göz önüne alındığında, onun için bu, bir dairinin dört köşe olması kadar imkânsız bir şeydir.

Ne var ki, "*Brest-Litovsk*" buydu işte. Böyle kalmamalıdır. Tek çıkış yolu: Alman devrimi. Ama Rusya'daki olayların yarattıkları devrimci etkilere şunlar karşı koymakta: Alman emperyalizminin güçlenmesi, karşıdevrimci güçlerin sağlamlaşması ve Sovyetler hükümetinin Alman emperyalizmi karşısındaki belirsiz tavrı sonucunda, Alman proletaryasının bağrında doğan karışıklık. Svyet hükümetinin bu tavrı kendi iradesine rağmen belirsizdi, ama halk kitleleri üstünde bıraktığı, özellikle de, açıklığa başka herkesten çok ihtiyacı olan Alman proletaryası üstünde bıraktığı, izlenim nedeniyle de belirsizdi. İtilâf ülkelerinin proletaryası üstünde bıraktığı izlenim nedeniyle de belirsizdi: Alman proletaryasına oportünist bir biçimde Alman emperyalizmine kendini uydurması emredilir ya da oportünizmin suratı, Almanya'nın o denli ihtiyaç duyduğu devrimci ateşten şüphelendirir. İtilâf ülkelerinin proletaryasının gözünde, Alman emperyalizminin desteği olarak tanıtılan Rus devrimi aracılığıyla uluslararası devrim ve kendi devrimi gözden düşürülüyor.

Mirbach[13] konusunda şöyle deniliyor (Çiçerin[14]): "Barış davası uğruna öldü"!!! Eichhorn'un[15] ölümü üzerine, başsağlığı mesajları

---

13) 6 Temmuz 1918'de, Almanya'nın Rusya'daki büyükelçisi Kont Mirbach-Harff Moskova'da bir sol sosyalist devrimci tarafından öldürüldü.

14) Georgui Vasiliyeviç Çiçerin (1872-1936), zamanında Dışişleri Halk Komiseriydi.

15) 30 Temmuz 1918'de, Ukrayna'daki Alman birliklerinin başkomutanı Mareşal von Eichhorn, Kiev'de bir sol sosyalist devrimci tarafından öldürüldü.

gönderiliyor. (Plehwe'nin[16] ölümü üstüne gönderilecek bir başsağlığı mesajından da daha kötü olurdu bu!) Rusya'yla Finlandiya arasındaki barış görüşmeleri sırasındaki iyi hizmetlerinden dolayı Alman hükümetine teşekkür ediliyor!

Bunlar salt formaliteler, ama acı veren, kaygılandırıcı formaliteler. İçinde bulunulan imkânsız bir durumun basit belirtileri. Bu durum ise ancak Alman devrimi tarafından kurtarılabilir ve ancak Alman devriminin düşmanları güçlendirilerek sürdürülebilir: İkilem! Eğer Alman devrimi müdahale etmezse, geriye şu seçenek kalır: Devrimin çöküşü ya da utanılacak bir hayat belirtisi; en kötü düşmanı, Prusya emperyalizminin bahşettiği basit bir süre (ileriki bir tarihe atılan intihar) sayesinde. "Formaliteler" ve "belirtiler" burada sona erer. İkinci çözüm yolunu düşünen biri olabilir mi? Kıyamete kadar bir direğe bağlayıp, herkese rezil etmek gerekir onu. Bir Cain ile bir Judas suratına tükürecekler dir.

Taktik açısından, herhangi biri kadar kabuk bağlamış durumdayız. Ama açık bir sınır var bunda.

Anlaşmazlığa yer vermeyelim: İtilâf ülkelerinin emperyalizmiyle bir anlaşma yapmak da imkânsızdır. Bu emperyalizmin de ezilmesi gerekir. Ama eğer *Pravda*, "Almanya'ya karşı bir savaş İtilâf'ın fetihleri için, İtilâf ülkelerinin kapitalizmi için bir savaştır" diye yazarsa, biz de pekâlâ, İtilâf'a karşı bir savaşın Almanya'nın (Avusturya'nın, Bulgarlar'ın, Türkiye'nin) fetihleri ve Alman kapitalizmi için üç kez daha güçlü bir savaş olduğunu söyleyebiliriz.

İkisine de karşı olan bir savaş mümkündür yalnızca. Bunun için ise gereken güç eksik. İkilem: Devrimci şerefin çöküşü —ya da utanılacak bir lütuf süresi— ya da Alman devrimi.

---

16) Viatçeslav Konstantinoviç Plehwe (1846-1904), polis şefi ve İçişleri Bakanı olduğu sırada, 15 Temmuz 1904'te bir sosyalist devrimci tarafından öldürüldü.

Her şey Alman proletaryasına bağlı. Yapılan hiçbir çaba fazla büyük değildir, yeterince büyük değildir. Tırnaklarımızın arasından kan fışkırsın, kurbanlar verelim, her zamankinden daha ağır fedakârlıklar yapalım. Bizim için en kutsal olan şey söz konusudur.

Başkaları yaygara koparabilirler, "Fazla olmasın! Fazla erken olmasın!" diye. Biz de "Çok az olmasın! Çok geç olmasın!" diye karşılık vereceğiz.

Kuşkusuz, bir "fazla" ve "çok erken" tehlikesi olabilir, ama hiç olmazsa Almanya'da, kendisine karşı çıkarılanın ardında, bir güneş tutulmasıyla bir saman çöpünün gölgesi gibi ortadan kaybolur.

İhtiyat ve tereddüt vaaz edenler gece gündüz sokakları dolduruyorlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM:

MUHALEFET VE DEVRİM

YENİ YÖNTEM

(Eylül 1902)

"Marksizm!" İnsanlığın öncüleri arasında, kendisine Marx kadar kötü davranılan kişi azdır. Kuşkusuz, kimi zaman salt bilimsel kimi zaman da propaganda ve kavga kimliğine sahip olmaları nedeniyle ama aynı zamanda da bu felsefî dahinin düşünsel evrimi nedeniyle çok sayıdaki eserinde kaçınılmazcasına varolan çelişkileri kim reddedebilir? Evrensel olduğu kadar ateşli de olan bu düşünürün öğretisindeki yanlışları ve kusurları peşinen tümüyle normal olarak kim kabul etmez? Ama "revizyonistler"in hâlâ moda olan, içindeki ana malzeme Marksist teorinin hiçbir şekilde anlaşılmaması olan, aydınlatıcı çorbasından tatmak isteğini uzun zamandan beri kim kaybetmedi ki? Jaures de, yakınlarda çıkan "*Teori ve Pratik Üzerine*"[1] adlı eserinde, partimizin en önemli sorunlarının incelenmesinde "kesinlik" ve "geniş kapsamlılık" niteliklerini kendine mal ettiği yazılar derlemesinde "Marksizm" konusunda öyle yanlışlar yapıyor ki, bunlar kelimenin gerçek anlamında çelişki anlamına gelirler.

---

1) Südekum tarafından 1902'de çevrildi, *Sozialistische Monatshefte*.

Tuhaf bir şey, Jaures burada Marksist teoriyi neredeyse yalnızca *Komünist Manifesto*'dan, Marx'ın ölümünden otuz altı yıl önce yazılmış olan, hiçbir şekilde tek bir kişinin eseri olmayan, tersine, her iki yazarın birbirinden çok farklı düşünce tarzlarını ve üslûplarını çok iyi biçimde gösteren bu eserden çıkarır. Kimi pasajları mutlak, yoksullaşma teorisinden başka bir yönde yorumlamak imkânsız gibi görünse de, başka pasajlarsa tersine açıkça çok daha iyimser bir anlayışı ortaya koyarlar. Özellikle "burjuvaziye karşı mücadele"nin anlatımını düşünüyorum, bu pasaja göre söz konusu mücadele proletaryanın gücünün sürekli ve gittikçe artmasına ve sonunda da kimi reformların elde edilmesine yol açar. Marx'ın daha sonraki eserleri, günümüzde sosyalizmin tümüyle reddettiği, mutlak yoksullaşma teorisini savunmadıkları göz önüne alındığında, Jaures'in yaptığı gibi bu hayalî sorun üzerine tartışmalara son vermeyi istemek kendini beğenmişlik gibi gelir. Ne olursa olsun, Marx'ın kurduğu kendi tarihsel diyalektik yapısında tümüyle yoksullaşmış ve sefil bir proletarya kullanmış olduğunu ileri süren Jaures'in düşüncesini reddetmek gereksizdir.

Marx'ın "devrim teorisi" konusunda, Jaures ağır bir yanılgının kurbanıdır. *Komünist Manifesto*'ya "asalak bir devrim" düşüncesini, yani bir burjuva devrim fırsatıyla, başta, proletaryaya dayanan burjuvaziyi beklenmedik anda yakalayarak, burjuva devrime eklenen bir toplumsal devrim düşüncesini atfeder. Kendisine özgü olan ve açıklamakta güçlük çekilen bu yanlışın çürütülmesine on beş sayfadan çok yer ayırır: *Manifesto*'nun dördüncü paragrafında, hiç olmazsa, proletarya devrimi, gene de kendisinden önce gelmesi gereken, burjuva devrimi karşısında tümüyle bağımsız olarak kendini ortaya koymaktadır. Ve eğer Jaures, *Manifesto*'ya atfettiği komünizmin bir azınlık sayesinde gerçekleşmesi düşüncesine karşı gösterişli biçimde birçok kez dikiliyorsa, Marx'ın daha sonra hiçbir zaman yalanlamadığı şu sözünü hatırlatmak yetecektir: "*Proleter*

hareket, dev çoğunluğun yararına olarak, dev çoğunluğun bağımsız hareketidir."

Aynı şekilde, proletarya diktatörlüğü ve devrimci program konularında da Jaures temel bir yanlışa düşüyor. Söylediğimiz gibi, *Manifesto*, egemenliği demokrasiyle bağdaşabilir olan halkın çoğunluğunun zaferini varsayar. Demokratik bile, bir sınıf egemenliğinin sabitleştirilmesi ve devlet makinesinin proleter bir anlamda ateşli biçimde kullanılmasında yararlı kılınması gerektiği için, *Manifesto* "proletarya diktatörlüğü"nden söz eder. Engels'in —program— mektubunun da gösterdiği gibi, "demokrasi" kelimesinin hiç kuşkusuz revizyonist dildekinden biraz daha az belirsiz bir anlama sahip olduğu, *Manifesto*'nun yirmi dördüncü sayfasındaki pasajın anlamı budur işte. Bir "yöntem karışıklığı"ndan, hiçbir iz yoktur bu pasajda, ne de "program talepleri konusundaki karışıklık"tan bir iz vardır. Manifesto'nun "programı"na Jaures'in yeterince suçlamada bulunamamasının nedeni, ilk başta yalnızca toprak rantının kaldırılmasını öne sürerek Babeuf'tan bile geri kalmasıdır. Ama bu, bütün üretim araçlarının, egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın ellerinde, vakit geçirmeksizin başlatılması gereken, aşamalı bir merkezîleşmesini açıkça öngören "program" metniyle bile çelişkilidir.

Ama bütün bunların tarihsel bir yararı vardır ancak. Jaures'in kitabının başlıca içeriği, sözde "eskimiş" bir yönteme karşı çıkardığı "yeni yöntem"e ilişkindir.

Alman "revizyonistlerimiz"in çoğu gibi, Jaures de, kötümserlik ve biçimcilik değil de, ama kökleşmiş bir iyimserlik, hattâ hayaller yetiştirir. Daha şimdiden kendini toplumsallaşma sürecinin ortasında sanıyor, kollektivizmin yeşerdiğini görüyor. Hangi hayaller içine düştüğünü, son paragraflar gösterir; kimi yanlışlar da kapsayan bu paragraflarda bugün yürürlükte olan hukukun ve hattâ ultra-bireyci Roma hukukunun pek çok hükmünü sosyalizmin tohumları olarak tanıtmaktadır, oysa bu hükümler gerçekte mülkiyetin kapitalist

sömürüsü güçlendirmeye yararlar ya da kapitalist kredi sisteminden kaynaklanırlar ya da yalnızca aile servetinin sürdürülmesini amaçlarlar. Nihaî amaç her zaman ve her yerde canlı bir biçimde ileri sürülmelidir: Ne kadar küçük olursa olsun, her adımda dikkati nihaî amaca doğru çevirmek, bugünkü topluma sosyalizmin kurumlarını, kanını, ruhunu yedirmek, emdirmek, Jaures'in yorulmaksızın altını çizdiği temel, ateşli, coşkun eğilim budur işte.

"Yeni yöntem" nedir ama? Bunu birlikte aramamız gerek, çünkü sistemli bir biçimde bunu Jaures'in kendisi de hiçbir yerde açıklamamıştır.

Geriye kalan bütün çalışma, özellikle "pratik" adı verilen calışma, eski taktiksel yönteme ters olarak, "yeni zamanların gerekleri"ne verilen bir taviz gibi kabul edilirken, pek çok yerde Jaures, "asalak bir devrim" için tetikte beklemekten ibaret olan taktiği "eski yöntem" olarak kabul eder gibidir. Ne var ki, daha önce de söylediğimiz gibi, bu eski yöntem tümüyle hayalî olduğu için, bunun tersi tanımlanamaz.

Proletaryanın iktisadî, toplumsal ve siyasal bakımdan güçlenmesi için yeni araçlar; proleter olmayan tabakaları zayıflatmak ve muhtemel olarak da döndürmek için yeni araçlar; üretim ilişkilerini, toplumsal koşulları, devlet biçimini dönüştürmek için yeni araçlar; ya da eski araçların kullanımında yeni bir teknik, yeni bir yöntemden beklediklerimiz bunlardır işte. Peki ya Jaures'in bizlere sunduğu araçlar nelerdir? Siyasal ve sendikal örgütler ve eylemler, kooperatifler, toplumsal yasaların genişletilmesi, toplumsal hayatımızda daha şimdiden varolan eğilimlerin demokratikleşme ve toplumsallaşma için kullanılması, geliştirilmesi, bunun yanında yasalara zaten alınmış olan, kamu yararı nedeniyle mülksüzleştirme gibi örneğin, çok sayıda yöntem. Bu eylem programını kim onaylamayacak ki? Onlarca yıldan beri işçi sınıfının öngördüğü program değil mi bu?

Gerçekten de, yeni yöntemin ayırıcı öğesi, bir yandan kimi eylem biçimlerinin, örneğin kooperatiflerin temelde değerlendirilmesinde ve uygulamaya konmasında, bir yandan da —işin özü de budur— şu üç noktada yatar: 1) Adına "demokrasi" denilen, mistik (gizemli) bir özellik taşıyan mucizevî bir güce olan inanç; 2) Proletaryayla burjuvazi, kapitalizmle sosyalizm arasında varolan antagonizmanın ve bu antagonizmadan kaynaklanan, burjuvazinin ya da kimi öğelerinin, her şeyden önce ikna yoluyla, döndürülmesi ve barışçıl biçimde silâhsızlandırılması umudunun küçümsenmesi; 3) Kimi ihtiyat payına rağmen, "şiddete dayalı eylem"in, "devrim"in reddedilmesi.

Yeni yöntemin yandaşları, kendilerinin şiddete dayalı ve sıçramalı bir gelişme karşısındaki "organik" ve barışçıl bir gelişmenin temsilcileri olarak içtenlikle kabul ederler. Ne var ki, her şeyden önce, sıçramalı gelişme, hiçbir şekilde "organik" gelişmeye karşı değildir, "aşamalı olma" onun özü değildir. Ve "organik" —kaldı ki güç bir kavramdır bu— ile "barışçıl" iki ayrı şeydir. Marksizmden esinlenen, sosyalist pratikte ve teoride organik gelişmeden başka bir öğreti aramak, kısacası toplumsal-organik bir gelişme öğretisinden başka bir öğreti aramak kendi başına bir çelişkidir. Bunun için, revizyonist bağnazlığın bulandırmadığı bir dikkatle, "*Komünist Manifesto*"yu ve kuşkusuz kimi zaman propaganda ve ajitasyona hizmet etmek için incelenen formülleri okumak yeterlidir. Ne var ki, "barışçıl" kavramının kendisi de açık değildir, bu kavramın tanımı barışçıl olmayarak kabul edilen propaganda ve mücadele araçlarına bağlıdır. Burada belirli bir anlaşılırlık elde etmek için, iktisadî, toplumsal ve siyasal hayat alanlarını birbirlerinden ayırdetmek, bunların her biri için, bir yandan "organik" biçimin, bir yandan da gelişmenin barışçıl biçiminin imkânını ve türünü incelemek gerekir.

Bağımsız organik bir gelişmenin bu üç alandan hiçbirinde bulunmadığı görülüyor; iktisadî alan, bunlar toplumsal bir bütünün

parçaları oldukları için, bu üç alanın temelidir. Dolayısıyla, toplumsal bütünün organik sağlık durumuna sıkı sıkıya bağlı olan bu alanların hiçbirinde —özellikle de temel alanda, iktisadî hayatın alanında— sıçramalar ve şiddete dayalı eylemler imkânsızdır.

O halde toplumsal istatistiği incelemek, toplumsal, siyasal hayatta etkilerini ve ağırlıklarını duyuran etkenleri incelemek, bu üç alandan her birinde bu etkenlerin etkili olup olmadıklarını araştırmak ve eğer böyle bir etki varsa bu alanlardan her birinin ağırlığının ne olduğunu, hepsinin aynı ağırlığa sahip olup olmadıklarını, kısacası bunların her birinin arasında denge değişikliklerinin hangi hızla gerçekleştiğini araştırmak söz konusudur.

Bu noktada öğreti içinde tam bir karışıklık hüküm sürmektedir: Sorun bile doğru terimlerle konulmamıştır, özellikle revizyonistlerde, "yeni yöntem"in yandaşlarında, ama Jaures'de de sorun kesin biçimde formüle edilememiştir.

Sınıf mücadelesinde ortaya çıkan güçler çeşitlidir, bireysel evrim yolları kadar çeşitlidir. Ve burada önemli olan, bunları saymak değil de kesin biçimde sınıflandırmaktır.

İktisadî denge nasıl gerçekleşir? Şöyle denilemez: Egemen olan sınıf, iktisadî hayatın vazgeçilmez bir etkenini temsil eden sınıftır, çünkü her sınıf tam da böyle vazgeçilmez bir etkendir. Hiçbir şey yapmayan, saf kapitalizm bile, eğer varolmasaydı, kapitalist sistemi mümkün kılmak için icad edilmek zorunda olacaktı. Hiçbir sınıf, örneğin genel bir grev biçimiyle, kendisinin vazgeçilmez olduğunu göstermiş ve öteki sınıfları dize getirmiş olması üstüne dayandıramaz kendi iktisadî egemenliğini. Organizma içindeki belirli yeri, öteki sınıflarınkinden olduğu gibi, kendi iradesinden de bağımsız olarak ona zorla kabul ettirilmiştir. Eğer Marx'ın sözüne göre, proletarya, ücretli köleliğe Promete'nin kayaya olduğundan daha güçlü biçimde bağlanmışsa, burjuvaziyi kendisinin sömürü düzenine bağlayan zincir de bunun kadar sağlamdır.

İktisadî örgütlenme ölçeğinde sınıfların konumlarının, sınıf olarak karşılıklı ilişkilerindeki "zenginlik"e bağlı olduğunu ileri sürmek tümüyle yanlıştır.

Eğer proletaryanın iktisadî köleliğini özünde tanımlayan şeyin kapitalist sömürü olduğunu kabul edersek, kapitalist ekonomide statik ilişkilerdeki bir değişiklik, ancak sömürü derecesindeki bir değişiklikle ya da sömürünün kendisinin kaldırılmasıyla elde edilebilir. İktisadî hayat aracılığıyla sosyalizme doğru barışçıl ve aşamalı bir evrim sorunu, sömürünün aşamalı ve barışçıl olarak azaltılması ve sonra da, daha henüz sözü edilemeyecek olan sömürünün kaldırılması sorununda bir cevap bulur. Sömürünün azaltılması ve kaldırılmasının üretici güçler geliştikçe gittikçe daha mümkün olması ve hattâ tarihsel bir gereklilik olması, işte bu olgu sosyalizmin haklılığını oluşturur ve dolayısıyla da bütün sosyalist öğretilerin ortak malını oluşturur. Sorun, işçi sınıfının az ya da çok güçlü baskısı altında, sömürücü sınıfın kendi sömürü imtiyazını "gönüllü" ve aşamalı biçimde, bu azaltmanın iktisadî düzlemdeki imkânlarına uygun düşen bir ölçüde, indirgemeye (azaltmaya) hazır olup olmayacağının bilinmesidir yalnızca. Söz konusu olan bu baskı, son tahlilde, sınıfsal baskının başlangıcından bütün toplumsal düşüş çağlarına kadar "genel olarak insanî" olan "insan hakları" gibi, iktisadî, toplumsal ve siyasal özgürlüğe yönelen etkin eğilimlerden kaynaklanan bir hareketin sonucudur: *Kapital*'in birinci cildinin ünlü yirmi dördüncü bölümündeki artan "öfke"nin bundan başka kaynağı yoktur. Bu eğilim, gücünü her şeyden önce, iktisadî bakımdan proletaryanın sahip olduğu mutlak zorunluluk özelliğinden alır ve sömürü derecesinin nesnel değişme imkânına denk düşen bir biçimde başarıya götürür.

Kimi insancıl düşüncelerin etkisine ve belirli bir "kamuoyu"nun baskısına karşı duyarlı olan, birden çok proleter olmayanın, hattâ birden çok kapitalistin, belki de, daha iyi biçimde anladığı kendi

çıkarına uygun olarak evrimin anlamını kavrayacağı yadsınamaz. Revizyonistlerimizin pek çoğu gibi, Jaures de oldukça bel bağlar bu etkiye, ve baskıya. Ünlü bir örneğe bakılırsa, bu mert burjuvaların nazik burun deliklerini devrimci *sans-culottisme*'in pis kokusundan mümkün olduğunca korumak bile istemektedir: Aman sarsmayalım, her şeyi sakinlik içinde yapalım! "Yeni yöntem"in kapsadığı en büyük hayalci (*ütopist*) yanlışlık buradadır belki de. Yeni yöntemin bu bölümünün uygulanmaya konması mücadele içindeki proletaryanın kullandığı eğitim nedeniyle dıştalanmadıysa, bunun son derece tehlikeli olduğu söylenebilir. İşçi hareketinin tümüyle bozulmasına neden olacak, birincil nedenlerle ikincil nedenlerin birbirine karıştırılması ile açıklanır. Orta burjuvanın beyni ve yüreği sosyal demokrasinin güzel gözlerine ilgi duymaz. Hayır! Amacın güvenilirliği, görülmedik atılım, zafere olan güven, canlılık, artan kararlılık, rakibin bütün yanlışlarından yararlanılması, kapitalist sistemin bütün kötülüklerinden yararlanılması kimilerini saygı duymak zorunda bırakır, kimilerineyse ölümcül bir korku verir. Kendilerini ve pek değerli kârlarını kurtarmak için, kendilerine baskı yapan "kana susamış çete"ye —proletaryaya— kendiliğinden bir loksa ekmek atarlar zaman zaman! Korku, kendi varlığını sürdürme içgüdüsü zekâyı keskinleştirir ve en sertleşmiş yüreği bile yumuşatır. Çok sayıdaki başarımızın bu ikincil nedenlerini doğrudan doğruya yaratmak istemek, ikna ve iyi niyet yoluyla, bunları birincil nedenler haline getirmeyi ve nedenlerin nedenini, yani mücadelelerimizin devrimci enerjisini ihmal etmeyi istemek katıksız bir intihar olmayacak mı?

Bununla birlikte, iktisadî düzlemde proletarya, ne denli sert biçimde örgütlenmişse, siyasal ve sendikal mücadelelerini ne denli acımasız biçimde ve düşünüp taşınarak sürdürürse, burjuvaziden, "üretim ilişkileri"ni iktisadî hayatın imkânlarına uygun düşen bir biçimde geliştirmesi ve iktisadî felâketler tehlikesinden kaçınması için, o anki durumun mümkün kıldığı en elverişli koşulları da —yedek

orduya ve patronların örgütlenmesine rağmen— o denli hızlı biçimde koparmayı başaracaktır. Bunu başaracak mı? Geçmişin deneyi o yolda hiçbir güvence vermiyor. İki ihtimale karşı hazır bulunmalıyız!

Toplumun iktisadî yapısı için, üretim araçları, mülkiyetinin bölüşümü ve üretimin yönlendirilmesi işin içine karıştığı ölçüde millîleştirilmiş fabrika giderek gerçekleşen bir dönüşümün utangaç başlangıcı gibi görülebilir ancak.

Danton'un Ölümü'nde[2] Camille, "*Devletin biçimi, halkın bedenini sıkıca saran şeffaf bir giysi olmalıdır*" dediğinde, bu ne yazık ki dindarca bir istekten başka bir şey değildir. Devlet biçimlerimizin en esneği bile, demokratik cumhuriyet bile, bu idealin çok uzağındadır. Açıkçası, devletimizin halkın basit bir giysisi değildir; çok sayıda ve önemli işlevlerle donanmış, olağanüstü ölçüde karmaşık, dev bir makinedir. Bir noktaya kadar bağımsızlaşmıştır ve tarihin gösterdiği gibi, halkın çoğunluğunu ezmek amacıyla araçlardan yararlanmaya pek kolay biçimde alıştı. Teorik olarak, bir devlet yapısı iktisadî örgütlenmenin bir sonucu, özel bir anlatımından başka bir şey değilse bile, Kampfmeyer'in yaptığı gibi, bu yapının iktisadî ve toplumsal güç ilişkilerindeki değişime bağlı olarak gerçekte "son derece dönüşebilir" olduğunu ileri sürmek her günkü deneye ve tarihe ters düşmektir. Bu revizyonistlerimizin tarzında hayalci bir yanlışlık olacaktır gene. Jaures'in "barışçıl" ve "aşamalı" yönteme, bunun dışında hiçbir kurtuluş olamayacakmış gibi gelecek ölçüde nasıl bu denli körükörüne inandığını görmek gerçekten anlaşılmazdır.

Ne söyleyeceğimizi bilmediğimizde, tam zamanında bir kelime işe karışır: Demokrasi! Bu basit kelimeyle, her revizyonist, yeni yöntemin her yandaşı bütün sorunları oyun oynarmışçasına kolaylıkla çözümler. Şunu söylüyorum yalnızca: Küçücük "demokrasi"

---

2) Georg Büchner'in oyunu.

kelimesiyle, çünkü revizyonistlerin dilinde bu kelimenin sahip olduğu anlam son derece belirsizdir. Görünüşte, iktisadî ya da siyasal bir örgütte bulunan tüm bireylerin, elbette ki bu örgütün yararına, yönetime katılmaları anlamına gelmektedir. Bu tanım içinde, demokrasi eşittir sosyal demokrasi ve sosyalizm anlamına gelir tanımında, demokrasinin sosyalizmin özsel bir koşulu, gerçekleşme biçimi ya da hattâ bir parçası olduğunu ileri süren Jaures'in (ve "yeni yöntem"in başka yandaşlarının) çok sayıdaki sözleri, ki bu sözler temelde proletarya diktatörlüğü öğretisinin "rötuşlu" solgun bir kopyasından başka bir şey sağlamazlar, karışıklık yaratırlar yalnızca.

Sosyalizm için olduğu gibi, böylesi bir demokrasi için de öncüller olabilir; bu öncüllerin önemli bir dereceye ulaştıklarını ileri sürmek güçtür, ama ne olursa olsun vardırlar.

Siyasal alanda, demokrasi daha da büyük bir gelişme gösterdi, ama bu hiçbir şekilde revizyonistlerin inandırmak istedikleri kadar önemli bir gelişme değildir: Demokrasi ile cumhuriyet kavramlarının, örneğin Fransa'da, aynı anlama gelmekten ne kadar uzak olduğunu Bernstein'ın kendisi gösterdi. Jaures'e, revizyonizmin ve *Millerandizmin*[3] formülünü zaten içinde bulunduğu Liebknecht'in (Karl'ın babası Wilhelm'in, ç.n.) ölümünden sonra yayımlanan gene aynı eserinden alınan uzun bir açıklama verebilirdim. Çok az rastlanan istisnalar dışında, demokratik oy verme hakkı bile her yerde kusursuz değildir. O halde demokrasi kapitalizmi havaya atmak için mükemmel bir barut olabilir, ama ne var ki, barut daha icad edilmedi. Şu an için, devletlerde olduğu gibi bucaklarda da, her yerde en eksiksiz demokrasisizlik içindeyiz hâlâ. Eksiğimiz olan

---

3) "*Millerandçılık*", Bernstein revizyonizmiyle çağdaş bir olgudur: "Cumhuriyeti kurtarmak için" sosyalist Millerand, *Paris Komünü*'nü ezen General Galiffet'in de yer aldığı bir hükümete katılmayı kabul etti.

şey bize nereden, nasıl gelecek? Demokrasinin meyvelerini, burjuvazinin iktisadî, siyasal ve toplumsal anlayış ağacının meyvelerini barışçıl, aşamalı bir biçimde toplayabilecek miyiz?

Toplumsal örgütlenmemizin başka her yanından (tezahüründen) çok devlet mekanik bir kimliğe sahiptir. Kuşkusuz, "yönetici" sınıfların yönetim komitelerinin hükümetleri ancak *cum grano salis* olarak nitelenebilirler; ama gene aynı derecede kuşku yok ki, yararı iyice anlaşıldığında, yalnızca egemenliklerini sağlamak amacıyla, ezilen sınıflara kimi tavizlerde bulunan yönetici sınıfların (bununla birlikte bu tavizler söz konusu sınıfların siyasal güçlerinin, iktisadî etkilerinin çok gerisinde kalmaktadır) en yüksek derecedeki bir aracıdır devlet. Tümüyle gerçek siyasal egemenlik ilişkileri vardır; demokrasi bile rastlantısal olarak çok güçlü bir azınlığın baskısını içerir. İktisadî bakımdan olan etki değişikliklerinin devlet biçiminde dile gelmeleri pek enderdir. Ve bu gene de en çok demokraside muhtemeldir.

Ama demokrasiyi nasıl zorla kabul ettirmeli? Almanya bizim siyasal çıplaklığımızı örten tek demokratik paçavrayı, genel oy hakkını nasıl "elde etti"? Genel oy hakkının getirilmesi bir gerici demagoji hilesi değil miydi? Kökeni gerici böyle bir demokrasinin başka durumlarında, sözü edilen demokrasiyi, hiç değilse öncel olarak, sağlanmış gibi kabul etmeli mi? çağımızda siyasal demokratikleşmeye doğru çok belirgin bir eğilimin varolduğuna karşı çıkılamaz, tek sorun bu eğilimin kendini nasıl kabul ettirdiğidir. Bununla birlikte, yönetici sınıflarda iyilikseverliğin arttığı gözlemlenmiyor. Hesse, Bavyera, Belçika, İsveç'i[4] karşılaştıralım. Prusya ne durumda? Siyasal

---

4) Hesse, Bavyera, İsveç ve Belçika parlamentoları oy hakkı konusunda bir reform isteğinde bulunmuşlardı. Bu istek 1904-1905 yıllarında başarısızlığa uğradı. Oy hakkı için yapılan kampanyaya İsveç'te 1903 yılında büyük gösteriler ve grevler eşlik etti.

mantığın top ateşi altında, birçok revizyonist, genel grev gibi "utanç" verici bir biçimde bile olsa, devrime yeniden bağlılık yemini etmek zorunda kalmadı mı? Belçikalı kardeşlerimiz umutsuzluk nedeniyle, güzel Cleo'nun kral dostunun kişiliğinde[5] bir *deus ex machina*'yı yardıma çağırmaya başlamadılar mı? Birçok devlette sosyalizmi demokrasi kadar kolaylıkla kabul etmeyecek miyiz? Belçikalı kardeşlerimiz tam da bu sorunla karşı karşıya kalmadılar mı?

Ve sahip olduğumuz şeye gerçekten sahip miyiz? Eğer Engels program mektubunda, "halkın temsil edilmesinin bütün iktidarları elinde bulunduğu ülkelerde, anayasaya uygun olarak, halkın çoğunluğuna sahip olunduğunda istenilen şeyin yapılabildiği ülkelerde —kaldı ki Fransa'nın ve İngiltere'nin durumu değildir bu— yeni topluma barışçıl geçiş düşünülebilirdi belki" diye yazarsa, ortadaki sorun bu çoğunluğun "felâket" olmaksızın elde edilip edilemeyeceğidir. Şu an için, demokrasi burjuvaziyi ciddî olarak rahatsız etmiyor; ama sorun olmak ya da olmamak sorunu olduğundan —ve bu sorun, mümkün olan bütün barışçıl ve organik evrime rağmen belirli bir anda her yerde ortaya çıkar— bunun sert ve ciddî bir sürtüşme olmakszın gerçekleşebilmesi için insanlığın birkaç yüzyıldan beri yeterince derinden değişip değişmemiş olduğunu göreceğiz. Bundan şu çıkar: 1) Aşamalı barışçıl evrimin ne olursa olsun pürüzleri vardır; ve 2) Şu an için hâlâ yönetici sınıfların iyi niyetine bağlı olduğu için demokrasinin her derde deva getireceği kabul edilemez. Yeryüzündeki bütün ülkelerde, burjuvazi eğer birliğini korursa, bütün demokratik kurumların yasal biçimde ortadan kaldırılmasının

---

5) Oy hakkı için mücadele Belçika'da Nisan 1902'de doruğuna ulaştı. Sanayi merkezlerinde ve Brüksel'de grevcilerin sayısı 300.000 kişi dolaylarındaydı. Belçika İşçi Partisi yönetimi kralın hakemlik etmesini istedi. 18 Nisan 1902'de parlamentonun çoğunluğu oy hakkında herhangi bir değişiklik yapılmasını reddetti.

mümkün olduğuna kim karşı çıkabilir? Burjuvaziyle proletarya arasındaki mücadelenin ciddîleştiği dönemlerde, ki bunun en yüksek derecesine daha henüz erişilmemiştir, burjuvazinin bu birliğinin, hiç olmazsa geçici olarak, kurulabileceğine kim karşı çıkabilir? Saksonya'ya bakın hele! Bütün Alman ülkeleri içindeki en sanayileşmişi olan bu ülke, ki işte tam da bu nedenle, şimdiye kadar İngiltere'nin yaptığı gibi, bize sınıf mücadelesinin geleceğini gösteren bu ülke bütün öteki Alman ülkeleri karşısında elverişli bir duruma sahiptir: Her şeye kadir bir Junkerciliğin neredeyse bütün feodal kalıntılarından ve dolayısıyla da yönetici sınıflar arasındaki bir anlaşmazlık nedeninden kendini kurtarmış olduğundan, olağanüstü ölçüde dayanışık bir burjuvaziye sahiptir ve dolayısıyla da küçümser bir tavırla, bir yana itilemeyen olağandışı bir durumu dile getirmektedir. Bundan yaklaşık dört yıl önceki düşüncesine göre, halkın tutkularının fırtınası içinde, güzel demokrasisini yitirmek üzere bulunan Fransa'da olanlara Jaures baktığında! Son olarak, buradan iktisadî demokrasi alanına yeniden dönersek, İngiltere'de *Lordlar Kamarası*'nın kararlarını oluşturan uyarılara başvurmamız gerekmez mi? İngiltere'nin kıta Avrupa'sındaki ülkelerde gözlemlenen, sınıf mücadelesinin şiddetlenmesine ne kadar yaklaştığını görmemek için revizyonistlerin demokrasiye olan kör inancı gerekir. İngiliz burjuvazisinin böylece —güçlenen sosyalizmde— kendi "mezar kazıcısı"nı yaratması, bize kararlığın önemini gösterir yalnızca.

En sonunda, varolan ya da fethedilmesi gereken demokratik kurumların felâkete yol açmayan bir evrim imkânıyla ilgili olarak değerlendirilmesinde önemli olan şey, bu kurumların sağlamlığının ve güvenliğinin derinlemesine incelenmesidir; bu incelemeye hiç bir revizyonistte de, Jaures'te de rastlanmaz. Ama bununla, "yeni yöntem"in "demokrasi"nin başlıca özelliği diye çoğunluğun egemenliğini değil de, azınlığa karşı beslenen düşünceleri kabul etmesinin nedeni anlaşılır.

Demokrasinin fethi ve korunması gereğinin içerdiği şiddetli çatışmaların gözler önündeki tehlikesini kendinden gizleyemez Jaures: Başarılı olabileceğini kabul ettiği, demokratik özgürlüklerin kaldırılması yolundaki bir girişimi hesaba katmamazlık edemez. Bu, "yeni yöntem"in *salto mortale*'sidir (ölüm perendesidir). O halde felâket teorisiyle mücadele etmek ne işe yarar? Bir felâket hangi sosyalist (propagandadaki kimi aşırılıklar dışında elbette!) bir felâket için çalıştı ya da hattâ kendi taktiğini böyle bir felâket ihtimali üstüne kurdu ki? Uyanık olmalıyız; kuşku duymak haklı olarak iyi bir demokratik nitelik olarak kabul edilmiştir. Rakiplerimiz bizlere gelirlerse, tavizlerde bulunmaya hazır olurlarsa, onları geri çevirmeyeceğiz. Ama barış bildirileriyle, iyi tanrıça Demokrasi'nin kollarında sallanıp uykumuzun gelmesine izin vermeyelim, silâhlarımızı atmayalım. Toplumsal hayatta ittifaklar kurmamıza yalnızca mücadele gücümüz imkân verir, yalnızca bu güç bize siyasal, toplumsal ve iktisadî reformların yolunu açabilir ve hattâ böyle bir şey mümkün olduğunu kabul edersek, felâketlerden kaçınmamıza bile yol açabilir...

Die Neue Zeit, XX, C.2, s. 713-723.

KİTLE GREVİ İÇİN(*)

(...) Bize şöyle deniliyor: Eğer genel grev yapabilirsem, artık buna ihtiyacımız yok demektir. Doğru değil bu: Buna, bugünkü siyasal sorunlar tarafından itilmiş olabiliriz. Kuşkusuz, genel grev yoluyla burjuva toplumu kıtlık içinde bırakmak düşüncesi gülünçtür. Benim için, yalnızca kimi durumlarda, gerçek anlamda bir genel grev biçimi alabilen siyasal kitle grevi söz konusudur. İşçilerin ellerinde olanları, varlıklıların ellerinde olanlardan daha azdır bunlar, daha çabuk tüketeceklerini ve dolayısıyla bu nedenle genel grevin hiçbir başarı şansı olmadığı gibi hesaplarda da, gerçek anlamdaki genel grev sorunu çözüme kavuşturulamaz. Çok sayıda başka etken grevcilerden yanadır. Kendi hayatını ortaya koyarak, hükümet üstüne baskı yapma düşüncesine dayanan Rusya'daki ünlü açlık grevlerini anacağım. Bu grevler açıklanamayan nedenler, rezalet korkusu, vb. ile etkide bulunulabileceğinin kanıtıdırlar. Planlarımızı rakiplerimize açıklamamak için kitle grevi konusunda tartışma yapmamız gerektiği söyleniyor. Hiçbir şekilde böyle bir niyetimiz yok. Hangi anda ve hangi biçimde genel grev kararı alacağımızdan söz etmiyoruz. Bütün ihtimallerin önceden görülemeyeceği doğrudur;

---

*) Bremen Kongresi'ndeki konuşma, 1904.

izlenecek doğru yolu bulmak için, gerektiğinde, kitlelere, sınıf mücadelesi duygularına güvenmeliyiz: Rus işçi hareketinde izlenen taktik üstüne yoldaşımız Luxemburg'un ilginç açıklaması akla getirilsin. Bununla birlikte daha şimdiden geçerli olarak kabul ettiğimiz araçları tartışmalıyız. Saksonya parti için bir korkuluk değil mi?[6] Reichstag için oy verilmesi hakkını koruduğumuz söyleniyor. Ama eğer bu da elimizden alınırsa? O zaman bucaklara gitmemiz gerekecek. Ama ya oralara girmemiz yasaklanırsa? O zaman da geriye sendikalar kalır. Ama ya elimizden koalisyon kurma hakkı da alınırsa? Ne yapacağız o zaman? Gücümüzü denemekten her durumda kaçınabileceğimiz doğru değildir. Şimdi tümüyle biçimsel olarak kullandığımız gücümüzü ortaya koymamız gereken bir durum çıkabilir ortaya. Bir kitle grevi yoluyla da en çarpıcı biçimde gücümüzü ortaya koyacağız. Partinin benimsemesi gereken düşünce budur işte. Gerçekten de parti için belirli bir tehlike vardır ortada: Mücadele araçları bakımından paslanmaktır bu tehlike. Sosyalistlere karşı olağanüstü yasalara rağmen, Almanya'da şımartılmış durumdayız bizler, çünkü Almanya'da da oy hakkı alınmadı elimizden. Ne var ki böyle bir şey olabilir ve biz de buna karşı hazırlıklı olmalıyız. Bu ise, —Pfannkuch'un raporunu getirin aklınıza— şeytanı çağırmamak anlamına gelir.[7] Ne var ki, şeytan buradadır, capcanlı olarak; bunu yadsımamız kör bir siyaset izlememiz demek olacaktır. Ve, yoldaşlar, şimdiden elimizde bulunan birkaç temel hakkı koruyacak, bugünkü mevzilerimizi savunacak durumda bile değilsek, dünyayı nasıl fethedebiliriz? Kitle grevini tartışmak işte bunun için gereklidir.

---

6) Üç dereceli seçim sistemi Saksonya'da 1896 yılında kabul edildi; bu sistem sosyal demokrasiyi Diyet Meclisi dışında bırakıyordu.

7) Bremen Kongresi'nde Pfannkuch tarafından sunulan SPD Yönetim Kurulu raporundan alıntı.

Bunu yeni bir mücadele aracı diye basitçe kabul etmenizi öğütlemek iddiasında değiliz. Şu an için bir tartışmadan ve dolayısıyla da bu düşünceye belirli bir yakınlık gösterilmesinden başka bir şey istemiyoruz. Ne olursa olsun, her zaman ilk safta bulunarak görevi başında olmak, işte partinin hayatî çıkarı ve ilk ödevi budur. Kitle grevi düşüncesine karşı beslenen bu tehlikeli düşmanlığa karşı çıkmak gerekir. Bu sorun bizim bugünkü ve yarınki siyasetimizin en güncel sorunudur. Gülümseyerek bir kenara itmeyin bu sorunu. Sahip olduğu tüm önemi kafanızda canlandırın ve partimiz böylece silâhlanmış olacaktır.

MUHALEFET ÜZERİNE(*)

Tek gerçek muhalefet, egemen güce karşı bağımsız biçimde engel oluşturan ve genel siyasal durumun sürekli bir bilançosunu çıkararak hükümetin siyasetini belirleyici eylemlerinde zayıflatan bir gücün yaratılmasıyla sonuçlanan muhalefettir.

Bununla birlikte bu muhalefetin biçimini ve içeriğini ayırdetmek gerekir. Parlamenter de olsa parlamento dışı da olsa, bir muhalefet muhalefetten başka bir şey olmayabilir: Güçsüz mercilerin ilkelerine görünüşte uygun olan tavırlar nedeniyle (partilerin bir kukla-parlamentoda temsil edilmeleri gibi örneğin) sarsılmaz bir kayıtsızlık ve etkinlikten uzak bir güvenin ateşi içinde, gerçek bir mücadeleye hazır bulunan öğeleri uyuttuğunda ve onların mücadele gücünü ve iradesini felce uğrattığında karşılaşılan durum budur. Proletarya için, bütün siyasal temsil sistemlerinin kendisini karşı karşıya bıraktığı en büyük tehlike budur işte; kitleleri aydınlatmak uğruna, kitleleri bağımsız bir harekete girişebilecek duruma getirmek, yani proleter demokrasiyi gerçekleştirmek uğruna aralıksız biçimde çalışması için en büyük nedenlerden biridir bu.

---

*) 1916'da tutukevinde yazıldı; Kasım 1916'da tamamlandı.

ALMAN SOSYAL DEMOKRASİSİNDE DÜŞÜNCE AYRILIKLARI

A) Sosyal demokrasideki siyasal ayrılıklar

I. Aynı sınıfsal çıkarlarla

1. Şu aşağıdaki noktaların anlaşılmasındaki basit derece farklarının sonucu olabilirler

a) Siyasal ve toplumsal gerçeklik (olguların bilinmesinin derecesi);

b) Bu gerçekliğin anlamı (toplumsal ilişkilerin anlaşılma derecesi);

a ve b'yle ilgili olarak. Özel durum: Kendi güçlerinin ve öteki siyasal etkenlerin güçlerinin farklı olarak değerlendirilmesi.

c) Kendi sınıfsal çıkarlarıyla ilgili olarak (sınıf bilincinin derecesi);

2. Kendi sınıfsal çıkarlarını elverişli kılmak için istek duyulan biçimle ilgili olan farklı anlayışlar (yani hedefe ilişkin): İlkelerdeki farklar;

3. Amaçlanan hedefe ulaşmak için benimsenmesi gereken yöntemlerle ilgili olan farklı anlayışlar: Amaçlanan hedef konusunda aynı düşünceye varılmış olsa bile, benimsenen yöntemler gerçekte aynı sonuca değil de, tümüyle farklı bir sonuca ulaştığında, nesnel olarak ilkesel ayrılıklara dönüşen taktiksel ayrılıklar.

I ile ilgili olarak: Düşünce farklılıkları.

II. Toplumsal çıkar (sınıfsal) ayrılıkların sonucu; sınıfsal farklılığın sonucu.

(Başka sınıfların çıkarlarına ideolojik olarak katılma durumunu burada bir kenara koymak gerekir.)

Sınıfsal ayrılık farkına varılmaksızın varolabilir. Farkına varılmadığında, mantıksal ve zorunlu olarak bundan kaynaklanan siyasal ayrılıklar (dünya anlayışındaki farklar) haksız olarak basit düşünce ayrılıkları olarak kabul edilirler; ve basit düşünce ayrılıkları ne denli az söz konusuyla olguların bilinmesi, anlaşılması ve değerlendirilmesi işe ne kadar az karışıyorsa, o kadar ateşli bir biçimde savunulurlar. En güzel, en çarpıcı, en kusursuz tanıtlamanın bile, nesnel temele sahip olan, başarısızlığı bu durumda aptallığın, bağnazlığın, kötü niyetin ve başka kişilik ve zihin kusurlarının sonucu olarak ortaya çıkar.

B) Savaşın Alman sosyal demokrasisi içinde ortaya çıkardığı ve en uç noktasına varıncaya kadar keskinleştirdiği ayrılıkların basit düşünce ayrılıkları olup olmadıklarını ve hangi ölçüde böyle olduklarını ya da toplumsal farklardan mı kaynaklandıklarını incelemenin zamanıdır.

I. Bunun için, Alman emperyalizminin, iktisadî, toplumsal ve siyasal kimliğinin, genel (aleni) özünün ve kendini dile getirme biçimlerinin betimlenmesine ve titiz bir incelemesine girişmek gerekir.

Karşı karşıya gelen, birbirlerini karşılıklı olarak güçlendiren ve zayıflatan çok çeşitli çıkarlar arasında titiz bir ayırım yapmak gerekir: Farklı grupları, tabakaların, kapitalist fraksiyonları vb. toplumsal, iktisadî, siyasal (askerî çıkarlar da dahildir buna) çıkarları. (Örneğin bürokrasiyi, hanedanı —ve hanedanları— karakteristik grup olarak ayırtetmek de yerinde olur, çünkü emperyalizmde, tıpkı yönetici sınıflar ya da kapitalizm gibi türdeş bir şey değildir: Savaş zamanında sanki bir mercek ardındaymış gibi görünen ve ortak bir eylem amacıyla toplaşan baskı gruplarının eyleminin bileşkesidir daha çok.)

Sosyal demokrasinin, sendikaların üyelerinin bugüne kadar işçi hareketi içinde etkin olmuş olan, kendilerine sosyal demokrat ya da sosyal demokrasiye yakın olarak adlandıran bütün güçlerin —başkaları yanında küçük burjuva ve köylü güçlerinin, bürokrasi güçlerinin, ideologların olduğu gibi sempatizanların da (özellikle seçim döneminde)— toplumsal durumlarının titiz bir tahlilini, proletaryanın kendisinin kesin bir tahlilini yapmak da gerekir: Farklı gerçek gelir ve hayat düzeyi dilimlerinin, mülkiyet sahibi olma koşullarının ve mülkiyetle olan bağların, proleterlerin yerine getirdikleri farklı işlevlerden ve toplumun öteki tabakalarıyla olan karışımları nedeniyle ortaya çıkan kırda ve kentte biçimde belirlenmiş olmalarından kaynaklanan iktisadî, siyasî, düşünsel bağımlılık durumları gözönüne alınmalıdır. Özellikle küçük burjuvaziyle proletarya arasındaki ara tabakalardaki (sanayide kullanılan küçük köylüler vb.) hizmetçilerin, "lumpen proletarya"nın vb. rolünün ve özellikle de gençlerin ve kadınların düşünsel ve iktisadî konumlarını incelemek gerekir. Proletaryanın düşünsel kararlılığı konusunda, Cünow'un[9] saçma sapan

---

9) Heinrich Cünow, *Die Revolutionare Zeitungsliteratur Frankreichs wahrend der Jahre 1789-1794*, Berlin 1908, s. 326.

sözlerine dayanmamak gerekir, çünkü "sınıf", "iktisadî sürecin bütünü içindeki konumu ile, bireyin iktisadî mekanizrna karşısındaki iktisadî bağımlılık durumu" belirlenmiştir, yoksa "servet ya da gelir dilimi" ile belirlenmemiştir, çünkü bu etkenler sınıf üyesi olmayı değil, ama yalnızca sınıf bilincine ulaşabilmeyi belirlerler.

İşçi hareketi içindeki farklı güçlerin ve akımların "yönetici sınıflar"ın farklı güçleri ve akımları ile, özellikle de emperyalizmle olan ilişkilerini, nesnel ve öznel, gerçek ya da hayalî, çelişkili ya da çelişkisiz ilişkilerini işte bu temelde incelemek gerekir.

II. Alman işçi hareketi içindeki ayrılıklar, öznel kimlik taşıyan, basit düşünce farkları mı yoksa nesnel toplumsal farklar mı?

Hiç kuşkusuz ki her ikisi de, ama sonuncular belirleyicidirler.

Gerçek yeni sınıf farkları ortaya çıkar bununla ya da daha kesin olarak söylemek gerekirse, o zamana kadar farklılaşmamış bir magma içinde kaynaşan sınıf farkları böylece siyaset tahtasında yer alırlar.

a) Hareketin maaşlı görevlileri, küçük zanaatçılar vb. ve mülk sahipliği ve durumu dolayısıyla bugünkü topluma dolaysızca bağlı olan her şey (özel mülkiyet, sendikal mülkiyet vb. gibi) ve şu ya da bu biçimde, bugünkü durumun sürdürülmesiyle ilgili, öyle ki sağlam bir bugünün belirsiz bir gelecekten daha çok değeri olduğunu düşünen herkes. Emperyalizmle (hiç olmazsa kimi akımlarıyla) ve savaş amaçlarından kimileriyle kendi aralarında bir çıkar dayanışması olduğunu hissediyorlar. Savaşı kendi işleri olarak kabul ediyorlar, "merciler", "bürokrasi" onların temsilcisidir = Çoğunluk.

b) İyi maaş alan nitelikli işçiler, zanaatçılar vb. Onlar için, yönetici sınıflarla olacak ciddî bir çatışma tehlikesinin

hesabı açık değildir: Rahatsızlar, ama tereddüt ediyorlar. Karşı çıkmak ve "mücadele" etmeyi istiyorlar, ama Rubicok ırmağını geçmeye karar veremiyorlar: Böylece oldukları gibi kalıyorlar, "şimdiye kadar olduğu gibi" "yasalar ve tüzükler içinde kalan yollarla" mücadele ediyorlar ve yaptıkları en büyük şey de yöneticiler denenmiş olan eski mücadele yöntemlerini terkettiklerinde ve tüzüğe uymadıklarında öfkelenmektir. Enternasyonalisttirler, ama gene de bir vatanları vardır, ya da vatanlarını yadsımaya karar veremezler. Savaş kredilerini reddederler, ama gene de en iyi yurtseverler Ledebour ve ulusal savunma yandaşlarıdırlar. Savaşa karşı mücadeleleri bir hukuk savunmasıdır yalnızca. Savaş onlar için, çok uzun zaman süren, tatsız bir rahatsızlıktır. Sakinlik, eski güzel ahırdır özlemleri = Bataklık, *Arbeitsgemeinschaft*.

c) Niteliksiz işçilerin yoksul kitlesi, kelimenin gerçek anlamında proletarya. Onlar için, hesap açıktır: Onların gerçekten "vatanları yoktur"; onlar için emperyalist devletler baskıcı, sömürücü yapılardan başka bir şey değildirler; gerçekten de zincirlerinden başka kaybedecekleri hiçbir şeyleri yoktur, ama tam tersine devletlerin yıkılmasıyla her şeyi kazanacaklardır.

Yalnızca onlar, inanmış ve kararlı olarak mücadele etmek iradesiyle dolu olan onlardır Enternasyonal; lafazanlığın ya da aptalca umudun tutsağı değillerdir. Onlar için, bütün sınıfların üstünde, her türlü ulusal topluluğun üstünde Enternasyonal'in sahip olduğu üstünlük yaşayan bir gerçekliktir.

Biz bu kitleleri, proletaryalı, temsil ediyoruz.

a takabası için, beş tane özel olgu son derece karakteristiktir.

1. Besin maddeleri kıtlığının neden olduğu karışıklıklara karşı aldığı tavır; bu karışıklıkları ya suskunlukla geçiştirir ya hoşgörür ya da mücadele eder.

Chemnitz'de (Kasım 1915), çoğunluk tüccarların, parti üyelerinin bu karışıklıklardan zarar görmüş olduğundan yakındı. Kıtlığın neden olduğu ayaklanmalar konusunda, büyük Fransız devrimi çağında Jirondenlerle Montanyartları, Şubat ve Temmuz devrimlerinde de liberallerle sosyalist demokratları karşı karşıya getirmiş olan çatışmalar sanki yeniden yaşanıyor.

Savaş sırasında çoğunluğun siyasetinin ve savaş öncesi dönemde de onların seleflerinin elde ettikleri başlıca sonuçların kesin bir toplumsal tahlili öğretici olacaktır.

2. 1916 yılının Temmuz ayındaki siyasal grevlere[10] muhalefet.

3. Genel Komisyonun demiryolu işçilerinin grev hakkından vazgeçmesi (Reichstag Bütçe Komisyonu'nun Kasım 1916'daki tartışmalarına[11] zorunlu askerlik hizmeti yasasına[12] bakınız).

4. Zorunlu askerlik hizmeti yasasına karşı tavır (yer değiştirme özgürlüğünün, grev hakkının vb. kaldırılması).

---

10) 25 Temmuz 1916'da SPD Yönetim Komitesi ve Sendikalar Genel Komisyonu açlığa ve savaşa karşı grev hareketlerinin çoğalmasına karşı bir çağrı yayımlamıştı. "Örgüte bağlılık" istiyorlardı.

11) Demiryolu işçileri sendikası grev hakkından vazgeçmemişti. Sosyal demokrat parlamenterler Reichstag'da bu sendikanın savaş sırasında grev hakkını kullanmayı hiçbir şekilde düşünmediği yolunda güvence vermişlerdi.

12) 2 Aralık 1916'da Reichstag, 17 ile 60 yaşı arasındaki bütün erkekler için geçerli olan "vatan hizmeti yasası"nı kabul etti. Temel sanayi dallarında çalışmayan herkes her an seferber edilebilirdi.

5. Hükümeti desteklemek ve devrimci kitle hareketlerine karşı koymak amacıyla özgür sendikaların, Hıristiyan sendikaların ve Hirsch-Duncker sendikaların etkinliklerinin birleştirilmesi.

C) Eğer B II'nin a ve b paragraflarında tanımlanmış olan toplumsal tabakalar (sınıflar) istekle sınıfsal ahenge dalarlarsa ve emperyalist hükümetin emirlerine köpekçe boyun eğerlerse (bkz. a) ya da dünyanın kaygı verici gidişi konusunda yakınırlarsa, eğer sürekli olarak tereddüt içindelerse, sonunda da etkinlikten uzak bir hale girerlerse ya da öğle uykusunda rahatsız edilen darkafalının kaşlarını çatmasıyla, muhalefetin alışılmış gidişine geri dönülmesini zorunlu kılarlarsa, kendi siyasetleri olan bu siyasetin uzun vadede onların gerçek çıkarlarına gerçekten hizmet ettiği anlamına gelmez hiçbir şekilde. Her türlü ciddî çatışmadan kaçınmakla ilgilenen, resmî kimliklerini korumaya istekli, ne mevkilerini ne de kendilerini, "örgüt"ü tehlikeye sokmayan, yönetici sınıflar tarafından hoşgörülen, sayılan, ılımlı bir işçi hareketini sürdürmeye istekli işçi hareketinin profesyonel bürokratları için özellikle (a grubu olduğu gibi b grubu için de) tam da bunun tersi doğrudur. Onlar için örgüt, bir devrimci mücadele aracı değil, kendinde bir amaçtır. Örgütün mücadelesi, yani kendi varoluş araçlarının mücadelesi bir müşteri topluluğu toplamaya indirgenir; kendilerine rağmen kitleler tarafından itildikleri yasallık çerçevesi içinde verilecek mücadeleler için yalnızca bu onları harekete geçirebilir. Bunlar devrimci değildirler: Hiç olmazsa reformisttirler; gerçekten de, paradoksal olarak, kapitalist toplumda asalak olarak yaşayan bir tabaka oluştururlar. İyi maaş alan görevlilere sahip büyük merkezî örgütlerin içinde hareket ettikleri bu zorunlu çemberin parçalanmasını yalnız ideoloji mümkün kılar; söz konusu görevliler eski hayat düzeylerine oranla çok da iyi maaş alırlar: Böylece yeni bir bürokrasi, proletaryanın çıkarlarına doğrudan doğruya karşıt bir toplumsal tabaka

yaratılmış olmakla kalmaz yalnızca, ama bu görevliler halkın devrimci siyasetine şiddetle karşı çıkan zorbalar halini alırlar kolaylıkla, oysa kitlelerin düşünsel ve ahlâkî bağımsızlığı, arka plana atılmışlardır.

Maaşlı parlamenterler de bu bürokrasi içinde yer alırlar.

Bu derdin tek bir devası vardır: Maaşlı bürokrasinin kaldırılması, hiç olmazsa her türlü karar merciinden atılması ve teknik çalışmaya indirgenmesi; belirli bir süre sonunda görevlilerin yeniden seçilmelerinin yasaklanması, bu ise örgütlenmenin teknik sorunlarından haberdar olan proleterlerin sayısının artmasına imkân verecektir; her an için görevden alınabilmelerinin mümkün olması; mercilerin yetkilerinin kısıtlanması, merkezîleşmenin bağıtılması; önemli sorunlar için tabanda oylama yapılması (veto ve inisiyatif). Görevlilerin seçiminde, belirleyici etken onların devrimci eylemde, devrimci mücadele ruhunda denenmeleri, tüm varoluşlarını ortaya koyan fedakârlığa hazır bulunmaları olmalıdır. Kitlelerin ve her bireyin düşünsel ve ahlâkî özerklik yönünde eğitilmesi, otorite konusundaki ihtiyat, kişisel inisiyatif, özgürce hareket edebilme, kendi tarihsel görevlerinin üstesinden gelecek güçte bir işçi hareketinin gelişmesi için biricik sağlam temeli ve bürokratik tehlikelerin ortadan kalkmasının başlıca koşulunu oluşturur. Uluslararası sınıf mücadelesi bayrağı altında bu eğitim açıkça anti-militarist bir kimliğe sahip olmalıdır. Lena Kongresi kararları doğrultusunda, bağımsız gençlik hareketi buna etkili biçimde katkıda bulunacaktır. (1916 Ocak ayındaki talimatlara ve Mart 1916'daki eylem programına bakınız.)

II. a tabakası (işçi hareketinin profesyonel bürokratları dışında), kendi yararına olmaktan çok kendi zararına olarak, bugünkü düzene bağlıdır, küçük burjuva öğeyse, buna tıpkı mezarına olduğu gibi bağlıdır, bu düzenin çöküşüyle birlikte, küçük burjuva öğe olarak

proletarya içinde erimek için bağlıdır. b tabakası kapitalist sömürünün kurbanıdır, ama tıpkı a tabakası gibi, reformist hayallere c tabakasından çok daha açıktır. Temel çıkarları c tabakasınınkilere benzer ya da eşdeğerde olduğu ölçüde ve düşünsel bakımdan yönlendirmede sahip oldukları daha büyük bir imkâna rağmen, bu iki tabakada kendilerini kapitalist toplumdan ayırmak isteği eksiktir. Enternasyonalizmi, sosyalizmi benimsemelerinin nedenleri gerçek anlamda proletaryanınkilerden değişik psikolojik nedenlerdir. Psikolojileri —uzun vadedeki gerçek çıkarlarından bağımsız olarak— nesnel nedenler tarafından öylesine belirlenmiştir ki (toplumsal konumları) kendilerini ulusal dayanışma ve hattâ emperyalizm düşüncelerine de o kadar kolaylıkla teslim ederler.

III. a tabakasıyla b tabakası doğal olarak kendi aralarında ve c tabakasına doğru gidip gelirler. Sınırları belirsizdir.

IV. Eğer daha yukarıda a tabakası = "çoğunluk" ve b tabakası = "bataklık" diye kabul edilirse, söz konusu denklem ancak iki tane önemli koşulla doğrulanabilir:

a) Bu iki tabakanın üyeleri, sınıflar üstünde yer alan ideologlar olmaları nedeniyle değil de, daha derin bir toplumsal kavrayış ve daha elverişli psişik koşullarda bulunmaları nedeniyle, üyesi oldukları tabakanın, siyasal açıdan, dışında yer alabilir ve proletarya enternasyonalizmiyle birleşebilirler.

b) "Bataklık" gibi "çoğunluk" da, kelimenin gerçek anlamında proletaryadan gelen, düşünsel olduğu kadar psikolojik açıdan da a ve b tabakalarının etkisi altındadır; bu tabakaların üyeleri, söz konusu bu siyasal grupları kendi belirleyici damgalarını basarlar.

Bu bakımdan, "çoğunluk" ve "bataklık" proletarya enternasyonalizmi için bir istirham alanıdır.

D) Sorun kendini şöyle ortaya koyar: Bu farklı öğeler (B IIa, b, c) aynı siyasal partide, aynı sendikal örgütte yer alabilirler mi?

Durumun elverişli olmasına bağlı bulunan bir sorundur bu: Nihaî sosyalist hedef amacıyla en büyük devrimci gücü ortaya koymak için örgütlenme araçlarını kullanmak söz konusudur. Bu amaçla, en önemli araç (ama tek araç değil) proletaryayı devrimci eylemde bulunabilecek hale sokmak için çalışmak ve savaşçılığı ile savaş gücünü geliştirmektir.

Pratikteki sorun şudur öyleyse:

a) Sınıf mücadelesi amacıyla, c tabakası üyelerine en yüksek sınıf bilincini ve eğitimi veren örgütlenme biçimi hangisidir?

b) Bu en yüksek sınıf bilincini ve eğitimi c tabakası üyelerine en eksiksiz biçimde veren örgütlenme biçimi hangisidir?

c) Kendi eylemi için c tabakasına en etkili aygıtı veren örgütlenme biçimi hangisidir?

Örgütlenme biçiminin şunlara uygun düşüp düşmediği sorunu da, belirleyici olarak değil de ikincil olarak hesaba girer:

a) c tabakasının siyaseti için öteki tabakalardan, —a ve b tabakalarından— kendi tabakalarının eğilimlerini sokarak a tabakasının gücünü ve yönelişini değiştirebilecek etkenler olarak değil de, yalnızca müttefikler olarak mümkün olduğunca çok sayıda üye kazanmak için;

b) a tabakasının edilgen ya da etkilenmeyen üyelerinin neden oldukları engelleri mümkün olduğunca azaltmak için.

Şu halde verili bir örgütte kalmak propaganda ve üye toplama amaçları için öğütlenebilir, ama sınıf bilincinin oluşması ve gelişmesi karşısında bir engel de oluşturabilir. Teknik aygıt olarak bu özerk eylemin hizmetinde bulunan özgül bir örgütün yokluğunda, özerk eylem gücünün karşısında konulan engeller ya da bu gücün ortadan kaldırılması büyük bir tehlike sunar. Örgüt içinde varolan hareketin özgürlüğüne bağlı olacaktır pek çok şey. Bu özgürlük öylesine gevşek olabilir ki, farklı örgütleri kucaklayan basit bir biçimden başka bir şey değildir artık. Görünüşler pek önemli değildir.

Devrimci kitlelerin özgür inisiyatifini (girişkenliğini) ve uluslararası devrimci ruhla eğitimi engelleyen her türlü örgütlenme biçimi reddedilmelidir. Bugünkü çoğunluk siyasetinin yandaşlarına yer veren her türlü topluluk reddedilmiştir. Aynı örgütün içinde "bataklık"la birarada yaşama ancak eksiksiz bir eylem özgürlüğü korunduğunda mümkündür. Özgür inisiyatifi engelleyen hiçbir birlik. Kitleler içinde bu inisiyatif ruhunu geliştirmek, edilgen boyuneğme konusunda en üstün ülke olan Almanya'da özellikle, en acil eğitim görevidir; bu görev, geçici olarak her türlü "disiplin"in ve her türlü sağlam örgütün cehennemin dibine gitmeleri tehlikesine rağmen bile yerine getirilmelidir. Bireye, bugüne kadar Almanya'da geleneksel olandan çok daha geniş bir eylem alanı vermek gerekir. Önemli olan bunun sözle kabul edilmesi değildir; sözler birer gölgedir. Açıkça tanımlanmış düşünceler bile tüm varlığın anlatımı değillerse, siyasal güçlerin hareketi üstüne atılan birer gölgedir, siyasal eylemin fırtınasında dağılan bir dumandır. Kitle içinde en sonunda kararı veren şey ilksel olan, içgüdüsel olandır; zekânın bütün hayal oyunlarına rağmen, yalnızca dünya görüşünün değil, bireylerin gerçek siyasal tavrının da dayandığı temeldir. Zekâ bir efendi değil, bir hizmetkârdır; bir yaratıcı değil, bir üründür.

Partinin ve bugünkü sendikaların (ki bu sendikaların yöneticileri —Genel Komisyon!— demiryolu işçileri sorununda grev hakkından

vazgeçtiler!) bozulması (ayrışması) çok çeşitli biçimlerde gerçekleşmekte; görünüşte en anlaşılmaz olan biçimler bile, eğer proletarya enternasyonalizmi gereken etkinliği gösterirse, proletarya enternasyonalizminin yararına sonuçlanacaktır. Ateşli bir devrimci ruhun harekete geçirdiği bütün girişimlerde her türlü oportünizme ve kavrayışa karşı uzlaşmazlıkla davranılırsa, dağınık olan bütün devrimci öğeler emperyalizmin içkin yasaları uyarınca belirli bir önemli noktada toplanacaktır.

İLKELER KONUSUNDA TAKTİK DÜŞÜNCELER

(1917)

Savaş karşısındaki tavrımız kesinlikle enternasyonalisttir: Siyasal, toplumsal, iktisadî düşünce bakımından, eylem ve eylem araçları bakımından, amaç bakımından.

Ulusal savunma bile bizim için ayrı ayrı her ülkede proletaryanın devrimci sınıf mücadelesinden ve uluslararası proletaryanın "emperyalist savaşa karşı proleter sınıf mücadelesi, devletlerin savaşına karşı uluslararası sınıf mücadelesi" sloganları altında sürdürdüğü ortak eyleminden kaynaklanır.

Savaşa karşı mücadelemizin amacı uluslararasıdır. Savaşın muhtemel sonuçlarını değerlendirmemize imkân veren ölçüt uluslararasıdır: Dünya proletaryası için sahip olduğu genel etkiyi gözetiriz, mümkün olduğunca elverişli biçimde geliştirmek için çabaladığımız şey budur işte.

Emperyalist savaşa karşı uluslararası sınıf mücadelesi, bu, ayrı ayrı her ülkeye öküz gibi uygulanması gereken donmuş, kaba bir şema değil, canlı organik ve bu sürecin gelişmesine ilişkin incelememiz ve değerlendirmemiz bütün dünyaya yayılır. Ayrı ayrı her ülkede olduğu gibi, bütün ülkelerde de, mümkün olan en iyi genel sonucu elde etmek için, yani bir bütün olarak ele alınan proletaryanın devrimci gücünün artması için tavrımızı bu uluslararası

değerlendirmeye uydururuz. Proleter kitlelerin uluslararası sosyalist bir anlamda, uygun anda ve her yerde işe karışmasıyla dünya savaşının dev toplumsal kaynaşmalarını etkilemek söz konusudur. Şu ya da bu ülkede, şu ya da bu andaki devrimci imkânlara ve ihtimallere göre daha ateşli ya da tersine daha temkinli olarak, daha az kuşkuyla ya da daha ölçülü biçimde hareket etmek uygun düşer. Her zaman için, devrimci sosyalist anlamda en büyük etkiyi elde etmeye çalışmalı, yalnız kendi ülkesinde değil, bütün ülkelerde izlenen siyasal çizginin doğuracağı etkiyi hesaplamak gerekir. İçinde bulunulan durumun kilit noktalarına en büyük gücü vermek gerekir. Proleter devrimci güçlerin savaşa karşı mücadeleye doğru son derece güçlü yönelişi, her yerden çok Almanya'da, savaş sırasında olduğu gibi bugün o zamandan da daha çok, kutsal bir ödevdir. Savaş sırasında uluslararası proletaryaya, sosyalizme getirilen her zararın başlıca sorumluluğu işte burada yatıyordu ve hâlâ da yatmaktadır. Alman "çoğunluk"unun tarihsel borcu işte bunun için bu kadar büyüktür, Hohenzollern hükümetiyle yaptığı utanç verici koalisyon içindir ki, tarih karşısında en ağır biçimde suçlanmayı haketmiştir, bu suçlama hükümette bulunan, hangi ülkede olursa olsun, sosyalizmin hakettiğinden çok daha ağır olmalıdır.

Merkezî güçler eğer bugün savaşı sonuçlandırmayı başarsalardı, bugünkü askerî durumda, bu Alman halkı için ölümcül bir şey, bütün dünya için bir felâket olurdu, sürekli bir kaygı kaynağı, gelecekte yeni bir savaşın çıkacağından kuşku duyulmaması olurdu. Rusya'nın bugün içinde bulunduğu güçsüzlük durumu karşısında merkezî güçlerin zaferi bütün hat boyunca emperyalizmin, siyasal baskının, toplumsal şiddetin zaferi olurdu; Rus devriminin yardımıyla karşıdevrimci güçlerin zaferi sosyalizmin saygınlığına en ağır darbeyi indirecek, dünya proletaryasının kurtuluş mücadelesini en ağır biçimde gözden düşürecektir.

İÇ SİYASET İLE DIŞ SİYASET ARASINDAKİ İLİŞKİLER ÜZERİNE(*)

Sürdürdüğü amaçlar ve görevleri bakımından, dış siyaset iç siyasetin devamı, uzantısından başka bir şey değildir. Birbirlerini destekler ve tamamlarlar; dış siyaset iç siyasetin araçlarını ve yöntemlerini kullanır, iç siyaset de dış siyasetinkileri kullanır. Hükümdarlar, kendi egemenliklerini sağlamak için yabancı ülkelere çağrıda bulundular her zaman; yalnızca iç savaşlar değil, uluslar arasında da savaşlar yarattılar. İktidarı elde etmek isteyenler, şu ya da bu grubun, bir kraliyet sülalesinin üyesi olmadıklarında, şu ya da bu toplumsal tabakadan, herhangi bir ulusal klan içinde yer aldıklarında da durum budur.

Ukrayna'da, Finlandiya'da, Baltık ülkelerinde Çarlığın eskiden müdahalenin nasıl olup da burjuvazinin müdahalesine dönüştüğünü görüyoruz bugün. Mülk sahibi sınıflar kendi ülkelerinin proletaryasıyla çarpışmak için, dış düşmanın, üstünden daha hâlâ kendi kanları damlayan kılıcını yardıma çağırmada duraksamadılar: Düzenin Enternasyonali bugünün gerçekliği halini aldı. Yoksul kitleler de dış yardıma çağrıda bulundular, ama yabancı hükümetlere değil de, sınırların ötesindeki sınıf kardeşlerine, emekçi kitlelere çağrıda bulundular; askerî bir müdahale için değil, toplumsal devrim için, yarının gerçekliği için. İç siyasette olduğu gibi dış siyasette de proletaryanın

---

*) 1918 Nisan ayı başlarında yazılmıştır.

silâhı devletler arasındaki savaş değil, sınıf mücadelesidir; her ülkede ve yabancı ülkelerde iç siyaset için sınıf mücadelesi, yabancı ülkelerde ve her ülkede dış siyaset için sınıf mücadelesi.

Devletler arasındaki savaş, mülk sahibi sınıfların kendi iç siyasetleri için yabancı ülkelerin ambarından aldıkları en güçlü silâhtır: Bonapart gibi, kendi halklarının dikkatini onların yoksulluğundan çevirmek için devletler arasında savaş; ülke içindeki kendi egemen konumlarını, sınıfsal egemenliklerini maddî ve manevî olarak güçlendirmek için devlet arasında savaş; yabancı ülkelere yayılması tehlikesini ortadan kaldırarak kendi ülkelerindeki bir iç siyasal mücadeleyi önlemek için devletler arasındaki savaş, öteki yan için de aynı şey geçerlidir: Ayaklanan kendi yurttaşlarına karşı yabancı ülkelerden, bunlar düşman bile olsa, alınan askerî yardım olarak devletler arasında savaş, askerî müdahale, doğruyu söylemek gerekirse, bir sınıf mücadelesi, uluslararasılaşmış bir iç savaş. 1792 ile 1849 yılları arasındaki Avrupa tarihi bütün bu imkânların ve bunların çeşitli birleşiminin pek çok örneğini sunar.

Proleter sınıf mücadelesi de askerî müdahale biçimini alabilir: Nihaî karar anında. Toplumsal devrimi, daha bunun için yeterince olgun olmayan bir ülkeye zorla ithal etmek, keyfî olarak getirmek için değil, söz konusu ülkenin toplumsal evriminin daha henüz denk düşmediği bir durumu mekanik olarak, yapay olarak yerleştirmek için değil, ama, işçi sınıfının egemenliği her yerde kurulmadan önce, iktidarı almaya daha şimdiden hazır bulunan başka bir proletaryası için devrimci müdahale olarak, saati çaldığında toplumsal devrimin daha hızlı biçimde yayılması için bir eylem aracı olarak. Böylece devletler arasındaki savaş sınıf mücadelesine dönüşür — devletler arasındaki savaşta sınıf mücadelesi—, kapitalist savaş ile barışın olduğu kadar iç siyasetle dış siyasetinde temel birliğinin en belirgin biçimde gösterilmesi.

"Dış düşman"ın kendi çıkarı için toplumsal mücadeleleri teşvik

etmeye çalışması ender değildir. Bu yabancı çıkarları değil, elbette, ama kendi çıkarlarını savunmak için bu yardımı kullanmalı mıdır? Bundan daha aptalca bir şey olamaz. Böyle bir hesabı yapan kişi kim olursa olsun kaçınılmaz olarak alemin maskarası olacaktır. Proletarya da bunun kurbanı olacaktır hep. Proletaryanın böylelikle elde edeceği başarı kendi güçlerinin, devrimci eyleminin başarısı olmayacaktır; kısa zamanda utanılacak biçimde çökecek ve devrimci hareketi eskiden olduğundan daha da geriye doğru itecektir ve eski durumu korumak için yapılan her türlü girişim proletaryayı karşıdevrimci bir gücün, onu kendi anti-proleter çıkarları için kullanacak ve proletaryayı bütünüyle ezmek için zamanını kollayacak olan karşıdevrimci bir gücün ellerine teslim edecektir. Böyle bir plandan, öyleyse zehir ve yaradan başka hiçbir şey beklenemez. Gizli diplomasinin, kabinenin sinsi siyasetinin Makyavelci yöntemleri sosyalizme yasaktır. Sahip olduğu en değerli hazine kitlelerin kendi siyasetinin dürüstlüğüne, doğruluğuna, temizliğine duydukları güvendir. Bu güvenin kaynağı açıklık ve açıkyüreklilik-tir, içte olduğu gibi dışta da doğruluktur.

Dış siyaset yöntemlerinin ulusal mücadele için kullanılması, sınıf mücadelesinde kullanılmasından bambaşka bir şeydir: Ezilen toplumsal tabakalar olarak, ezilen ulusal azınlıklar, uluslararası bir hareket sayesinde amaçlarına ulaşamazlar. Ne var ki, proletarya kendi ülkesi dışında kendi sınıf kardeşlerinden başka destek bulamazken, ulusal azınlıklar yalnızca yabancı ülkelerdeki hemşerilerinden destek sağlamakla kalmayıp, ulusal hareketin başarısı için gerçek bir yararı olan her türlü müttefiki de bulabilirler yabancı ülkelerde (Çeklere bakınız!). Ne var ki, bu muhtemel müttefiklerin çeşitliliği de hareketi ağır bir karışıklık, bulanıklık, hayal, ölümcül bir beceriksizlik, sürdürülen mücadeleye yabancı amaçlar uğruna yapılan yararsız fedakârlıklar tehlikesiyle karşı karşıya bırakır. İrlanda örneği bugün bunun parlak bir kanıtıdır.

VERİMSİZ SİYASAL EYLEMLERİN SONUCU ÜZERİNE TEORİK DÜŞÜNCELER(*)

Yönetici sınıflardan beklenen tavizleri toparlamayan ve dolayısıyla eğer tek başına ele alınırsa, başarısız kalmış olan siyasal ya da iktisadî bir eylem, saldırganın konumunu güçleştirir mi, daha sonra başarıya ulaşma şanslarını azaltır mı? Çoklukla böyle olduğu ileri sürülür ve bu iddia da, ciddî eylemlere karşı uyarıda bulunmak için bahane olarak kabul edilir? Buna bir bakalım.

Verimsiz eylemler ancak, kendisine saldırılanlara rakiplerinin sanılandan daha da güçsüz olduğunu gösterdiklerinde ya da eylemin başarısızlığa uğramasından sonra saldırganın elinde bulunan güçler haklı olarak elinde bulundurduğu sanılan güçlere oranla azalmış bulunduğunda zararlıdırlar. Bu durumda yönetici sınıflar yaptıkları hesaplara daha az bir rakip güç katacaklar veya savunma ya da saldırı biçimindeyken, tavırlarını buna uyduracaklar; o zamana kadar hesaba kattıkları rakip gücü basit bir korkuluk olarak görürler ve karşısında geriledikleri tehdidin salt bir hayal olduğunu anlarlar. Ne var ki, başarısız olan bu eylemin elverişsiz olan

---

*) 1918 yılı Mart sonu-Nisan başı

yanı yalnızca görünüştedir: Bir sabun köpüğünün patlamasından, bir hayalin yıkılmasından, eskimiş partileri, sahte muhalefet iğdişlerini korkutabilen bir tehlikenin yıkılmasından başka bir şey değildir bu. Başarısızlığa uğramış olmasına rağmen, eylemin bir güçsüzlüğün değil de bir gücün ortaya konması olduğu durumda, hiçbir sahte büyüklüğü yıkmayıp tam tersine gerçek bir büyüklüğü gösterdiğinde, sürekli olarak kendini yenileyen bir güç fazlasının kendini dışa vurması olduğunda, sürekli olarak büyüyen bir gücün kaynağını kurutmayıp, tam tersine bu gücü daha da güçlü biçimde fışkırttığında durum bambaşkadır. Bu durumda dış kayıp bir iç kazanç, tek bir yenilgi genel bir zafer halini alır. Fedakârlık ruhunun, kararlılığın, iç ve dış gücün, yıkılmaksızın ve ancak belirli bir dönem için güçten düşerek bir yenilgiyi göğüsleyebilme, yere düşmek ve hep daha büyük bir güçle, daha sağlam bir güvenle yeni savaşlar için yerden kalkabilme gücünün sürmesi, işte verimsiz eylemlerin bile saldırganın konumunu ciddîleştirmemesini, daha sonraki mücadelelerde güçlerinin azalmamasını, işte bunlar güven altına alır.

İşte bunun içindir ki, genç partilerin, yükselen sınıfların gözüpek eylemlerden kuşku duymaları için hiçbir neden yoktur.

Söylenilenleri özel durumlara uygulayalım.

Eğer muhalefete geçmek bir partinin elinde bulunan tek kâğıtsa —örneğin hükümetteki sosyalistlerin— bu kâğıdı ihtiyat olarak elinde tutmayı istemesi anlaşılabilir, çünkü bu kâğıdı oynar oynamaz kaybetmiştir zaten. Üzücü olan serinkanlılıklarını korumuş olan herkes gibi, hükümetin de bunu bilmesidir. Bundan şu çıkar ki, muhalefete geçme tehdidinde bulunarak, hiçbir şey elde edilemez, bu yöndeki her türlü girişimin düzenli olarak, ustalık gösterisinde bulunmak isteyenler için, tam bir başarısızlıkla sonuçlanacaktır. Parlamenter bile olsa, başarı elde etmek isteniyorsa, muhalefete geçme sonuncu koz değil, ilk koz olmalıdır, en güçlü değil, en zayıf koz olmalıdır, son değil, başlangıç olmalıdır; partinin

kendi ardında, yenilgilerden çekinmeyerek, tükenmez bir yöntem çeşitliliği ile, gittikçe artan bir güç ile, savaşa sokabileceği parlamento dışı bir güce sahip olması ve bunun da rakibe eylemle gösterilmesi gerekir. Yoksa, siyasal arenada —parlamenter arenada da!— ne başarı ne de saygı elde edilebilir. Ama en iyi durumda bile bu taktik uşaklık mevkiindeki bir Scheidemann'ı Reich'ın arabacısı koltuğuna oturtur.

ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİNİN HAREKET GÜCÜ ÜZERİNE(*)

Savaşa karşı proleter bir eylem, örneğin bir kitle grevi uluslararası düzlemde aynı sonucun, sosyalist bir anlamda elde edilmesi için her yerde aynı biçimde, aynı zamanda ve eşit bir güçle mi başlatılmalı?

Hayır!

Görevimiz bütün ülkelerde, iktidarı ellerinde bulunduranlar üzerinde mümkün olduğunda güçlü bir baskıda, yani her ülkede emperyalist güçle ve bu ülke yöneticilerinin sosyalizme olan düşmanlıklarıyla mümkün olduğunca orantılı olacak kadar güçlü bir baskıda bulunmaktan ibarettir. Dolayısıyla eğer farklı kapitalist yoğunluk ve emperyalist yayılma gücüne sahip ülkelerde gerekli baskı derecesi özünde değişiklik gösteriyorsa, baskının aynı biçimde, söz gelimi kitle grevi yoluyla, uygulanması gerekmez.

O halde kitlelerin yürütme erki üzerinde düzenli ve dolaysız güçlü bir etkiye sahip oldukları yerde, daha az güçlü bir kitle grevi yeterli olabilir. Ordudaki devrimci güç, kitle grevinde kendini ortaya koyan iktisadî hayattaki (üretim, ticaret, ulaşım vb.) devrimci güç kadar belirleyici bir baskı aracı olabilir.

---

*) 1918 Nisan başı ortası.

Kendi ordusunun devrimci bir halk üstüne sürülememesi için bir halkın devrimci duygularla yeterince harekete geçirilmiş olduğu ve özerk eylem yapabilecek durumda bulunduğu yerde, toplumsal devrimi tamamlamak dışında böylesi planlara karşı çıkmak için kitle grevine ihtiyaç yoktur artık.

Ordunun yöneticilere kayıtsız şartsız boyuneğdiği ve başka halkların iç savaşlarına müdahale etmek için hiçbir duraksamaya düşmediği geri kalmış bir ülkede, ordu içindeki devrimci gücün yokluğunu başka yollarla gidermek için her şeyi yapmak gerekir. İşte kitle grevi kendini en çok burada zorunlu kılmaktadır, başka ülkelerde buna paralel bir eylem beklemeksizin, bu ülkelerde işbirliğinin varolup olmadığına bakılmaksızın işte burada sürdürülmelidir. Böylesi geri kalmış ülkelerde gerçekleştirilebilecek eylem ne olursa olsun, daha ileri başka ülkelere oranla hiçbir zaman daha güçlü olamayacaktır, ama yalnızca çok daha güçsüz olacaktır.

Almanya, Avrupa'nın başka herhangi bir ülkesinden çok Almanya, işte bu durum içinde bulunmaktadır.

Şimdiye kadar çok az şeyden de az bir şeyler yapmış olan öteki ülkelerden —Rusya'dan İngiltere'ye, İtalya ve Fransa'ya varıncaya kadar— söz etmeden önce, Almanya'da kalıcı bir devrimci hareket ve gerçekten önemli bir eylem doğrultusunda çalışılsın önce, ve her şey çok iyi olacaktır. Ledebour ve Haase yoldaşların niyetleriyle ilgilidir bunlar.

SOSYALİZMİN DIŞ SİYASETİ(*)

Uluslararası sosyalizm, hem sosyalist hem de uluslararası doğasına uygun olarak, iç siyasetiyle dış siyaseti arasında hiçbir çelişkiye katlanamaz. Siyasetinin bu iki yanının türdeşliği ve sürekliliği uluslararası sosyalizm için hiçbir koşula bağlı olmayan postülalardır. Her ikisinden de aynı sosyalist, enternasyonalist, devrimci ruhu ister.

Proletaryanın sosyalist siyasetinin amacı, belirleyici anda kelimenin gerçek anlamında toplumsal devrim kimliğini alan, sınıf mücadelesi yoluyla sosyalizm yönündeki evrimi teşvik etmektir. Toplumsal devrim, sosyalist toplumun kurulması için insanlığın önemli bir bölümünün olgunlaştığı durumda mümkündür ancak. Ama bu olgunluk kapitalist toplumun süper olgunlaşmasıdır, kendi toplumsal gelişme görevinin tamamlanmasıdır.

Zaman zaman yüzeysel zekâkaların ileri sürdükleri gibi, toplumsal devrim koşullarının ortaya çıkması amacıyla sosyalist siyasetin kapitalist gelişmeyi kolaylaştırması gerektiği anlamına mı gelir bu?

---

*) 1918 Nisan ortası.

Toplumun bu olgunluğu mutlak bir büyüklük değildir, ama teknik ve iktisadî açıdan bile yalnızca görece bir büyüklüktür. Toplumun sosyalizm için olgunlaştığı an yalnızca toplumun iktisadî gelişme derecesine değil, en geniş anlamda toplumsal gelişmesine, her şeyden önce de proletaryanın bilincinin, kavrayışının, iradesinin, karar ve eylem gücünün eriştikleri dereceye emekçi kitlelerin düşünsel, manevî, psikolojik gelişme derecelerine bağlı olacaktır.

Bu psikolojik etken nasıl ki, hiçbir şeyden kalkarak, yapay olarak yaratılamıyor da, kitlelerin hayat koşullarına bağlı kalıyorsa, aynı şekilde, insanüstü ya da yalnızca toplumüstü belirli değişmez bir büyüklük de değildir. İnsanın psişik güçleri arasında, belirli sınırlar içinde kendine özgü psişik hareket gücü de vardır, bu sınırlar içinde, verili psişik güçleri sistemli bir eylemle arttırma gücü de vardır. Toplum için olduğu gibi birey için de geçerlidir bu. Ve eğer bu güç onlarda nesnel bir biçimde belirlenmişse de, insanların söz konusu sınırlar içinde bu gücü kullanmalarını engellemez bu. Tek başına ele alınan insanın ya da değişik insan topluluklarının böylece kullandıklarını sandıkları inceleme, karar verme ve eylem özgürlüğü kadar hayalîdir; en geniş anlamda, istenildiği kadar nesnel biçimde belirlenmiş olan insanî manevî güçlerin kullanımı için, insanın tüm düşünsel ve psişik bilinci ve kendi bilinci nedeniyle farklı bireylerin ve kendilerini bağımsız sanan grupların mücadelesi ya da işbirliğinden başka yol yoktur. Hayallerle dolu olan ve bundan kaynaklanan toplumsal ve maddî etkinlik ile toplumsal psikolojinin kendilerin ortaya koydukları bu karmaşık süreçte, herkes hem kendisi hem de başkaları için elinden gelen bütün güçleri ve dürtüleri ortaya koymalıdır. Böyle yapmakla, toplumun bütününün nesnel olarak belirlenmiş olan hayatî sürecinin gerçekleşmesine, kendi payına, katkıda bulunur.

Sosyalist toplumun yükselişini çabuklaştırmak için bu psişik etkeni güçlendirmek, sosyalist siyasetin özgül görevi, devrimci görevi

işte budur. Bu görevi yerine getirerek, kapitalist toplumun bağrında sosyalist toplumun koşullarını ve tohumlarını, özellikle siyasal ve iktisadî açıdan, sistemli olarak geliştirmek için gereken koşulları yaratmaya yardımcı olur. Böylece toplumun olgunluk anını mümkün olduğunca yaklaştırmaya diyalektik olarak katkıda bulunur.

Kapitalizm için söylenen "Ne kadar zafere ulaşırsa, o kadar da kendi mezarını kazar" sözü, "felâket teorisi"nin temeli olan bir kesinlikle doğru olan iddia, yalnızca aynı oranda değil, ama daha da artan bir oranda kendini ortaya koyan karşı eylem nedeniyle doğrulanabilir ancak. Ve bu kapitalist zafere yardım etmek değildir, Lensch'in yaptığı gibi Koribantlar* gbi buna eşlik etmek değil, mücadele içindeki proletaryanın görevi olan bu karşıt eylemde bulunmaktır.

Varlığının en derin noktasına varıncaya kadar kapitalizmin gelişmesi sorununda, sosyalist siyasetin rolü salt eleştiridir. Ama bu eleştiri, sosyalist hareket tarafından kullanılabilir olan güçlerin, sosyalist gelişmenin gizli durumdaki öğelerini ortaya koyduğu anlamda yaratıcıdır.

Sosyalizmin dış siyaseti, iç siyasetinin sosyalist açıdan tümüyle rastlantısal olan ulusal sınırların ötesine uzanması değildir yalnızca. Herhangi bir başka toplumsal ilkeninkinden daha çok, teoride ve pratikte kendi iç siyasetinin aynısıdır. Bu her iki siyasette, uluslararası toplumsal antagonizmaların, ulusal proletaryanın da ötekilere sıkı sıkıya bağlı olan bir bölümü olduğu uluslararası proletaryanın çıkarlarının, ulusal sınıf mücadelesinin ona bağlı bir parça olduğu uluslararası sınıf mücadelesinin ürünüdürler; sosyalizmin, özünde uluslararası olan ilkelerinin, sınıf antagonizmalarının,

---

*) **Koribantlar:** Eski Yunan'da Tanrıça Sibel'in rahipleri; aşırı sofuluklarıyla ünlüdürler. ç.n.

parça parça ve genel olarak, belirliyerlerde ya da her yerde ortaya çıktıkları somut biçimlere, özel olarak her ülke içinde ya da genel olarak ulusal sınırların ötesinde kendilerini ortaya koyan sınıf mücadelesinin somut koşullarına özel uygulamalarından başka bir şey değildirler.

Uluslararası bakış açısının ulusal karşısındaki üstünlüğünden, dış siyasetin iç siyaset karşısındaki üstünlüğü mantıksal olarak kaynaklanır. Bu sonuncusu, birincinin özel bir durumundan başka bir şey değildir. Ve emperyalizmin kendisi için söylediği söz, karşıt bir yönde, sosyalizm için de geçerlidir: İçteki zaferle dıştaki zafer karşılıklı olarak birbirlerini koşullandırlar."

Sosyalizmin dış siyasetinin amaçları da tıpkı eylem araçları gibi sosyalist olmalıdır: Toplumsal gelişmeyi, uluslararası olması gereken sosyalizm yönünde teşvik etmeye yönelirler. Bu eylem, kelimenin sosyalist anlamında, buna uyarlı bütün toplumsal güçlerin, bugünkü toplumun bağrında, işçi sınıfının kapitalist topluma karşı çıkan sosyalist güçlerinin sonucudur. Ama kapitalizmin gelişmesi üzerine yapılacak eylem de önemlidir: Sosyalist hareket kendisine karşı çıkan gücü iyi ölçmeli, emperyalist gücün önemini ve bu gücün kendisi için temsil ettiği tehlikeyi iyi ölçmeli, sosyalist dönüşümün mümkün olduğu başlıca kapitalist alanlarının mümkün olan en yüksek olgunluk derecesinden emin olmalıdır. Sosyalizmin dış siyasetinin eylem araçları devrimci sınıf mücadelesinin değişik biçimleri ve yöntemleridir.

İç siyasette olduğu gibi dış siyasetin her türlü eylem aracı da sınıf mücadelesinden kaynaklanmalıdır.

EMPERYALİZM SORUNU ÜZERİNE(*)

Burada tartışılan sorunun, uluslararası iki genç konferansında, 1907 ve 1910'da, ayrıntılı olarak, öyle sanıyorum ki, burada ve daha önce de basında ortaya konulan bütün görüşleri kapsar biçimde incelenmiş olduğunu, alçakgönüllülükten uzaklaşmadan, hatırlatmam gerekli. Lensch-Pannekoek ve Kautsky yoldaşlarla ötekiler tarafından savunulan anlayışlar arasında bir karşıtlık olduğuna kuşku yoktur. Ama bu bana saç baş yolacak kadar trajik bir çatışma gibi gelmiyor. (Gülüşmeler) Pannekoek ile Lensch'in Marksist düşünce yöntemini sonuna kadar izlemedikleri düşüncesindeyim. Yarı yolda kalıyorlar ve bir ölçüde mekanist bir toplum ve toplumsal gelişme anlayışının tutsağı olarak kalıyorlar. (Ateşli onaylama: "Çok doğru!") Toplumsal düzenimizin antagonist kimliğini son derece iyi bilen Lensch'in burada tümüyle iflas etmesi ve kapitalist toplumda zorunlu eğilimler kuşkusuz varsa da, bunların hiçbir şekilde mutlak zorunluluklar olmadıklarını ve bu zorunlu eğilimlere her yerde gene aynı derecede zorunlu ters eğilimlerin karşı çıktığını görmemesi tuhaftır. Ve bize kapitalizmi olduğu gibi kabul

---

*) Sosyal Demokrat Parti'nin Chemnitz Kongresi tartışmaları sırasındaki konuşma, 20 Eylül 1912.

etmemiz gerektiğini söylediğinde, kendisinin söylediği bir sözü benimseyerek ona, kapitalizmi sanki camdan bir fanus içindeymiş gibi, ona karşı koyan tüm eğilimlerden ve güçlerden ayrı olarak, tecrit edilmiş biçimde de ele almamak gerektiğini söylemeliyiz. Kapitalist gelişme dönemini tanımlayan şey, her şeyin bir an için zorunlu olduğu ve hiçbir şeyin de kalıcı olarak zorunlu olmadığıdır. Kapitalist rekabeti —uluslararası rekabetten de söz etmiyorum daha— düşünmek ve farklı dönemlerde çok farklı bir kimliğe büründüğünü hatırlamamız yeterlidir. Varolan ancak, değişikliklere ve hattâ dönüşümlere neden olan ters eğilimlerin kendilerini ortaya koymadıkları ölçüde zorunludur.

İlgilendiğimiz sorunda da durum aynısıdır. Kapitalizmin bağrında silâhlanma yarışına ve savaşçı eğilimlere karşıt eğilimlerin varolmadığı doğru değildir. Uluslararası gençlik konferansları kararları bu sorunu derinlemesine işlediler. Geçen yıl Lena Kongresi'nde Bebel'in kendisi de, kapitalizm açısından bile, savaş çılgınlığına karşı çıkan uluslararası bağları çarpıcı ve etkileyici bir biçimde göstermişti.

Lensch, silâhsızlanmayla milis arasında temel bir antagonizma yarattı. Bu antagonizmanın varlığına karşı çıkıyorum. Kopenhag'da 1910'da toplanan gençlik konferansında —yeniden buna dönmemi bağışlayın: Belki de içinizden güleceksiniz, ama bu bana önemli görünüyor— parti programına uygun olarak, milisin, halkın genel olarak silâhlandırılmasının, anti-militarist hareketin amaçlarından biri olarak, gerçekleştirilmesini öğütlemiştik. Ama milisin o gün içinde bulundukları durumu daha da ağırlaştıracağına inanan İskandinavlar buna karşı çıktılar. Gerçekte, olay şuydu: Milisi kendisi için öğütlemiyorduk, halkı, kendisini ülke içinde ezen güçlere ve dış düşmana karşı savunması için silâhlandırmak istiyorduk. Milis varolan durum için her zaman tercih edilmesi gereken bir çözüm değildir, kimi koşullarda içinde bulunulan durumun daha da

ağırlaşmasına neden olabilir. İç siyaset bakımından olduğu kadar uluslararası çatışmalarda da, hele ona oranla çok daha az tehlikeli olduğu sürekli orduyla karşılaştırıldığında, bu çok küçük bir kusurdur. Bu nedenle de, milisle silâhsızlanma arasında hiçbir ilke karşıtlığı yoktur o halde.

Emperyalizm, kısaca söylenebilir ki, kapitalist bir olaydır ve böyle olduğu için de, emperyalizme karşı mücadelenin özü basit bir ticarî formüle indirgenebilir. ("Çok iyi!") Emperyalizm karşısında proletaryanın tarinsel görevi, toplumsal, siyasal ve iktisadî düzlemlerde sürdürdüğü sınıf mücadelesi siyaseti ile, rekabet yoluyla yapılan uluslararası mücadelede savaş tehlikelerini barışçıl bir anlaşmanın bile, örneğin kartelleşme yönünde bir anlaşmanın, değişik ülkelerin yönetici sınıflarına iktisadî bakımdan çok daha elverişli görününceye kadar arttırmaktır.

Sorun bu biçimde ele alındığında, en küçük bir Marksist ilkeyi bile hiçbir şekilde terketmemiz gerekmez.

Emperyalizme karşı olan bu eğilimlerin başlıcası, proletaryanın desteklediği, halklar arasında dayanışma, işçi sınıfının, her ülkede ve *Enternasyonal*'de, işleri emperyalizm olan şu çevrelere karşı sürdürdüğü sınıf mücadelesidir. Burada, sosyal demokrasinin, uluslararası sosyalist kongrelerin bugüne kadar davrandıkları biçimde davranmak söz konusudur; bugüne kadar yapılan ve söylenenlerden en ufak bir şey bile çıkarmamız gerekmez. Ve eğer bütün ülkelerin sosyal demokrasisi tüm gücüyle bu yönde çalışmaya devam ediyorsa, emperyalizmin kendini savaş maceralarına atmasını önlemek için insanî olarak mümkün her şeyi yapmaktadır. Proletaryanın uluslararası dayanışmasını geliştirmek ve sağlamlaştırmak, sınıf mücadelesini gittikçe daha canlı biçimde, gittikçe daha büyük bir güçle sürdürmek, emperyalizme her ne pahasına olursa olsun ve bütün araçları kullanarak karşı çıkmaya her zaman hazır olmak, işte bu bana öyle geliyor ki, egemen sınıfların kendilerini

halklar arasında nefret uyandırmaya teslim etmelerine karşı son derece iyi bir kendini savunma biçimidir. Savaş tehlikesine karşı yapabileceğimiz en iyi şey, proletaryanın düşünsel gelişmesi, sınıf mücadelesini sürdürmeye olan sarsılmaz kararlılığı nedeniyle, bir dünya savaşının patlat vermesinin doğuracağı ağır iktisadî, siyasal ve toplumsal tehlikeler konusunda yönetici sınıflarda hiçbir kuşkuya izin vermemektir.

Si vis pacem, para bellum, "eğer barış istiyorsan, savaşa hazırlan!" sözü gerçekten de geçerlidir bizim için. Şöyle söyleyebiliriz: Eğer halklar arasında barış istiyorsak, savaşı hazırlamalıyız, sınıf mücadelesini hazırlamalı, gittikçe daha uluslararası bir yönde sürdürmeli ve körüklemeliyiz. Önceki kongrelerimizde kabul ettiğimiz talimatlardan ayrılmak mümkün değildir ve tek bir şey gereklidir, o da, emperyalist kapitalizmin güçleri karşısında proletaryanın gücünün oynadığı başrolün kabul edilmesi ve uluslararası dayanışma için, emperyalizme karşı coşkun ve toplu bir gösteri için bir kez daha birleşmemizdir. Bizimki gibi, bu kadar yanıcı maddelerle dolu olan bir çağda, bir sosyalist kongrede bu sorunu ele almamak imkânsızdır. Ve bütün dünya proletaryasına yaptığımız bu çağrı konusunda aramızda ciddî düşünce ayrılıklarının olabilmesi de imkânsızdır; yaptığımız çağrı şudur: "*Biz, tek bir kardeşler halkı olmak ve birbirimizden ne tehlike ne de felâket karşısında ayrılmak istiyoruz.*" (Ateşli alkışlar.)

EMPERYALİZMİN İKİLEMİ

(Mayıs 1918)

Kapitalist sınıf sömürüsü yanında, tümüyle halkların ve ülkelerin sömürülmesi, emperyalizmi, bu nitelikli* kapitalizmi, yalnızca sınıf sömürüsüne dayanan kapitalizm karşısında, tanımlar. Emperyalizmde toplumsal ulusala dönüşür, sınıf antagonizması halkların ve ülkelerin toplumsal antagonizmasına dönüşür, ama bu antagonizma sürekli, çoklukla karşılıklı, aralıksız olarak kapitalizmin ve proletaryanın birbirine karşıt etkileri altında bulunan ve sermaye ile emeğin uluslararası kimliğini ortadan kaldırmayan sınıf antagonizmasına oranla çok daha geride kalır. Sınıf antagonizmasıyla daha çok şunu doğrulamaya yönelir: Kâr için verdiği mücadelede emperyalizm sermayeyi böldüğü ve "ulusallaştırdığı"nda —ve hattâ böyle davranıldığı ölçüde— ve bir yandan da proletaryayı sömürüye karşı mücadelesinde uluslararasılaştırdığı ve birleştirdiğinde özellikle böyledir bu. Doğal olarak bu antagonizmada, sömürülen devletin zararları gibi sömüren devletin kârının da sınıflar arasında kapitalizmin ışığında dağıtılmıştır ve sömürülen ülkenin yönetici sınıfları

---

*) Anlamı karanlık kalan bu terim Karl Liebknecht'in Almanca'da da kullandığı, gene aynı derecede karanlık terimin kelimesi kelimesine çevirisidir. ç.n.

en sonunda sömürücü ülkenin yönetici sınıfları en sonunda sömürücü ülke yönetici sınıflarının müttefikleri ve suç ortaklarından başka bir şey değildirler.

Sömürülecek olan halklar, anayasal hukukun ya da "insan hakları"nın kurallarına göre sömürücü devlete katılmış olduklarında, emme ve sindirme süreci kapalı bir emperyalist kompleksi içinde gerçekleştiğinde, barışçıl ya da savaşçı bir biçimde —emperyalizmin bu iki özelliği birbirinden ayrılamaz— şiddet uygulandığında gerçekten ancak biçimsel bir fark vardır.

Farklı emperyalistlerin komplekslerin antagonizması, anayasal ya da ulusal hukuk kurallarının sınırladığı alanın dışında kalan halkların ve ülkelerin sömürülmesi için rekabet değildir yalnızca (doğal zenginlikler ve elverişlilikler, iklim vb. insanî zenginlikler, işgücü ve pazar). Bu aynı zamanda, sınırların içinde kalan —sömürücü devlete katılmış olan toprakların (sömürgeler vb.) içinde olduğu kadar emperyalist güçlerin topraklarındaki— halkların ve ülkelerin de, doğal zenginlikleri ve her türlü elverişlilikleri (iklim vb.) kadar, insanî zenginliklerinin, işgüçlerinin, pazarlarının sömürülmesi için de rekabettir.

Emperyalist mücadelenin doruk noktası farklı emperyalist komplekslerin kendi aralarındaki mücadeledir: İçlerinden her biri ötekileri safdışı bırakmaya çabalar, bunu yapmasının nedeni dünyanın geri kalanı üstünde egemenliğini sağlamak değildir yalnızca, ama aynı zamanda öteki emperyalist ülkeleri de kendi sömürüsünün nesnesi kılmaktır. Bu mücadele başlayalı çok oluyor: Temelinde bulunan antagonizma emperyalist antagonizmanın başlangıcından beri örtüktür (zımnîdir), ve "dış" yayılma imkânları tükendiği ölçüde de önem kazanacaktır. Bu soruna bir çözüm bulmak en sonunda emperyalist mücadelenin tek amacı, tek nesnesidir. Bununla, en yüce biçimine ulaşır ve gene bununla emperyalizin nihaî gelişme noktasına da ulaşır: Emperyalizm yayılma olmaksızın yaşayamaz ama yakacağını tükettikten, varolmasına imkân vereni yaktıktan

sonra sönen alev gibi, bütün imkânlarını tükettikten sonra, kendisi için vazgeçilmez olan bu yayılma nedeniyle ölür. Emperyalist güneşin doruk noktası kendisinin sonudur da.

Üretimle ürünlerin dağılımı arasında çıkar karşıtlığı vardır: Bunlardan birincisi ikincisi için altın yumurtlayan tavuğu öldürmek zorundadır. Bu ise emperyalizmin ne rekabet içindekilerin iktisadî gelişmesiyle ne de bu gelişme olmaksızın yaşayamayacağı anlamına gelir: Kendisini kemiren ve doğuştan aldığı antagonizmanın, iç çatışmanın temel bir yanıdır bu. Kapitalist rekabet, kâr imkânları için rekabettir; kapitalizmin başlıca özelliği, işgücünün sömürülmesi ve sermaye birikimidir. Bu iki öğenin birleşmesinden bir yandan yayılma vb. bir yandan da, ürünlerin kapitalist dağılım alanını üretim sektörünün sahip olduğu alandan daha geniş olması zorunluluğundan kaynaklanır.

Birikim değil de yalnızca sömürü olsaydı, kâr tümüyle kapitalist tarafından tüketilmiş olurdu: Üretimle ürünlerin dağılımı tümüyle uyuşacaktı. Eğer sömürü değil de yalnızca birikim olsaydı —böyle bir durumda hareket kapitalist niteliğe sahip olacaktı— birikmiş olmayan ürün üretici tarafından tüketilmiş olacaktı: Üretimle ürünlerin dağılımı gene uyuşacaktı. Gerçekten de, sömürünün sonucu üreticilerin (üretimde kullanılan işgüçlerinin) bütün emek ürününü tüketememeleridir; birikim de kapitalistlerin bütün kârı tüketmedikleri, ama kârın bir bölümüyle sürekli olarak yatırımda bulundukları anlamına gelir. Bundan çıkan sonuç ise, emek ürününün ne kapitalistler ne de üreticiler (işçiler) tarafından tümüyle tüketilmediği ve üretim alanı dışında bulunan alıcılara kısmen satılması gerektiğidir; özellikle, sağladığı gelir yeni sermaye olarak yatırılması (biriktirilmesi), yeni bir sermayeye dönüştürülmesi gereken bölümü satılmalıdır.

Ama birikmiş olan bölümün nerede satılması gerekir?

Birikim değil de yalnızca sömürü olsaydı, dağıtılacak ürün artmayacağı için, ne genişletilmiş bir pazara, ne de üretim aynı düzeyde

tutulacağı için, üretim araçları, hammaddeler vb. için artan bir ihtiyaç olacaktı. Sömürü değil de, yalnızca birikim olsaydı, fazlalık olan ürün üreticiler tarafından tüketilecekti, ek ihtiyaçlar muhtemelen yeni buluşlar ya da icatlar sayesinde, eski çerçeve içinde ya da başka alanlarda giderilebilecekti. Bu durumda da, kapitalist yayılma olmayacaktı, çünkü ileri sürdüğümüz hipoteze göre, kapitalist yayılma için özsel olan sömürü dıştalanmış olacaktı.

Bu ise, ancak... vb.

Üretim alanındaki (üretim sürecinin bağrındaki) sömürüyle dağılım alanında —dağılım süreci içindeki— sömürüyü birbirinden ayırdetmek gerekir.

Emperyalist mücadele doğal zenginliklerin, ilk birikim imkânlarının araştırılması kadar bu iki alan çevresinde verilmektedir. Yayılma, üretim alanını (bu üretimin koşulları da dahil olmak üzere) ve dağılım alanını da kucaklar, ama bu sonuncusu birincisinden her zaman daha geniştir. Sınırlarla vb. ile ilk karşılaşan odur.

Sarmal olarak yayılma eğilimi, üretim alanında olduğu kadar, dağılım alanında da, emperyalist zorlamanın itici gücüdür. Sürekli olarak genişleyen sarmal biçimdeki bir çifte hareket içinde gerçekleşir: Emperyalist gelişme yoludur bu. Bu iki sarmal hareket en sonunda "dünyanın sonu"na sürükler —önce dağılım alanının sonuna. Kapitalist sömürü ve birikim, zorunlu olmaktan çıkıp imkânsızlaşır. Zaten yapılmış olan bir çalışmayı, kendisine geçici olarak yeni baştan yapma imkânını veren kısmî yıkımlar yoluyla, emperyalizm bir son mühlet edinmeyi başarsa bile, —istediği gibi çırpınabilir, her birikintiden su içebilir, toprağı tırmalayabilir, eşeleyebilir—, sonu gelmiştir. O halde emperyalizm, toplumsal felâket eğer daha önce patlak vermezse, otomatik olarak iktisadî felâkete götürür: Kendisini yıkacak olan toplumsal gücü yaratarak, kendine özgü tüm iktisadî koşulları ortadan kaldırarak kendi kendini yıkma, kaçınılmaz son budur işte!

NİTELİKLİ KAPİTALİZM OLARAK EMPERYALİZM

(Haziran 1918)

Kapitalizme emperyalizm niteliğini veren, sınıfsal sömürüye ek olan halkların ve tümüyle ülkelerin sömürülmesi yeni bir olgu değildir: Kapitalist sınıf sömürüsünden daha eski bir olgu olarak, ilkel toplumları ve bu toplumları izleyen bütün öteki toplumları niteler. Bu sömürünün hangi ölçüde uygulandığı, her defasında hangi sömürü ihtiyacının söz konusu olduğuna, hangi sömürü nesnelerine el konulabileceğine (dış imkân) ve sömürülecek nesne üstündeki eylemin elde bulunan araçlarla (insanlar, maddî eşyalar, araçlar, silâhlar, teknik: iç imkân) gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceğinin bilinmesine, yani özünde toplumun iktisadî yapısı tarafından belirlenmiş olan üç etkene bağlıydı.

Ortaçağın sonundan başlayan "ilk birikim"in özel yoğunluğu gibi bugünkü emperyalist zorlamanın evrenselliği ve ilksel gücü de, egemen toplumsal etkenlere olan acil bir ihtiyaçla özellikle elverişli iç ve dış imkânların birleşmesiyle açıklanır.

SAVAŞTAN SONRA ALMAN İŞÇİLERİNİN GÖREVLERİ

(1917)

Çoklukla şöyle denildiğini duyuyoruz: Eğer proletarya başaramazsa, eğer toplumsal devrim gerçekleşmezse ve hele Almanya savaştan galip çıkarsa, savaş "boşuna" olmuş olacaktır, yapılan bütün fedakârlıklar yararsız olmuş olacaktır.

Yalnızca bu olsa, evet! Uluslararası proletarya eğer savaştan sonra güçlü bir konumda ve savaş patlak verdiğinde bulunduğu noktada mücadelesine, çalışmasına yeniden başlayabilseydi!

Ne var ki, bütün savaşan ülkelerde, fiziksel ve manevî olarak, korkunç derecede zayıf düşmüştür; muzaffer ülkelerin mülk sahibi sınıfları siyasal olduğu kadar iktisadî açıdan da önemli ölçüde güçlendiler. Bu ülkelerde emekçi sınıfların büyük bir bölümü ve başkanların pek çoğu iliklerine kadar kokuşmuş, yönünü şaşırmış ya da umutsuz, hayalleri yenilmiş olan ülkelerdeyse, çılgınlığa varıncaya kadar şovenleştirilmiş ya da umutsuzluğa düşmüşlerdir; proletarya artık hareket edemez durumdadır, mülk sahibi sınıflarsa her zamankinden daha güvenli ve sağlam durumdadırlar. Uluslararası dayanışma önemli ölçüde engellenmiş, halklar arasındaki nefret önemli ölçüde kolaylaştırılmıştır; bu nefret yerleşik bir özellik kazanmıştır. Emperyalizm zafere erişmiştir, sosyalizmse lekelenmiştir, hattâ geriye doğru giderek, 1871 Komünü bile...

Bir hiç değil, müthiş bir eksik, devrimci proletarya için bilanço budur işte!

Fransız-Alman savaşından olduğu gibi bunu izleyen bütün savaşlardan da sosyalizm hiç zarar görmeden ve her zamankinden daha da güçlü olarak çıktı; dünya savaşından bir yıkıntı yığını olarak çıkacak: İdeolojisinin, örgütlenmesinin yıkıntılarının yığını, özellikle de yönetici güçlere boyun eğerek dışsal olarak kendilerini en iyi biçimde korudukları yerde, yani proletaryanın düşmanlarıyla işbirliği ettikleri yerde.

Çok geriye, 1870 yılının gerisine atılmış olan işçi hareketi, işte bilanço budur.

Ayrı ayrı her ülkede ve Enternasyonal'de, eğitim çalışmasında, örgütlenmede, sınıf mücadelesine hazırlanmada, uluslararası dayanışma amacıyla eğitimde her şeyin yeni baştan yapılması gerekiyor.

Proletaryanın uluslararası ve savaşçı bir kitle hareketinin ve örgütünün yaratılması, bu temel göreve yeniden girişmek gerekir, hem de her zamankinden daha güç koşullarda. Herkes işbaşına! Çalışmak, umutsuzluğa düşmemek!

Savaş sırasında olduğu gibi, savaştan sonra da ve daha da büyük ölçüde ve açıkça, Almanya özellikle devrimci gelişme için, uluslararası durumun kilit taşı ve ekseni olacaktır. Ve Alman proletaryasının ödevi de son derece büyük bir etkinlikte bulunmaktır, savaş sırasında ne denli başarısızlığa uğradıysa bu ödevi de o denli yerine getirmelidir. Tarihsel hatasının cezasını ödemelidir ve bunu da ancak böyle ödeyebilir. Gelecek kuşaklar karşısında, bu ödevi yerine getirmeyen Alman işçi sınıfı lanetlenecek ve reddedilecektir.

Ayrıntılı olarak görevimiz şu olacaktır:

1. Savaştan sonra varolan devlet biçimleri ile her ülkedeki iktisadî, toplumsal, iktisadî ve tarihsel koşullar temeli

üstünde, harekete katılan kişileri toplamak, onları devrimci enternasyonalizm ruhu içinde eğitmek ve örgütleme ve propaganda çalışmasını bu ruh içinde, canla başla ve en etkili araçlarla (yasallığı hesaba katmadan mı?) sürdürmek.

2. Savaş sonrasındaki devlet kuruluşları, emperyalist kompleksler, kapitalist dünya ilişkileri temelinde Enternasyonal'i, bütün ülkelerin devrimci enternasyonalizm ruhu ile harekete geçen proleterlerin derlenişi olarak yeniden kurmak.
3. Savaştan sonra varolan toplumsal, iktisadî ve siyasal hareketleri bütün ülkelerde örgütlenme ve mücadele amacıyla kullanmak.
4. Savaştan sonra var olan ulusal antagonizmaları uluslararası sınıf mücadelesi uğruna mümkün olduğunca kullanmak ya da bu antagonizmaları söz konusu mücadeleye en az zarar verir hale getirmek.
5. Askerî olduğu kadar sivil kitlelerde de anti-militarist çalışmaya özellikle ateşli bir biçimde girişmek ve uluslararası sınıf mücadelesini bütün ülkelerde olanca güçle ve bütün alanlarda sürdürmek.
6. Her şeyden önce, Almanya'ya önem vermek: Kazanılması ve ileri doğru itilmesi gerekenler her şeyden önce Alman kitlelerdir.
7. Paragraf 1-6'da belirtilen görevlerin zorunlu kıldığı ihtiyaçlara göre, proletaryanın bağrındaki hain, kararsız, yanlış yere yönelen ve güçsüz (eylemde bulunamayan) akımlarla mücadele etmek.

SLOGAN OLARAK SOSYALİZM

(Mayıs 1918)

Savaş, ekonominin toplumsallaşması lehine ateşli, inandırıcı, tutku dolu bir savunmadır. Besin maddeleri kıtlığı, kapitalist savaş kârları bu sonucu zorunlu kılar. Kapitalist ekonomiyle gerici siyaset arasındaki bağ hiçbir zaman böylesine açık biçimde ortaya konmamıştı. Savaşın kapitalist nedenleri apaçık ortadadır.

Bütün bu kötülüklere ancak kapitalist düzenin ortadan kaldırılmasıyla son verilebileceğini, bu düzenin acılarına katlananlar kabul etmekteler bugün.

Sosyalizm lehine propaganda yapmak için, hiçbir fırsat bu kadar elverişli olmamıştı. Bundan yararlanmak gerekir.

ORDUNUN DEVRİMCİLEŞTİRİLMESİ

(Mart 1918)

Ordu içinde bir ayaklanma, kitlesel bir direnme ya da herhangi başka bir devrimci eylem, Almanya'daki gelenek, deney eksikliği göz önüne alındığında, cephede güçlükle örgütlenebilir. Dağınık ve tecrit edilmiş yoldaşlarla haberleşme ve ittifak kurma güçlüğünün, bu yoldaşların önemli bir kitlesinin özel koşullar sonunda büyük bir birim içinde birleşmiş ya da toplanmış bulundukları son derece ender durumlar dışında, söz konusu güçlüğün temsil ettiği engelleri aşmak imkânsızdır.

Hazırlık çalışması özünde cephe gerisinde, gençler ya da daha kıdemli sınıftan askerler arasında yapılmalıdır; orduya katılmadan önce ve askere çağrılanların cepheye hareket etmelerinden önce bu yeni çağrılanların arasında ve izin dönemlerinde de cephedeki askerler arasında yapılmalıdır; bu çalışma yazışmayla tamamlanacaktır. Elbette, ordu içinde böylesi hareketleri, yani genel, toplumsal, iktisadî, siyasal duruma dayanan ve sınıf olarak proletaryanın bütününün, ordu içinde ve dışındaki, devrimci olgunluğunun yalnızca kısmî biçimde ortaya çıkması olan böylesi hareketleri mümkün kılan nesnel koşulların toplanmış olması gerekir; öyle ki ordu içindeki devrimci eylemle ordu dışındaki devrimci eylem karşılıklı olarak birbirlerini koşullandırırlar. Bireysel inisiyatifin ve eyleme hazır durumda bulunmanın her türlü düşünce ve kaygıyla sürekli biçimde boğulduğu Almanya'da bu doğaldır ve önemle belirtilmeye ihtiyacı yoktur.

YENİ KUTSAL BİRLİK

(19 Kasım 1918)

"Artık hiçbir parti tanımıyorum, Almanlar'dan başka hiçbir şey tanımıyorum." Bu yalan dünya savaşının başlangıcında söylenmişti. Bütün sınıfların kutsal birliği konusunda söylenen bu yalan söz, halkların zihnini karıştırdı ve dünya proletaryasının büyük bir bölümünü yurtsever coşkunun tatlı sarhoşluğuna daldırdı; savaşçı öfke ile katliam çılgınlığı da bu sarhoşluktan çıktı. Proleter sınıf bilinci sanki azgın bir dalganın altında kalmış gibiydi; dünyayı korkunç katliamdan yalnızca proleter sınıf mücadelesi koruyabilirdi. "Kutsal birlik" milyonlarca insan için yoksulluk, katliam, kültürel yıkım vb. anlamına geliyordu. Bunun en etkili ve en kaygıdan uzak propagandacıları, sosyal demokrasinin sonuna kadar olan politikacılarıydı. Proletaryayı aldatanlara karşı, uyarıda bulunmak için sesini yükselten kişi kim olursa olsun, küfürlerin altında kalıyordu ve bozguncu, hainice, karanlık vb. dolaplardan sorumlu tutuluyordu.

"Artık değişik sosyalist partiler tanımıyoruz, sosyalistlerden başka hiçbir şey tanımıyoruz." Dünya savaşının sonunda işte böyle söyleniyor. Yeni bir iç barış bayrağı çekilmişti, yeni birlik sarhoşluğuna karşı çıkan kişi kim olursa olsun delice bir nefret altında kalıyordu ve gene en yüksek sesle bağıranlar, Scheidemann'lar ve hempalarıdır.

En başta askerlerde canlı bir yankı buluyorlar sözlerine. Bunda şaşılacak bir şey yok: Askerlerin hepsi, tam tersine, proleter değildirler ve sıkıyönetim, resmî sansür, propaganda ve beyin doldurma işlemlerine etkisiz kalmadılar. Asker kitlesi savaşa ve militarizme karşı devrimcidir, ama sosyalizm konusunda daha hâlâ bölünmüştür, tereddüt içindedir. Yıllar boyunca, sosyal emperyalistlerin alıklaştırıcı etkisinde kalmış olan, işçiler gibi, proleter askerlerin büyük bir bölümü de devrimin gerçekleştirilmiş olduğunu, bugün artık barış yapıp, seferberliğe son vermek gerektiğini sanıyorlar. Uzun bir acıdan sonra sakinlik içinde olmayı istiyorlar.

Neredeyse yetkililerin izniyle yapılmış olan "devrim"in bugüne kadar, "çılgın yıl"ın ayakta bıraktığı otokratik biçimlerin çöküşünden, burjuva devrimin tamamlanmasından başka bir şey olmadığını görmüyorlar. Proletarya eğer siyasal iktidarı aldıysa, iktidarın bu el değiştirmesi ancak proletaryanın tarihsel görevinin gerçekleşmesine hizmet ederse haklılık kazanabilir, bu tarihsel görev de, sınıf egemenliğinin yıkılmasıdır. Barış, seferberliğin bitmesi ve toplumsal dönüşüm sorunlarının ancak proletarya, kararlılıkla ve hiçbir şeyin kendisini durdurmasına izin vermeden nihaî hedefine doğru ilerlerse, çözüme ulaşacağını, anlamıyorlar.

Birlik! Bunu bizden çok kim isteyebilir? Proletaryaya tarihsel görevini yerine getirme gücünü veren bir birlik!

Ama herhangi bir birlik güçlü kılmaz. Ateşle suyun birliği ateşi söndürür ve suyu buhara dönüştürür; kuzuyla kurdun birliği kuzuyu kurda teslim eder, kurt da kuzuyu parçalar; proletaryayla yönetici sınıfların birliği proletaryayı feda eder; hainlerle birlik bozgun demektir.

Yalnızca aynı tarafa yönelen güçler birleşerek büyürler; birbirine karşıt güçleri birleştirmek, onları felce uğratmaktır.

Aynı tarafa yönelen güçleri birleştirmek, işte bizim bunda gözümüz var; devrimin vurucu güçleri engellemek ve zayıflatmak

amacıyla, değişik yanlara yönelen güçleri eleştirmekte günümüzdeki birlik havarilerinin olduğu gibi bunu savaş sırasında vaaz edenlerin de amaçladıkları hedeftir.

Siyaset eylemdir. Eylem amacıyla işbirliği, araçlar ve hedefler konusunda düşünce birliğini varsayar. Araçlar ve hedef konusunda bizimle aynı düşüncede olan kişi, bizim için aramıza hoş gelen bir savaş yoldaşıdır.

Anlayışlarda, iradede ve eylemde birlik, işte biricik gerçek birlik budur. Sözlerde kalan birlik hayaldir, kendi kendini aldatmadır, yalandır.

Birlik havarileri daha henüz başlamış olan "devrimi" şimdiden tasfiye etmek istemekteler; kapitalist toplumu kurtarmak için, hareketi sakin sulara doğru yöneltmek istiyorlar. Birlik konusundaki sözlerle proletaryayı uyuturken, sınıf devletini yeniden kurarak ve burjuvazinin iktisadî egemenliğini koruyarak iktidarı proletaryanın ellerinden koparıp almak istiyorlar. Bunu yapmalarına engel olmayı istediğimiz için, işçi sınıfının kurtuluşunu, sosyalist dünya devrimini ciddîye aldığımız için üstümüze çullanıyorlar.

Sosyalist kılığına girmiş kapitalist sömürü yandaşlarından başka bir şey olmayanlarla birleşebilir miyiz?

Onların kurdukları dolapların sorumluluğunu üstümüze almaksızın, onlarla birleşebilir miyiz, birleşmeli miyiz?

Onlarla birleşmek proletaryanın yıkımı, sosyalizmin, Enternasyonal'in terk edilmesi olacaktır. Kardeşçe tokalaşmayı hak etmediler, birleşmeyi hak etmediler, yalnızca savaşmayı hak ettiler.

Emekçi kitlelerin görevi toplumsal devrimi gerçekleştirmektir. Açık bir sınıf bilinci, kendi tarihsel görevlerinin açık biçimde anlaşılması, bu görevin gerçekleştirilmesi için açık bir irade, işte bu görevi yerine getirmeleri için vazgeçilmez olan koşullar bunlardır. Birlik konusundaki sözlerin bulutunu dağıtmak, bütün zayıflıkları ve gevşeklikleri ortaya koymak, işçi sınıfının bütün sahte dostlarının

maskelerini düşürmek, işte —her zamankinden çok bugün— ilk buyruk budur.

Aydınlık ancak acımasız bir eleştiriden çıkabilir; birlik ancak aydınlıktan çıkabilir; sosyalizmin yeni dünyasının yaratılmasını mümkün kılacak güç ancak iradenin, hedeflerin ve anlayışların birliğinden çıkabilir.

DEVRİMİN SİLÂHLANMASI

(1918)

Prenslerin himayesi altında bulunan, asker konseyleri üyesi amiraller ve generaller, subaylar ve Junkerler.

Westfalya ve başka yerlerde, asker ve subay konseylerinin kurmayların yönetiminde başka subaylarla gizli toplantılar yapması.

Potsdam'da ve büyük genel karargâhta "asker konseyleri" kendi inisiyatifleriyle Alman asker konseylerinin özel toplantılarını gerçekleştirirler.

Yüksek dereceden soylu bir subay Berlin'de Dragon muhafızlarının önünde Kaiser lehine nara atar, askerler de katılırlar.

Almanya'nın bütününde, subaylar "çıkarlarının temsil edilmesi" için örgütleniyorlar.

Çok ünlü çevreler, daha şimdiden beş bin üyesi bulunan, faal ordu astsubayları derneğini kuruyorlar.

Wilhelm çağının güzel günlerinde olduğu gibi Hindenburg siyasal bildiriler yayımlıyor.

Tümgeneral von Winterfeld devrimi ezmek için iki tümenle birlikte Aix-la-Chapelle ve Köln kentleri üstüne yürür.

Hohenzollern'lerin suç ortağı olan ve savaşın sorumluluğunu paylaşan generaller, Batı'dan Almanya'nın içlerine doğru, "Bolşevizm"e karşı yapay olarak teşvik edilen bir nefretle dolu ve örnek

bir disiplin içindeki güçlü orduların başında kara-beyaz-kızıl renkli bayrağı açarak ilerliyorlar. Sixt von Arnim ordusunun beş yüz bin kişi — asker konseylerini "Bolşevizm"i her yoldan ezmek kararını almaya doğru itiyor; General Eberhard, Birinci Ordu'nun geçtiği bütün topraklarda, asker konseylerini kaldırmayı kararlaştırıyor. Bunun sonucunda da cepheden dönen birlikler devrimin simgelerine ve organlarına karşı saldırılarda bulunurlar: Sosyalist bildirileri dağıtanlar kurşuna dizilirler, gönüllü devrimcilerden oluşan alayların silâhsızlandırılması yolunda girişimlerde bulunulur, devrimci halkla çarpışmalar yapılır.

Bu canice olayları yapanları yola getirmek ve cezalandırmak için en güçlü tedbirleri almak yerine, hükümet General Eberhard'ın geri gönderilmesini (kimin tarafından?) "zorunlu kılmak" ve büyük genel karargâhın Cassel'den Berlin'e taşınmasını rica etmekle yetiniyor.

Birinci cevap: Şu Eberhard ve Hindenburg efendiler omuzlarını silkip, dilediklerini yaparlar.

İkinci cevap: Riga'daki ordunun genel karargâhı, Reich'ın Baltık ülkeleri komiseri ve Sekizinci Ordu askerleri genel konseyiyle uyum içinde, vurucu bir tümenin örgütlenmesine girişir; bu tümenin görevi, "Bolşevist dalganın coşmasına elde silâh karşı koymak"tır, başka deyişle devrimci proletaryayı kan içinde ezmektir!

Alman devriminin üç haftasının sonucu budur işte!

Askerî karşıdevrim günden güne cesaretleniyor. Her şeyden önce, cepheden dönen birliklere bağlıyor umudunu.

Şunda yanılmayalım: Bu birlikler, Alman devriminin tarihinde yeni güçlü bir etkendirler. Elbette ki, düşünce durumları devrimin hazırlanmasına önemli ölçüde katkıda bulundu; belirleyici öneme sahip günlerde, ülkenin içlerinde bulunan kimileri harekette etkin

biçimde yer aldılar. Ama ordunun bütünü için, durum böyle değildi: Buraya kadar, devrimden ancak dolaylı biçimde etkilenmişti ve şu son haftalarda da, zorunda bırakıldığı mütareke koşullarını neden olduğu izlenimle yeni bir şovenizmi, militarizmin bu hayat iksirini güçlendiren etkiler altında kaldı.

Devrim patlak verdiği anda, militarizm zayıflatılmıştı, ama bütünüyle yenilmemişti; devrim militarizmi yıkmadı ve o zamandan bu yana sanki daha da güçlendi: Karşıdevrim işte tüm umutlarını buna bağlamıştır.

Devrimin karşısında bulunan bu tehdidi, bugünkü hükümet, eğer deyim yerindeyse, sistemli olarak hazırladı: Yüksek Komutanlığı yeniden kurarak ve böylelikle de cephedeki orduları gerici öğelerin siyasal olarak etkilemesine terk ederek, oysa cephedeki ordular arasında sistemli ve canlı bir devrimci propagandada bulunmalıydı; onlara yalnızca düzen ve disiplin öğütleyerek, onlarda devrim korkusu uyandırarak; rezilce bir yalan kampanyasını hoşgörerek, hattâ destekleyerek. Bütün bunları da, birliklerin sakin bir biçimde geri dönmelerinin ve seferberliğe sakin biçimde son verilmesinin gözetilmesi bahanesiyle yaptı, sanki askerlerin evlerine geri dönmelerinin ve seferberliğe son verilmesinin doğuracağı güçlüklerin üstesinden, asker kitlelerinin demokratik biçimde, kendi kendilerine karar verecekleri bir düzen içinde gelinmesi mümkün değilmiş gibi, sanki polis düzeninin sürdürülmesi devrimci iktidarın sürdürülmesinden daha önemliymiş gibi! Gerçekte, yapılan her şey kitlelerin devrimci hareketini yüreklendirmek için değil, engellemek için yapılmaktadır.

Bu tehdit, ordunun dışında bile, gerici güçler yerlerini yeniden sağlamlaştırdıkları ve beyaz muhafızlar ve sivil gruplar olarak örgütlendikleri için, devrimci proletarya silâhsız olduğu için ve devrime duyulan coşkunun ateşi kitleler arasında zayıflamaya başladığı için son derece ciddîdir.

Bunda, Sayın Wels'in[13] birliği etkisiz kalacaktır: Kapitalist düzenin bir koruyucu birliğinden başka bir şey olmayacaktır.

Emekçi kitleleri devrime kazandıran, onlara sonsuz bir fedakârlık esinleyen bir siyaset yararlı olabilir ancak; işçi konseylerinin korunup sürdürülmesi ve gücünün sağlamlaştırılması, zaten gerçekleştirilmiş olan devrimin toplumsal devrime dönüştürülmesi yararlı olabilir ancak.

Devrim bütün saldırılara karşı direnmeye ve bütün görevleri üstlenmeye hazır bulunması amacıyla proletarya kitlelerini zaman geçirmeden silâhlandırmak gerekir. Bu kitleleri askerî olarak hazırlamak gerekir.

Aşağıdaki tedbirler kendilerini zorla kabul ettirirler:

— Bütün subayların ve yönetici sınıfların öteki üyelerinin asker konseylerinin reddedilmesi ve bunların yerini denenmiş devrimci proleter askerlerin alması.

— Yüksek Komutanlığın hemen kaldırılması, tüm karşıdevrimci subayları atarak, her şeyden önce cephedeki birliklerde, ordunun demokratik bir örgütlenmesinin yaratılması.

— Asker kitleleri arasında, özellikle cephedeki birliklerin askerleri arasında, toplumsal devrim lehine vakit geçirmeden güçlü bir propaganda yapmak.

— Proleter askerlerin ve devrimci işçilerin vakit geçirmeden silâhlandırılması, bir işçi milisinin ve bunun en etkin bölümü olarak da, bir kızıl muhafızın yaratılması.

Hükümet ödevlerini unutmuşluk içinde kalmaya devam ederse, kitleler kendileri harekete geçmelidirler.

---

13) Otto Wels (1873-1939), 10 kasım ile 29 aralık 1918 arasında Berlin kenti komutanı olan sosyal demokrat. Proletaryanın silâhlanmasına karşı çıktı.

28 KASIM 1918'İN TALİMATLARI

Alman devrimi elbette ki başlıca anlamda Alman askerlerinin ve işçilerinin eseridir, ama bugünkü kimliği ve sonuçları bakımından, savaşa sürükleyen düzenin en ileri gelen temsilcilerinin uzaklaştırılması ve çarpışmaların durdurulması amacıyla yapılan bir burjuva reformist hareketten başka bir şey değildir.

Bu önemsiz sonuç ancak proletaryanın gücünün, yani çıkarları birbirine bağlı olan askerlerin ve işçilerin gücünün canla başla kullanılmasıyla sağlanabilir; sözü edilen bu güç, yarı yarıya bilinçli olarak hain, yarı yarıya da kararsız ve güçsüz olan bir hükümetin belirsiz siyaseti nedeniyle, 9 Kasım'dan başlayarak zaten büyük ölçüde yeniden kaybedilmişti.

Ama Alman proletaryası bu sonuçla yetinemez.

Onun amacı halklar arasında geçici bir barış değil, kesin bir barıştır: Kapitalizmle emperyalizmin savaş demek olduğunu bilir; herhangi bir emperyalizm tarafından zorla kabul ettirilen ya da kabul edilen "uzlaşma" ya da zora dayanan bir barışın ancak yeni savaşları hazırlayacağını bilir; kalıcı bir barışı ne yenilgiye uğramış olanların kitlesinin, ne de bir Wilson'un insansever duygularının, ne de yönetici sınıfların, bir "Milletler Cemiyeti"nin değil, ama yalnızca bütün ülkelerin devrimci proletaryasının gücünün, iradesinin ve muzaffer eyleminin sağlayabileceğini bilir.

Ne var ki, proletarya yalnızca savaş sırasında acı çekmez. Barış zamanında da, iktisadî sömürü, toplumsal ve siyasal baskı, proletaryayı kemirip durur.

Bu toplumsal kötülüğün kökünü kazımanın da, kapitalist sınıf egemenliğine son vermenin, işçi sınıfını kurtarmanın da zamanı geldi.

Bu kurtuluş, ancak işçi sınıfının kendisinin eseri olabilir; yoksa ücretli köleliğin ve kendi siyasal ve toplumsal egemenliklerinin sürdürülmesiyle ilgili olan burjuva sınıfların eseri olamaz!

İşte bunun içindir ki, bütün yasama, yürütme ve yargılama erki zaman geçirmeksizin ve yalnızca, ancak görünüşte bağımsız olan küçük zanaatçılar da dahil olmak üzere, kır ve kent emekçilerinin ve proleter askerlerin, sermayenin kalesini yalnız göze göz, dişe diş eylemlerinin yıkabileceği proleter askerlerin ellerine verilmelidir.

"Millet Meclisi" olarak kurulan bir burjuva demokratik parlamento bunu yapamaz.

Bütün Almanya için, askerler ve işçi kitleleri tarafından seçilmiş olan işçi ve asker konseyleri hükümeti oluşturmak gerekir. Bu konseylerde, proleter olmayanların, özellikle subayların, memurların ve mülk sahibi sınıfların öteki üyelerinin ne seçme ne de seçilme hakkı olacaktır ve daha önce seçilmiş olanların en hızlı şekilde uzaklaştırılmaları gerekecektir. İşçi ve asker kitleleri iktidarlarını bu konseylerin ellerine terk etmemelidirler; tam tersine bu konseyleri sürekli biçimde kendi denetimleri altında tutmalılar ve devrimci kitlelerin temsilcileri olarak kalmalarına, yorulmak bilmeksizin göz kulak olmalıdırlar. Kitlelerin güvenini kaybetmiş olanlar lağvedilmeli, yerlerine başkaları seçilmelidir.

Emekçi kitlelerin içinde bulundukları toplumsal ve iktisadî bağımlılık durumu gerçekte yönetici sınıflara, biçimsel bir siyasal eşitlikte bile, müthiş bir siyasal üstünlük verdiği ve bu iktisadî ve toplumsal bağımlılık durumu da tanımı gereği gerçek bir demokrasiyi

dıştaladığı için burjuva demokrasisi sahte bir demokrasidir. Şu halde demokrasiye doğru giden yol sosyalizmden geçer, ama bunun tersi doğru değildir. Bir "Millet Meclisi" şimdi başlatılması gereken evrimin başlangıcında değil de, olsa olsa sonunda yaratılabilir ancak.

Devrimci proletarya, tüm devlet işlevlerini, kendi elinde toplayarak, iktadarı kesin olarak mülk sahibi sınıfların ellerinden koparıp almalı ve tüm devlet organlarından siyasal olarak şüpheli tüm öğeleri mümkün olduğu kadar hızla atmalıdır. Proleter olmayan tüm görevliler, görevden uzaklaştırılmaları mümkün oluncaya kadar, işçilerin ve proleter askerlerin dikkatli denetimi altında bulundurulmalıdırlar. Bütün siyasal, askerî, adlî vb. idareler, yalnızca işçilerin ve proleter askerlerin katılması gereken seçimler yoluyla seçilmiş olan görevliler tarafından işgal edilmelidir. Ordunun ve donanmanın özünde proleter ve demokratik bir örgütlenmesi eşit ücretler temelinde gerçekleştirilmelidir; bu ise devrimci proletaryanın genel silâhlanmasına doğru bir geçiştir. Bu aynı zamanda da, askerlerin özgür biçimde kendi kendilerine karar vermesiyle seferberliğin kaldırılmasının ortaya getirdiği güçlüklerin aşılmasını da mümkün kılacaktır. Subayların komutanlık etme gücü hemen kaldırılmalıdır.

Proletarya iş araçlarının, toplumsal zenginliklerin ve yedeklerin mülkiyetini, bunların yönetimini kendi çıkarı için gerçekleştirecek olan topluluğun ellerine devrederek, kapitalistlerin sınıf egemenliklerinin temeli olan iktisadî iktidarlarını onların ellerinden koparıp almalıdır; bu ise gerçekte kapitalist düzenin kaldırılmasını ve sosyalizmin gerçekleştirilmesini temsil eder.

Hammadde üreten büyük işletmeler, sanayi, ticaret, ulaşım, bankalar, tarım ve silâh sanayii buna hemen imkân verirler, öte yandan kır ve kent orta sınıfları alanında, zaten çok gelişmiş bulunan kooperatifler sistemi kolaylıkla sapılabilecek bir yol göstermekte zaten.

Savaş, en güç koşullarda, kapitalist ekonomiye, karışıklıklara neden olmaksızın, ne kadar hızlı biçimde derin müdahalelerde bulunulabileceğini gösterdi. Eğer devrimci coşkuyla harekete geçerse, proletarya kendi amaçları için, emperyalist katliamın amaçları için yaptığından çok daha büyük ve çok daha soylu çabada bulunabilir. Savaş ekonomisi, sosyalizmi gerçekleştirebileceğimiz bugün, "her yönde sosyalizm"i yeterince coşkulu biçimde övmeyi coğunlukla başaramayanların unuttuğu sosyalizmin gerçekleşmesine ilişkin çok sayıda pratik ve teknik imkân ve uygulama sunar.

Vergilendirme, savaş alacaklarının ve devlete ilişkin öteki alacakların, kişi başına beş bin marklık bir tutar kaydıyla, aşamalı bir toplumsallaşma araçları olarak göz önüne alınmalıdır. Savurganlık ya da kaçış yoluyla toplumsallaşma dışında kalmak amacıyla sermayenin yaptığı girişimler yenilgiye uğratılmalıdır.

Prenslerin oturdukları konutlardaki eşyalar vakit geçirmeksizin topluluğun eline verilmelidir.

Mülk sahibi sınıfların mevzileri genellikle iktisadî ve siyasl mevzileriyle birlikte çöker. Devrimci dönemde, proletarya bilgi alanındaki eksikliğini iyi niyete ve coşkuya dayanan bir eğitim ve daha da artmış bir gayretle, gündelik eğitimin sıradan yöntemleriyle olabileceğinden çok daha hızlı biçimde ödünleyebilir. Bu mevzileri kazanmak için, proletarya kendi siyasal, toplumsal gücünü ve kitle eylemlerini geliştirmek için de özellikle iktisadî gücünü kullanmalıdır. İktisadî kurtuluşunu elde etmek için grev başlıca silâhıdır. Bunun dışında, belirleyici anlarda, silâhlı ayaklanma zorunlu olur.

Başarıyla sonuçlanan devrimci kitle eylemleri ancak proletarya kitlesi araçları ve hedefi açıkça tanırsa, bir fedakârlık ruhuyla harekete geçmişse ve eğer bu eylemleri başarıya ulaştırmak amacıyla teknik araçlara sahipse mümkündürler.

Türdeş güçlerin birliği ve amaç ile yöntemler konusunda düşünce birliği anın buyruğudur. Hedef ile bu hedefe ulaşma araçları

konusunda aralarında düşünce ayrılığı bulunan, türdeş olmayan öğelerin yalnızca dışsal ve belirsiz bir birliği reddedilmelidir. Açıklık ve içteki düşünce birliği ile birliğe doğru! Savaşın sorumluluğunu paylaşan, Enternasyonal'e ve sınıf mücadelesine ihanet eden, bugün bile hâlâ burjuvaziyle işbirliği siyaseti sürdüren, son ana kadar ve gerçekleştikten sonra da devrime öfkeyle karşı çıkan, kapitalist özel mülkiyeti savunmaya girişen, toplumsal devrimi engellemeyi ve işçi sınıfıyla onun siyasal kazanımlarını boşa çıkarmaşa girişen hükümetteki sosyalistlerle her türlü işbirliği imkânsızdır.

Asker ve işçi kitlelerini burjuva düzeninin sabahlığını yeniden giydirmek için her şeyi seferber etmek yerine, hükümet devrimi güçlendirmek ve ilerletmek için kitlelerde devrimci ruhu geliştirmeye çalışmalıydı. İşte bunun içindir ki, hükümetin kendi görevlerini unutmuş olması karşısında, her militan sosyalistin görevi, özellikle sık saflarla cepheden dönen askerleri, katil subayların ellerinde bulunduklarında devrim için ciddî bir tehdit oluşturan bu askerleri aydınlatmak amacıyla devrimci propagandayı sürdürmektir.

Kışlada ve fabrikada proletaryanın devrimci kitlesinin silâhlandırılması, nüfusun öteki öğelerinin silâhsızlandırılması, işte karşıdevrimci dolapları engellemek ve yönetici sınıfın iktidarını devirmek için kendini zorunlu kılan ilk tedbir budur.

Yapılmış olan devrimi savunabilecek ve yapılması gereken toplumsal devrimi sürdürebilecek tek güç olan proleter kitleleri silâhsızlandırarak ve yönetici sınıfların üyelerini silâhlandırarak ya da silâhsızlandırarak, bugünkü hükümet, devrimin özünü kavrayamadığını, kitlelere karşı beslediği güvensizliği, yetersizliğini, karşıdevrimci doğasını ortaya koyar.

Gericiliğin zaferini engellemek ve toplumsal devrimin üstündeki tehditleri uzaklaştırmak için vakit geçirmeden bir işçi milisi ve bir kızıl muhafız oluşturmak gerekir.

Güçlü toplumsal mevzileri kesin olarak elde etmek için, kiralarla ilgili yasaları, toplumun tüm insanî güçlerini geliştirmek ve korumak amacıyla, kamu sağlığını ve eğitimi (tek okul) baştan aşağı dönüştürmek gerekir.

Bugün artık yalnızca devrimin askerleri olabilen, proleter askerlerle işçilerin kaderi birbirinden ayrılamaz; aralarında hiçbir güvensizlik, hiçbir çekememezlik bulunmamalıdır. Bugünün işçisi dünün ve yarının askeridir ve bugünün proleter askeri daha dün asker olduğunu ve yarın da yeniden asker olacağını hiçbir zaman unutmamalıdır. İşçilerle proleter askerler arasındaki güvensizlik, kuzu kılığına bürünmüş kurtlar olarak proleter askerlerin arasına sızan, yönetici sınıfların ajanları tarafından yaratılmıştır yalnızca.

Sosyalist düzen ve halklar arasındaki barış ancak uluslararası olarak gerçekleştirilebilir.

İşte bunun içindir ki, sosyalist devrim Almanya'nın sınırlarının ötesine kadar yayılmalı ve bütün dünya proletaryasının işi halini almalıdır. Tek bir yoldan gelebilir: Almanya'daki toplumsal devrim yolundan. Almanya'nın hammadde ve yiyecek konusunda karşılaştığı güçlükler, İtilaf emperyalizmine yalvarışlarla değil, ancak bu yolla aşılabilir. Çok daha sağlam ve çok daha değerli bir güç Alman halkına varoluşunun ve refahının koşullarını sağlayacağı yolunda güvence vermektedir, bu güç Fransız, İngiliz, İtalyan, Amerikan işçilerinin devrimci kitlelerinin ve daha şimdiden bize yardıma hazır bulunan Rusyalı kardeşlerimizin gücüdür.

İtilaf emperyalizminden Alman emperyalizminden çekindiğimizden daha fazla çekinmiyoruz.

Dünya emperyalizmine karşı proletaryanın dünya devrimi bizim savaş çığlığımızdır; bütün halkları kardeşçe bir topluluk içinde kucaklayan dünya sosyalist cumhuriyeti bizim amacımızdır.

SPARTAKÜS BİRLİĞİ NE İSTİYOR?(*)

Şu an için bize her şeyden önce gereken şey, siyasetimizin hedeflerine ilişkin açık bir düşünceye sahip olmamızdır. Devrimin ilerleyişini çok açık bir biçimde anlamaya, gelecekteki görevimizin ne olduğunu görmek için bugüne kadar olanları kavramaya ihtiyacımız var.

Şimdiye kadar Alman devrimi savaşa son vermek ve savaşın sonuçlarının üstesinden gelmeyi amaçlayan bir girişimdi yalnızca. İşte bunun içindir ki, yaptığı ilk hareket düşman güçlerle mütareke yapmak ve eski düzenin önderlerini devirmekti. Bütün devrimcilerin şimdiki görevi bu kazanımları güçlendirmek ve genişletmektir.

Bugünkü hükümetin rakip güçlerle görüşme konusu mütarekenin bu güçler tarafından Almanya'yı boğazlamak için kullanıldığını görüyoruz. Ama bu proletaryanın amaçlarına ters düşmektedir, çünkü böyle bir davranış değerli ve kalıcı bir barış idealiyle uyuşamaz.

Dünya proletaryası gibi Alman proletaryasının amacı da, şiddete dayalı geçici bir barış değil, hukuka dayalı kalıcı bir barıştır. Kendi doğasına uygun olarak İtilaf ülkelerinin emperyalist hükümetleriyle geçici bir barış imzalamaya çabalamaktan başka bir şey yapmayan bugünkü hükümetin barışı değildir bu; bugünkü hükümet sermayenin temellerine dokunmayı istememektedir.

---

*) Aralık 1918 sonunda Berlin'de yapılan konuşma.

Kapitalizm kendini sürdürdükçe, —bütün sosyalistler bunu pek iyi bilirler— savaşlar da kaçınılmaz olacaktır. Dünya savaşının nedenleri nelerdir? Kapitalizmin egemenliği proletaryanın sömürülmesi anlamına gelir, kapitalizmin dünya pazarına gittikçe artan biçimde yayılması demektir. Değişik ulusal grupların kapitalist güçleri burada şiddetle karşı karşıya gelirler ve bu iktisadî çatışma da tartışılmaz biçimde siyasal ve askerî güçlerin karşılaşmasına, savaşa sürükler. Halklar arasına kalıcı bir getirmesi gereken Milletler Cemiyeti düşüncesiyle bizi yatıştırmak istiyorlar şimdi de. Sosyalistler olarak, böyle bir kuruluşun değişik ülkelerin yönetici sınıfları arasındaki bir ittifaktan, kapitalist kimliğini gizlemeyen, proletaryaya karşı yöneltilmiş olan ve kalıcı bir barışı sağlayacağı yolunda güvence veremeyen bir ittifaktan başka bir şey olmadığını çok iyi biliyoruz.

Kapitalist düzenin temelindeki rekabet biz sosyalistler için kardeş katliamı demektir; bizler tersine, insanların uluslararası topluluğunu istiyoruz. Yalnız proletarya kalıcı ve değerli bir barışa istek duyar; İtilaf emperyalizmi bu barışı hiçbir zaman veremeyecektir Alman proletaryasına; Alman proletaryası bu barışı Fransa'daki, İtalya'daki ve Amerika'daki kardeşlerinden edinecektir. Dünya savaşına kalıcı ve değerli bir barışla son vermek, ancak uluslararası proletaryanın eylemiyle mümkündür. Temel sosyalist öğretimizin bize öğrettiği şey budur işte.

Şimdi, bu müthiş katliamdan sonra, tek bir dökümle elde edilen bir eser yaratmak söz konusudur gerçekte. Bütün insanlık dünya savaşının ateşten potası içine atılmıştır. Döve döve yeni bir dünya yaratmak için proletarya çekici almıştır eline.

Proletarya yalnızca savaştan ve savaşın yıkımlarından değil, ama savaşın gerçek nedeni olan, kapitalist düzenin kendisinden de acı çekmektedir. Kapitalist düzeni kaldırmak, proletaryanın biricik kurtuluş yoludur, kendisine karanlık kaderinden kaçma imkânını veren biricik yoldur.

Bu amaca nasıl ulaşılabilir? Bu soruya cevap vermek için, yalnızca proletaryanın, kendi eylemi sayesinde, kölelikten kurtulabileceğini açıkça anlamak gerekir. Bize şöyle deniliyor: Millet meclisi özgürlüğe götüren yoldur. ne var ki Millet Meclisi sosyalizmin her zaman zorunlu kıldığı demokrasi değildir, biçimsel bir siyasal demokrasidir yalnızca. Oy pusulası kapitalist düzeni kaldırmaya ve devirmeye imkân veren kaldıraç değildir kesinlikle. Çok sayıda ülkenin, örneğin Fransa'nın, Amerika'nın, İsviçre'nin, uzun zamandan beri bu biçimsel demokrasiye sahip olduğunu biliyoruz. Ama bu demokrasilerde de, sermaye hüküm sürmektedir.

Seçimler sırasında Millet Meclisi'nde sermayenin etkisinin, iktisadî üstünlüğünün kendini en yüksek derecede duyurması olağandır. Sermayenin üstünlüğünün etkisi ve baskısı altında, nüfusun büyük kitleleri kendi gerçek çıkarlarıyla çelişki içine girecekler ve oylarını kendi rakiplerine verecekledir. Bu neden dolayısıyla bile, Millet Meclisi hiçbir zaman sosyalist iradenin bir zaferi olmayacaktır. Biçimsel parlamenter demokrasinin sosyalizmin gerçekleşmesine özgü koşulları yarattığına inanmak yanlıştır. Tam tersine gerçek bir demokrasinin varoluşunun temel koşulu gerçekleşmiş olan sosyalizmdir. Devrimci Alman proletaryası eski Reichstag'ın Millet Meclisi gibi yeni bir biçimde yeniden doğuşundan hiçbir şey umut edemez, çünkü bu da Königsplatz'daki eski "gevezelikler mağazası"yla aynı özelliğe sahip olacaktır.

Savaştan önce ve savaş sırasında da, orada Alman halkının kaderini gene aynı derecede kaçınılmazcasına belirlemeye çalışan bütün o eski efendileri yeniden bulacağız hiç kuşkusuz. Ve bu Millet Meclisi'nde burjuva partilerin çoğunluğa sahip olacakları da gene aynı derecede muhtemeldir. Ama durum böyle olmasa bile, eğer Millet meclisi, sosyalist bir çoğunluğa sahip olarak, Alman ekonomisinin toplumsallaştırılması kararını alsa bile, böyle bir parlamenter karar basit bir kâğıt paçavrası olarak kalacak ve kapitalistlerin

amansızca tepkisiyle karşılaşacaktır. Sosyalizm, parlamentoda ve parlamentonun yöntemleriyle gerçekleştirilemez; burada belirleyici olan etken, proletaryanın devrimci mücadelesidir; proletarya, yalnızca bu mücadele sayesinde, kendi isteklerine uygun bir toplumu kurabilir duruma geçecektir.

Kapitalist toplum az çok üstü örtülü şiddetin egemenliğinden başka bir şey değildir. Şimdi de, proletaryanın gerçekleştirdiği ve yasadışı bir eylem, bir tür tarihsel yanlış anlama olarak kabul edilen devrimi aşağılamaya ve yoketmeye, önceki "düzen"in yasallığına geri dönmeye yöneliyor. Ama eğer savaş sırasında proletarya en ağır fedakârlıklara katlandıysa bu boşuna olmamıştır: Bizler, devrimin öncüleri, bir kenara itilmemize izin vermeyeceğiz. Sosyalizmin hükümdarlığını kuruncaya kadar görevimizin başında kalacağız.

9 Kasım günü proletaryanın ele geçirdiği siyasal iktidar daha şimdiden kısmen elinden koparılıp alınmıştı ve her şeyden önce de, yönetimin en yüksek mevkilerine kendisinin güvenini kazanmış kişileri getirme iktidarı alındı elinden. Egemenliğine karşı ayaklandığımız militarizm de hâlâ hayattadır. Proletaryayı sahip olduğu mevzilerden kovmaya sürükleyen nedenlerin neler olduklarını pek iyi biliyoruz. Devrimin başlangıcında, asker konseylerinin durumu her zaman açıkça anlamadıklarını biliyoruz. Bu konseylerin saflarına çok sayıda kurnaz hesapçı, ucuz devrimci, eski düzenin yıkılmasından sonra, kendi hayatlarını kurtarmak için yeni düzenle birleşen kalleşler sızmıştı. Pek çok durumda, asker konseyleri böyle kişileri önemli mevkilere getirdi, böylece tilkiyi kümese muhafız koymuş oldu. Öte yandan, bugünkü hükümet eski genel kurmayı yeniden kurdu ve böylelikle de iktidarı subayların eline verdi.

Eğer şimdi Almanya'nın her yanında karışıklık hüküm sürüyorsa, bunun suçu, yönetici sınıfların iktidarını kaldırmaya çalışan devrime değil, ama bu yönetici sınıfların kendilerine ve onların

tutuşturdukları savaş ateşine yüklenmelidir. "Düzen ve huzur hüküm sürmelidir" diye bağırıyor bize; burjuvazi ve düzenle huzurun yeniden sağlanması için, proletaryanın uzlaşması gerektiğini! İktidarını, devrim maskesi altında, şimdi karşıdevrimi hazırlayanların ellerine vermesi gerektiğini düşünüyor. Kuşku yok ki, devrimci bir hareket cilâlanmış bir yer döşemesi üstünde süremez, yeni bir toplum için, kalıcı bir barış için verilen mücadelede kıymıklar ve yongalar da vardır.

Seferberliğe son verilmesi amacıyla ordu yüksek komutanlığını generallere geri vererek hükümet seferberliğe son verilmesini daha da güçleştirdi. Askerlerin özgür disiplinine bırakılmış olsaydı, kesinlikle çok daha düzenli biçimde gerçekliştirilmiş olurdu. Buna karşılık, halkın hükümetinin yetkisiyle silâhlanmış olan generaller bütün yolları kullanarak askerler arasında hükümete karşı nefret uyandırmaya çalıştılar. Kendi yetkilerini kullanarak, asker konseylerini kaldırdılar, daha devrimin ilk günlerinden başlayarak kızıl bayrağı yasakladılar ve bu bayrağı kamuya açık yapılardan kaldırttılar. Bütün bunlar, burjuvazinin "düzen"ini sürdürmek için, gerektiğinde kan içinde de, devrimi boğan hükümetin hesabına yazılmalıdır.

Ve bir de terörü, iç savaşı, kan dökülmesini bizim istediğimiz ileri sürülüyor, rakiplerimizin düzeni yeniden kurulsun diye devrimci görevlerimizden vazgeçmemiz öğütleniyor! Kan dökülmesini isteyenler bizler değiliz. Ama şu kesin ki, buna imkân bulduğunda, gericilik devrimi kan içinde boğmak için bir an bile duraksamayacaktır. Henüz kısa bir süre önce yüklendiği alçaklık ve zalimlik suçunu hatırlayalım. Ukrayna'da, bir cellat gibi çalıştı; Finlandiya'da binlerce işçiyi öldürdü. Alman emperyalizminin ellerindeki kan damlaları işte bunlardır; bugün ise Alman emperyalizminin sözcüleri yalan söyleyen basın organlarında, biz sosyalistleri, terör ve iç savaş istemekle suçluyorlar.

Hayır! Toplumun ve ekonominin dönüşümünün, düzen içinde gerçekleşmesini istiyoruz yalnızca. Ve eğer karışıklık ve iç savaş olursa, bunun suçu yalnızca egemenliklerini ve çıkarlarını her zaman silâh yoluyla güçlendiren ve genişletenlere ve bugün de proletaryayı boyunduruk altına almak isteyenlere yüklenecektir.

O halde proletaryayı şiddete ve kan dökülmesine değil, ama dünyanın yeniden kurulmasını eline geçirmesi için canlı devrimci eyleme çağırıyoruz. Proleter ve asker kitlelerini, işçi ve asker konseylerinin oluşturulması için ateşli biçimde çalışmaya çağırıyoruz. Devrimin ezilen sınıfların çıkarına uygun olarak sürüp gelişmesini ancak bu şekilde sağlama alabiliriz. Devrimci proletarya, burjuva öğeleri bütün siyasal ve toplumsal mevzilerden uzaklaştırmak için bir an bile duraksamamalıdır; bütün iktidarı kendi ellerine almalıdır. Kuşkusuz, iktisadî hayatın toplumsallaşmasını başarmak için, burjuva aydınların, uzmanların mühendislerin işbirliğine ihtiyacımız olacak, ama bunlar proletaryanın denetimi altında çalışacaklar.

Devrimin bütün bu acil görevlerinden hiçbirine bugünkü hükümet daha henüz girişmedi. Buna karşılık, devrimi durdurmak için her şeyi yaptı. Ve şimdi de, kendisinin de işe katılmasıyla kırlarda, yani proletaryanın, özellikle de kır proletaryasının her zaman için en amansız ve en gerici rakibi olan nüfusun bu kitlesi içinde köylü konseylerinin oluşturulduğunu öğreniyoruz. Devrimciler bütün bu dolaplara canlı biçimde karşı çıkmalıdırlar. İktidarlarını kullanmalı ve kararlılıkla sosyalizm yoluna sapmalıdırlar.

Bu yöndeki ilk adım, bütün silâh sanayiini ve silâh depolarını proletaryanın denetimine vermek olacaktır. Daha sonra, büyük sınaî ve tarımsal işletmeler topluluğa devredilecektir. Almanya'da bu ekonomi dalında görülen merkezîleşme derecesi göz önüne alındığında, üretimin bu sosyalist dönüşümünün oldukça hızlı biçimde gerçekleştirilebilecektir. Bunun dışında, orta sınıfın da ve her şeyden önce de bu sınıfın da, ilgili olduğu çok gelişmiş bir kooperatif

sistemine sahibiz. Bu da, sosyalizmin etkili biçimde gerçekleşmesi için elverişli bir etkendir.

Bu toplumsallaşmanın uzun süreli bir süreç olduğunu çok iyi biliyoruz; bu görevde, özellikle de halkımızın bugün içinde bulunduğu tehlikeli durumda, karşılaştığımız güçlükleri hiçbir şekilde kendimizden gizlemiyoruz. Bir devrim için ve sosyalizmin gerçekleşmesi için elverişli anı insanların kendi isteklerine göre seçebileceklerine ciddî olarak kim inanabilir? Tarihin ilerleyişi bu değil gerçekten! Şunu söylemek değil söz konusu olan: Sosyalist devrim, bugün ve yarın için uygun değildir bize, ama daha ertesi gün, buna daha iyi hazırlanmış olduğumuzda, yeniden ekmeğe ve hammaddelere sahip olduğumuzda, kapitalist üretim tarzımız yeniden tam yol ilerlemeye başladığında, işte o zaman sosyalizmin gerçekleşmesini tartışmaya hazır olacağız. Hayır, bu tarihsel devrimin doğasına ilişkin kesinlikle yanlış ve gülünç bir anlayıştır bu.

Ne bir devrim için uygun olan anı seçebilir ne de bu devrimi bize uygun gelen bir tarihe erteleyebiliriz. Çünkü devrimler temelde, patlak verip ilerlemeleri ayrı ayrı bireylere bağlı olmayan ve bu bireyleri aşıp, müthiş kasırgalar gibi boşalan büyük ilksel bunalımlardan başka bir şey değildirler! Daha o zaman Marx bize, toplumsal devrmin kapitalizmin bir bunalımı sırasında ortaya çıkacağını öğretti. İşte, bu savaş bir bunalımdır tam da ve işte bunun içindir ki, sosyalizmin saati çalmıştır.

Devrimin arifesinde, cumayı cumartesiye bağlayan o ünlü gece sırasında,[14] sosyal demokrat partilerin önderleri, devrimin yaklaşmakta olduğundan kuşku duymuyorlardı. Asker ve işçi kitlelerinin içindeki devrimci kaynaşmanın bu denli ilerlemiş olduğuna inanmak istemiyorlardı... Ama büyük savaşın başlamış olduğunu

---

14) 8 Kasım'ı 9 Kasım'a bağlayan gece.

öğrendiklerinde, hepsi koşuştular: Yoksa, hareketin kendilerini aşması tehlikesiyle karşı karşıya kalacaklardı.

Belirleyici an geldi. Bunu zamansız bulup, tam da şimdi ortaya çıkmış olmasından yakınanlar budala ve aptaldırlar. Her şey bizim kararlılığımıza, devrimci irademize bağlıdır. Bu kadar uzun zaman boyunca, hazırlandığımız büyük görev, şimdi bizi kendisini yerine getirmeye zorluyor. Devrim buradadır, gerçekleşmelidir! Kendi kendimize kim diye değil, ama yalnızca nasıl diye sormalıyız. Sorun ortaya konulmuştur ve içinde bulunduğumuz durum güç olduğu için de, bundan devrimi yapma anının daha henüz gelmediği sonucunu çıkarmamalıyız.

Şimdiki anın güçlüklerini hiçbir şekilde bilmezlikten gelmediğimizi tekrarlarım. Her şeyden önce, Alman halkının daha hâlâ hiçbir deneye, hiçbir devrimci geleneğe sahip olmadığının bilincindeyiz. Ne var ki öte yandan da toplumsallaşma görevi her türlü koşul tarafından, Alman proletaryası için başlıca anlamda kolaylaştırılmıştır. Programımıza karşı olanlar, işsizlikle, hammadde ve besin maddeleri kıtlığıyla mücadele ettiğimiz bugünkü kadar tehdit edici bir durumda, ekonominin toplumsallaştırılmasına girişmenin imkânsız olduğunu söyleyerek bize karşı çıkıyorlar. Ama kapitalist sınıf hükümeti, tam da savaş sırasında, dolayısıyla en azından aynı ölçüde tahlikeli bir durumda, üretimi ve tüketimi baştan aşağı dönüştüren son derece cesur iktisadî tedbirler almadı mı? Ve bütün bu tedbirler, militaristlerin ve yönetici sınıfların çıkarına, kendi varlıklarını sürdürmelerini mümkün kılmak için, savaş amaçlarına hizmet etmek için alınmışlardı.

Savaş ekonomisinin tedbirleri Alman halkının kendi kendine uyguladığı disiplin sayesinde alınabildiler ancak: O dönemde, uygulanan bu özdisiplin soykırımın hizmetindeydi ve halkın çıkarlarına ters düşüyordu. Halkın çıkarlarına hizmet etmesi gereken bugün, eskiden hiçbir zaman olmadığı kadar derin dönüşümleri

gerçekleştirebilecektir. Sosyalizmin hizmetinde olarak, toplumsallaşmayı yaratacaktır. Bu iktisadî tedbirleri savaş sosyalizmi olarak niteleyenler sosyal yurtseverlerdi ve askerî diktatörlüğün gayretkeş hizmetkârı Scheidemann da bu tedbirleri coşku içinde yasakladı. Öyleyse, bu savaş sosyalizmini ne olursa olsun, sosyalizm alameti altında gerçek toplumsallaşmanın gerçekleşmesi için yolu hazırlayacak olan, iktisadî hayatımızdaki bir dönüşüm olarak kabul etmeliyiz.

Bu toplumsallaşma kaçınılmazdır: Günümüzde bu kadar yakınılan düzensizliği aşmamız gerektiği için gerçekleşmelidir tam da. Ama bu düzensizlik dünkü yöneticiler, kapitalizmin iktisadî ve siyasal güçleri dümen başında oldukları sürece aşılamaz: Bu karışıklığı onlar yarattılar.

Müdahale etmek ve cesur ve hızlı bir biçimde hareket etmek hükümetin ödevi olurdu. Ama toplumsallaştırmayı bir adım bile ileri götürmedi. Ersak sorununu çözümlemek için ne yaptı? Halka şöyle diyor: "Çok uslu olman ve düzgün biçimde hareket etmen gerekiyor, işte o zaman Wilson sana besin maddesi gönderecek." Bütün burjuvazi, bize, gün be gün bunu söylüyor; bundan daha henüz birkaç ay önce, Birleşik Devletler başkanına çamur atmak için yeterince hakaret edici söz bulamaynlar, şimdi onun için coşkuya kapılıyor ve kendisinden besin maddesi elde etmek için, hayranlıkla ayaklarına kapanıyorlar. Evet, kuşkusuz, Wilson ve dostları bizlere yardım edecekler belki, ama İtilaf kapitalizminin çıkarlarına denk düştüğü ölçüde yardım edecekler yalnızca. Şimdi, proleter devrimin bütün gizli ya da açık düşmanları Wilson'ı Alman halkının bir dostu gibi övmek için acele ediyorlar; oysa, *Foch*'un[15] zorla kabul

---

15) Compiegne'de 7 ile 11 Kasım 1918'de yapılan mütareke görüşmelerinden söz ediliyor.

ettirdiği zalimce mütareke koşullarını onaylayan ve halkın yoksulluğunu sonsuza varıncaya kadar arttıran da işte bu hümanistlik yalanına, bizler, devrimci sosyalistler, bir an için bile inanmıyoruz. Burjuvaziyle sosyal yurtseverlerin şimdi yaymakta oldukları bu yalan, gerçekte, neye hizmet ediyor? Proletaryayı, devrim yoluyla kazandığı iktidarı terk etmeye ikna etmeye.

Tuzağa düşmeyeceğiz. sosyalist siyasetimizi Alman proletaryasının granit temeline, uluslararası sosyalizmin granit temeline dayandırıyoruz. Toplumsal devrimi başlatmış olan bizlerin, İtilaf sermayesinin iyilikseverliğine çağrıda bulunmamız, proletaryanın ne saygınlığına, ne de devrimci görevine uygun düşer: Fransalı, İngiltereli ve Amerikalı proleterlerin savaşçılığına ve devrimci dayanıklılığa güveniyoruz. Her türlü sosyalist ruhtan yoksun olan, ödeklerle inançsızlar savaştan galip ayrılan ülkelerde sosyalist bir devrimin patlak vermesini beklediğimiz için deli olduğumuzu söylüyorlar. Gerçekte durum ne? Elbette, şu anda, sanki söylenen bir slogan peşinden, İtilaf ülkelerinde devrimin patlak vereceğini beklemek budalalık olacaktır. Umudumuz ve amacımız olan dünya devrimi, art arda, birkaç gün ya da birkaç hafta içinde, patlak vermek için, son derece engin bir tarihsel süreçtir. Rus sosyalistleri Alman devrimini Rus devriminin zorunlu sonucu olarak öngördüler. Ama bu devrimin patlak vermesinden bir yıl sonra bile, bizde her şey sakindi, tâ ki en sonunda saat çalıncaya kadar.

İtilaf ülkeleri halkları arasında belirli bir zafer sarhoşluğunun şu anda hüküm sürmesi anlaşılır bir şeydir. Alman militarizminin ezilmesinin, Fransa'nın ve Belçika'nın kurtuluşunun neden olduğu sevinç o kadar büyük ki, şu an için, bizim eski düşmanlarımızın işçi sınıfından devrimci bir yankı beklememeliyiz. Bunun dışında, İtilaf ülkelerinde hâlâ geçerli olan sansür, devrimci proletaryayla birleşmeye çağrıda bulunacak olan herkesi kabaca susmaya zorlayacaktır. Aynı şekilde, sosyal yurtseverlerin canice ihanet siyasetle-

rinin sonucunun savaş sırasında proletaryanın uluslararası bağlarını koparmak olduğunu da unutmamak gerekir.

Gerçekten, Fransız, İngiliz, İtalyan ve Amerikalı sosyalistlerden hangi devrimi beklemekteyiz? Bu devrimin amacı ve kimliği ne olmalıdır? 9 Kasım devrimi, ilk aşamasında, demokratik bir cumhuriyetin kurulmasını kendine görev edindi, burjuva bir programa sahipti; gelişmesinin bugünkü aşaması içinde, gerçekte de bundan daha ileri gitmediğini çok iyi biliyoruz. Ne var ki İtilaf ülkeleri proletaryasından hiçbir şekilde böyle bir devrim beklemiyoruz, çünkü Fransa, İngiltere, Amerika ve İtalya 9 Kasım'da bizim uğrunda çarpıştığımız bu demokratik özgürlüklerden uzun zamandan beri, on yıllardan ve hattâ yüz yıllardan beri yararlanıyorlar. Bu ülkeler cumhuriyetçi bir anayasaya sahiptirler, bu kadar övülen Millet Meclisi işte bize tam da böyle bir anayasa vermelidir, çünkü İngiltere'de, İtalya'da krallık artık basit bir dekordan, basit bir görünüşten başka bir şey değildir. O halde İtilaf ülkelerinin proletaryasından toplumsal devrimden başka hiçbir devrimi bekleyemeyiz; ama, eğer bu bekleyişimiz doğrulanmışsa bile, öteki ülkelerin proletaryasından, kendi kendimize yapmadığımız sürece, toplumsal devrimi yapmasını isteyebilir miyiz? Bu yönde ilk adımı biz atmalıyız. Alman proletaryası iyi örneği ne kadar hızlı ve cesur biçimde gösterirse, devrimimiz de sosyalizme doğru o kadar hızlı ve cesurca ilerleyecek ve İtilaf ülkelerinin proletaryası da o kadar hızlı biçimde izleyecektir bizi.

Ama bu büyük sosyalizm tasarısının başarıya ulaşması için, proletaryanın siyasal iktidarı elinde tutması zorunludur. Şimdi artık tereddüt edecek hiçbir şey yok, ya biri ya öteki: Ya burjuva kapitalizm kendini sürdürür ve uyguladığı sömürü ve ücret köleliğiyle ve sürekli biçimde hükmünü sürdürdüğü savaş tehlikesiyle birlikte insanlığı mutlu etmeye devam eder; ya da proletarya, kendisini her türlü sınıf egemenliğini kesin olarak ortadan kaldırmaya doğru iten kendi tarihsel görevinin ve sınıf çıkarının bilincine varır.

Şimdi, sosyal yurtseverler ve burjuvalar, halka, devrimin tehlikelerinin korkunç bir tablosunu sunarak, toplumsal koşulların dönüşümüne eşlik edecek altüst olmaları, yıkımı ve yoksulluğu en karanlık renklerle betimleyerek, halkı kendi tarihsel görevinden vazgeçirmeye çalışıyorlar. Ne var ki, sunulan bu karanlık tablo boşunadır! Bu koşulların kendileri, kapitalizmin kendisinin yıktığı iktisadî hayatı yeniden kurmadaki güçsüzlüğü, halkı tartışma götürmez biçimde toplumsal devrim yoluna doğru iten şey bunlardır işte. Şu son günlerdeki büyük grev hareketlerini göz önüne alırsak, devrim sırasında bile, patronlarla ücretliler arasındaki çatışmanın hâlâ canlı olduğunu görürüz. Proleter sınıf mücadelesi, burjuvazi eski egemenliğinin yıkıntıları üstünde kendini sürdürdükçe sürecektir ve ancak toplumsal devrim zafere ulaştığında duracaktır.

Spartaküs Birliği'nin istediği budur işte. Şimdi, Spartaküs'ün adamlarına tasarlanabilen tüm yollarla saldırılıyor. Burjuvazinin ve sosyal yurtseverlerin basını, *Vorwarts*'ten *Kreuzzeitung*'a varıncaya kadar en utanmaz yalanlarla, en rezil çarpıtmalarla ve en aşağılık iftiralarla doludur. Bizi neyle suçlamıyorlar ki? Terör ilân etmekle, korkunç bir iç savaş başlatmayı istemekle, silâhlı ayaklanmaya hazırlanmakla; kısacası, dünyada varolan en tehlikeli ve bilinçten yoksun kanlı köpekler olmakla; çürütülmesi kolay yalanlar. Dünya savaşının başlangıcında çevremde, savaşa ve savaş sarhoşluğuna karşı mücadele etmeye kendilerini adamış, küçücük bir avuç cesur devrimciyi topladığımda, bize her yandan saldırıldı, peşimize düşüldü ve zindana atıldık. Ve o zamanlar hiç kimsenin söylemeye cesaret edemediği ve çok az kişinin de kabul edebildiği şeyleri, yani Almanya'nın ve askerî ve siyasî önderlerinin savaştan sorumlu olduklarını, açıkça ve yüksek sesle söylediğimde, bana aşağılık bir vatan haini olduğum, İtilafın paralı ajanı olduğum, Almanya'nın mahvını isteyen bir vatansız olduğum suçlaması yapıldı. Sesimizi kesmek ve şovenizm ile militarizmin korosuna katılmak

bizim için çok daha uygun olurdu. Ama kendimizi attığımız tehlikeden çekinmeden, gerçeği söylemeyi tercih ettik. Şimdi, bozgundan ve devrimin ilk günlerinden sonra, halkın gözleri açıldı, öyle ki prensleri, pan-germenistleri, emperyalistleri ve sosyal yurtseverleri tarafından felâkete itilmiş olduğunu anlıyor. Ve Alman halkına kendisini gerçek özgürlüğe ve kalıcı bir barışa götürebilecek tek yolu göstermek için sesimini yeniden yükselttiğimiz şimdi de, zamanında bize ve gerçeğe saldırmış olan kişiler eski yalan ve iftira kampanyalarına başlıyorlar yeniden. Ama istedikleri kadar hırlayabilir ve salyalarını akıtabilirler, havlayan köpekler gibi peşimizden koşabilirler, bizler şaşmadan doğru yolumuzda, devrim ve sosyalizm yolunda ilerlemeye devam edeceğiz ve kendi kendimize de şöyle diyeceğiz: "Çok düşman mı var, şeref de çok öyleyse!" Çünkü Alman proletaryasını zafer ve başarı vaad ederek "sonuna kadar dayanması"nı isteyerek ve sermaye ile emek arasında utanç verici kutsal birliği imzalayarak 1914'te aldatan caniler ve hainler, proletaryanın devrimci mücadelesini boğmaya girişenler ve her grevi yetkililerin ve sendikal aygıtlarının yardımıyla yasadışı grev diyerek ezen kişiler, şimdi 1918'de, ulusal anlaşmadan söz ediyorlar yeniden ve devletimizin yeniden oluşturulması amacıyla bütün partilerin dayanışmasını ilân ediyorlar.

Millet meclisi, burjuvaziyle proletaryanın bu yeni birliğine, 1914'ün yalanının bu haince devamına hizmet etmelidir. İşte gerçek görevi bu olmalıdır. Proletaryanın devrimci sınıf mücadelesi işte onun yardımıyla ikinci kez boğulmaya çalışılıyor. Ama gerçekte millet meclisinin arkasında, Almanya'nın uğradığı bozguna rağmen, ölmemiş olan yaşlı Alman emperyalizminin bulunduğunu anlıyoruz. Hayır, ölmemiştir ve eğer yaşamaya devam ederse de proletarya devriminin meyvelerinden yoksun kalacaktır.

Bu olmamalıdır. Demir hâlâ sıcak, dövmemiz gerekli. Şimdi ya da hiçbir zaman! Ya devrimci bir sıçrayış içinde kendimizi kurtarmayı

denediğimiz, geçmişin eski bataklığına yeniden düşeriz; ya da mücadeleyi zafere ulaşıncaya kadar, tüm insanlığın köleliğin lanetinden kurtuluşuna kadar sürdürürüz. Bu büyük eseri —insan uygarlığının önüne konulmuş en önemli ve en soylu görev— zaferle sonuçlandırabilmemiz için, Alman proletaryası diktatörlüğünü kurmalıdır.

HER ŞEYE RAĞMEN![*]

Spartaküs'e karşı genel saldırı! "Kahrolsun Spartakistler!" diye bağırılıyor her yandan. "Yakalayın onları, kırbaçlayın, süngüleyin, kurşuna dizin, ezin, parçalayın!" Alman birliklerinin, Belçika'da yaptıklarını geçen, iğrenç şeyler yapılıyor!

"Sparkatüs yenildi!" diye müjdeliyor bütün basın, *Post*'tan *Vorwaerts*'e varıncaya kadar.

"Spartaküs yenildi!.." İşlevlerine yeniden kavuşan Germen polisinin kılıçları, tabancaları ve tüfekleri ve devrimci işçilerin silâhsızlandırılması bozgununu pekiştirecektir. "Sparkatüs yenildi!", Millet Meclisi seçimleri, Napolyon-Ebert için bir halk oylaması General Lüttwitz'in topları ve makineli tüfeklerinin, Albay Reinhardt'ın süngülerinin himayesi altında yapılacaktır.

"Spartaküs yenildi!"

Evet, Berlin'in devrimci işçileri yenildiler! Evet, içlerinden en iyi yüzlercesi öldürüldü! Evet, en sadıklarından yüzlercesi zindana atıldı!

Evet, yenildiler! Çünkü yardımlarına bel bağladıkları denizciler, askerler, güvenlik muhafızları, halk ordusu tarafından terk edilmişlerdi. Ve güçleri de önderlerinin ödlekliği ve kararsızlığı nedeniyle

---

*) *Rote Fahne*, 15 Ocak 1919.

felce uğramıştı. Halkın ve mülk sahibi sınıfların, geri öğelerinin karşıdevrimci dev çamur dalgası onları kapladı.

Evet, yenildiler! Ve yenilmeleri de tarihsel bir zorunluluktu. Çünkü zaman daha gelmemişti. Bununla birlikte, mücadele etmek de kaçınılmazdı. Çünkü Emniyet Müdürlüğü'nü, devrimin bu palladium'unu Eugen Ernst ve Hirsch'lere[16] çarpışmadan teslim etmek şeref lekeleyici bir yenilgi olurdu. Mücadele Ebert çetesi tarafından zorla kabul ettirilmişti proletaryaya ve Berlinli kitleler de hiçbir kuşku ve tereddüte kapılmadan sürüklendiler.

Evet, Berlin'in devrimci işçileri yenildiler.

Ve Ebert-Scheidemann-Noske'ler zafer kazandılar. Zafer kazandılar çünkü generaller, bürokrasi, her kategoriden Junkerler, papaz takımı ve para torbaları ve sınırlı, iğrenç ve geri olan her şey, kendilerine yardım etti. Ve kendileriyle birlikte de havan toplarını, obüsleri ve gaz bombalarını getirdiler.

Ama zafer olan bozgunlar ve bozgunlardan daha da uğursuz olan zaferler de vardır.

Ocak ayının kanlı haftasında yenilgiye uğrayanlar şanlı biçimde çarpıştılar; yüce bir şey için, acı çeken insanlığın en soylu amaçları için, yoksul kitlelerin maddî ve manevî kurtuluşu için çarpıştılar; kutsal amaçlar için kanlarını döktüler ve kanları da böylece kutsanmış oldu. Ve bugün zaferi kazananlar için dökülen bu kanın her damlasından, bu canavar dölünden ölenlerin intikamı alacak yenileri doğacak; gökkubbe kadar ölümsüz ve sonsuz, yüce dava için yeni savaşçıları doğacak kopan her liften.

---

16) Eugen Ernst (1864-1954), 1917 ile 1919 arasında SPD yönetim kurulu üyesi, 1918 ile 1919 arasında Prusya İçişleri Bakanı, 1919-1920'de Berlin Emniyet Müdürü. Paul Hirsch (1868-1938), sosyal demokrat, 1918-1920 arasında Prusya Başbakanı; 1919'a kadar, aynı zamanda İçişleri Bakanıydı da.

Bugün yenilenler yarın yenenler olacaklar. Çünkü yenilgi onların öğretmenidir: Alman proletaryasının hâlâ gelenek ve devrimci deney eksikliği var ve ilerdeki başarıyı sağlayacak olan deney ancak gençlik hataları, acı yenilgiler, denemelerle edinilebilir.

Kesintisiz biçimde büyümesi bir toplumsal gelişme yasası olan, toplumsal devrimin canlı güçleri için, karşılaşılan bir yenilgi uyarıcı bir nitelik taşır. Ve yolları da yenilgilerden geçerek zafere ulaştırır. Peki ya bugünün galipleri?

Alçakça görevlerini alçakça bir dava için yerine getirdiler. Geçmişin güçleri için, proletaryanın ölümcül düşmanları için.

Ve daha bugünden yenilmişlerdir! Çünkü daha bugünden, kendilerine araç olarak kullanabileceklerini düşündükleri kişilerin gerçekteyse her zaman onların aracı oldukları kişilerin tutsağıdırlar.

Şirketlerine hâlâ kendi adlarını veriyorlar, ama artık kısa bir son mühletleri var yalnız.

Daha şimdiden tarihin suçlu saydığı kişileri bağladığı direğe bağlanmışlardır. Dünyada hiçbir zaman böyle Juda'lar olmadı: Sahip oldukları en kutsal şeye ihanet etmekle kalmayıp, çarmıha kendi elleriyle de çaktılar çivileri. 1914 Ağustos'unda resmî Alman sosyal demokrasisi nasıl bütün ötekilerden daha aşağılara düştüyse, aynı şekilde bugün de, toplumsal devrimin şafağında, korku veren örnek olarak kalmaktadır.

Fransız burjuvazisi Haziran 1848 ile Mayıs 1871'in cellatlarını kendi saflarına almak zorunda kaldı. Alman burjuvazisinin kendisinin bu işi yapmasına gerek yok: Aşağılık ve nefret edilesi, bu kirli işi "sosyal demokratlar" yerine getiriyorlar. Cavaignac'ı, Gallifet'si, "Alman işçisi" Noske'dir.

Çan sesleri katliama çağırdı; müzik, mendil sallamalar, "Bolşevist korku"dan kurtulan kapitalistlerin zafer çığlıkları askerleri kutladı. Barut hâlâ tütmekte, işçi katliamının yangını yanıyor hâlâ, öldürülen proleterler yerlerde yatıyorlar, yaralılar hâlâ kıvranıyor ve

zaferleriyle büyük bir gurur duyarak, Ebert'ler, Scheidemann ve Noske'ler katil birliklerini teftiş ediyorlar.

Canavar dölü!

Alman işçilerin kanlarının sıcaklığını daha hâlâ taşıyan ellerini Enternasyonal'e uzatmaya cesaret eden onlardan dünya proletaryası tiksinerek başını çeviriyor! Dünya savaşının öfkesi içinde sosyalizmin ödevlerine ihanet etmiş olanlar tarafından bile tiksinme ve nefretle reddediliyorlar. Lekelenmiş, uygar insanlığın saflarından atılmış, Enternasyonal'den çıkarılmış, bütün devrimci işçiler tarafından lanetlenmiş olarak çıkarlar dünyanın karşısına.

Ve bütün Almanya'da onlarla birlikte utanç içine atılmıştır. Kardeşlerine ihanet edenler, kardeş katilleri yönetmekteler bugün Alman halkını. "Çabuk, defterim nerede, hemen not edeyim..."

Ah, şatafatları uzun sürmeyecek; kısa bir son mühlet ve sonra yargılanacaklar.

Kan içinde boğulduğunu sandıkları proletaryanın devrimi dev bir biçimde yeniden doğacak ve ilk sloganı da "Kahrolsun işçilerin katilleri Ebert-Scheidemann-Noske'ler!" olacaktır.

Bugün yenilenler derslerini öğrendiler: Karışık asker kitlelerinin yardımıyla kurtuluşlarını bulacakları, güçsüz ve yeteneksiz oldukları görülmüş olan önderlere güvenebilecekleri hayalini terk ettiler, kendilerini utanç verici biçimde terk eden bağımsız sosyal demokrasiye güvenmekten vazgeçtiler. Gelecekteki zaferlerini ancak kendi kendilerine güvenerek elde edebilirler. Ve ünlü "işçi sınıfının kurtuluşu ancak işçi sınıfının kendi eseri olabilir" sözü de, bu haftanın acı deneyi nedeniyle, onlar için yeni bir derin anlam kazandı.

Aynı şekilde, aldatılmış olan askerler de, yeniden eğere çıkmış olan militarizmin kırbacını üstlerinde hissettiklerinde kendilerine oynanan oyunu kısa zamanda anlayacaklar; onlar da bugün içine dalmış oldukları sarhoşluktan çıkacaklar.

"Spartaküs yenildi!"

Yavaş gelin! Kaçmadık, yenilmedik! Bizi zincire vursanız bile, buradayız ve burada kalacağız! Ve zafer bizim olacak!

Çünkü Spartaküs ateş ve ruh demektir, yürek ve can demektir, proleter devrimin iradesi ve eylemi demektir. Spartaküs, zafer özlemini, bilinçli proletaryanın mücadele azmini temsil etmektedir. Spartaküs, sosyalizm ve dünya devrimi demektir.

Alman işçi sınıfının Golgotha'ya doğru yürüyüşü daha henüz bitmedi, ama kurtuluş günü yaklaşıyor; Ebert-Scheidemann-Noske'ler ve bugün bile hâlâ onların ardında gizlenen kapitalist yöneticiler için kıyamet günü yaklaşıyor. Olayların dalgaları gökleri dövüyor; doruklardan derinlere doğru itilmeye alışkınız bizler. Ama teknemiz kararlılık ve gururla doğru yolunu izliyor, amaca varıncaya kadar.

Ve amaca ulaşıldığında biz ister yaşayalım ister yaşamayalım, programımız yaşayacaktır: Kurtulan insanlığın dünyasına egemen olacaktır. Her şeye rağmen!

Yaklaşan iktisadî çöküşün uğultusu altında, proleterlerin daha henüz uykuda bulunan ordusu kıyamet günündeki gibi borazan sesleriyle uyanacak, öldürülmüş olan savaşçıların bedenleri dirilecek ve cellatlarından hesap soracaklar. Bugün yanardağın uğultusu geliyor yeraltından; yarın fışkıracak ve yanan lav dalgalarıyla yakıcı küllerinin altında bırakacak cellatları.

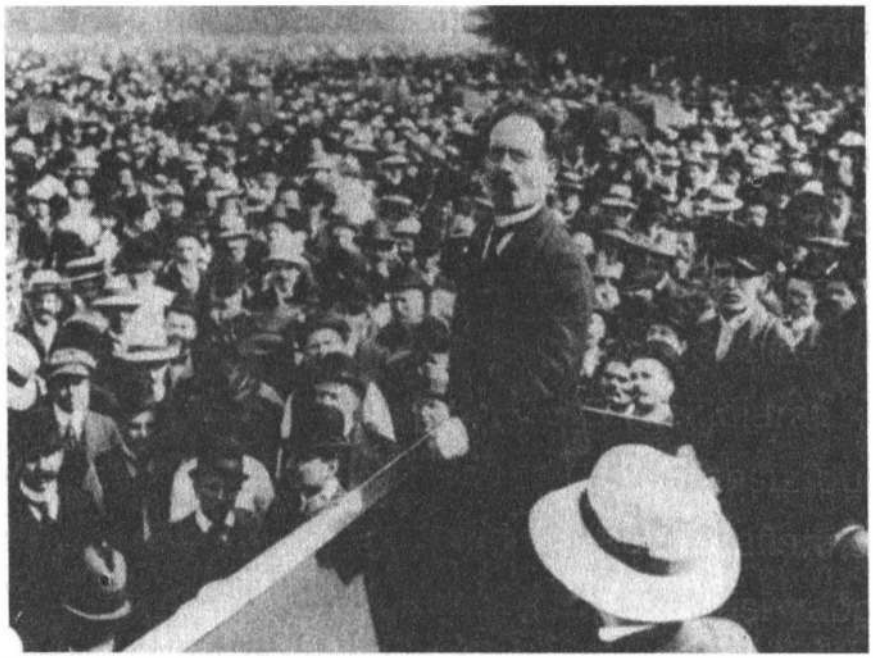

KRONOLOJİ

Karl Liebknecht

13 Ağustos 1871:	Karl, Paul, Friedrich, August Liebknecht Leipzig'de doğar. Wilhelm Liebknecht'in dördüncü ve son oğludur; babasının ilk evlilikten olma iki kızı daha vardı.
26 Mart 1872:	Wilhelm Liebknecht, Alsace-Lorraine'in ilhakına karşı çıktığı için, Leipzig'te yapılan vatana ihanet davasında, iki yıl bir kalede hapis cezasına çarptırılır.
22-24 Eylül 1875:	Gotha Kongresi'nde, Lasalle'cılarla Eisenach'çılar Almanya Sosyalist İşçi Partisi'ni kurmak için birleşirler.
1878:	Sosyalistlere karşı olağanüstü yasaların ilânı.
2 Temmuz 1881:	Leipzig'te sıkıyönetim ilân edilir. Wilhelm Liebknecht ile August Bebel kentten atılırlar. Wilhelm Liebknecht yakınlardaki bir köye, Borsdorf'a yerleşir. Nathalie Liebknecht çocuklarla birlikte Leipzig'te kalır. Pazar günleri, bayramlar ve okul tatillerinde aile Borsdorf'ta toplanır.

1890

20 Mart: Sosyalistlere karşı olağanüstü yasaların kaldırılması.

Paskalya: Karl Liebknecht, Leipzig'te Nikolai Gymnasium'dan mezur olur.

Eylül sonu: Liebknecht ailesi Berlin'e yerleşir.

1 Ocak 1891: Wilhelm Liebknecht, SPD merkez yayın organı *Vorwaertz*'in başyazarı olur.

1890-1891: Karl Liebknecht Leipzig ve Berlin üniversitelerinde ekonomi-politik ve hukuk öğrenimi görür. Stajyerlik sınavını geçer.

1893-1894: Potsdam'da muhafız birliği öncülerinde "bir yıl için gönüllü olarak" askerlik hizmetini yerine getirir.

1894-1898: Arsberg ve Paderborn'da (Westfalya) staj yapar.

1897: Karl Liebknecht Würzburg Siyasal Bilimler ve Hukuk Fakültesi'nde, siyasal bilimler ve hukuk doktoru olur.

1899: Kardeşi Teodor ile birlikte Berlin'de bir avukat yazıhanesi açar ve SPD saflarında çalışmaya başlar.

1900: Julia Paradties'le evlenir, üç çocuğu olur: Wilhelm, Robert ve Vera.

7 Ağustos: Wilhelm Liebknecht ölür.

Kasım 1901: Karl Liebknecht Berlin belediye meclisine seçilir. 2 Ocak 1902'de görevine başlar.

1903

26 Haziran: Potsdam-Osthavelland seçim çevresinden Reichstag seçimlerine aday olan Karl Liebknecht yenilir.

Temmuz başı: Bir açık hava toplantısında konuşmuş olmakla suçlanır.

25 Eylül-16 Ekim: "Kaiserinsel" davasında *Vorwaerts*'a katkıda bulunanları savunur.

23 ve 31 Ekim: İki davada, iki Rus devrimcisini, P. Krassikov ve D. Çekoldin, savunur.

1904

Ocak-Haziran: Dört siyasî davada savunmayı üstlenir.

12-25 Temmuz: Königsberg davasında, Rusya'ya gizli basın sokmuş olmakla suçlanan Alman sosyalistlerinin avukatlığını yapar.

18-24 Eylül: SPD'nin Bremen Kongresi. Revizyonizme karşı mücadele.

1905

2-4 Mart, 15 Mayıs-6 Haziran: Plötzensee davasında savunmayı üstlenir.

3 ve 6 Mayıs: Leipzig'de, gıyaben yapılan Königsberg davasında avukatlık yapar.

17-23 Eylül: SPD'nin Lena Kongresi toplanır.

31 Ekim-2 Kasım: Sendikal bir davada savunmayı üstlenir.

1906

1 Nisan: Almanya Genç Emekçiler Derneği yayın organı, *Junge Garde* (Genç Muhafız) yayımlanır.

23-29 Eylül: SPD'nin Mannheim'da toplanan kongresi. Karl Liebknecht kitle grevi konusunda bir konuşma yapar.

30 Eylül: Almanya Genç Emekçiler Derneği genel kurulunda, "gençlik ve militarizm" konusunda konuşma yapar; bu konuşması, *Militarismus und Antimilitarismus, unter besonderer Berücksichtigung der internationalen Jugendbewegung* (Militarizm ve Antimilitarizm, özellikle uluslararası gençlik hareketini göz önünde tutarak) başlıklı, 1907 Şubat'ında Leipzig'de çıkan kitabına temel olacaktır.

22 Ekim: Karl Liebknecht Leipziger Volkzeitung davasında savunmayı üstlenir.

Aralık-Ocak 1907: Reichstag seçimlerine hazırlanır.

1907

Şubat-Mart: İki siyasî davadaki sanıkların avukatlığını yapar.

Mart: Sosyalist gençlik örgütleri uluslararası geçici bürosunun kurulması (Hendrik de Man ve Ludwig Frank'la birlikte).

17 Nisan: Prusya savaş Bakanı von Einem, Reich başsavcısından Karl Liebknecht'in *Militarizm ve Antimilitarizm* adlı broşürü nedeniyle mahkûm edilmesini ister.

23 Nisan: Leipzig kraliyet idarî mahkemesi söz konusu broşürün toplatılması kararını alır.

18-24 Ağustos: Karl Liebknecht Brandebourg ili delegesi olarak Stuttgart'ta toplanan uluslararası sosyalist kongreye katılır.

24-26 Ağustos: Sosyalist gençlik örgütlerinin ilk uluslararası konferansı. Karl Liebknecht ana raporu sunar. Genel kurula seçilir ve o sırada kurulan Uluslararası Sosyalist Gençlik Federasyonu başkanlığına getirilir.

15-21 Eylül: Essen'de SPD'nin kongresi toplanır.

9,10 ve 12 Ekim: Leipzig'de Reich mahkemesinde vatana ihanet suçundan dava açılır. Karl Liebknecht'in bir buçuk yıl bir kaleye hapsedilmesi kararı alınır.

24 Ekim 1907 - 1 Haziran 1909: Glatz'ta hapsedilir.

6 Kasım: Karl Liebknecht yeniden Berlin belediye meclisine seçilir.

Kasım: Baro'dan atılmaya çalışılır.

Aralık: Davasının tutanakları yayımlanır: *Der Hochverratsprozess gegen Liebknecht vor dem Reichsge-*

rich (Reich mahkemesinde vatana ihanet suçundan Liebknecht'e karşı açılan dava).

1908

Mart-Nisan: Liebknecht'in Baro'dan atılmasını isteyen öneri reddedilir.

16 Haziran: Karl Liebknecht Prusya Meclisi'ne seçilir.

25-30 Eylül: Baro'dan atılmasına ilişkin gıyabında alınan kararı izlemek için geçici olarak hapisten çıkar. Hastalanması nedeniyle 12 Ekim'e kadar uzatılır bu süre.

11 Ekim: Alman gençlik örgütlerinin yasadışı bir konferansı toplanır yazıhanesinde.

1909

1 Şubat: Annesi Nathalie Liebknecht'in ölümü.

2-15 Şubat: Annesinin ölümü nedeniyle hapisten bir süre için çıkarılır.

1 Haziran: Hapis cezasının son bulması.

9 ve 10 Haziran: Dresden'de komplo kurmakla suçlanan Rus öğrencileri savunur.

12-18 Eylül: Leipzig'de SPD Kongresi. Karl Liebknecht, gençlik hareketi ve Rus devrimcilerinden yana konuşur.

16-22 Ekim: Stockholm'de toplanan İsveç Sosyal Demokrat Gençlik Derneği genel kurulunu izler.

1910

Şubat-Mayıs: Prusya'da genel oy hakkı için kampanya.

19 Mart, 23 Mart, 20 Mayıs, 10 ve 24 Ağustos: Siyasal davalarda savunmayı üstlenir.

4-5 Eylül: Kopenhag'da, sosyalist gençlik örgütlerinin ikinci uluslararası konferansı toplanır. başkanlık görevinden çekilmek ister.

21-24 Eylül: Magdeburg'da SPD Kongresi toplanır. Çar II. Nikola'ya karşı bir konuşma yapar.

10 Ekim-7 Kasım: Birleşik Devletler'de ajitasyon gezisine çıkar. Aralık başına kadar Birleşik Devletler'de kalır.

1911

Ocak: Üç siyasî davada savunmayı üstlenir.

27 Şubat: Magdeburg'daki SPD kongresinde Çar'a karşı yaptığı bir konuşma nedeniyle Karl Liebknecht'in bir kez daha Baro'dan çıkarılması yönünde bir soruşturma açılır.

16 Temmuz: İsviçre'nin Arbon kentinde Uluslararası Sosyalist toplantıya katılır.

1912

25 Ocak: Karl Liebknecht Potsdam-Spandau-Osthavelland seçim çevresinden, "imparatorun" seçim çevresinden Reichstag'a milletvekili olarak seçilir.

10-19 Mart: Ruhr'da grev. Karl Liebknecht Ruhr'a gider.

15-21 Eylül: Chemnitz'de SPD Kongresi toplanır. Karl Liebknecht emperyalist sorunu konusunda müdahalede bulunur.

29 Eylül: Hayat pahalılığına karşı yapılan bir gösteride tutuklanır.

Ekim: Karl Liebknecht, Rus uyruğunda bulunan Sophie Ryss'le evlenir.

17 Kasım: Budapeşte'de yapılan bir gösteride, savaşa karşı bir konuşma yapar.

1913

15-24 Mart: Karl Liebknecht Paris'te, Brüksel, Anvers, Liege ve Londra'da bir dizi konferans verir.

18, 19 ve 26 Nisan: "Krupp olayları"nı Reichstag'da gündeme getirir.

10 ve 11 Mayıs: Karl Liebknecht Fransız ve Alman parlamenterlerinin savaş tehlikesine karşı Berne'de topladıkları konferansa katılır.

3 Haziran: Prusya Meclisi seçimleri. Karl Liebknecht 593 oydan 586'sını alarak seçilir.

14-20 Eylül: Lena'da SPD kongresi toplanır. Karl Liebknecht kitle grevi konusunda müdahalede bulunur.

1914

Karl Liebknecht, Ağustos ayında Viyana'da toplanacak olan Uluslararası Sosyalist Kongre'ye Rus hapishaneleri konusunda rapor sunmak için seçilir.

Temmuz: Fransa'ya gider. Karl Liebknecht 14 Temmuz'dan beri Paris'tedir, orada Jaures'le tanışır.

4 Ağustos: SPD parlamento grubu savaş kredilerini onaylar.

5 Ağustos: Karl Liebknecht'in evi aranır.

29 Ağustos: Karl Liebknecht ile Rosa Luxemburg, Luxemburg'un evinde ilk kez tanışırlar.

4-13 Eylül: Milletvekili olma sıfatıyla, Karl Liebknecht Alman birliklerinin işgali altında bulunan Kuzey Fransa'da ve Belçika'da bir inceleme gezisi yapar. Amsterdam'a gider.

26-27 Eylül: Bütün Reich'ın muhalefetteki sosyal demokratların ilk toplantısı.

2 Aralık: Reichstag'da savaş kredilerine karşı oy kullanır.

Aralık sonu: SPD yönetim kuruluşla Ekim-Kasım 1914'teki yazışmasını gizli bir broşür biçiminde yayımlar.

1915

2 Şubat: Reichstag'daki sosyal demokrat grup savaş kredilerine karşı oy kullanması nedeniyle Karl Liebk-

necht'i gruptan atar.

7 Şubat: Topçu olarak askere alınır.

5 Mart: SPD içindeki muhalifler Wilhelm Pieck'in evinde toplanırlar. Teorik bir dergi yayınlama kararı alınır.

20 Marat: Karl Liebknecht ve Otto Rühle savaş kredilerine ve bütünüyle savaş bütçesine karşı oy kullanırlar.

24 Mart: Lorraine'de, Dieuze'deki alayına katılır.

Mart sonu: *Klassenkampf gegen den Krieg. Der Fall Liebknecht* (Savaşa Karşı Sınıf Mücadelesi. Liebknecht Olayı).

4-6 Nisan: Berne'de Uluslararası Sosyalist Gençlik Konferansı toplanır.

14 Nisan: *Die Internationale* çıkar, hemen yasaklanır.

13 Mayıs-Haziran sonu: Karl Liebknecht parlamento toplantısı için Berlin'de.

Mayıs: "*Başlıca Düşman Kendi Ülkemizdedir*" başlıklı bildiriyi yazar.

5 Temmuz: Libau'daki alayına katılır.

31 Temmuz: Reichstag başkanlık kuruluna ilk sözlü sorusunu gönderir. 20 Ağustos'ta sunar.

12 Ağustos-3 Eylül: Karl Liebknecht parlamento toplantısı için Berlin'de.

2 Eylül: Zimmerwald konferansına bir mektup gönderir.

Eylül ortası: Muhalif sosyal demokratlardan kaynaklanan 9 Haziran 1915 tarihli bir protesto mektubu dolayısıyla Karl Liebknecht'e karşı bir soruşturma açılır.

1 Kasım: Hastalanır, askerî revire kaldırılır.

8-10 Kasım: Altı tane daha sözlü soru gönderir.

21 Aralık: Karl Liebknecht, Otto Rühle ve daha başka onsekiz sosyal demokrat milletvekili, savaş kredilerine karşı oy kullanırlar.

1916

1 Ocak: "*Internationale*" (Spartaküs) grubunun ulusal konferansı toplanır. "Uluslararası sosyal demokrasinin görevlerinin ilkeleri"ni kabul eder ve *Spartaküs Mektupları* başlıklı bir bülten yayınlama kararını alır; ilk sayısı 27 Ocak'ta çıkar.

19 Mart: "*Internationale*" grubunun gizli toplanan yeni ulusal konferansı.

24 Mart: Aralık 1915'de savaş kredilerine karşı oy kullanmış olanlar, sosyal demokrat parlamento grubundan atılırlar ve *Arbeitsgemeinschaft*'ı oluştururlar.

23-24 Nisan: Muhalefetçi işçi gençliğin yasadışı konferansı düzenlenir Lena'da, Karl Liebknecht bu konferansa katılır.

1 Mayıs: Berlin'de Potsdam meydanında savaşa karşı gösteri yapılır. Karl Liebknecht "kahrolsun hükümet! Kahrolsun savaş!" diye bağırırken tutuklanır.

28 Mayıs: Berlin Komutanlık Mahkemesi tarafından iki buçuk yıl sürgün cezasına çarptırılır. Temyizde, yüce askerî divan cezayı dört yıl bir ay ordudan çıkarılma ve altı yıl için de tüm yurttaşlık haklarından yoksun bulunmaya çevirir.

8 Aralık 1916-23 ekim 1918: Karl Liebknecht Luckau'da hapsedilir.

1918

7 Ekim: Spartaküs grubu Gotha'da konferans düzenler.

23 Ekim: Karl Liebknecht hapisten çıkarılar. Berlin halkı coşkun bir biçimde karşılar kendisini.

24 Ekim: Sovyet elçiliğinde onuruna bir davet verilir.

26-27 Ekim: Özgür sosyalist gençlik ulusal konferansı toplanır, Karl Liebknecht de bu konferansa katılır.

9 Kasım: Berlin şatosunun balkonundan, Karl Liebknecht

sosyalist cumhuriyeti ilân eder. Yazı kurulu görevi Karl Liebknecht ile Rosa Luxemburg tarafından yerine getirilen *Rote Fahne*'nin (Kızıl Bayrak) ilk sayısı yayımlanır.

10 Kasım: Berlin asker ve işçi konseylerinin tam üyeli toplantısı yapılır Busch meclisinde.

11 Kasım: Spartaküs Birliği'nin "Merkez"ine üye olarak atanır.

16 Aralık: Birinci Konseyler Ulusal Kongresi'nde bir millet meclisinin toplanması ve iktidarın konseylere verilmesi için bir konuşma yapar.

30 Aralık-1 Ocak 1919: Alman Komünist Partisi'nin kuruluş kongresi.

1919

4-13 Ocak: "Kanlı Hafta", Spartakistlerin devrimi.

15 Ocak: Karl Liebknecht ile Rosa Luxemburg millî muhafızlar tarafından öldürülür. Berlin-Wilmersdorf'ta, Mannheimerstrasse 43'te dostlarının evinde tutuklanmış ve Eden Oteli'ne götürülmüşlerdi.

Siyasal Kariyeri

Liebknecht, avukatlık yaparken kendisinin de katıldığı bir faaliyet olan sosyalist propaganda malzemelerini Rusya'ya yasadışı yollardan sokmak, vb. suçlardan yargılanan sol-sosyalistleri savundu. 1900'de SPD üyesi oldu; 1907-1910 arasında Sosyalist Gençlik Enternasyonali'nin başkanlığını yürüttü. Ayrıca, Liebknecht militarizme karşı bir dizi kaleme aldı. Militarismus und Antimilitarismus ("Militarizm ve Anti-militarizm") adlı yazısı nedeniyle 1907'de tutuklanarak Prusya Silezyası'ndaki Glatz'da 18 ay hapis yattı. Ertesi yıl, hapisteyken Prusya parlamentosuna seçildi.

Liebknecht, İkinci Enternasyonal'in aktif bir üyesi ve "Sosyalist Gençlik Enternasyonali"nin kurucusuydu. 1912'de, Sosyal-Demokrat parti üyesi olarak Reichstag'a giren Liebknecht, SPD'nin sol kanadında yer aldı. Almanya'nın I. Dünya Savaşı'na girmesine karşı çıkmasına rağmen, partinin kararına uyarak, 4 Ağustos 1914'de zorunlu savaş kredilerine evet oyu verdi. 2 Aralık 1914'de Reichstag'da tek başına savaşa hayır oyu kullanırken, kendi Parti milletvekillerinden 110'u evet oyu kullanmıştı. Karl Kautsky'nin başını çektiği Sosyal-Demokrat liderliği ve bu liderliğin savaşa onay vermesini eleştirenlerin başında yer aldı. Aynı yılın ekim ayında, sanat tarihçisi Sophie Ryss ile ikinci evliliğini yaptı.

Karl Liebknecht, 9 Kasım 1918'de Alman Özgür Sosyalist Cumhuriyeti'ni ilan etti.

Liebknecht 1914 sonunda Rosa Luxemburg, Leo Jogiches, Paul Levi, Ernest Meyer, Franz Mehring ve Clara Zetkin'le birlikte ünlü Spartaküs Birliği'ni (Spartakusbund) kurdu. Örgütün görüşlerini yaydığı Spartakusbrief ("Spartaküs Mektupları") adlı gazete çok geçmeden yasaklandı. Grubun Rus Bolşeviklerinin Proleter Devrim tezlerini savunduğu gerekçesiyle tutuklanan ve Doğu Cephesi'ne gönderilen Liebknecht,

cephede savaşa katılmayı reddetti. Ölülerin gömülmesi gibi işlerde çalıştırıldı ve sağlığının hızla kötüleşmesi üzerine 1915 ekiminde Almanya'ya dönmesine izin verdi. Spartaküs Birliği'nin örgütlediği 1 Mayıs 1916'da Berlin'de savaş karşıtı gösteriden sonra yeniden tutuklanan Liebknecht, vatana ihanet suçundan iki buçuk yıl hapis cezasına çarptırıldı. Bu ceza sonradan dört yıl bir aya yükseltildi.

Devrim ve Liebknecht'in ölümü

Max von Baden'in siyasal mahkumlar için çıkardığı afla, Liebknecht 1918 Ekiminde tahliye edildi. Alman Devrimi'nin başlamasının ardından, Liebknecht faaliyetlerini Spartaküs Birliği'nde sürdürdü. Rosa Luxemburg ile birlikte grubun liderliğini tekrar üstlendi ve parti organı, Rote Fahne'yi ("Kızıl Yıldız") yayınladı.

9 Kasımda, Philipp Scheidemann'ın Reichstag balkonundan "Alman Cumhuriyeti"ni ilan edişinden iki saat sonra, Liebknecht Berliner Stadtschloss'un balkonundan "Freie Sozialistische Republik"in (Özgür Sosyalist Cumhuriyet) kurulduğunu ilan etti.

31 Aralık 1918 / 1 Ocak 1919'da, Liebknecht KPD'nin (Almanya Komünist Partisi) kuruluşunda yer aldı. Luxemburg, Leo Jogiches ve Clara Zetkin'le birlikte , Liebknecht de Ocak 1919'da Berlin'deki Spartaküs ayaklanmasında faal rol oynadı. Luxemburg'la birlikte başlangıçta ayaklanmaya karşı çıkmasına rağmen, patlak veren ayaklanmaya birlikte katıldılar. Friedrich Ebert başkanlığındaki yeni Alman hükümeti, Alman İmparatorluk Ordusu'nun kalan birlikleri ve Freikorps adlı sağ milislerin yardımıyla ayaklanmayı şiddetle bastırdı. 13 Ocakta ayaklanma artık ezilmişti. 15 Ocak 1919'da Savunma Bakanı Gustav Noske'nin önemli desteğiyle, Freikorps askerlerinin kaçırdığı Liebknecht ve Rosa Luxemburg, Berlin'deki Eden Oteli'ne getirildiler. Burada saatlerce işkenceli sorgudan geçirildiler. Daha sonra, dipçiklenerek öldürülen Luxemburg'un cesedi çevredeki bir nehre atıldı. Ensesinden vurularak öldürülen Liebknecht daha sonra yakınlardaki bir morga kimliği belirsiz bir ceset gibi nakledildi.

Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg'u öldüren grup, Eden Oteli, 16.01.1919

4.1.1919 / Karl Liebknecht İçişleri Bakanlığı önünde asker konseyleri üyelerinin serbest bırakılmasını talep eden bir konuşma yaparken

Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg'u tutuklayan hükümet yanlısı birliklerin üslendiği Eden Oteli
Berlin 1919

Karl Liebknecht'in otopsi masasındaki resmi

KARL LIEBKNECHT

SEÇME YAZILAR
Militarizme Karşı Sınıf Mücadelesi

SİYASAL
DÜŞÜNCE
KLASİKLERİ
DİZİSİ

Belge Yayınları, Karl Liebknecht`in ilk Türkçe çevrisini ölümünün 90. yılında yayınlamaktan dolayı onur duyar.

Aslında bu çevirinin 30 yıl yitik olması da başlı başına bir öykü. Belge Yayınları bu kitabı Rosa Luxemburg`un "Spartakistler Ne İstiyor" başlıklı kitabının hemen ardından, Liebknect`in ölümünün 60. yılında yayınlamayı planlamıştı. Ancak 1980 Darbesi öncesi ve sonrası koşullarda bu mümkün olmadı. Tercüme uzun yıllar saklı kaldı. 1990`lı yıllarda bulunan kopyası, yayınevinin bulunduğu binanın bombalanması sonucu kayıplara karıştı. Bir başka kopyanın bulunması sonucu bu çeviriyi yayınlayabildiğimiz için mutluyuz.

Militarizmin bu en amansız eleştirmeninin kitabının, başına bu gelenlerden daha doğal ne olabilir ki. Ve anti-militarizm, Türkiye solunun en büyük gereksinimlerinden biri olarak asla gündemdeki önemli yerini yitirmedi.

Ölümünün 90. yıldönümünde bu enternasyonalist, anti militarist devrimciyi saygı ile anıyoruz.

ragıp zarakolu

9789753444262

belge yayınları